ŁÓDZKIE CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI
I KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO

Certyfikat ISO

ZESZYT NR 4

DOBRE PRAKTYKI

Katalog dobrych praktyk w edukacji

Lider ZZL w kategorii małych i średnich firm (pięciokrotny)

Laureat Konkursu Lider Zarządzania Zasobami Ludzkimi (2002 - 2011)

Akredytacje Łódzkiego Kuratora Oświaty
dla
placówki doskonalenia
i pozaszkolnych form
kształcenia ustawicznego

Microsoft®
REGIONALNE CENTRUM INNOWACJI

ŁÓDŹ 2014

KATALOG DOBRYCH PRAKTYK W EDUKACJI

ZESZYT 4

REDAKCJA:
GRAŻYNA ADAMIEC
JANUSZ MOOS

KOREKTA:
DANUTA GÓRECKA

© ŁÓDZKIE CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI
I KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO 2014

PROJEKT OKŁADKI: KRYSTYNA JANKOWSKA
SKŁAD I ŁAMANIE: GRAŻYNA ADAMIEC

WYDAWNICTWO I PRACOWNIA POLIGRAFICZNA
ŁÓDZKIEGO CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI
I KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO
90-142 ŁÓDŹ, UL. KOPCIŃSKIEGO 29
tel. (42) 678 33 78, fax. (42) 678 07 98
e-mail:wcdnikp@wckp.lodz.pl
www.wckp.lodz.pl

WSTĘP

Katalogowanie i upowszechnianie DOBRYCH PRAKTYK w EDUKACJI należy do ważnych prac Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego.

W poprzednich zeszytach ukazaliśmy innowacje programowe i organizacyjne, interesujące przedsięwzięcia szkół ukierunkowane na stymulowanie aktywności uczących się i osiąganie przez nich kompetencji społecznych oraz kompetencji zawodowych. Kontynuujemy opisy dobrych praktyk, które wzbogacamy poprzez uwzględnienie wartościowych prac wyższych szkół i centrów edukacyjnych.

Wierzymy, iż uczenie się od innych, refleksja nad wszystkimi funkcjami każdej współczesnej szkoły, pozaformalne osiąganie kompetencji, wdrażanie do praktyki różnych koncepcji pedagogiki humanistycznej, tworzenie podsystemów edukacji artystycznej, przedzawodowej i prozawodowej, obywatelskiej, a także tworzenie warunków do rozwoju samorządności będą wzbogacane, doskonalone w wyniku studiowania opisywanych praktyk zorientowanych na uzyskiwanie wysokich efektów uczenia się.

Katalogowanie DOBRYCH PRAKTYK jest związane z treściami nowego czasopisma Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego „Dobre Praktyki. Innowacje w Edukacji”.

Każda opisana praktyka jest autoryzowana przez nauczyciela, dyrektora szkoły lub zespół nauczycielski, a więc umożliwia rozpoznanie nowatorów i liderów w edukacji. Wiele z sygnalizowanych dobrych praktyk stanowią projekty wykonywane przez uczących się i organizujących procesy uczenia się. Z zapisów na temat uczenia się poprzez wykonywanie projektów wynikają dobre praktyki zorientowane na tworzenie warunków do funkcjonowania „szkół projektów”.

Zapraszamy nauczycieli i dyrektorów do dalszych prac nad upowszechnianiem dorobku szkolnych systemów edukacji.

JANUSZ MOOS

Dyrektor Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego

KATALOGOWANIE DOBRYCH PRAKTYK

„Jesteś niewidoczny. Nie istniejesz”. Ile jest prawdy w tym stwierdzeniu? Jak bardzo z nim się zgadzasz? Warto przez chwilę nad nim się zastanowić, w szczególności w aspekcie katalogowania dobrych praktyk.

Katalogowanie polega na regularnym zwiększaniu liczby opisów praktyk prowadzących do Twojej szkoły/placówki/instytucji. W naszej ofercie *Katalogu* stawiamy na wiarygodność. Nasza oferta jest skierowana do wszystkich, którzy proces kształcenia widzą w powiązaniu z procesem promocji. Stąd to, co warto zrobić, to wysłać opis praktyki do *Katalogu*. Pomocą Państwu służyć będą doradcy metodyczni i nauczyciele konsultanci ŁCDNiKP, i to oni chętnie udzielą wsparcia.

Dobre Praktyki. Katalog dobrych praktyk łódzkich szkół i placówek oświatowych jest wizytówką pracy poszczególnych szkół i łódzkiego systemu edukacji. Sprzyja przedstawieniu pracy nauczycieli z innej niż dotychczas perspektywy, wiąże się z odejściem od ciągłego narzekania na ich pracę i skupieniem na kreatywności, aktywności, zaangażowaniu, umiejętności współpracy i odpowiedzialności za uzyskiwane rezultaty.

Publikacja dobrych praktyk w łódzkich szkołach i przedszkolach dotyczy wdrażania ZMIANY w pracy pedagogicznej nauczycieli i w działalności szkolnych systemów edukacji. Katalogowanie i upowszechnianie dobrych praktyk w edukacji należy do istotnych prac Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego.

Wykorzystany w publikacji *DOBRE PRAKTYKI. Katalog dobrych praktyk w łódzkich szkołach i placówkach oświatowych* standard opisu dobrej praktyki został zaproponowany przez ŁCDNiKP. Zawiera wskazówki ułatwiające sporządzenie opisu konkretnej praktyki. Podczas katalogowania praktyk kierujemy się kilkoma zasadami, takimi jak interesujące tytuły, przyjazna/prosta struktura, indywidualne i krótkie opisy, które są własnym pomysłem rekomendującego. W naszym modelu koncepcja układu opisu opiera się na strukturze, która ma ułatwić spełnienie oczekiwań

odbiorcy. Charakterystyczne punkty tej struktury to: nazwa szkoły, tytuł praktyki, autor/autorzy (twórcy praktyki), osoba rekomendująca, opis praktyki (inicjatywy/innowacji) z zaakcentowaniem istoty nowego rozwiązania oraz efekty wdrożenia. Dla przejrzystości *Katalogu* każdy opis powinien się zamknąć w określonych przez wydawcę ramach objętościowych (redakcja daje sobie prawo wprowadzenia skrótu). Rekomendujący, przedstawiając praktykę, powinien się skupić na wyróżniających ją informacjach, celach, nowości tego rozwiązania w stosunku do danej szkoły, innych szkół w kontekście jego wdrażania. Opis praktyki ma zaciekawić czytelnika, zwrócić jego uwagę, pomóc mu odkryć jej znaczenie, wywołać refleksję dotyczącą możliwości transportowania pomysłu na grunt własnej szkoły. W wydawanej przez ŁCDNiKP publikacji *Dobre Praktyki. Katalog dobrych praktyk łódzkich szkół i placówek oświatowych* kładziemy nacisk na te cechy pomysłu, projektu, intencji, które stanowią o ich wyjątkowości, mają znaczący wpływ na zmianę jakości pracy szkoły, przyczyniają się do poprawy jej skuteczności wyrażonej uzyskiwanymi efektami kształcenia.

Dotychczas, w każdym wydaniu *Katalogu (zeszyt pierwszy, drugi i trzeci)*, zgodnie z przyjętą koncepcją, można było zapoznać się z dobrymi praktykami wdrożonymi w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych oraz rekomendacjami.

Dodatkowo w zeszycie drugim, przedstawiono inicjatywy interdyscyplinarne z zakresu edukacji prozdrowotnej, projekty realizowane przez szkoły, a również przez ŁCDNiKP współfinansowane ze środków Unii Europejskiej (ZPORR, PO KL, RPO), zaś w zeszytach drugim i trzecim dobre praktyki Łódzkiego Stowarzyszenia Pomocy Szkole obejmujące wspieranie talentów uczniowskich i nauczycielskich.

W tej chwili w przygotowaniu znajduje się czwarty zeszyt *Katalogu*. Istnieje jednak potrzeba rozszerzenia zakresu merytorycznego publikacji. Stąd, po pierwsze, zmienia się jego nazwa na *Katalog dobrych praktyk w edukacji.* Po drugie, znajdą się w nim dodatkowo dobre praktyki partnerów w edukacji. W zeszycie

czwartym będą to praktyki partnerów ŁCDNiKP, w szczególności, związanych z Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji, a także z CKP.

Z analizy dobrych praktyk zamieszczonych w *Katalogu* wynika, iż w 2013 roku do opublikowania zgłoszono ich blisko 630. Pochodzą one z 74 publicznych i niepublicznych łódzkich szkół i placówek oświatowych. Mniej więcej, 450 opisów dotyczy oferty edukacyjnej szkoły, w tym wprowadzenia nowych rozwiązań metodycznych, nowych koncepcji i modeli kształcenia, organizowania przeglądów, festiwali, konkursów, turniejów o różnym zasięgu, wprowadzenia atrakcyjnych dla ucznia form zajęć pozalekcyjnych. Wiele z sygnalizowanych dobrych praktyk stanowią projekty wykonywane przez uczących się i organizujących procesy uczenia się, we współpracy z partnerami strategicznymi. Obejmują różne edukacje, przykładowo takie jak matematyczną, humanistyczną, artystyczną, zawodową, techniczną, dla bezpieczeństwa. W *Katalogu* zamieszczono ich ponad 100, część z nich sfinansowano z funduszy UE. Około 50 dobrych praktyk dotyczy współpracy szkół i placówek oświatowych z pracodawcami i instytucjami rynku pracy, mającej na celu rozwój zawodowy uczniów, osiąganie przez nich kwalifikacji zawodowych i kompetencji społecznych. W tej grupie znajdują się także takie dobre praktyki, jak np. „Warto marzyć i planować swoją karierę już w szkole podstawowej” z obszaru orientacji zawodowej, doradztwa zawodowego. Inną, liczącą blisko 30 praktyk, znaczącą grupę stanowią innowacje pedagogiczne. Jest to oczywiście znikoma ilość spośród aktualnie wdrażanych w łódzkich szkołach i placówkach oświatowych.

Chcielibyśmy, by *dobrymi praktykami* edukacyjnymi określano innowacyjne projekty, które zostały w szkołach i placówkach oświatowych z sukcesem zrealizowane. Dobra praktyka edukacyjna wyróżnia się tym, że wpływa między innymi na liczbę sukcesów edukacyjnych, osiągnięte kompetencje, rozwój zainteresowań i talentów uczących się, lepsze wykorzystanie bazy techniczno-

dydaktycznej, środków finansowych w tym funduszy strukturalnych, lepszą organizację zajęć edukacyjnych, zainteresowanie praktyką różnych organizacji, wzrost świadomości w zakresie LLL, czyli uczenia się przez całe życie.

Gromadzone w ramach katalogowania opisy dobrych praktyk powinny dostarczyć informacji, jak w sposób najbardziej skuteczny organizować procesy kształcenia. Opisy dobrych praktyk powinny charakteryzować się odpowiednią jakością i zawartością treści: powinny opisywać przedsięwzięcia nowatorskie, aktualne, efektywne, odpowiednie pod względem tematycznym, koncentrując się na najistotniejszych zagadnieniach takich jak: poprawa efektywności kształcenia, wszechstronny rozwój uczącego się z uwzględnieniem jego indywidualnych potrzeb i zainteresowań.

Bardzo liczymy na zaangażowanie się w proces rejestrowania dobrych praktyk tych szkół i placówek oświatowych, które dotychczas nie zgłosiły żadnych rozwiązań do upowszechnienia. Dobre praktyki są niedostrzeganą przez zainteresowanych codziennością. To właśnie chcemy zmienić. Zapraszamy do dzielenia się swoimi doświadczeniami i sukcesami nie tylko łódzkie szkoły i placówki oświatowe, ale także te spoza Łodzi. W ten sposób *Katalog* stanie się platformą wymiany doświadczeń i dorobku aktywnych, innowacyjnych nauczycieli oraz związanych z kształceniem instytucji, i poprzez to przyczyni się do poprawy komunikacji w środowisku edukacyjnym.

Powstająca baza dobrych praktyk edukacyjnych jest źródłem informacji przydatnych nie tylko dyrektorom (z uwagi na znaczenie opisów w kontaktach z pracodawcami, kandydatami do szkoły, uczniami, ich rodzicami, a także władzami oświatowymi), ale także samym przedsiębiorcom, pracodawcom wspierającym osoby uczące się w osiąganiu kwalifikacji, kreowaniu własnego rozwoju, budowaniu ścieżki kariery. Przedstawione w publikacji, udane projekty edukacyjne i opisy dobrych praktyk, mają za zadanie, poprzez ocenę płynących z ich realizacji korzyści (na trzech

poziomach: uczącego się, szkoły, środowiska), zachęcać do twórczego przenoszenia takich działań. To dlatego tak ogromne znaczenie dla transferu umiejętności ma współtworzenie publikacji *DOBRE PRAKTYKI. Katalog dobrych praktyk w edukacji*.

Grażyna Adamiec

SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE

ZESPÓŁ SZKÓŁ EKONOMICZNO-TURYSTYCZNO-HOTELARSKICH W ŁODZI

Projekt *EUth-topia – Maybe we can!* w ramach program *Uczenie się przez całe życie* Comenius – Wielostronne Partnerskie Projekty Szkół

Koordynator: Halina Idzikowska-Błędek

Osoba rekomendująca: Kamila Niewiadomska – dyrektor szkoły

Zespół Szkół Ekonomiczno-Turystyczno-Hotelarskich w Łodzi realizuje w okresie 1.08.2012-31.07.2014 projekt *EUth-topia – Maybe we can!* wraz z sześcioma szkołami partnerskimi – z Wielkiej Brytanii, Łotwy, Norwegii, Włoch, Niemiec i Hiszpanii w ramach programu *Uczenie się przez całe życie*. Głównym celem projektu jest rozwinięcie postaw obywatelskich wśród młodzieży oraz rozwój kompetencji świadomego udziału w procesach społecznych. Uczestnicy projektu poruszają tematy związane zarówno z ich życiem codziennym, jak i z problemami dotyczącymi całego społeczeństwa, takimi, jak rasizm, ochrona środowiska, konflikty polityczne i społeczne. Cechą wyróżniającą projekt jest wspólna praca młodzieży w mieszanych, międzynarodowych zespołach, co sprzyja znalezieniu wspólnych wartości dla społeczeństw europejskich. Grupy projektowe, złożone z uczestników ze wszystkich szkół partnerskich, komunikują się za pomocą forum internetowego na platformie Moodle (Euthopian Virtual Environment). W ramach projektu odbywają się spotkania z uczestnikami oraz warsztaty poświęcone pracy nad projektami kampanii, jak również warsztaty z zaproszonymi gośćmi, np. z przedstawicielem Instytutu Spraw Obywatelskich INSPRO.

W pierwszym roku realizacji projektu uczniowie zgromadzili informacje na temat problemów współczesnego społeczeństwa, a następnie wspólnie przygotowali projekty kampanii, przeprowadzonych na gruncie lokalnym. W drugim roku trwania projektu młodzież w grupach międzynarodowych pracuje nad

jednym wspólnym tematem – rasizmem oraz przygotowuje projekty kampanii za pomocą różnych środków przekazu.

Ważnym elementem projektu są spotkania wszystkich szkół partnerskich oraz wizyty do poszczególnych szkół partnerskich. W kwietniu 2013 roku Zespół Szkół Ekonomiczno-Turystyczno-Hotelarskich gościł przedstawicieli wszystkich szkół partnerskich (13 nauczycieli oraz 32 uczniów). Podczas warsztatów młodzież miała okazję porównać skalę problemów i zjawisk, którym poświęcone są kampanie. Uczestnicy projektu wzięli również udział w spotkaniach szkół partnerskich w Pinneberg (Niemcy) w listopadzie 2012 roku i w Stokmarknes (Norwegia) we wrześniu 2013 roku. Ponadto, uczniowie szkoły uczestniczyli w wizytach szkół partnerskich w Talavera de la Reina (Hiszpania) i Monticello (Włochy). Kolejne planowane wyjazdy naszych uczniów to – Pinneberg (Niemcy), Talavera de la Reina (Hiszpania) oraz Ipswich (Wielka Brytania). W sumie w projekcie zrealizowanych zostanie 47 mobilności.

Na potrzeby realizacji projektu i w celu zapewnienia ścisłej współpracy między szkołami partnerskimi utworzona została strona projektu www.euthopia.eu, na której znajdują się podstawowe informacje o projekcie w języku angielskim. Utworzone zostało również forum internetowe na platformie Moodle (Euthopian Virtual Environment) dla zarejestrowanych uczestników projektu. Informacje w języku polskim dotyczące realizacji projektu, umieszczane są na stronie internetowej szkoły www.zseth.edu.lodz.pl .

Głównym celem projektu w ZSETH w Łodzi jest zwrócenie uwagi młodzieży na powiązania kulturowe i społeczne pomiędzy krajami partnerskimi w odniesieniu do szerszej, europejskiej perspektywy. Pragniemy wykształcić i rozwinąć w młodzieży głębsze poczucie przynależności do Europy poprzez wspólną pracę z młodzieżą szkół partnerskich nad znalezieniem płaszczyzn porozumienia. Poprzez udział w projekcie młodzież ma szansę ukształtować postawy charakterystyczne dla społeczeństwa obywatelskiego, poszerzyć swoją wiedzę na temat problemów społecznych współczesnego świata, poznać metody

przeprowadzania badań opinii publicznej i wypróbować je w praktyce, nauczyć się sposobów przeprowadzania kampanii społecznej i przeprowadzić ją na gruncie lokalnym, używać języka angielskiego w sytuacjach codziennych, poznać kulturę, zwyczaje, religię, problemy społeczne i systemy edukacyjne w innych krajach europejskich oraz nawiązać kontakty z młodzieżą z innych krajów.

Udział w projekcie jest również bardzo ważny dla szkoły, która chce zaznaczyć swój udział w społeczności lokalnej, ale również poza nią, poszerzyć kontakty zarówno zawodowe, jak i prywatne. Przede wszystkim jednak społeczność szkolna chce zaznaczyć swoją przynależność do Zjednoczonej Europy, której czuje się pełnoprawnymi członkiem.

Projekt *Przedsiębiorczy hotelarz na hiszpańskim rynku pracy*

Koordynator: Agata Krysiak

Osoby rekomendujące: Agata Krysiak, Halina Idzikowska-Błędek

Projekt zrealizowano w ramach PO KL, Priorytet III *Wysoka jakość systemu oświaty*, Działanie 3.4 *Otwartość Systemu oświaty w kontekście uczenia się przez całe życie*, Poddziałanie 3.4.2 *Upowszechnianie uczenia się przez całe życie* – projekt systemowy pt. *Staże i praktyki zagraniczne dla osób kształcących się i szkolących zawodowo*. Był on współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

W projekcie wzięło udział 40 uczniów z klas drugich i trzecich, kształcących się w zawodzie technik hotelarstwa. Uczestnicy odbyli staż w ramach programu praktyk zawodowych w Granadzie w Hiszpanii. Projekt był odpowiedzią na założenia PO KL, mającego na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych poprzez odbywanie staży i praktyk zawodowych.

Głównym celem praktyk odbywanych poza granicami kraju było poznanie zakresu świadczonych usług oraz europejskich standardów

wyposażenia i obsługi w hiszpańskich obiektach hotelowych. Młodzież biorąca udział w programie stażu miała również możliwość ukształtowania cennych umiejętności pracy w zespole międzynarodowym oraz zdobycia większego doświadczenia przy podnoszeniu kwalifikacji zawodowych. Poza tym, uczestnicy stażu mogli poznać techniki pracy obowiązujące w Hiszpanii oraz obiekty hotelarskie różnych rodzajów i kategorii. W ramach programu praktyk młodzież biorąca udział w projekcie doskonaliła umiejętność kompleksowej obsługi gościa hotelowego zgodnie z europejskimi standardami. Potwierdzeniem zdobytych kwalifikacji jest certyfikat, referencje oraz dokument Europass Mobility, potwierdzający uzyskanie określonych umiejętności oraz kwalifikacji na obszarze całej Europy w zakresie obsługi gości w obiektach hotelarskich.

Program praktyk przyczynił się do doskonalenia umiejętności stosowania języka angielskiego w sytuacjach zawodowych. Wyjazd na praktyki do Hiszpanii umożliwił uczniom poznanie zwyczajów i kultury hiszpańskiej poprzez uczestniczenie w bogatym programie kulturowym, mającym na celu zdobycie wiedzy na temat danego regionu kulturowego.

Dzięki udziałowi w projekcie młodzież miała okazję obserwować i dostosować się do warunków panujących na hiszpańskim rynku pracy. Pobyt oraz praktyki w hotelach za granicą przyczyniły się do zwiększenia samodzielności oraz odpowiedzialności za decyzje zawodowe, samodzielnego rozwiązywania problemów oraz przełamania barier kulturowych, językowych i osobistych.

Uczestnicy projektu stawili czoła realiom zawodowym poza granicami kraju, a dzięki temu wykształcili samodzielne postawy. Doskonale poradzili sobie z wymaganiami stawianymi przez pracodawców. Otrzymali również liczne propozycje dwuletniego stażu w hotelach, w których odbywali praktyki.

ZESPÓŁ SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 2 W ŁODZI

Projekt *„Szkoła nowych umiejętności”*

Autorzy: Grażyna Bieńkowska/Jadwiga Wysocka

Osoba rekomendująca: Krystyna Kielan

W okresie realizacji projektu podjęto działania mające na celu: uzyskanie przez uczniów umiejętności z zakresu obsługi kas fiskalnych, komunikacji interpersonalnej, obsługi urządzeń biurowych, grafiki komputerowej i prowadzenia samochodu osobowego poprzez uczestnictwo w specjalistycznych kursach kwalifikacyjnych, poprawę wyników w nauce poprzez udział w dodatkowych zajęciach z przedmiotów maturalnych i zawodowych oraz doskonalenie umiejętności autoprezentacji i orientacji zawodowej poprzez udział w zajęciach z trenerem technicznym i psychologiem. Nowością w tym działaniu jest wprowadzenie do kształcenia nowoczesnych metod nauczania/uczenia się kształtujących osobowość aktywnego uczestnika rynku pracy.

W ramach projektu podjęto działania, których celem było rozwijanie zdolności młodzieży do przyszłego zatrudnienia poprzez uzyskanie przez nich nowych umiejętności zawodowych, poprawa w obszarze komunikacji interpersonalnej oraz wzrost kompetencji kluczowych w zakresie języka ojczystego i obcego. Uczniowie otrzymali certyfikaty i świadectwa potwierdzające uzyskanie nowych kwalifikacji zawodowych. Adresatami projektu było 288 uczniów ZSP Nr 2 w wieku od 16 do 19 lat uczących się w zawodach technik ekonomista, technik logistyk, technik organizacji reklamy.

Projekt *Łódź na morzu wyobraźni – przegląd twórczości artystycznej uczniów szkół gimnazjalnych*

Autorzy: Anna Borczyk, Ryszarda Malarska

Osoba rekomendująca**:** Krystyna Kielan – konsultant w ŁCDNiKP

Jaka jest Łódź? Łódź to nasze miasto, tu mieszkamy, uczymy się, a większość z nas zwiąże z nim swoją karierę zawodową. Dlatego warto spojrzeć na nasze miasto oczyma wyobraźni, zapewne każdy dostrzeże coś innego. Projekt skierowany jest do uczniów gimnazjów Łodzi i województwa łódzkiego, których pasje artystyczne związane są z literaturą, fotografią i sztukami plastycznymi.

Jest to jedyny tego typu konkurs łączący plastykę, fotografię i literaturę. Uczniowie gimnazjów mają możliwość rozwijania wrażliwości i aktywności twórczej. Poznając Łódź i region łódzki, rozbudzają i ugruntowują patriotyzm lokalny. Przegląd ten inspiruje do współpracy i wymiany doświadczeń z osobami o artystycznych zainteresowaniach. Wyjątkowość przeglądu polega również na tym, że jego organizatorem jest szkoła, która stereotypowo kojarzona jest tylko z nauką zawodu, myśleniem konkretnym, niemalże matematycznym. Ale uczniowie i nauczyciele naszej szkoły pokazują, że w placówkach technicznych także można poszerzać indywidualne spojrzenie na sztukę i rozwijać talenty artystyczne przydatne w różnych aspektach życia.

III *Przegląd Twórczości Artystycznej Uczniów Szkół Gimnazjalnych* umożliwia podjęcie działań, których celem jest umożliwienie młodzieży rozwijania wrażliwości i aktywności twórczej, współpracę i wymianę doświadczeń z osobami o zainteresowaniach artystycznych, rozbudzenie i ugruntowanie patriotyzmu lokalnego. Projekt wpisuje się również w priorytet wyrównywania szans edukacyjnych.

ZESPÓŁ SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 5 IM. KRÓLA BOLESŁAWA CHROBREGO W ŁODZI

Projekt edukacyjny zorganizowany w szkole w formie konkursu – *II edycja konkursu „Normalizacja i ja" dla szkół ponadgimnazjalnych"*

Autorzy: Monika Pacek, Artur Filipowski

Osoba rekomendująca: Małgorzata Joniuk-Piątkowska

Polski Komitet Normalizacyjny wraz z Krajowym Ośrodkiem Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej zaprosił w roku szkolnym 2013/2014 uczniów i nauczycieli ponadgimnazjalnych szkół wszelkich typów z terenu całej Polski oraz nauczycieli-konsultantów z placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli do udziału w II Konkursie *Normalizacja i Ja*. Konkurs ogólnopolski realizowany był w okresie od 27 września 2013 roku. do 17 stycznia 2014 roku**.**

Etap szkolny konkursu, w którym brali udział uczniowie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5, realizowany był w okresie od 5 listopada 2013 roku do 15 grudnia 2013 roku**.** Poprzedzony był on cyklem zajęć edukacyjnych w formie warsztatów o tematyce związanej z normalizacją. Wszyscy uczniowie mieli też okazję uczestniczyć w wykładzie Pana dr. Zygmunta Niechody, doradcy prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Zadanie konkursowe dla uczniów – w kategorii *Esej* – polegało na napisaniu opracowania na temat: *Normalizacja jest dla nas i wokół nas*. W kategorii *Grafika,* polegało na stworzeniu na ten sam temat pracy plastycznej wykonanej dowolną techniką w formacje A4 i przekazanie jej na nośniku informacji do organizatora konkursu.

Prace zgłoszone do konkursu szkolnego zostały ocenione przez organizatorów konkursu pod względem:

- zawartości merytorycznej pracy (zgodności z tematem, odpowiednim doborze informacji, samodzielności opracowania, pomysłowości w doborze treści),

– formy graficznej w szczególności w kategorii *Grafika* (oryginalności, pomysłowości, estetyce, pomysłowości oraz w doborze formy),
– poprawności językowej w szczególności w kategorii *Esej* (brak błędów językowych gramatycznych, stylistycznych, leksykalnych, interpunkcyjnych, ortograficznych).

Najciekawsze prace po wypełnieniu oświadczenia uczestnika konkursu w sprawie przekazania praw autorskich wzięły udział w II edycji ogólnopolskiego konkursu dla szkół ponadgimnazjalnych, organizowanym przez Polski Komitet Normalizacyjny *Normalizacja i ja*.

Realizując zadanie edukacyjne w formie konkursu, uczniowie w sposób nieszablonowy i dla nich atrakcyjny kształtują praktyczne umiejętności zawodowe, związane ze zwiększeniem świadomości znaczenia normalizacji w życiu codziennym, praktyce zawodowej oraz w osiąganiu sukcesu ekonomicznego. Dogłębniej zapoznają się z wiedzą normalizacyjną (zgodnie z zaleceniami Unii Europejskiej) oraz uświadamiają sobie, że to konsument jest ostatecznym beneficjentem normalizacji, bo między innymi dzięki niej życie staje się bardziej komfortowe i bezpieczne. Ponadto uczniowie kształtują nawyki dokładnego wykonania ćwiczenia, a później pracy. Uczą się oceniać swoje dzieła z ustaleniem przyczyn niedociągnięć. Wyrabiają w sobie uczucia estetyczne oraz rozwijają pomysłowość, a także wiarę we własne zdolności i umiejętności.

Zorganizowanie wycieczki integracyjno-edukacyjnej dla uczniów klas pierwszych *Śladami Rogowskiej Kolei Wąskotorowej – Pociąg do Zabytków*

Autorzy: Damian Paprocki, Milena Jankowska-Kubiak

Osoba rekomendująca: Małgorzata Joniuk-Piątkowska

Wycieczka została zorganizowana w celu propagowania integracji, wiedzy o regionie łódzkim i zdobywania umiejętności w praktyce poza terenem szkoły. Uczniowie wszystkich sześciu klas

pierwszych poznawali zabytki okolicy i siebie nawzajem w otoczeniu wagonów zabytkowej kolejki. Uczestnicy otrzymali specjalnie przygotowane karty pracy, które zostały wypełnione w czasie poszczególnych etapów wycieczki. Uczniowie musieli wykazać się spostrzegawczością, kreatywnością i zaradnością w rozwiązywaniu zadań – część z nich miała ograniczenia czasowe, niektóre mogły być rozwiązane tylko w konkretnych miejscach. Pierwszoklasiści umiejętnie wykorzystywali otaczające ich źródła, czytali tablice informacyjne, obliczali dane lub konsultowali się z przewodnikami; byli dociekliwi i skrupulatni. Widoczna była praca w grupach, parach – były wykorzystywane różne metody i narzędzia w dążeniu do celu. Uczestnicy poznawali własne możliwości w praktyce, w sytuacji, kiedy byli zdani na siebie w obcym otoczeniu. Na trasie przejazdu kolejki znalazły się Boguszyce, gdzie młodzież miała okazję obejrzeć zabytkowy, sosnowy kościół św. Stanisława Biskupa należący do grona najcenniejszych zabytków drewnianej architektury sakralnej w Polsce; Rawa Mazowiecka, z głównym punktem zwiedzania – ruinami zamku Książąt Mazowieckich i parkiem w stylu angielskim z czternastowiecznym drzewostanem, a także muzealny skansen zabytkowych lokomotyw, wagonów i maszyn kolejowych w Rogowie. Zwieńczeniem wycieczki było wspólne pieczenie kiełbasek w Jeżowie i kosztowanie produktów regionalnych.

Opisane działania przede wszystkim miały na celu integrację uczniów klas pierwszych, zaznajomienie ich z nowymi wychowawcami i nauczycielami. Narzędziami do osiągnięcia celu były zadania umieszczone na kartach pracy, które uczestnicy mogli wypełniać we współpracy w wybranych przez siebie grupach, aczkolwiek nie bez konsultacji z innymi klasami. Na podstawie zadań dotyczących obejrzanych miejsc i budowli, uczniowie nauczyli się segregować i wybierać potrzebne dane, a także pozyskać informacje w umiejętny sposób, adekwatny do sytuacji. Ćwiczyli efektywną komunikację, samodzielne dobieranie źródeł. Co więcej, współpracowali dla osiągnięcia wspólnego celu – ocen bonusowych na start w nowej szkole. Uczestnicy mieli okazję poznać bliżej część dziedzictwa regionalnego.

Konkurs znajomości prawa szkolnego

Autorzy: Anna Łoś, Emilia Nurkiewicz

Osoba rekomendująca**:** Małgorzata Joniuk-Piątkowska

Konkurs skierowany jest do wszystkich uczniów klas pierwszych, którzy rozpoczynają naukę w ZSP nr 5, dla których zapisy statutu szkoły, różnych procedur i regulaminów są na początku nauki zawiłe i skomplikowane. Po zajęciach poświęconych poznaniu istotnych dla uczniów zapisów w dokumentach ZSP nr 5 uczniowie przystępują do konkursu, podczas którego w małych zespołach rozwiązują test przygotowany przez nauczycieli.

Uczniowie biorący udział w konkursie i zajęciach wstępnych poznają i utrwalają wiedzę na temat obowiązujących w szkole wewnętrznych uregulowań prawnych. Konkurs pozwala uczniom swobodniej poruszać się w trudnej tematyce zapisów statutowych, poznać swoje prawa i obowiązki oraz procedury związane ze zwolnieniem z zajęć, usprawiedliwianiem nieobecności. Uczniowie, biorący udział w tym przedsięwzięciu, budują poczucie własnej wartości, współpracują w grupie, promują wiedzę na temat uregulowań prawnych obowiązujących w szkole. Silny nacisk kładziony jest również na kształtowanie umiejętności czytania ze zrozumieniem i pozyskiwania wiedzy z dokumentów szkoły.

Konkurs wojewódzki *Województwo łódzkie – Moja Mała Ojczyzna*

Autor: Barbara Banachowska

Osoba rekomendująca: Małgorzata Joniuk-Piątkowska – dyrektor szkoły

Szkoła jest organizatorem konkursu o zasięgu regionalnym promującego formy ochrony przyrody, szczególnie parki

krajobrazowe oraz rezerwaty i pomniki przyrody, historię i geografię regionu pt: *„Województwo łódzkie – Moja mała Ojczyzna”*, w którym uczestniczy młodzież szkół ponadgimnazjalnych regionu. W grudniu 2013 r. odbyła się już dwunasta edycja. Celami konkursu są: upowszechnienie walorów turystyczno-krajoznawczych regionu łódzkiego, rozbudzenie zainteresowania regionem łódzkim, inspirowanie do kształtowania umiejętności dostrzegania rzeczy ciekawych, godnych zapamiętania, rozwijanie wrażliwości na piękno otaczającej nas przyrody i jej niepowtarzalnych zjawisk.

Konkurs składa się z dwóch etapów: części pisemnej – testowej i części ustnej – finałowej, opartej na prezentacji przedstawiającej zdjęcia obiektów oraz mapy województwa łódzkiego.

Do jury zapraszani są przewodnicy po regionie łódzkim oraz pracownicy Uniwersytetu Łódzkiego. Finaliści otrzymują nagrody rzeczowe pozyskane przez organizatora konkursu np. aparaty fotograficzne, plecaki turystyczne.

Uczniowie biorący udział w tym przedsięwzięciu rozwijają, budują poczucie własnej wartości, współpracują w grupie, promują historię i geografię regionu wśród innych uczniów.

Silny nacisk kładziony jest również na kształtowanie umiejętności prezentacji ucznia podczas publicznych wystąpień. Zmagania konkursowe obserwuje młodzież naszej szkoły, dla której jest to lekcja promocji regionu, jako miejsca przyjaznego dla młodych ludzi, którzy chcą się uczyć i rozwijać oraz związać swoją przyszłość z rodzinnymi stronami. Na potrzeby konkursu prowadzona jest strona internetowa regionlodzki.pl.tl, na której oprócz podstawowych informacji znajduje się bank pytań ułożonych tematycznie, umożliwiający uczenie się poprzez zabawę. Ma ona na celu zachęcenie młodzieży do udziału w konkursie oraz zwiększenie atrakcyjności metod kształcenia. Ze strony internetowej korzystają nie tylko uczestnicy konkursu, o czym świadczą pozytywne recenzje przesyłane autorce. W organizacji konkursu biorą udział nauczyciele Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5 w Łodzi, którzy wspólnie planują i doskonalą metody i formy współpracy.

ZESPÓŁ SZKOL PONADGIMNAZJALNYCH NR 7 w ŁODZI

Klub Honorowego Dawcy Krwi

Autor: Anna Pietrzak – nauczycielka biologii i wychowania do życia w rodzinie, opiekunka Klubu

Osoba rekomendującą: Jadwiga Morawiec – konsultant ŁCDNiKP

W Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 7 w Łodzi od 1987 roku istnieje *Klub Honorowego Dawcy Krwi.*

Głównym celem jest propagowanie i popularyzowanie idei honorowego krwiodawstwa ze szczególnym podkreśleniem bezinteresowności daru krwi. Działalność Klubu wyróżnia systematyczne organizowanie akcji zbiorowego i indywidualnego oddawania krwi oraz organizowanie doraźnych akcji honorowego krwiodawstwa w przypadkach nagłej potrzeby.

Uczniowie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 7 w Łodzi podczas akcji krwiodawstwa, która odbyła się w tym roku 26.02.2014 roku w budynku szkoły, oddali społecznie 17 550 ml krwi pełnej. W akcji krwiodawstwa brało udział 52 uczniów. W tym roku szkolnym jest to już trzecia akcja oddawania krwi.

Szkolne Koło Mechatronika

Autor: Józef Bogdan – nauczyciel kształcenia zawodowego

Osoba rekomendująca: Jadwiga Morawiec – konsultant ŁCDNiKP

W Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 7 w Łodzi od 2009 roku istnieje i cieszy się dużym zainteresowaniem wśród uczniów *Szkolne Koło Mechatronika.* Głównym celem realizacji innowacji organizacyjno-programowej było skuteczne łączenie kształcenia zawodowego z rozwijaniem mechatronicznych zainteresowań młodzieży.

Treści programu kształcenia mechatronicznego wybiegają poza obowiązujące treści zawarte w nowej podstawie programowej kształcenia w zawodzie. Program działalności Koła jest zróżnicowany, opracowany z myślą o uczniach klas pierwszych technikum i zasadniczej szkoły zawodowej, ale także uwzględnia zainteresowania mechatroniczne uczniów klas starszych tj. klas trzecich i czwartych technikum. Zaplanowany jest jako moduł realizowany w ciągu dwóch semestrów na dwóch godzinach tygodniowo. Efektem realizacji programu jest przygotowanie uczestników zajęć do samokształcenia i rozwijanie ich zainteresowań mechatronicznych.

Uczestnicy Szkolnego Koła Mechatronika biorą udział w warsztatach dotyczących edukacji mechatronicznej organizowanych przez uczelnie i stowarzyszenia techniczne, a także reprezentują szkołę na konkursach, olimpiadach mechatronicznych o zasięgu ogólnopolskim i łódzkim. Dowodami ich sukcesów są liczne nagrody i dyplomy.

Drzwi czasu

Autor: Artur Jabłoński – nauczyciel praktycznej nauki zawodu

Osoba rekomendująca: Jadwiga Morawiec – nauczyciel konsultant

W celu doskonalenia umiejętności i rozwijania zdolności poznawczych uczniów z zakresu układów elektrycznych i elektronicznych w pojazdach samochodowych, w ZSP nr 7 w Łodzi, powstają nowoczesne pomoce dydaktyczne. Jedna z prac jest wykonana na bazie drzwi samochodu Fiat Stilo. Na tym modelu uczniowie poznają zasadę działania elektrycznego i elektronicznego układu sterownia elektryczną szybą, centralnym zamkiem, elektrycznym lusterkiem i oświetleniem.

Dzięki tej pomocy uczniowie dowiadują się o rozwiązaniach technicznych, począwszy od dawnych konwencjonalnych aż do najnowszych, łącznie z zastosowaniem sterownika bezprzewodowego (radiowego) i transmisji danych sieci CAN. Oprócz podniesienia atrakcyjności przeprowadzania zajęć, takie

pomoce dydaktyczne pozwalają efektywnie oddziaływać na uczniów, którzy ucząc się, doskonalą praktyczne umiejętności diagnozowania (przy udziale schematów elektrycznych) i naprawy uszkodzeń w układach elektryczno-elektronicznych samochodu.

Praca na takich pomocach dydaktycznych ułatwia uczniom przygotowanie się do podjęcia pracy w zawodzie, zachęca do rozwijania swoich zainteresowań i umiejętności, a przede wszystkim buduje mocne fundamenty nauki praktycznej, którą uczeń będzie mógł z powodzeniem wykorzystać w swojej przyszłym życiu oraz pracy zawodowej.

ZESPÓŁ SZKÓŁ TECHNICZNO-INFOMATYCZNYCH W ŁODZI

Wolontariat w Zespole Szkół Techniczno-Informatycznych

Autor: Adrian Jaszczyk

Osoba rekomendująca: Józef Kolat – dyrektor szkoły

Szkoła prowadzi długoletnią działalność w ramach wolontariatu. Jeszcze jako Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 17 młodzież oraz nauczyciele angażowali się w działania na rzecz środowiska, ubogich, chorych i wykluczonych. Kolejne pokolenia uczniów dołączały do tych akcji, co przyczynia się do ciągłości działań. Pokazujemy w ten sposób, że nie akcyjność jest potrzebna, ale stałe zainteresowanie rozwiązywaniem problemów społecznych. Konsekwencja działań może przynieść oczekiwane skutki.

I tak co roku uczniowie i nauczyciele biorą udział w zbiórce *Góra złota*, z której dochód przekazywany jest na potrzeby PCK. Również nasi pełnoletni uczniowie honorowo oddają krew w ramach akcji *Młoda krew ratuje życie*, uzupełniając skąpe zapasy banków krwi.

Od kilku lat cała społeczność Szkoły bierze udział w działaniach *Szlachetna paczka*, czyli obdarowujemy jedną, wybraną rodzinę

zebranymi wśród uczniów i nauczycieli darami, w okresie Bożego Narodzenia. Wielokrotnie młodzież naszej szkoły, uczestnicząc w akcji *Bank Żywności*, brała udział w zbiórce żywności w łódzkich supermarketach.

Również cyklicznie młodzież naszej Szkoły kwestuje na rzecz Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Co roku rzesza chętnych jest naprawdę liczna.

W ramach wolontariatu nasza młodzież rokrocznie pomaga w porządkowaniu i sprzątaniu grobów Starego Cmentarza przy ulicy Ogrodowej w Łodzi. Szkoła nasza objęła stałą opieką zabytkowy XIX- wieczny grób rodziny Matz. Udział w akcji *Ratujmy zabytki Starego Cmentarza* to świetna lekcja historii naszego regionu dla uczniów. Uczy ich o wielokulturowości, czasach świetności i burzliwym rozwoju naszego miasta.

Współpracujemy z Centrum Kultury Młodych, pomagając w organizacji świątecznych spotkań dla podopiecznych DPS, organizujemy także zbiórkę i przekazanie odzieży oraz środków higienicznych dla bezdomnych i ubogich, będących pod opieką 5 DPS i Schronisk Brata Alberta. Ta działalność ma formę całoroczną, nie okazyjną. Wolontariusze Szkoły pomagają także w organizacji Festiwali Sztuk Wszelakich, w trakcie, których prezentowana jest artystyczna twórczość niepełnosprawnych.

Te działania naszej młodzieży mają szczególny walor wychowawczy, wzbudzając w uczniach empatię oraz odpowiedzialność za innych, biednych lub niepełnosprawnych. Działamy także na rzecz społeczności lokalnej – nasza młodzież współpracuje z okolicznymi przedszkolami, które odwiedza, by czytać dzieciom bajki. Przekazują również dzieciom zebrane pluszaki.

Podsumowując, uczniowie naszej Szkoły angażują się bardzo aktywnie w pomoc dla innych, słabszych i skrzywdzonych. Te czyny kształtują pożądane postawy młodzieży i przynoszą rezultaty. Jeżeli w szkole pojawia się uczeń, który z racji jakieś niepełnosprawności potrzebuje opieki i pomocy, otrzymuje ją od koleżanek i kolegów.

Zabytkowy cmentarz miejski – niewyczerpane źródło pomysłów na wszechstronną edukację regionalną i patriotyczną młodzieży

Autor: Adrian Jaszczyk

Osoba rekomendująca: Józef Kolat – dyrektor szkoły

Edukacja regionalna w ZSTI im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego w Łodzi odbywa się na wielu płaszczyznach – są to wycieczki po mieście, spotkania z ciekawymi ludźmi, konkursy wiedzy o Łodzi i fotograficzny oraz lekcje wychowawcze. Od kilku lat młodzież naszej szkoły bierze także udział w dorocznej kweście na Cmentarzu Starym przy ul. Ogrodowej. Uczniowie angażują się szczególnie chętnie w sprzątanie i porządkowanie zabytkowych grobów. Szkoła nasza objęła „opieką" dziewiętnastowieczny grób rodziny Matz, zobowiązując się do regularnego dbania o niego. Ponieważ wielu uczniów nigdy nie było na tym cmentarzu, wielu innych było zaskoczonych napisami po niemiecku i cyrylicą, jeszcze inni myśleli, że jest to cmentarz żydowski – wszystko to skłoniło mnie do połączenia wolontariatu-kwesty z edukacją regionalną i patriotyczną. Cmentarz okazał się przy tym doskonałą inspiracją do poruszenia wielu tematów. Warszawa ma swoje Powązki, Kraków Cmentarz Rakowicki, Lwów Cmentarz Łyczakowski, a Łódź? Łódź ma Cmentarz Stary, który pozostaje wciąż niedocenioną, ale wielką atrakcją turystyczną naszego miasta. Nadal pokutuje podejście, że cmentarze jako miejsca spoczynku zmarłych powinny być odwiedzane jedynie przez rodziny tam pochowanych. Wycieczka na cmentarz, spacer po cmentarzu – często budzi to sprzeciw wielu nauczycieli.

Edukacja regionalna i patriotyczna na Cmentarzu Starym może mieć formę wycieczek młodzieży, np. poprzedzonych wcześniej lekcjami wychowawczymi na dany temat lub formę kwesty, po której w nagrodę uczniowie po ciężkiej pracy oprowadzani są po cmentarzu i zapoznawani z sylwetkami zasłużonych łodzian. Można także wszelkie inicjowane przez uczniów pytania i kwestie na temat

cmentarza wyjaśniać w trakcie lub przed pracami porządkowymi.

Na Cmentarzu Starym można prowadzić edukację regionalną i patriotyczną w następujących, wybranych dziedzinach:

1. Historia, np. – historia Łodzi przemysłowej (groby fabrykantów, w tym kaplica „króla bawełny" K. Scheiblera), historia rozwoju miast Królestwa Polskiego pod zaborami.
2. Kultura, np. – groby artystów (I. Aldridge, L. Niemczyk, W. Strzemiński, W. Konopka, Z. Chmielewski, G. Rozmus).
3. Sztuka, np. – architektura nagrobna (secesja, neostyle, eklektyzm), język epitafiów oraz rodzaje alfabetu i pisma (cyrylica, fraktura/pismo gotyckie).
4. Religia, np. – historia katolików, ewangelików i prawosławnych w Łodzi, różnice między obrządkiem katolickim, ewangelickim i prawosławnym.
5. Patriotyzm, np. – sarkofag powstańców styczniowych, grób Marii i Konstantego Piotrowiczów, pomnik ku czci Szarych Szeregów, groby żołnierzy poległych w wojnie polsko-bolszewickiej (S. Pogonowski), grób S. Linke oraz innych poległych podczas odzyskiwania przez Polskę niepodległości.
6. Miasto wieloetniczne, np. – prezentacja wybranych zasłużonych łodzian w części katolickiej, ewangelickiej i prawosławnej cmentarza.
7. Wybitni Łodzianie i inni zasłużeni dla miasta, np. - prezydenci miasta (A. Rosicki, M. Cynarski, A. Rżewski), lekarze (K. Jonscher, J. Moll), inżynierzy (S. Skrzywan), nauczyciele (J. Lewalt-Jezierska), browary i parki łódzkie (L. Anstadt)
8. Urbanistyka miejska, np. - Cmentarz Stary jako publiczna przestrzeń zielona (część ewangelicka, aleja tui, bluszcz)

Edukację regionalną i patriotyczną może prowadzić każdy nauczyciel, ja sam nauczam języków obcych. Istnieje bogata literatura fachowa, np. wydane kilka lat temu *Spacerowniki*. W Internecie także łatwo jest znaleźć informacje na wybrany przez nas temat oraz mapę cmentarza. Uczniowie nasi, włączając się w coroczną kwestę, nie tylko pomagają zachować to przepiękne dziedzictwo Łodzi od zniszczenia, lecz także poszerzają swoją

wiedzę nt. historii naszego miasta. Poznając sylwetki zasłużonych i zwykłych łodzian pochowanych na cmentarzu, uczą się na ich przykładzie patriotyzmu oraz przekonują się, że możliwa była owocna współpraca i sukces w mieście zamieszkałym przez cztery różne kultury, a to dzięki ich pokojowej koegzystencji, tolerancji i wzajemnemu szacunkowi. Młodzi ludzie mają szanse stać się także „ambasadorami" Łodzi, którzy propagować będą wiedzę o tym, że Łódź to nie tylko Manufaktura, Port Łódź, ulica Piotrkowska, Centrum Kulturalno-Rozrywkowe w dawnej EC-1, Atlas Arena, czy właśnie powstający tunel średnicowy pod dworcem Łódź Fabryczna. Łódź ma także inną wielką atrakcję – Cmentarz Stary – zabytkowe muzeum pod gołym niebem!

Szkolne Koło PCK

Koordynator Szkolnego Koła PCK: Andrzej Chrząstek

Osoba rekomendująca: Józef Kolat – dyrektor szkoły

Szkoła bardzo aktywnie popiera idee Polskiego Czerwonego Krzyża. Włączamy się w doraźne akcje jak i stałe. W tym roku, podobnie jak i w latach ubiegłych, prowadzimy następujące działania:

1. X.2013 – prelekcja pracownika Regionalnego Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Łodzi na temat honorowego oddawania krwi. Omówione zostały zagadnienia związane między innymi z warunkami, zaletami, zagrożeniami i mitami oraz korzyściami płynącymi z honorowego oddawania krwi. W prelekcji udział wzięły wszystkie klasy III i IV.
2. 23.10.2013 i 8.01.2014 – odbyły się akcje honorowego oddawania krwi na terenie naszej szkoły, w której udział wzięli uczniowie i pracownicy placówki. Łącznie w obu edycjach udział wzięło 66 osób, a oddaliśmy 29 700 ml krwi.
3. Na przełomie XI i XII 2013 roku zorganizowana została po raz kolejny akcja pod hasłem *Góra Grosza*, której przyświecał szczytny cel pomocy dzieciom wychowującym się poza domem rodzinnym. Myślą przewodnią akcji jest motto „Jeden grosz

znaczy niewiele, ale Góra Grosza jest największa na świecie". Zbierane były monety 1, 2 i 5 groszowe. Ostatecznie zebraliśmy ponad 2600 monet o łącznej wartości 52 złotych i 70 groszy. Pieniądze przekazane zostały organizatorom akcji.

ZESPÓŁ SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 20 IM. MARSZAŁKA JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W ŁODZI

Autor: Dorota Stefaniak – wicedyrektor Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 20 w Łodzi

Osoba rekomendująca: Zdzisław Jurewicz – dyrektor Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 20 w Łodzi

Coroczny ogólnopolski konkurs poświęcony patronowi szkoły Marszałkowi J. Piłsudskiemu

Konkurs odbywa się w dwóch kategoriach: dla gimnazjalistów i uczniów szkół średnich. Celem konkursu jest przybliżenie sylwetki Marszałka, ale także pokazanie, w jaki sposób postać Józefa Piłsudskiego funkcjonuje w świadomości młodych Polaków, z jakimi miejscami im się kojarzy, gdzie mogą szukać śladów Marszałka, w jaki sposób postać wybitnego Polaka wpisuje się we współczesny krajobraz. I edycja konkursu pokazała fotograficzne talenty uczestników; w drugiej – uczniowie będą rywalizować w trzech kategoriach: plakatu, fotografii i pracy literackiej.

Coroczny ogólnołódzki konkurs *Zawodowiec*

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 20 w Łodzi zachęca uczniów gimnazjów, aby wybierali szkoły przygotowujące do zawodu. Szkoła zaprasza ich do przygotowywania plakatów i prezentacji multimedialnych, do pisania opowiadań i esejów o wybranym fachu. Można wystartować też w kategorii fotografia.

Konkurs zainicjowano w 2010 roku, każda edycja cieszy się coraz większym powodzeniem, a na tegoroczną napłynęły prace przygotowane przez prawie 300 gimnazjalistów z całego województwa. Gimnazjaliści przedstawiają w wybrany przez siebie sposób zawód, o którym marzą, który najbardziej ich fascynuje, który chcieliby w przyszłości wykonywać. Konkurs pozwala młodym ludziom po raz pierwszy spojrzeć na swoją zawodową przyszłość i pomyśleć, jaki kierunek dalszego kształcenia wybrać, aby realizować swoje plany i marzenia.

Łódzki Kurator Oświaty Jan Kamiński uważa, iż Konkurs można uznać za sukces nawet, jeśli choć część uczestników konkursu poważnie zainteresuje się ofertą szkół zawodowych.

Projekt *Wykwalifikowani i aktywni*

Docelowo uczestniczy w nim ok. 180 uczniów. Projekt pozwala zwiększyć szanse edukacyjne uczniów i ich możliwości na rynku pracy. Uczniowie, uczestniczący w projekcie, biorą udział w zajęciach z jęz. angielskiego, mechatroniki, uczą się tworzenia stron www i pracy z programem AUTOCAD, uczestniczą w zajęciach z pedagogiem, na których zwiększają swoją motywację, a także w zajęciach sportowych. Dzięki projektowi nasi uczniowie odbyli wycieczki do licznych zakładów pracy, byli na targach w Poznaniu, pracują na nowoczesnym sprzęcie do nauki mechatroniki; szkoła wzbogaciła się o nowoczesną, dobrze wyposażoną salę z indywidualnymi stanowiskami do nauki języków obcych, doskonale wyposażoną siłownię i sprzęt sportowy, urządzenia do ćwiczeń związanych z mechatroniką.

Ogólnopolski konkurs *Nowatorska elektryka*

Ogólnopolski Konkurs *Nowatorska Elektryka* został zorganizowany przez Fundację Akademia Chint w ramach jej działalności oraz Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 20 w Łodzi. Celem konkursu jest propagowanie zawodów branży elektrycznej. Konkurs adresowano do wszystkich szkół ponadgimnazjalnych

branży elektrycznej i pokrewnych. Biorą w nim udział uczniowie z całej Polski. Składał się z dwóch etapów, pierwszy polegał na zaproponowaniu tematu projektu, drugi na jego praktycznej realizacji. Do konkursu zgłosiło się 25 szkół z rejonu całej Polski, do drugiego etapu zakwalifikowanych zostało 11, otrzymały one granty na realizację swoich pomysłów. Nagrody główne otrzymały szkoły za pierwsze 3 miejsca. Firma Chint Poland sprawowała patronat nad całym przedsięwzięciem oraz sponsorowała wszystkie nagrody dla uczestników konkursu.

Wizyty studyjne w ramach programu *Leonardo da Vinci*

W ramach programu *Leonardo da Vinci* gościliśmy przez tydzień uczniów i nauczycieli niemieckiej szkoły z Berlina. Nasi uczniowie i uczniowie z Niemiec odbywali wspólne zajęcia na warsztatach szkolnych i w szkole. Dzięki temu zdobywali nowe doświadczenia, zwiększali swoje umiejętności w posługiwaniu się językiem niemieckim i angielskim, wraz z rówieśnikami z Niemiec wykonywali ćwiczenia. Pobyt niemieckich nauczycieli i uczniów zakończył się wspólnym uczestnictwem w szkolnym *Dniu ziemniaka* – imprezie sportowej połączonej z grillem, która służyć ma wspólnej integracji uczniów i nauczycieli. Był to już trzeci pobyt gości z Niemiec – podczas każdego z nich uczniowie naszej szkoły byli przewodnikami niemieckich gości po naszym mieście, zdobywając tym samym bezcenne doświadczenie przede wszystkim w kontaktach z obcokrajowcami, poszerzając swoje umiejętności językowe i poznając zwyczaje kulturowe naszych zachodnich sąsiadów.

Szkolny *Dzień ziemniaka*

Szkolny *Dzień ziemniaka* – to coroczna zabawa organizowana we wrześniu. Imprezę przygotowują uczniowie starszych klas, aby pierwszoklasiści zintegrowali się ze szkolną społecznością. To zawody sportowe, wspólny grill i pieczenie ziemniaków przez uczniów i nauczycieli.

Honorowe Krwiodawstwo

Dwa razy w ciągu każdego roku szkolnego uczniowie ZSP nr 20 honorowo oddają krew na terenie szkoły. Dzięki takiej akcji uczniowie poznają ideę honorowego oddawania krwi.

Wolontariat

Uczniowie od lat uczestniczą w różnorodnych akcjach, które uczą ich bezinteresowności, empatii i pomagania innym. W tym roku była *Marzycielska poczta,* akcja *Filipiny*, pomoc przy organizowaniu Wigilii dla samotnych i ubogich, w poprzednich latach udział w akcji *Uwolnić motyla*

Dzień Języków

Dzień Języków organizowany w tym roku razem z delegacją uczniów i nauczycieli z Niemiec. W trakcie tej imprezy uczniowie nie tylko się uczą, ale także pracują w grupach, rozwijają swoje zainteresowania, uczą się prezentacji przed szeroką publicznością.

Szkoła Zawodowa Możliwością Rozwoju

Organizowanie corocznej konferencji przy współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną. *Szkoła Zawodowa Możliwością Rozwoju* – konferencja dedykowana jest gimnazjom w ramach doradztwa zawodowego. Nauczyciele i pedagodzy w trakcie konferencji przedstawiają korzyści płynące z wyboru przez młodych ludzi szkół zawodowych, perspektyw, które daje szkoła zawodowa, a także możliwości rozwoju zawodowego młodych ludzi i ich umiejętności odnajdywania się na łódzkim rynku pracy

ZESPÓŁ SZKÓŁ RZEMIOSŁA IM. JANA KILIŃSKIEGO W ŁODZI

Bliżej Teatru Wielkiego

Autorka: Marzanna Kołodziej

Osoba rekomendująca: Małgorzata Redlicka – doradca metodyczny

Uczniowie Zespołu Szkół Rzemiosła od 2007 roku uczestniczą w projekcie *Bliżej Teatru Wielkiego*, którego organizatorem jest Teatr Wielki w Łodzi. Celem Projektu jest wzbudzenie zainteresowania sztuką wysoką – operową i baletową.

Młodzież, co najmniej trzy razy w semestrze, odwiedza teatr, aby oglądać i słuchać najwybitniejsze dzieła operowe. W pracowni języka polskiego zawsze jest aktualny repertuar Teatru oraz informacja o zarezerwowanych przedstawieniach. Jednym z najchętniej oglądanych musicali jest *MY FAIR LADY*, być może, dlatego, że jest to sztuka wielotworzywowa i polifoniczna, absorbująca wiele stylów muzycznych i konwencji estetycznych, otwarta na nowe rozwiązania fabularne. Przyciąga też temat: *Jak z gąski uczynić królewnę?* Czy wesoły refren w wykonaniu papy Doolitlle *Jeden szczęścia łut*. Uczniom podoba się nie tylko musical, ale też opera i operetka. W tym roku szkolnym zainteresowanie wzbudziły: *Don Kicho*t, *Nabucco, Tosca. Cyrulik sewilski, Aida*. W planach mamy: *Czarodziejski flet, Cyganerię, Annę Bolenę.*

Raz na dwa lata uczniowie uczestniczą w Łódzkich Spotkaniach Baletowych, które są największą i najbardziej prestiżową imprezą baletową w Polsce. Wydarzenie to wytycza kierunki rozwoju polskiej i światowej choreografii, staje się też platformą wymiany doświadczeń, nie tylko między artystami, ale i samymi uczniami (widzami). W ciągu kilku poprzednich lat młodzież miała okazję zobaczyć nowe choreografie znanych twórców, m.in.: Sylvie Guillem (gwiazda Opery Paryskiej), Rasselia Maliphanta, George'a Balanchine'a, Ewy Wycichowskiej, Alvina Aileya czy Sidi Larbi Cherkaoui ze świetnym tangiem milonga. Nie ulega wątpliwości, że

obcowanie ze sztuką wysoką czyni uczniów bardziej wrażliwymi na piękno. Obraz, dźwięk i ruch przenosi młodego widza w inny świat głębszych, duchowych przeżyć.

Efekty wdrożenia:

- kształtowanie świadomości teatralnej młodzieży,
- doskonalenie umiejętność odbioru sztuki operowej i baletowej,
- wzbogacenie wiedzy na temat najwybitniejszych kompozytorów,
- poznanie nowych kierunków rozwoju choreografii światowej,
- uwrażliwienie na sztukę wysoką,
- zintegrowanie środowiska szkolnego.

Konkursy Fryzjerskie

Autorzy: nauczyciele przedmiotów zawodowych w zawodzie fryzjer oraz technik usług fryzjerskich

Osoba rekomendująca: Małgorzata Redlicka – doradca metodyczny

W kalendarzu imprez szkolnych Zespołu Szkół Rzemiosła na stałe zagościły Szkolne Konkursy Fryzjerskie połączone z konkursem stylizacji. Uczestnicy tych imprez to uczniowie ostatnich klas technikum usług fryzjerskich i zasadniczej szkoły zawodowej w zawodzie fryzjer. Celem konkursów jest zaprezentowanie społeczności szkolnej i lokalnej umiejętności fryzjerskich osiągniętych podczas kształcenia w szkole. Każdy konkurs ma inny temat przewodni np. *Karnawał w Rio De Janeiro 3012, Inspiracje Azją i Afryką, Szalona Panna Młoda.* Do tej pory odbyło się 5 edycji konkursu. Tematy konkursów są na tyle inspirujące, by pobudzić wyobraźnię uczestników i dać możliwość stworzenia niezapomnianych kreacji. Uczniowie oceniani są w dwóch kategoriach: wykonanie fryzury – jej staranność i trudność, kreatywna stylizacja pod kątem makijażu i stroju. Co roku uczniowie zaskakują pomysłowością i oryginalnością wykonania fryzur. Duże umiejętności pracy są efektem kształcenia

praktycznego na zajęciach fryzjerstwa i stylizacji w szkolnych pracowniach fryzjerskich. Udział w konkursie pomaga uczniom przełamywać stres, który związany jest z wykonaniem każdej usługi fryzjerskiej. Uczniowie biorą także udział w konkursach pozaszkolnych organizowanych przez Cech Rzemiosł Różnych, Izbę Rzemieślniczą, szkoły fryzjerskie, które odbywają się w różnych miastach Polski np. Kielcach, Pabianicach, Sieradzu, Opolu. Dobrą praktyką jest zajmowanie w tych konkursach czołowych miejsc.

Sukcesy uczniów w konkursach oraz bardzo dobre wyniki z egzaminu zawodowego wskazują na doskonałe efekty kształcenia w naszej szkole. Dzięki Konkursom Fryzjerstwa i Stylizacji szkoła rozwija współpracę z różnymi łódzkimi instytucjami, np. z Izbą Rzemieślniczą w Łodzi, Cechem Rzemiosł Różnych. Ich przedstawiciele czynnie uczestniczą w tych przedsięwzięciach. Popularność i atrakcyjność tych wydarzeń sprawia, że swoją obecnością zaszczycają nas uczniowie gimnazjów oraz lokalna telewizja i prasa.

Przewidywane efekty wdrożenia:

- osiąganie doświadczenia zawodowego,
- kreatywne podejście do zawodu,
- kształtowanie umiejętności wystąpień publicznych,
- zaprezentowanie własnych umiejętności,
- zintegrowanie środowiska szkolnego,
- zwiększenie szans absolwentów na rynku pracy,
- rozwijanie współpracy z lokalnymi instytucjami.

Kreatywny fryzjer

Autor: Anna Rossi

Osoba rekomendująca: Małgorzata Redlicka – doradca metodyczny

W Zespole Szkół Rzemiosła w zawodzie technik usług fryzjerskich zgodnie z programem nauczania jest prowadzony teoretyczny przedmiot zawodowy *Stylizacja*. W odpowiedzi na potrzeby uczniów oraz zmieniającego zakresu umiejętności kojarzonych z zawodem fryzjer w roku szkolnym 2009/2010 wprowadzono do programu nauczania specjalizację o nowej tematyce: *Wizaż i stylizacja*.

W kolejnym roku szkolnym utworzono specjalizację *Wizaż i fryzjerstwo kreatywne.* Tematykę wizażu, analizy kolorystycznej i stylizacji sylwetki połączono z tworzeniem fryzur, w ten sposób uczniowie *uczyli się całościowego kreowania wizerunku.*

Zorganizowano również stanowiska do wykonywania makijaży, kosmetyki kolorowe, chusty i ramy kolorystyczne, pędzle do makijażu, materiały do charakteryzacji. Wiedza teoretyczna w ramach przedmiotu Stylizacja została wzbogacona o aspekt praktyczny. Uczniowie mieli okazję wykorzystywać ukształtowane umiejętności przy okazji różnych ważnych wydarzeń szkolnych i pozaszkolnych.

W 2013 roku uczestniczyli w projekcie *Metamorfozy*. Na potrzeby pokazu projektowali, a następnie realizowali w trzyosobowych zespołach samodzielnie wymyślone stylizacje, których tematem były postaci filmowe. Do realizacji wybrano postać Kapelusznika i Królowej Kart z filmu „Alicja w krainie czarów”, Kobiety Trujący Bluszcz z filmu „Batman i Robin”, postać Wilkołaka oraz Kobiety Kot z filmu o tym samym tytule. Uczniowie po wybraniu odpowiednich modelek, projektowali stroje, fryzury i charakteryzacje dla każdej postaci. Ostateczne realizacje poprzedzone były szeregiem prób oraz poszukiwaniem szczególnych rozwiązań technicznych związanych z wykonaniem przestrzennych fryzur, stelaży do strojów, czy sposobów

charakteryzacji. Trudność zadania polegała na tym, że postaci filmowe miały powstać „od zera", całkowicie na oczach widzów w ciągu 10-15 minut. W tym czasie wykonano fryzury, makijaże i stroje. Wymagało to bardzo dobrego przygotowania, przewidywania kolejnych etapów stylizacji, zgrania się w czasie i znakomitej współpracy pracujących – nad każdą modelką pracowały trzy osoby – fryzjer, makijażysta/charakteryzator i stylista. Uwieńczeniem projektu były wykonane przez uczniów dwa pokazy *Metamorfoz* w ramach Targów Edukacyjnych. Dzięki realizacji tego projektu uczniowie nabyli umiejętności charakteryzatorskie oraz wykonywania profesjonalnego makijażu, tworzenia fryzur oraz stylizacji pokazowych i na specjalne okazje. Musieli również stosować nieszablonowe rozwiązania, aby wykonać zaprojektowane przez siebie stylizacje.

W bieżącym roku szkolnym nawiązaliśmy współpracę z Teatrem V6. Uczniowie przygotowując projekty fryzur i makijaży do spektaklu Bal Wampirów, mieli możliwość wykazania się pomysłowością i kreatywnością. Żeby dobrze wywiązać się z zadania musieli poznać specyfikę pracy na potrzeby sceny teatralnej. Mogli uczestniczyć w kolejnych etapach tworzenia widowiska teatralnego. Wykonywali makijaże i uczesania dla różnych typów postaci. Interesującym wyzwaniem była charakteryzacja mężczyzn oraz postaci męskich granych przez kobiety. Przygotowując się do wykonania zadania brali udział w próbach, podczas których mogli sprawdzić, czy zastosowane przez nich sposoby wykonania fryzur i makijaży sprawdzają się na scenie. Poznali szczególne wymagania makijażu scenicznego i fryzur. Zobaczyli, w jaki sposób wpływa światło sceniczne na wygląd aktorów i jakie efekty wizualne należy wykorzystać, żeby wykreować daną postać na scenie. Nauczyli się łączyć fryzury i charakteryzacje z kostiumem.

Uczniowie osiągają nowe umiejętności, uczą się posługiwać narzędziami i technikami charakteryzatorskimi, poznają nazwy i zastosowanie nowoczesnych środków do makijażu, kosmetyków pielęgnacyjnych. Uczą się także współpracy z aktorami i tancerzami oraz ze sobą nawzajem. Poznają zupełnie inną organizację pracy

i tempo pracy, inne niż w szkolnej pracowni fryzjerskiej, czy w salonie. Uczniowie muszą uczesać i ucharakteryzować kilkanaście osób w krótkim czasie, dostosowywać się elastycznie do wymogów chwili i zmian w planie pracy. Dodatkowo osiągają umiejętności wykonywania trwałych fryzur i makijaży, które mają przetrwać w niezmienionym stanie taniec i pokazy akrobatyczne. Spektakle z fryzurami i makijażami uczniów są grane dla rzeczywistej publiczności. Nie jest to już praktyka w warunkach szkolnych, ale prawdziwe realizacje samodzielnych fryzjerów i wizażystów, a jakość tych realizacji jest weryfikowana na scenie. Dodatkowo uczniowie zyskali materiał do swojego portfolio w postaci zdjęć backstage oraz ze spektakli. W rezultacie zostaliśmy zaproszeni do obsługi kolejnego spektaklu Aquarius oraz do współpracy przy przedstawieniu charytatywnym w maju bieżącego roku.

Przewidywane efekty wdrożenia:

- osiąganie doświadczeń pracy w innych miejscach niż salon fryzjerski,
- aktywny udział w życiu kulturalnym i kontakt ze sztuką,
- rozwijanie kreatywności i wrażliwości estetycznej,
- angażowanie się w aktywność pozaszkolną,
- zwiększenie szans uczniów na rynku pracy,
- nawiązanie kontaktów zawodowych,
- nabycie dodatkowych umiejętności zawodowych,
- przygotowanie Portfolio,
- udział w ciekawych, rozwijających i inspirujących działaniach.

Projekt *Wszechstronny rozwój młodzieży poprzez sport w ramach działań Szkolnego Koła Strzeleckiego*

Autor: Wojciech Pokora

Osoba rekomendująca: Małgorzata Redlicka – doradca metodyczny

Szkolne Koło Strzeleckie funkcjonuje przy Zespole Szkół Rzemiosła od 2004 r. Koło zaczęło działalność od poszukiwań instytucji, która umożliwiłaby młodzieży naszej szkoły uprawianie strzelectwa sportowego.

Efektem tych poszukiwań było nawiązanie współpracy z Ligą Obrony Kraju i podległym jej Klubowi Strzeleckiemu „Dziesiątka". Dzięki temu nasi uczniowie uzyskali możliwość odbywania treningów strzeleckich na terenie obiektu KS „Dziesiątka" i doskonalenia swoich umiejętności w tym zakresie. Procentuje to do dzisiejszego dnia sukcesami reprezentacji szkoły w zawodach strzeleckich oraz w zawodach o charakterze obronnym na szczeblu powiatowym i wojewódzkim.

Dotychczas uczniowie należący do Koła m.in. dwukrotnie wygrywali zawody wojewódzkie z okazji Święta Niepodległości, dwukrotnie zawody wojewódzkie i powiatowe w Trójboju Obronnym (strzelanie z broni sportowej, z broni pneumatycznej oraz rzut granatem). Cyklicznie zajmowali czołowe miejsca w Szkolnej Lidze Strzeleckiej w konkurencji indywidualnej i drużynowej.

Członkowie Szkolnego Koła Strzeleckiego próbują też podejmować inicjatywy służące zdobyciu środków finansowych związanych z pokryciem kosztów treningów strzeleckich i opłat startowych w zawodach. W szkole organizowane są w tym celu kwesty wśród społeczności szkolnej związane ze sprzedażą ciast własnoręcznie upieczonych przez członkinie Koła.

Młodzież zrzeszona w Szkolnym Kole Strzeleckim chętnie wspiera też działalność KS „Dziesiątka". Wielokrotnie uczniowie Zespołu Szkół Rzemiosła pomagali przy pracach porządkowych związanych z konserwacją zieleni na terenie, gdzie znajduje się

budynek klubu. Prace miały charakter społeczny i polegały na koszeniu trawników, przycinaniu krzewów, a nawet szczepieniu kasztanowca. W zamian za to władze klubu umożliwiły wolontariuszom odbywanie nieodpłatnych treningów strzeleckich. Za tą formę współpracy opiekun Koła dwukrotnie otrzymywał podziękowania od Ligi Obrony Kraju.

Współpraca z LOK i KS „Dziesiątka" to także umożliwienie młodzieży osiągania kwalifikacji związanych ze strzelectwem sportowym. KS „Dziesiątka" przygotowuje zainteresowanych uczniów do:

- Egzaminu dającego uzyskanie patentu strzeleckiego,
- Kursu instruktora strzelectwa sportowego,
- Kursu sędziego strzelectwa sportowego.

Przewidywane efekty wdrożenia:

- popularyzacja strzelectwa sportowego,
- rozwijanie umiejętności strzeleckich przez młodzież zrzeszoną w Szkolnym Kole Strzeleckim,
- kształtowanie własnej osobowości: samodyscypliny, systematyczności, umiejętności koncentracji i współdziałania w zespole,
- uspołecznienie członków Koła i inspirowanie do działań,
- dzielenie się wiedzą i doświadczeniem z młodszymi członkami Koła.

ZESPÓŁ SZKÓŁ NR 1 IM. BATALIONÓW CHŁOPSKICH W BRATOSZEWICACH

Projekt*: „KALEJDOSKOP WIEDZY”*

Koordynator: Elżbieta Czesny

Osoba rekomendująca: Magdalena Mackiewicz – dyrektor szkoły

W okresie od stycznia do grudnia 2009 roku szkoła realizowała projekt *KALEJDOSKOP WIEDZY* w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet IX *Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach*, Działanie 9.2. Celem tego przedsięwzięcia było podniesienie atrakcyjności szkolnictwa zawodowego, w tym jakości kwalifikacji zawodowych i ponadzawodowych u uczniów (w wieku 16-19 lat) Zespołu Szkół Nr 1 w Bratoszewicach. Analiza lokalnego rynku pracy pozwoliła określić oczekiwane kwalifikacje i umiejętności zawodowe i ponadzawodowe. W wyniku tych działań określono następujące cele: uzyskanie przez uczniów kwalifikacji umożliwiających zdobycie prawa jazdy kategorii B, umiejętności obsługi wózków widłowych, podniesienie kwalifikacji językowych, podniesienie kwalifikacji w zakresie przedsiębiorczości oraz technologii informacyjnej (ICT). W ramach projektu zorganizowano: dwie edycje kursu języka angielskiego, zajęcia z technologii informacyjnej (ICT), warsztaty przedsiębiorczości, kurs obsługi wózków widłowych i kurs prawa jazdy kategorii B. Zajęcia były realizowane w systemie cotygodniowym i pozalekcyjnym. Na zakończenie kursów, zajęć i warsztatów uczniowie wykonali prace podsumowujące zdobyte wiadomości i ukształtowane umiejętności. O trafności i użyteczności podjętych działań w ramach projektu świadczyły: wysoka ocena nabytych umiejętności i bardzo dobre opinie uczestników badania ewaluacyjnego w obszarze tematyki szkoleń. Wzrost kompetencji zawodowych wskazywany przez znaczną liczbę uczestników jako efekt udziału w szkoleniach świadczył o tym, że założone cele zostały w pełni osiągnięte.

Certyfikat *Szkoła Przedsiębiorczości*

Koordynator: Dorota Krzymińska – nauczyciel przedmiotów zawodowych

Uzyskanie przez szkołę Certyfikatu *Szkoła Przedsiębiorczości* w 2010 roku zaświadcza, że nasza placówka, lepiej niż inne, dba o swoich uczniów, przygotowując ich do funkcjonowania w rzeczywistości. Celem projektu *Szkoła Przedsiębiorczości* jest: podniesienie jakości nauczania-uczenia się przedsiębiorczości w szkołach, kształtowanie kultury przedsiębiorczości w polskich szkołach, promocja programów i przedsięwzięć z edukacji ekonomicznej i z zakresu przedsiębiorczości oferowanych szkołom przez różne instytucje i organizacje, promocja edukacji ekonomicznej uczniów jako istotnego wskaźnika jakości pracy szkoły. Efekty działań były następujące: uczniowie pogłębili swoją wiedzę i umiejętności z zakresu zagadnień ekonomicznych; nauczyciele uczestnicząc w projekcie, wzbogacili swoje doświadczenie zawodowe; rodzice docenili znaczenie ekonomii w funkcjonowaniu ich dzieci we współczesnym świecie; uczniowie byli lepiej przygotowani do uczestniczenia w życiu społeczno-gospodarczym kraju. Reasumując, uważamy, iż wzrósł autorytet szkoły, a przez to my sami mamy poczucie satysfakcji z dobrze wypełnionego zadania. Dzięki uczestnictwu szkoły w projekcie *Szkoła Przedsiębiorczości* rozbudzone zostało zainteresowanie zagadnieniami ekonomicznymi wśród młodzieży, rodziców i nauczycieli. Uczniowie naszej szkoły stali się bardziej świadomi i lepiej przygotowani do funkcjonowania w otaczającym ich świecie.

Uzyskanie przez szkołę Certyfikatu *Szkoła Przedsiębiorczości* zobowiązuje do dalszej pracy, dlatego corocznie podejmujemy działania, w tym: udział młodzieży w konkursach, warsztatach, współpraca z przedsiębiorcami; corocznie organizowany jest Tydzień Przedsiębiorczości.

Szkoła Promująca Zdrowie

Koordynatorzy: Ewa Piszczyńska, Aleksandra Twardowska – nauczyciele przedmiotów zawodowych

W roku szkolnym 2010/2011 nasza szkoła przystąpiła do programu *Szkoła Promująca Zdrowie*. Ponieważ edukacja zdrowotna stanowi ważny element programu nauczania i wychowania naszej szkoły, dlatego podejmujemy różnorodne działania promujące zdrowie, które sprzyjają dobremu samopoczuciu fizycznemu i psychicznemu uczniów, a także nauczycieli i pozostałych pracowników szkoły. W swoich działaniach dbamy o bliski kontakt ze środowiskiem rodzinnym i lokalnym ucznia. Prowadzimy edukację zdrowotną uczniów i pracowników oraz dążymy do zwiększenia jej jakości i skuteczności. Tworzymy klimat społeczny, który sprzyja satysfakcji z nauki i pracy w szkole, osiąganiu sukcesów oraz wzmacnianiu poczucia własnej wartości, zdrowiu i rozwojowi uczniów i pracowników, uczestnictwu, partnerstwu i współdziałaniu członków społeczności szkolnej, a także rodziców i osób ze społeczności lokalnej. W roku 2011 zostaliśmy włączeni do Regionalnej Sieci Szkół Promujących Zdrowie. Realizowane są corocznie konkursy szkolne i międzyszkolne.

Nauczyciele i młodzież naszej szkoły prowadzą zajęcia promujące zdrowe żywienie, w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach w gminie Stryków oraz gminie Głowno. Podczas lokalnych uroczystości i imprez tj. Dzień Strykowa, Dzień Bratoszewic, Targi Rolne *Agrotechnika* prezentujemy zagadnienia z zakresu prawidłowego żywienia. Uczestniczyliśmy w projekcie *Lekcja zdrowia* pod patronatem Agencji Rynku Rolnego poświęconemu kształtowaniu wśród dzieci i młodzieży właściwych nawyków żywieniowych. W szkole działa Szkolny Klub Promocji Zdrowia.

Informator w Szkole – Gazetka „*Bartek*”

Opiekun: Monika Kłębik – nauczyciel języka polskiego

Gazetka *Bratek* jest wydawana w ZS Nr 1 w Bratoszewicach od września 2012 r. jako dwumiesięcznik zamieszczany na stronie internetowej szkoły. Redagowanie i wydawanie gazetki ma na celu czynne włączanie uczniów w życie szkoły. Jest to jedna z form promowania osiągnięć uczniów i przekazywania informacji dotyczących społeczności lokalnej. Gazetka szkolna to nie tylko rozrywka, ale również interesujące treści z wielu dziedzin. Uczniowie, tworząc pisemko, rozwijają swoje umiejętności i zdolności twórcze. Doskonalą posługiwanie się technologią informacyjną oraz pogłębiają wiedzę polonistyczną.

Innowacja edukacyjna *Dziedzictwo kulturowe regionu gminy Stryków i gminy Głowno*

Autor i koordynator: Monika Kłębik – nauczyciel języka polskiego, Beata Jachurska – nauczyciel historii

Tytuł innowacji: *Dziedzictwo kulturowe regionu gminy Stryków i gminy Głowno*. Czas trwania: 1 wrzesień 2013 – 30 wrzesień 2015.

Uczniowie zainteresowani regionem zbierają informacje od mieszkańców okolic Strykowa i Głowna, robią notatki i fotografie. Podczas pracy w grupach segregują materiały. Na podstawie znajomości terenu sporządzają projekt trasy rowerowej. Wykonują album przedstawiający zabytki architektury (sakralnej i świeckiej) oraz ciekawe miejsca okolic Strykowa i Głowna z uwzględnieniem legend, podań i przekazów mieszkańców.

Cel główny: poznanie dziedzictwa kulturowego regionu.

Cele szczegółowe: uczeń rozwija zainteresowanie okolicą i kulturą regionu; gromadzi źródłowe materiały dotyczące zabytków (sakralnych i świeckich), ciekawych miejsc, legend i przekazów; doskonali umiejętności pracy w zespole; stosuje w praktyce

umiejętności posługiwania się programami graficznymi, edytorem tekstu i programami do obsługi multimediów; projektuje ścieżkę rowerową. Mamy nadzieję, że dzięki realizacji tego projektu uczniowie dostrzegą walory antropogeniczne i przyrodnicze własnego regionu, poznają zabytki i zapomniane miejsca okolic Strykowa i Głowna, opracują zbiór informacji i fotografii z regionu oraz trasę wycieczki rowerowej, wykonają album przedstawiający zabytki architektury (sakralnej i świeckiej) oraz ciekawe miejsca okolic Strykowa i Głowna z uwzględnieniem legend, podań i przekazów mieszkańców.

Projekt *Matematyka Reaktywacja*

Koordynator: Agnieszka Stępczyńska – nauczyciel matematyki

Udział Szkoły w projekcie *Opracowanie i wdrożenie kursu wyrównawczego z matematyki z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych* realizowanego pod hasłem *Matematyka Reaktywacja* przez Instytut Matematyki i Informatyki Politechniki Wrocławskiej z siedzibą we Wrocławiu w ramach PO KL działania 3.3. *Poprawa jakości kształcenia*, poddziałania 3.3.4 *Modernizacja treści i metod kształcenia*. Czas trwania projektu 01.01.2010 – 30.09.2014.

Główny cel projektu to podniesienie kompetencji kluczowych w zakresie przedmiotów matematycznych uczniów ze szkół ponadgminazjalnych z terenu całego kraju poprzez wdrożenie ogólnopolskiego kursu wyrównawczego z matematyki z wykorzystaniem ICT. W trakcie trwania projektu młodzież, korzystała z pracowni komputerowych, samodzielnej nauki na platformie e-learningowej, uczestniczyła w zajęciach on-line przez portal internetowy zgodnie z ustalonym harmonogramem, rozwiązywała przewidziane w projekcie e-zadania oraz uczestniczyła w e-sprawdzianach.

Akcja honorowego krwiodawstwa

Koordynator: Cezary Wójcik – nauczyciel biologii i chemii

Od wielu lat, kilkakrotnie w roku młodzież szkoły bierze udział w *Akcji honorowego krwiodawstwa*. Wielu spośród uczniów naszej szkoły zaliczonych zostało w poczet honorowych krwiodawców. Akcję prowadzimy we współpracy z Regionalnym Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Łodzi.

Ścieżka przyrodnicza w Zespole Pałacowo-Parkowym w Bratoszewicach

Autorzy: Magdalena Mackiewicz – nauczyciel biologii, Cezary Wójcik – nauczyciel biologii i chemii

Ścieżka przyrodnicza przy Zespole Szkół Nr 1 tworzy pętlę o długości około 500 metrów. Rozpoczyna się i kończy przed budynkiem szkoły. Ścieżka składa się z 16 przystanków. Realizacja zajęć na całej trasie wymaga zaplanowania około 120 minut zajęć terenowych. Poszczególne przystanki informują o zagadnieniach z zakresu dendrologii i mają za zadanie poszerzenie wiedzy o gatunkach typowych dla drzewostanu parku, jak również o gatunkach mających szczególny charakter. Trasa zawiera bardzo wiele osobliwych i ciekawych fragmentów wyjątkowo pięknej części parku z ciągiem trzech stawów o dwuhektarowym lustrze wody. Opis każdego elementu ścieżki zawiera: miejsce pochodzenia, występowanie, charakterystyczne cechy budowy morfologicznej, warunki bytowania oraz ciekawostki dotyczące m.in. wykorzystania poszczególnych gatunków przez człowieka. Zespół pałacowo-parkowy w Bratoszewicach to niewątpliwe atrakcyjne miejsce nie tylko ze względów rekreacyjnych, ale również poznawczych. Pragniemy przybliżyć je nie tylko uczniom naszej szkoły, mieszkańcom Bratoszewic, ale i wszystkim zainteresowanym.

Możliwość zorganizowania zajęć terenowych w tym miejscu ma

na celu uaktywnienie uczniów oraz zachęcenie ich do samodzielnego poznawania przyrody. Zajęcia w terenie zwiększają świadomość ekologiczną i przyrodniczą, kształtują postawy i przekonania uczniów o konieczności racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody, zachęcając do podjęcia działań na rzecz przyrody i środowisk. Atrakcyjna forma zajęć sprzyja zdobywaniu i pogłębianiu wiadomości z różnych działów biologii.

Certyfikat PAH *Szkoła Humanitarna*

Koordynator: Monika Kłębik – nauczyciel języka polskiego

Szkoła Humanitarna – młodzież na rzecz demokracji i ochrony praw człowieka to projekt wprowadzający idee humanitarne. Projekt PAH rozpoczął się od 1 września 2008 roku i trwał do końca czerwca 2009 roku.

Ideą projektu było zachęcenie uczniów do aktywnego uczestnictwa w kształtowaniu swojego otoczenia, zmianie świata na lepsze, rozwijanie świadomej postawy przeciwko wykluczeniu oraz dyskryminacji, propagowanie postaw otwartych na inność czy różnorodność kulturową. Jako szkoła zaangażowana w projekt, realizowaliśmy jego idee między innymi poprzez: zajęcia warsztatowe prowadzone przez nauczycieli; organizowanie na terenie szkoły akcji o charakterze charytatywnym i humanitarnym, np. *Tydzień Przeciwko Rasizmowi, Dzień Uchodźcy, Dzień Mniejszości Narodowych*; wydanie gazetki na temat praw człowieka; tworzenie wystaw tematycznych; zorganizowanie w szkole spotkania z uchodźcami z Czeczenii. Jesteśmy szkołą przyjazną dla „inności” i „różnorodności”, szczególnie zwracamy uwagę na poszanowanie godności innego człowieka. Projekt współfinansowany ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu – Fundusz Inicjatyw Społecznych.

Projekt *Lepszy start w przyszłość*

Autor i koordynator: Magdalena Mackiewicz, Elżbieta Czesny

Projekt *Lepszy start w przyszłość* w ramach Programu operacyjnego Kapitał Ludzki Projekt, Priorytet IX. *Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach*, Działanie 9.2. *Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego* i współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt realizowano od 1 sierpnia 2011 roku do 31 lipca 2012 roku.

Projekt *Lepszy start w przyszłość* dotyczył podniesienia kwalifikacji zawodowych i kompetencji kluczowych uczniów szkoły. Celem projektu było lepsze przygotowania uczniów do funkcjonowania na rynku pracy i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. W ramach projektu uczniowie uczestniczyli w kursie obsługi wózków jezdniowych, dzięki czemu zdobyli nowe umiejętności poszukiwane na rynku pracy. Brali udział również w kursie prawa jazdy kategorii B, zajęciach z przedsiębiorczości, informatyki i języka angielskiego zawodowego, podczas których rozwinęli kompetencje kluczowe, zostali przygotowani do zatrudnienia lub samozatrudnienia w krajach UE, nabyli wiedzę i ukształtowali umiejętności posługiwania się językiem angielskim oraz specyficznym dla danego zawodu oprogramowaniem komputerowym, a także funkcjonowania na europejskim rynku pracy. Uczestniczyli również w zajęciach sportowych, podnosząc swoją kondycję fizyczną i odporność. Uczniowie Technikum Żywienia i Gospodarstwa Domowego uczestniczyli w zajęciach praktycznych z technologii gastronomicznej realizowanych w oparciu o kształcenie modułowe. W ramach zajęć modułowych z technologii gastronomicznej uczniowie naszej szkoły zrealizowali następujące treści programowe: sporządzanie potraw z mięsa zwierząt rzeźnych, drobiu i dziczyzny; sporządzanie potraw z ryb i owoców morza; sporządzanie wypieków; przygotowywanie potraw dietetycznych.

Na zakończenia kursu obsługi wózków jezdniowych, jego uczestnicy zdawali egzamin przeprowadzony przez pracowników Urzędu Dozoru Technicznego. Wszyscy pozytywnie zaliczyli egzaminy zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzny – UDT. Uczniowie biorący udział w projekcie otrzymali bezpłatnie materiały dydaktyczne oraz certyfikat potwierdzający uczestnictwo w zajęciach. W budżecie projektu zaplanowano także doposażenie szkoły w potrzebne do realizacji projektu materiały dydaktyczne, w szczególności niezbędne do realizacji kształcenia modułowego w zawodzie Technik Żywienia i Gospodarstwa Domowego (np. blendery, tace kelnerskie, przybory kuchenne, zastawy stołowe) oraz nowoczesne środki dydaktyczne tj. tablica interaktywna.

XXIX LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE W ŁODZI

Projekt *Zdrowo, czyli na sportowo*

Autorzy projektu: Anna Więckowska-Kowalska (nauczyciel Wiedzy o kulturze), Katarzyna Bejer-Gałecka (nauczyciel biologii), Agnieszka Chojnacka (nauczyciel wychowania fizycznego)

Osoby rekomendujące: Jolanta Woźniakowska – dyrektor szkoły, Dorota Zielińska – doradca metodyczny w ŁCDNiKP

Cele projektu:

- propagowanie postaw prozdrowotnych i wzbogacenie wiedzy uczniów na temat zdrowia,
- ukazanie innego spojrzenia na sport,
- doskonalenie umiejętności budowy, analizy i interpretacji tekstów kultury.

Konkurs plastyczny w tym roku szkolnym realizował priorytet MEN w obszarze wychowania (Szkoła działa na rzecz zdrowia i bezpieczeństwa uczniów) i bardzo dobrze wpisał się w podstawę programową z wiedzy o kulturze (uczeń odbiera, interpretuje teksty kultury i wykorzystuje je do tworzenia własnych tekstów, posługując się wybranym medium a organizacja wystawy

pokonkursowej to również jedna z form udziału w kulturze).

Konkurs na plakat i wystawa pokonkursowa powoli staje się tradycją w XXIX LO. W ubiegłym roku szkolnym uczniowie projektowali plakat antynikotynowy.

Części składowe projektu:

- konkurs na plakat propagujący zdrowy, aktywny, związany ze sportem tryb życia,
- organizacja wystawy nagrodzonych prac i tych, które przeszły do finału,
- lekcje poruszające problematykę zdrowego, aktywnego trybu życia,
- problematyka plakatu na lekcjach wiedzy o kulturze.

Realizacja: tematykę zdrowego trybu życia poprzez sport podjęli nauczyciele na różnych przedmiotach. Na wiedzy o kulturze omawiane były zagadnienia związane z pojęciem plakatu – plakat jako tekst kultury, język plakatu, plakat a jego odbiorca, rola plakatu w kulturze masowej.

Na konkurs wpłynęły 103 prace. Plakaty oceniało profesjonalne jury – dwaj nauczyciele wykładający sztukę plakatu w Liceum Plastycznym im. T. Makowskiego w Łodzi. Efekty konkursu przedstawiono na wystawie pokonkursowej w XXIX LO.

GIMNAZJA

PUBLICZNE GIMNAZJUM NR 2 W ŁODZI

Technika chemii w małej skali

Autorzy: Halina Pastuszko, Beata Witczak

Osoba rekomendująca: Małgorzata Kozieł – doradca metodyczny

W ramach edukacji chemicznej położono nacisk na kształtowanie postawy badawczej uczniów poprzez wykonywanie doświadczeń chemicznych o charakterze badawczym wprowadzającym i problemowym. Podczas pracy posługiwano się nowatorską techniką laboratoryjną umożliwiającą przeprowadzenie bezpiecznego eksperymentu chemicznego poza laboratorium z wykorzystaniem łatwo dostępnych materiałów. W zakresie wdrażania i upowszechniania tej techniki, zwanej *chemią w małej skali*, szkoła współpracuje z Centrum Chemii w Małej Skali Wydziału Chemii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Główną ideą tych działań jest doskonalenie *procesu nauczania-uczenia się* poprzez ćwiczenie spostrzegawczości, uczenie samodzielnego myślenia i dokładności i precyzji w wykonaniu. Innowacyjność działań dotyczy sposobu organizacji pracy zespołowej oraz oddziaływań wychowawczych – w trakcie zajęć uczniowie, którzy słabo radzą sobie z praktyczną stroną zajęć są wspomagani przez kolegów.

Przewidywane efekty wdrożenia to doskonalenie umiejętności praktycznych posługiwania się sprzętem laboratoryjnym podczas wykonywania prostych doświadczeń chemicznych, wyrobienie nawyków bezpiecznego i racjonalnego posługiwania się substancjami, kształtowanie postaw sprzyjających dalszemu rozwojowi i gotowości do pracy zespołowej.

PUBLICZNE GIMNAZJUM NR 5 W ŁODZI

Innowacja programowa *Popłyń z prądem, czyli jak mądrze korzystać z elektryczności*

Autor: Agata Zielińska

Osoba rekomendująca**:** Ewa Koper – nauczyciel konsultant

W Publicznym Gimnazjum nr 5 na zajęciach technicznych wdrażana jest innowacja programowa *Popłyń z prądem, czyli jak mądrze korzystać z elektryczności*. Innowacja zakłada również możliwość korelacji zajęć techniki z zagadnieniami realizowanymi na przedmiocie fizyki i edukacji dla bezpieczeństwa. Ogólnym celem prowadzonych zajęć z uczniami jest: wzbogacenie oferty szkoły w zakresie zagadnień związanych z preorientacją zawodową, kształtowanie umiejętności podejmowania decyzji w kontekście swoich zainteresowań, predyspozycji zawodowych oraz oczekiwań i potrzeb rynku pracy, przygotowanie do życia w cywilizacji technicznej, wdrażanie do korzystania z najnowszych form kształcenia z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, zapewnienie uczniom podstaw do dalszego kształcenia w klasach ponadgimnazjalnych o profilach technicznych, mechatronicznych i elektrotechnicznych. Innowacja edukacyjna jest wdrażana od roku szkolnego 2013/2014.

Efektem realizacji założonych celów jest: nabycie podstawowej wiedzy na temat zawodów związanych z elektrotechniką, zorganizowanie, według zasad BHP, miejsca pracy, zrozumienie potrzeby oszczędności i recyklingu, prawidłowe, zgodne z instrukcją, użytkowanie urządzeń elektrycznych.

Co dalej po gimnazjum

Autorzy: Barbara Zielińska, Ewa Wilczyńska współpraca: Joanna Olejniczak, Joanna Chrobot
Osoba rekomendująca**:** Ewa Koper – nauczyciel konsultant

Co dalej po gimnazjum? przedsięwzięcie realizowane cyklicznie w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery od 2010 roku, adresowane dla uczniów klas III, organizowane we współpracy ze szkołami ponadgimnazjalnymi.

Nadrzędnym celem przedsięwzięcia edukacyjnego jest: prezentacja oferty edukacyjnej i specyfiki szkół ponadgimnazjalnych, promocja szkolnictwa zawodowego, kształtowanie postaw przedsiębiorczych, przygotowanie uczniów do świadomego wyboru dalszej ścieżki kształcenia. W bieżącym roku szkolnym 2013/2014 w ramach V Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery społeczność uczniowska wzięła udział w szkolnym konkursie plastycznym *Moje plany zawodowe* oraz konkursie literackim *Mój przyszły zawód* adresowanym do pierwszoklasistów. Natomiast drugo-i trzecioklasiści mieli napisać pracę na temat *Marzę o zawodzie …, ponieważ …* lub przeprowadzić wywiad z osobą wykonującą, ich zdaniem, ciekawy zawód. Konkursy cieszyły się dużym zainteresowaniem, gdyż brało w nich udział aż 70 osób. Interesujące prace plastyczne dotyczyły zawodów: architekt krajobrazu, żołnierz, modelka i artysta plastyk.

Podczas podsumowania V OTK zorganizowano spotkanie z przedstawicielami łódzkich szkół ponadgimnazjalnych. Uczetniczyły w nim: Zespół Szkół Gastronomicznych, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 19, Zespół Szkół Ekonomiczno-Turystyczno-Hotelarskich, Zespół Szkół Rzemiosła, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 22 w Łodzi. Prezentowane przedsięwzięcie edukacyjne to ważne wydarzenie w kalendarzu imprez szkolnych Publicznego Gimnazjum nr 5 w Łodzi, dzięki któremu uczniowie mogą kształtować swoje kompetencje kluczowe, rozwijać zainteresowania dotyczące rozpoznawania świata zawodów oraz potrzeb i zmian zachodzących na rynku pracy.

Efektem tych działań jest: świadome podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych przez uczniów, poznanie ofert edukacyjnej łódzkich szkół ponadgimnazjalnych, uświadomienie uczniom zapotrzebowania na różnego rodzaju specjalistów na rynku pracy.

Program *Paczki Solidarności*

Autorzy: Barbara Kotynia, Tamara Potasiak

Osoba rekomendująca: Ewa Koper – nauczyciel konsultant

Program *Paczki Solidarności* realizowany w ramach Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Fundacją Współpracy Polsko-Niemieckiej, Fundacją im. Róży Luksemburg oraz Stowarzyszeniem Dziennikarzy Polskich w Niemczech. W ramach tego projektu uczniowie opracowali scenariusz warsztatów dotyczących niemieckiej pomocy dla Polaków w czasie stanu wojennego pt. *Cynamonowe gumy*, zorganizowali wystawę poświęconą tej tematyce, przeprowadzili wywiady ze świadkami historii i zaprezentowali efekty swoich działań podczas ogólnopolskiej konferencji podsumowującej program w Warszawie. Prezentacja oraz nagrany przez uczniów film są dostępne na stronie internetowej CEO. Efektem tych działań: kształtowanie postaw obywatelskich, rozbudzenie wrażliwości społecznej, zachęcanie do na niesienia pomocy innym.

Uczniowski Klub Nauki

Autorzy: Ewa Woźniak, Renata Dreszczyk, Grażyna Kaja

Osoba rekomendująca: Ewa Koper – nauczyciel konsultant

W Publicznym Gimnazjum nr 5 nauczycielki biologii i chemii powołały do życia Klub Nauki, aby poszukiwać, obserwować, wnioskować i rozwijać zainteresowania uczniów naukami przyrodniczymi. W tym roku szkolnym odbyło się podsumowanie działalności koła poprzez prezentację przez uczniów projektów edukacyjnych *Fascynujące jajo* oraz *Wielkie pytania małych ludzi, czyli dlaczego…?*. Oczywiście uczniowie po zakończeniu prac nad wszechstronnym poznawaniem jaja i jego zastosowań w różnych dziedzinach naukowych i nie tylko oraz po znalezieniu odpowiedzi

na nurtujące ich pytania, zaprezentowali wyniki prowadzonych prac badawczych i eksperymentów na forum szkoły.

Efektem tych działań jest poznawanie świata przyrody i zjawisk w nim zachodzących, doskonalenie umiejętności autoprezentacji, rozwijanie zainteresowań uczniów światem przyrody.

PUBLICZNE GIMNAZJUM NR 8 IM. T. KOŚCIUSZKI W ŁODZI

Bliżej literatury – uczeń aktywnie czyta i interpretuje lekturę

Autor: Halina Kowalczyk

Osoba rekomendująca: Małgorzata Redlicka – doradca metodyczny

W roku szkolnym 2013/2014 w Publicznym Gimnazjum nr 8 rozpoczęto realizację projektu, którego podstawową ideą jest włączenie uczniów w proces popularyzacji czytelnictwa. Pomysł narodził się podczas jednej z lekcji języka polskiego. W roli aktywnego czytelnika, konstruującego scenariusz utworu, występują uczniowie. Następnie przygotowują oni przedstawienie związane z problematyką poruszaną w wybranym przez siebie dziele literackim. Zadaniem projektu jest zachęcenie młodzieży do mądrego i aktywnego czytania, świadomego wyboru lektury i osadzenia jej w realiach XXI wieku.

Dotychczas uczniowie prezentowali przedstawienie *Pieniądze szczęścia nie dają – o Harpagonie i jego dzieciach*, oparte na lekturze *Skąpca* Moliera. Prezentacja odbyła się na forum szkoły, uczestniczyli w niej także zaproszeni rodzice.

Założeniem projektu jest propagowanie idei czytelnictwa, ukazanie samodzielności i aktywności uczniów w doborze lektur, a także ich kreatywności w twórczym opracowaniu utworów literackich.

Przewidywane efekty:

- osiąganie umiejętności niezbędnych do pisania scenariusza i tworzenia teatralnej scenografii,
- poszukiwanie inspiracji w ciekawej lekturze gimnazjalnej,
- prezentacja przedstawień w różnych placówkach,
- współpraca ze środowiskiem lokalnym oraz promocja szkoły.

Rozwijanie zainteresowań robotyką - programowanie robota Robo G8

Autor: Rafał Kubiak

Osoba rekomendująca: Małgorzata Redlicka – doradca metodyczny

W myśl słów Alberta Einsteina *Wyobraźnia jest ważniejsza od wiedzy* uczniowie naszej szkoły wzięli udział w roku szkolnym 2012/13 w projekcie, w którym zainicjowana została nowa forma zajęć informatycznych w Gimnazjum nr 8 w Łodzi. Podczas realizacji projektu zostały wykorzystane elementy strategii dydaktyki eksperymentalnej, która promuje aktywne formy uczenia się poprzez rozwiązywanie problemów.

Uczniowie w trakcie zajęć poznawali budowę minirobota (elementy elektroniczne i mechaniczne wchodzące w jego skład), a także pisali programy, umożliwiające jego poruszanie się Uwieńczeniem całego cyklu był pokaz działania robota podczas Drzwi Otwartych szkoły. Pokaz wzbudził duże zainteresowanie wśród uczniów odwiedzających naszą placówkę**.**

Jednym z zasadniczych celów zajęć było pokazanie młodym ludziom, że robotyka może być przygodą, hobby, a w przyszłości zawodem z perspektywami.

Projekt obejmuje następujące etapy, realizowane w trakcie kolejnych zajęć:

1. Wyszukiwanie, gromadzenie i przetwarzanie informacji z różnych źródeł – ideą tego działania jest zdobywanie przez uczniów doświadczenia w rozwiązywaniu problemów związanych z tworzeniem urządzeń elektronicznych,

działających w świecie rzeczywistym, kształtowanie umiejętności samodzielnego organizowania pracy zespołu w oparciu o pozyskane informacje.

2. Rozwiązywanie problemów i podejmowanie decyzji z wykorzystaniem komputera z zastosowaniem podejścia algorytmicznego – ideą działania jest tu kształtowanie umiejętności wyjaśniania pojęcia algorytmu, podawania przykładów algorytmów rozwiązywania różnych problemów, formułowania ścisłego opisu prostej sytuacji problemowej, analizy tej sytuacji i przedstawienie jej rozwiązania w postaci algorytmicznej.
3. Wykorzystanie komputera oraz programów i gier edukacyjnych do poszerzania wiedzy i umiejętności z różnych dziedzin oraz do rozwijania zainteresowań. Ideą jest tu doskonalenie umiejętności programowania – pisania prostych programów sterujących robotem.

Zajęcia z programowania minirobota odbywać się będą cyklicznie w każdym roku szkolnym. Efekty swojej pracy uczniowie będą prezentować w trakcie imprez promujących szkołę.
Przewidywane efekty wdrożenia:

- Doskonalenie umiejętności kluczowych,
- kształtowanie umiejętności wykorzystywania komputera i technologii informatycznych do rozwiązywania problemów technicznych,
- rozwijanie umiejętności pracy zespołowej i rozwiązywania problemów metodą projektu,
- rozbudzenie zainteresowań robotyką i informatyką w kontekście planowania kariery zawodowej,
- promowanie oferty edukacyjnej szkoły poprzez prezentacje efektów pracy uczniów.

PUBLICZNE GIMNAZJUM NR 10 IM. R. H. REMBIELIŃSKIEGO W ŁODZI

Z mechatroniką na TY

Autorzy: Liderzy Szkolnego Ośrodka Kariery w G10 w Łodzi
Maryla Jaworska, Bożena Nawrocka

Osoba rekomendująca**:** Jolanta Kacprzak – doradca metodyczny

Szkolny Ośrodek Kariery działający w Publicznym Gimnazjum Nr 10 im. R. H. Rembielińskiego w Łodzi nawiązał współpracę z panem Rafałem Estkowskim – kierownikiem serwisu w Salonie Toyoty w Zduńskiej Woli, który jest jednocześnie nauczycielem praktycznej nauki zawodu w dziedzinie mechaniki samochodowej, kształci przyszłych mechatroników, elektroników i mechaników samochodowych.

Zorganizowane zostały warsztaty dotyczące historii mechatroniki, perspektyw rozwoju tej dziedziny oraz ścieżki zawodowej mechatroników dla zainteresowanych uczniów klas trzecich oraz klas drugich biorących udział w projekcie np. *Mechatronika jako praktyczne zastosowanie innowacyjnej myśli i działań uczniów gimnazjów dla edukacji i budowy przyszłych kadr inżynieryjno-technicznych*.

Zajęcia cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem młodzieży, która w czasie spotkania z panem R. Estkowskim miała okazję zapoznać się ze specyfiką pracy mechatronika, jego zadaniami zawodowymi, perspektywami zatrudnienia oraz możliwościami rozwoju zawodowego. Dużą atrakcją była również możliwość obejrzenia samochodu z napędem hybrydowym oraz przejażdżka nim. Opiekunki SzOK-u planują organizację podobnych spotkań dla kolejnych roczników gimnazjalistów.

Spotkania edukacyjne z przedstawicielami zawodów technicznych spowodują wzrost zainteresowania młodzieży kształceniem w szkołach zawodowych.

PUBLICZNE GIMNAZJUM NR 32 W ŁODZI

Ogólnopolska Akcja Ministra Edukacji Narodowej *ĆWICZYĆ KAŻDY MOŻE*

Autorzy: Jolanta Kuśmirek – dyrektor szkoły, Maciej Adamczewski – wicedyrektor szkoły

Osoba rekomendująca: Ewa Koper – nauczyciel konsultant

Akcja jest organizowana w ramach *Roku Szkoły w Ruchu*. Szkoła ma szansę uzyskać tytuł *Szkoła w Ruchu*, jeśli podejmie działania na rzecz aktywności fizycznej w następujących obszarach:

1. Wychowanie fizyczne – zajęcia edukacyjne.
2. Wychowanie fizyczne – alternatywne formy realizacji zajęć wychowania fizycznego.
3. Edukacja zdrowotna.
4. Kwalifikacje i doskonalenia nauczycieli wychowania fizycznego.
5. Pozalekcyjne zajęcia sportowe.

Nauczyciele wychowania fizycznego zdecydowali się na udział w w/w akcji, przygotowali plan i harmonogram działań w poszczególnych obszarach. Obecnie działania te są realizowane i w odpowiedni sposób dokumentowane.

Efekty wdrożonych działań to: dbałość o zdrowie, kształtowanie postaw prozdrowotnych, utrwalanie nawyku dbałości o swoje ciało, ukazanie, że zajęcia wychowania fizycznego mogą być urozmaicone i ciekawe oraz sportowe zajęcia pozalekcyjne.

Jestem poliglotą

Autorzy: Jolanta Kuśmirek – dyrektor szkoły, Marta Mielczarek

Osoba rekomendująca: Ewa Koper – nauczyciel konsultant

W szkole podejmowane są działań mające na celu motywowanie

uczniów do nauki języków obcych, nie tylko poprzez prowadzenie interesujących lekcji i zajęć dodatkowych z wykorzystaniem rożnych metod i środków dydaktycznych, w tym multimediów, ale także poprzez pokazywanie roli, jaką pełni znajomość języków obcych w funkcjonowaniu we współczesnym świecie. Ponadto szkoła umożliwia uczniom kontakt z osobami z zagranicy, które posługują się językiem obcym, aby zapoznawać uczniów z kulturą rożnych krajów i rozbudzać w nich ciekawość świata. Na przykład, w II semestrze poprzedniego roku szkolnego uczniowie brali udział w spotkaniach w Miejskiej Bibliotece Publicznej Łódź-Widzew z wolontariuszkami z Macedonii i Francji. Zorganizowana została też lekcja języka tureckiego we współpracy z pochodzącym z Turcji studentem Społecznej Akademii Nauk. W tym semestrze odbędzie się spotkanie z wolontariuszem Fundacji *Dziewczynka z zapałkami* pochodzącym z Chorwacji. Każdego roku we wrześniu nauczyciele organizują obchody Europejskiego Dnia Języków Obcych, podczas których uczniowie biorą udział w ciekawych lekcjach, quizach czy konkursach oraz uczą się podstawowych zwrotów w rożnych językach świata. Organizują też obchody Światowego Dnia Życzliwości i Pozdrowień (World Hello Day), podkreślając znaczenie komunikacji i tolerancji dla utrzymania pokoju na świecie. Odbywa się też wiele szkolnych konkursów wiedzy na temat Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych czy Australii oraz plastycznych np. Międzyszkolny Konkurs na Europejską Kartkę Bożonarodzeniową. Ponadto szkoła pokazuje interdyscyplinarny charakter języka obcego, czego przykład stanowić może zorganizowana w kwietniu 2013 r., we współpracy nauczycielki języka angielskiego z nauczycielami wychowania fizycznego, lekcji otwartej na temat: *Język angielski w fitnessie – ćwiczymy ciało i uczymy się języka obcego* lub interdyscyplinarne projekty edukacyjne, np. projekt *„Do czego może przydać się statystyka? /Whatcanstatistics be used for”* realizowany we współpracy nauczycieli języka angielskiego z nauczycielem matematyki i Urzędem Statystycznym w Łodzi. Efekty wdrożonych działań to: uczniowie rozwijają zainteresowania językami obcymi, stają się otwarci na świat, inne kultury i innych ludzi.

Propagowanie wiedzy o Unii Europejskiej

Autorzy: Jolanta Kuśmirek – dyrektor szkoły, Marta Mielczarek, Elżbieta Rakowska

Osoba rekomendująca: Ewa Koper – nauczyciel konsultant

Od wielu lat szkoła zajmuje się edukacją europejską, bazując na doświadczeniach z lat ubiegłych związanych z realizacją programów Comenius LLP oraz Back to School. Obecnie prowadzone są przygotowania do obchodów 10. rocznicy przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, w ramach których odbędą się m.in. konkursy, prelekcje, warsztaty oraz wycieczki związane z tą tematyką. Szkoła planuje włączyć Urząd Statystyczny w organizację wspomnianych obchodów 10. rocznicy przystąpienia Polski do UE. Pierwszym etapem prac było ustalenie terminów prelekcji dla klas III na temat *Polska w Unii Europejskiej* i nadal trwają konsultacje w sprawie innych form współpracy w tym zakresie. W ramach obchodów 10-lecia Polski w UE, podjęto współpracę z Przedstawicielstwem Komisji Europejskiej w Warszawie oraz Punktem Informacji Europejskiej Europe Direct w Piotrkowie Trybunalskim w zakresie udostępnienia materiałów dydaktycznych, publikacji na temat UE, nagród dla uczniów biorących udział w konkursach oraz organizacji warsztatów przez Europe Direct na terenie szkoły.

Efekty wdrożonych działań to: doskonalenie komunikowania się w języku angielskim, poznanie obyczajów i zwyczajów różnych krajów UE, korzyści polityczne i ekonomiczne przystąpienia Polski do UE.

Zainteresowania i pasje nauczycieli

Autorzy: Jolanta Kuśmirek – dyrektor szkoły, Marta Mielczarek

Osoba rekomendująca: Ewa Koper – nauczyciel konsultant

Godne uwagi i polecenia jest podkreślanie zainteresowań i pasji nauczycieli, którzy swoim przykładem potrafią zarazić hobby swoich uczniów, jak i kolegów z pracy.

W szkole zatrudniona jest nauczycielka, która od wielu lat interesuje się funkcjonowaniem ludzkiego mózgu, procesami odpowiadającymi za zapamiętywanie informacji i przyswajanie wiedzy oraz kinezjologią edukacyjną. Dzieli się zdobytą przez siebie wiedzą z uczniami podczas lekcji oraz z innymi nauczycielami, prowadząc szkolenia Rady Pedagogicznej i lekcje otwarte. Jest autorką własnego programu zajęć przygotowujących uczniów klas trzecich do egzaminu gimnazjalnego z języka angielskiego, który bazuje na jej wieloletnich doświadczeniach dydaktycznych i uwzględnia techniki efektywnego uczenia się. Program ten uzyskał pozytywną opinię Sławomira Jaraszkiewicza – doradcy metodycznego w ŁCDNiKP, który uznał go nawet za „swoistą innowację pedagogiczną”. Efekty wdrożonych działań to: efektywne wykorzystywanie zainteresowania nauczycieli dla dobra uczniów, wyposażenie ich w niezbędną wiedzę o tym, jak uczyć się efektywnie oraz umożliwienie innym nauczycielom wymiany doświadczeń i podniesienie ich kompetencji, co przekłada się na wzrost jakości pracy szkoły.

„PI – Model wczesnej interwencji socjalnej w grupie 15+”

Autorzy: Jolanta Kuśmirek – dyrektor szkoły, Marek Wilkowski

Osoba rekomendująca: Ewa Koper – nauczyciel konsultant

Gimnazjum przystąpiło w ramach EFS do projektu *PI – Model wczesnej interwencji socjalnej w grupie 15+*. Projekt, realizowany

przez Wyższą Szkołę Zawodową Kadry dla Europy z Poznania i Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi, objął młodzież z Oratorium świętego Jana Bosko i z Publicznego Gimnazjum nr 32 w Łodzi. W ramach projektu pięcioro nauczycieli zostało przeszkolonych do realizacji programu. W trakcie zajęć uczniowie uczyli się wskazywać cechy swojego charakteru oraz współpracować w grupie. Kształtowali umiejętności określania swoich mocnych oraz słabych stron w kontekście planowania ścieżki edukacyjno-zawodowej. Bardzo owocna była dla nich możliwość korzystania z indywidualnych rozmów doradczych i sesji coachingowych z pedagogiem i psychologiem. W ramach projektu działali w wolontariacie we współpracy z Fundacją *Dziewczynka z zapałkami* – uczestniczyli w akcjach pakowania „baśniowych zapałek" oraz w akcjach w supermarketach. Działania w ramach projektu *Model wczesnej interwencji socjalnej w grupie 15+* spotkały się z bardzo pozytywnym odzewem wśród jego beneficjentów. Efekty wdrożonych działań to: rozpoznanie mocnych i słabych stron osobowości, kształtowanie umiejętności miękkich, skonstruowanie Indywidualnego Planu Działania.

PUBLICZNE GIMNAZJUM NR 33 W ŁODZI

Oswajamy matematykę i chemię

Autor: Małgorzata Morawska

Osoba rekomendująca**:** Ewa Koper – nauczyciel konsultant

Jest to autorski program adresowany do uczniów posiadających orzeczenie z poradni psychologiczno-pedagogicznej o dysleksji. Na zajęciach nauczyciel skupia się na treningu percepcji wzrokowo-ruchowej ułatwiającym rozwiązywanie zadań z matematyki i chemii, podczas których wykorzystuje przygotowywane przez siebie quizy, zadania, stosując różnorodne metody i środki dydaktyczne. Taki sposób organizacji zajęć motywuje uczniów do samodzielnej pracy, właściwego korzystania z pomocy rówieśników

– kolegów zdolniejszych lub wsparcia nauczyciela.

Efekty wdrożonych działań: uczniowie z dysleksją coraz chętniej uczestniczą w zajęciach, z roku na rok wzrasta zainteresowanie tym zajęciami, uczniowie nabierają śmiałości w proszeniu o pomoc, doskonalą umiejętność uczenia się, współtworzą sytuacje edukacyjne, które są metodami projektowymi, uczą się korzystać z kalkulatora, dokonywać selekcji informacji, przechodzą trening rachunkowy, lepiej współpracują w grupie na zajęciach edukacyjnych z chemii i matematyki, chętnie angażują się w dodatkowe prace w środowisku szkolnym, czują się bardziej dowartościowani.

Z chemią za pan brat

Autor: Małgorzata Morawska

Osoba rekomendująca**:** Ewa Koper – nauczyciel konsultant

Nauczyciel chemii napisał własny program koła chemicznego adresowanego do uczniów zdolnych pt. *Z chemią za pan brat*. Celem tych zajęć jest poznawanie przez uczniów tajników wiedzy chemicznej, pracy w laboratorium technologii chemicznej, rozwijanie zainteresowań przedmiotem, wrażliwości chemicznej, oprócz głównego celu, którym jest przygotowanie uczniów do konkursu przedmiotowego. Nauczyciel czerpie radość z prowadzenia tych zajęć i ma satysfakcję z dobrze spożytkowanego i spędzonego czasu wolnego – pozalekcyjnego swoich uczniów. Efekty wdrożonych działań: rozwijanie zainteresowań przedmiotem, którego treści wykraczają poza program, wytwarzanie przez uczniów sytuacji problemowych i ich rozwiązywanie samodzielnie lub we współpracy z nauczycielem, promowanie postaw ekologicznych. Uczestnicy koła biorą udział w promocji szkoły poprzez prowadzenie zajęć dla młodszych kolegów z sąsiednich szkół podstawowych.

PUBLICZNE GIMNAZJUM NR 41 W ŁODZI

Innowacja pedagogiczna *Bezpieczeństwo publiczne*

Autorzy: Anna Kordas – pedagog szkolny oraz Agata Kitrasiewicz-Łazicka nauczyciel języka polskiego

Osoba rekomendująca: Mariola Ignatowska – dyrektor szkoły

Pomysł stworzenia innowacji pedagogicznej *Bezpieczeństwo publiczne* zrodził się w kwietniu 2013 roku. Rozpoczęto wówczas prace nad stworzeniem projektu *Bezpieczeństwo publiczne*. Ustalono, do kogo będzie adresowany i co stanowić będzie zakres merytoryczny oraz z kim zostanie podjęta współpraca w realizacji tego zamierzenia. Wprowadzenie innowacji zostało poprzedzone licznymi rozmowami przeprowadzonymi z przedstawicielami środowiska lokalnego.

Patronat nad realizacją innowacji objęła Straż Miejska w Łodzi, a do współpracy i wsparcia tego przedsięwzięcia zobowiązały się: Komenda Miejska Policji w Łodzi i Wojskowe Centrum Kształcenia Medycznego w Łodzi.

W październiku 2013 roku uczniowie klasy pierwszej rozpoczęli naukę w klasie z innowacją pedagogiczną *Bezpieczeństwo publiczne*. Podstawowym celem kształcenia w tej klasie jest przygotowanie naszego ucznia do wyboru szkoły ponadgimnazjalnej, a w przyszłości zawodu związanego ze służbami mundurowymi. Podjęte przez nas działania mają na celu poszerzenie umiejętności i wiedzy uczniów z zakresu wybranych zagadnień bezpieczeństwa publicznego – problematyki służby policyjnej, straży miejskiej i wojskowego ratownictwa. Uczniowie w czasie wdrażania innowacji pedagogicznej będą uczestniczyć w zajęciach edukacji prawnej prowadzonych przez pracowników sądu. Realizacja zajęć w ramach wdrożonej innowacji uwzględnia założenia nowej podstawy programowej, przy jednoczesnym

poszerzeniu programów nauczania historii, biologii, edukacji dla bezpieczeństwa, treści programu wychowawczego.

SZKOŁY PODSTAWOWE

- **KLASY I-III**
- **KLASY IV-VI**

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 29 W ŁODZI

Rozwijamy sferę emocjonalno-społeczną z wykorzystaniem metody Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne

Autor: Marta Lepczak – nauczycielka w Szkole Podstawowej nr 29

Osoba rekomendująca: Aleksandra Proc – doradca metodyczny

Od IX 2012 roku podczas zajęć pozalekcyjnych, organizowanych dla dzieci i ich rodziców, wdrażana jest autorska koncepcja pracy, oparta o wykorzystanie metody Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne. Celem cyklicznie prowadzonych zajęć jest przede wszystkim: stymulowanie rozwoju emocjonalnego, społecznego i poznawczego dziecka, rozbudzanie jego aktywności i inicjatywy, zachęcanie do spędzania większej ilości czasu wolnego z rodzicami (wspólna zabawa), umożliwienie właściwego zaadoptowania się dzieci do warunków szkolnych, poprzez zwiększanie poczucia ich bezpieczeństwa, zaufania do siebie i innych. Zajęcia prowadzone są we współpracy z nauczycielem języka angielskiego rokrocznie dla dzieci z klas zerowych. Odbywają się w każdym tygodniu, w sali gimnastycznej, z wykorzystaniem różnych pomocy, sprzętów, rekwizytów (chusta animacyjna, koce, itp.) Uczestniczą w nich dzieci wraz ze swoimi rodzicami, wszyscy w strojach sportowych. Zgodnie z założeniami metody wykorzystuje się w nich: dotyk, ruch, ćwiczenia świadomości ciała i przestrzeni oraz wzajemne relacje („z”, „przeciwko”, „razem”). Zajęcia stały się okazją do: nawiązania bliższej więzi między dziećmi i ich rodzicami, zachętą do wspólnego spędzenia czasu wolnego, lepszego zrozumienia potrzeb dziecka. Rodzice stali się partnerami szkoły, bardzo chętnie uczestniczą we wszystkich przedsięwzięciach organizowanych na jej terenie. Są przekonani, że szkoła to nie tylko miejsce nauki i pracy, można w niej również w przyjemny sposób spędzać czas wolny. Dzieci stały się także bardziej pewne siebie i aktywniejsze podczas zajęć dydaktycznych.

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 36 W ŁODZI

Projekt *Twórcy filmów animowanych*

Autorzy: Lidia Aparta, Małgorzata Wójcikowska

Osoba rekomendująca: Hanna Derewlana – kierownik Pracowni Edukacji Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej ŁCDNiKP

Uczniowie klasy III i VI pod opieką wychowawców wzięli udział w VIII Ogólnopolskim Festiwalu Filmów Krótkich OFFK-a 2013 im. Zbigniewa Placzyńskiego, dla amatorskich twórców filmowych. Przygotowując się do nakręcenia filmu, uczestniczyli w 3 warsztatach w Bałuckim Ośrodku Kultury *Rondo*, który był organizatorem festiwalu. Przeżyli niezwykłą przygodę, wcielając się w role reżysera i operatora. Powstały 2 filmy nakręcone przy użyciu telefonu komórkowego: *Pogona viticeps* i *W pokoiku na stoliku*.
Efekty wdrożenia: rozwój zainteresowań uczniów edukacją filmową, świadomość, jakie filmy można tworzyć z wykorzystaniem telefonu komórkowego, by były bezpieczne i przyjazne dla rówieśników, satysfakcja z sukcesu młodych twórców - film *Pogona viticeps* zdobył Grand Prix w kategorii film animowany, *W pokoiku na stoliku* został uhonorowany II nagrodą w tej samej kategorii.

Bijemy rekord z Wielką Orkiestrą Świątecznej Pomocy

Autorzy: koordynatorzy Beata Fabicka, Małgorzata Wójcikowska

Osoba rekomendująca: Hanna Derewlana – kierownik Pracowni Edukacji Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej ŁCDNiKP

W szkole od kilku lat przygotowuje się dzieci do udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. Uczniowie uczestniczyli między innym w projekcie *Ratujmy i uczymy ratować*, dzięki czemu szkoła pozyskała 9 fantomów. 16 października 2013 r. pod

kierunkiem koordynatorek, dzieci włączyły się do bicia rekordu z Wielką Orkiestrą Świątecznej Pomocy w jednoczesnym wykonywaniu resuscytacji krążeniowo-oddechowej, w ramach *Europejskiego Dnia przywracania Czynności Serca* pod nazwą *Resstart a Heart*. Po przypomnieniu przez nauczyciela zasad udzielania pierwszej pomocy uczniowie klas III-VI i nauczyciele przystąpili do resuscytacji na fantomach. W przewidzianym czasie wykonało ją 125 uczniów i 7 nauczycieli.
Przewidywane efekty wdrożenia: duża grupa uczniów wie, jak się zachować i udzielić pomocy przy zagrożeniu życia, zgodnie z obowiązującymi zasadami dokonuje resuscytacji krążeniowo-oddechowej, kształtowana jest gotowość do niesienia pomocy potrzebującym.

Projekt *„Mistrzowie Kodowania”*

Szkolni koordynatorzy: Lidia Aparta, Wiesława Bednarska

Osoba rekomendująca: Hanna Derewlana – kierownik Pracowni Edukacji Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej ŁCDNiKP

Szkoła jest jedną z 34 szkół w Polsce i jedyną z terenu Łodzi, która została zakwalifikowana do pilotażowej edycji projektu *Mistrzowie Kodowania*. Organizatorami przedsięwzięcia byli: firma Samsung, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Ośrodek Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów, Rodzice w Edukacji. Patronatem inicjatywę otoczyły: Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Fundacja Rozwoju Edukacji. Edycja pilotażowa odbywała się w ramach zajęć komputerowych pozalekcyjnych we wrześniu 2013 roku. I edycja odbyła się w 2014 roku. Uczestniczyło w niej 48 uczniów. W ramach spotkań uczestnicy uczyli się podstaw wykorzystania Programu Scratch do tworzenia: pokazów multimedialnych, gier, animowanych historyjek. Podczas podsumowania projektu w Warszawie, w Centrum Nauki Kopernik pięcioro uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 36 prezentowało swoje prace na forum

ogólnopolskim. Uczestniczyło także w programowaniu robotów z użyciem programu Scratch.

Ważne jest, iż uczniowie rozwinęli swoje kompetencje w zakresie programowania, stali się autorami wielu gier edukacyjnych, upowszechnionych w Internecie w ogólnodostępnym Studio, udoskonalili umiejętności związane z: pracą w zespole, rozwiązywaniem problemów, projektowaniem i dokonywaniem analizy swoich działań, wykazali się kreatywnością i oryginalnością. Wyrazem docenienia efektów działań uczniów i nauczycieli jest fakt zakwalifikowania szkoły do kolejnej edycji programu, rozpoczynającej się w II semestrze roku szkolnego 2013/2014.

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 137 I SZKOŁA PODSTAWOWA NR 175 W ŁODZI

Program nauczania dla I etapu kształcenia *Umysły przyszłości*

Autorzy: współautorki programu Lidia Fisiak, Anna Szczękulska

Osoba rekomendująca: Hanna Derewlana – kierownik Pracowni Edukacji Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej ŁCDNiKP

W ramach projektu *Umysły przyszłości* Priorytet III *Wysoka jakość systemu edukacji*, Poddziałanie 3.3.4 *Modernizacja treści i metod kształcenia* został opracowany nowy innowacyjny program kształcenia dla edukacji wczesnoszkolnej, którego autorkami są wybrane w ramach konkursu nauczycielki z 20 szkół w Polsce, w tym z łódzkich szkół podstawowych. Program powstał pod redakcją Marzeny Kędry i dr Aldony Kopik (wyróżnionej przez Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego certyfikatem MISTRZ PEDAGOGII). Program opiera się na założeniach teorii wielorakich inteligencji i koncepcji 5 umysłów przyszłości, których autorem jest Howard Gardner. Ukazuje, jak przełożyć ww. koncepcje na praktykę edukacyjną

i przygotować ucznia do funkcjonowania w zmieniającej się rzeczywistości poprzez kształtowanie, rozwijanie i zintegrowanie umysłów: dyscyplinarnego, syntetyzującego, twórczego, respektującego i etycznego. Jest to program, który został ukierunkowany na poszukiwanie, odkrywanie, rozwiązywanie problemów przez uczniów, rozwijanie ich twórczego myślenia, przedsiębiorczości oraz kształtowanie postaw tolerancji, współpracy i zaufania. Opracowane moduły tematyczne programu wskazują, oprócz treści kształcenia i sposobów wykorzystania wybranych materiałów, rodzaje umysłów, które są rozwijane. W roku 2013/14 program jest pilotażowo wdrażany w klasach pierwszych 20 szkół w Polsce, w tym w Szkole Podstawowej nr 137 i 175 w Łodzi.

Efekty wdrożenia: powstał oryginalny, innowacyjny program, który zorientowany jest na uczenie/uczenie się dla przyszłości od I etapu edukacyjnego, upowszechnienie go na rynku edukacyjnym wskaże drogę nauczycielom, jak kreować rozwój ucznia we współczesnej szkole i jakie umiejętności funkcjonalne kształtować, nauczycielki uczestniczące w tak prestiżowym przedsięwzięciu w znaczący sposób wzbogaciły swoje doświadczenie i rozwinęły kompetencje zawodowe, w ramach współpracy z Łódzkim Centrum Doskonalenia i Kształcenia Praktycznego będą promować i upowszechniać wytworzony model pracy w środowisku edukacyjnym.

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 137 IM. A. KAMIŃSKIEGO W ŁODZI

Anioły, aniołki, anielice…

Autorzy: Aleksandra Łysień, Aneta Ekiert – nauczycielki świetlicy szkolnej w Szkole Podstawowej nr 137

Osoba rekomendująca: Katarzyna Gizewska – doradca metodyczny ds. świetlic

Już od sześciu lat organizowany jest przez Anetę Erkiert i Aleksandrę Łysień konkurs plastyczny *Anioły, aniołki, anielice…*. Projekt skierowany jest do uczniów szkół podstawowych z dzielnicy Łódź – Polesie. Konkurs przeprowadzany jest na podstawie rozesłanego do szkół regulaminu. Jego celem jest:

- rozbudzanie inwencji i wyobraźni twórczej uczniów;
- poznawanie i stosowanie różnorodnych technik plastycznych;
- kultywowanie tradycji świąt Bożego Narodzenia.

Konkurs przebiega w dwóch kategoriach wiekowych: klasy I-III i IV. Technika pracy jest dowolna (płaska lub przestrzenna), co pozwala na rozwijanie wyobraźni i twórcze podejście do tematu. Komisja Konkursowa ocenia:

- oryginalność ujęcia tematu pracy konkursowej,
- walory prac konkursowych,
- stopień trudności i atrakcyjności wybranej techniki pracy.

Efektem wdrożenia jest: upowszechnienie osiągnięć dzieci poprzez prezentację wszystkich prace konkursowych w Galerii Aniołów, przekazanie prac na Kiermasz Świąteczny, z którego całkowity dochód zostaje przeznaczony na Fundację Gajusz. Podejmowane działanie jest również zachętą do autentycznego zaangażowania się w pomoc osobom potrzebującym.

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 152 W ŁODZI

Konkurs Plastyczny *Zabawka ze skrawka*

Autor: koordynator Małgorzata Nowacka

Osoba rekomendująca: Hanna Derewlana – kierownik Pracowni Edukacji Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej ŁCDNiKP

Przedsięwzięcie o zasięgu ogólnołódzkim realizowane jest cyklicznie od roku 2004. Jego adresatami są dzieci ze szkół podstawowych, przedszkoli, domów kultury oraz rodziny. Celem konkursu jest rozwijanie aktywności twórczej, uwrażliwianie na problem chorych dzieci. Zadanie konkursowe polega na wykonaniu zabawki pod kierunkiem nauczyciela lub przygotowaniu jej przez rodzinę w domu. Niezwykłe, niepowtarzalne „arcydzieła" wykonywane są z włóczek, tkanin i różnych dodatków jako formy przestrzenne, szyte ręcznie lub na maszynie, dziergane na szydełku lub robione na drutach. W ramach wszystkich edycji zgromadzono ponad 2500 zabawek, które wykonali uczestnicy z 45 szkół, przedszkoli i ośrodków. Co roku zabawki przekazywane są do wybranego szpitala lub hospicjum i wręczane jako upominki podczas Świąt Bożego Narodzenia dzieciom, które spędzają ten wyjątkowy czas poza domem.
Przewidywane efekty wdrożenia: uwrażliwienie na potrzeby innych, dawanie radości poprzez obdarowanie kogoś wykonaną przez siebie zabawką, integracja rodzin przy wykonywaniu wspólnego zadania, rozwój kreatywności i sprawności manualnej uczestników, kultywowanie tradycji poprzez upowszechnianie technik rękodzielniczych.

Dzień Misia

Autorzy: koordynator Anna Drzewiecka we współpracy z Justyną Nowak i Izabellą Zalewską

Osoba rekomendująca: Hanna Derewlana – kierownik Pracowni Edukacji Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej ŁCDNiKP

25 listopada cyklicznie od wielu lat w Szkole Podstawowej nr 152 odbywa się „misiowe święto”. Już na progu szkoły dzieci wita gromada niedźwiadków, zapraszając na zajęcia. Każde dziecko do klasy przynosi swojego pluszowego przyjaciela. Podczas zajęć dzieci poznają przygody książkowych misiów, wykonują prace plastyczne, redagują krótkie utwory literackie według własnych pomysłów, tworzą misiowe kąciki. W bibliotece organizowane są wystawy, na których oprócz misiów, co roku prezentują się różni „goście” ozdabiane misiowymi elementami. W ostatnim roku byli to bohaterowie filmów Łódzkiego Se-ma-fora. Honorowe miejsca zajmują najstarsze pluszaki, którymi bawili się rodzice i dziadkowie. Podsumowaniem projektu jest wspólne spotkanie wszystkich klas, na którym prezentowane są wykonane przez dzieci albumy, portrety, wiersze, odbywa się także podsumowanie konkursu *Prezent dla misia*. W działania twórcze włączają się nauczyciele, którzy opracowali piosenki, dotyczące „misiowej tematyki”. W spotkaniach uczestniczą dzieci z okolicznych przedszkoli.
Efekty wdrożenia to: zwiększenie aktywności czytelniczej, rozwój zainteresowań artystycznych, integracja zespołu klasowego i szkolnego, możliwość prezentacji dokonań twórczych uczniów na forum szkoły.

Edukacja czytelnicza

Autorzy: Anna Drzewiecka, Justyna Nowak, Izabella Zalewska

Osoba rekomendująca: Hanna Derewlana – kierownik Pracowni Edukacji Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej ŁCDNiKP

Autorki systematycznie organizują różnorodne formy promujące czytelnictwo na terenie szkoły. W bieżącym roku szkolnym odbędzie się już VI edycja Międzyszkolnego

i Przedszkolnego konkursu Pięknego Czytania *Magia Słowa*. Dzieci podzielone na grupy: przedszkolaki, uczniowie klas I, II, III czytają głośno fragmenty lektur wskazanych w regulaminie oraz tekst niespodziankę. Oceny dokonują aktorzy Teatrów: Nowego, Pinokio i Teatru Małego. Konkurs cieszy się wysokim poziomem i dużym zainteresowaniem, w każdej edycji uczestniczą dzieci z kilkunastu łódzkich placówek. Inną ciekawą formą jest konkurs *Rodzina czyta*. Udział biorą po 2 osoby z każdej rodziny: dziecko z rodzicem, dziadkami lub rodzeństwem. W bibliotece dzieci czytają starszym przygotowany tekst opowiadania lub baśni, a starsi młodszym wylosowany utwór. Przedsięwzięcie to odbywa się już 3 lata i z roku na rok włącza się w nie coraz więcej uczestników. W szkole cyklicznie odbywają się także *Popołudnia z baśniami*, na które zapraszani są jako lektorzy aktorzy łódzkich teatrów. Towarzyszą im warsztaty literackie, teatralne i plastyczne. Efekty wdrożenia to wzrost zainteresowania czytelnictwem wśród uczniów i ich rodzin, integracja wielopokoleniowa

Maluchy na start

Autorzy: Joanna Kolendo, Małgorzata Nowacka

Osoba rekomendująca: Hanna Derewlana – kierownik Pracowni Edukacji Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej ŁCDNiKP

Od 10 lat nauczycielki organizują międzyszkolne i międzyprzedszkolne zawody sportowe, w których uczestniczą 36-osobowe drużyny z klas I, II, III z okolicznych szkół i starszych grup z przedszkoli. Zawodnicy startują w wielu konkurencjach, wykazując się zręcznością, szybkością i zwinnością. Zawody, oprócz rywalizacji o puchar przechodni Dyrektora Szkoły, stanowią wspaniałą zabawę dla dzieci ze względu na dobór ciekawych, atrakcyjnych propozycji gier i ćwiczeń. W 2013 roku puchar zdobyli uczniowie Szkoły Podstawowej nr 152 i dzieci z Przedszkola Miejskiego nr 56. Efekty wdrożenia to: promocja zdrowego stylu życia, rozwijanie sprawności fizycznej, integracja

środowiska lokalnego poprzez wspólne działania dzieci z przedszkoli i uczniów z rejonu Starego Polesia.

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 162 IM. JANA NOWAKA-JEZIORAŃSKIEGO W ŁODZI

Innowacja pedagogiczna *Zabawy o zabarwieniu teatralno-filmowym*

Autor: Aleksandra Tycman-Binias

Osoba rekomendująca: Agnieszka Kacprzak – doradca metodyczny

Innowacja została stworzona z myślą o uczniach pierwszego etapu nauczania i zakłada wzbogacenie ich wiedzy i doskonalenie umiejętności w zakresie edukacji językowej, społeczno-przyrodniczej, technicznej i muzycznej o treści związane z wychowaniem przez sztukę. Adresatem są również rodzice, którzy bezpośrednio uczestniczą w etapach tworzenia i eksperymentują z twórczością razem z dziećmi. Zadania przedsięwzięcia są realizowane między innymi poprzez warsztaty teatralne na terenie szkoły, spotkania prowadzone metodą Weroniki Sherbourne, zajęcia dramowe i plastyczno-techniczne, na których wytwarzane są stroje teatralne, dekoracje oraz rekwizyty do przedstawień i filmów. Zdobywanie nowych wiadomości i umiejętności odbywa się na drodze działania, odkrywania i przeżywania, a współpraca z łódzkimi kinami i teatrami przygotowuje uczestników do bezpośredniego obcowania ze sztuką.

Uczniowie: zdobywają wiadomości o sztuce, tworzą albumy, fotogazetki, razem z rodzicami przygotowują i prezentują własne przedstawienia, promują własny dorobek twórczy, uczestnicząc w konkursach związanych z tematyką innowacji, rozwiązują problemy za pomocą treści literackich (bajkoterapia), rozwijają kreatywność, poszukują niekonwencjonalnych rozwiązań. Zaplanowany system działań nie tylko trwale wiąże rodzica i dziecko w sferze edukacyjnej, co w rezultacie przekłada się na

owocną, codzienną pracę w domu, ale także wzmacnia wizerunek szkoły przyjaznej rodzinie.

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 175 W ŁODZI

Innowacja organizacyjna *Elementy koncepcji planu daltońskiego oraz teorii inteligencji wielorakich jako droga do stymulowania rozwoju samodzielności, odpowiedzialności i współpracy wśród dzieci w młodszym wieku szkolnym*

Autorzy: Ewa Bemowska, Barbara Bogusz

Osoba rekomendująca: Hanna Derewlana – kierownik Pracowni Edukacji Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej ŁCDNiKP

Innowacja wdrażana pilotażowo w roku szkolnym 2013/14 w klasie II i w klasie III bazuje na doświadczeniach autorek z udziału w projekcie *Pierwsze uczniowskie doświadczenia* opartym na koncepcji Howarda Gardnera. Jej celem jest wygenerowanie nowej strategii pracy z małym dzieckiem przygotowującej do samodzielnego uczenia się. Dokonano zmian w aranżacji przestrzeni i w samym procesie kształcenia poprzez wprowadzenie między innymi tablic: współpracy, planowanych obowiązków, zadań do wyboru, partnerów do działania, zegarów aktywności czasowej. Dzieci uczą się planowania pracy i jej organizacji, odpowiedzialności za gospodarowanie swoim czasem i za wykonanie wszystkich zadań w tygodniowej perspektywie czasu. Same decydują, kiedy wykonują zadania z grup (liczę, pracuję z tekstem, rysuję, maluję, wycinam) i o stopniu ich trudności. Nauczyciel inspiruje, motywuje uczniów, oni sami są ekspertami w różnych dziedzinach i uczą się wzajemnie od siebie. Pomaga w tym między innymi tablica ekspertów: *Pomogę Ci w …* oraz etapowość przy wykonywaniu zadań: samodzielna praca, ewentualna pomoc kolegi, gdy nie przynosi to efektów dopiero wsparcie nauczyciela. Oprócz Szkoły ABiS, Szkoła Podstawowa

nr 175 jest to pierwszą placówką państwowa w Łodzi, która w sposób formalny wdraża elementy Panu Daltońskiego.
Efekty wdrożenia to możliwość pełnej indywidualizacji pracy, rozwój kreatywności i zainteresowań uczniów, wytwarzanie nowej wiedzy, uczenie się współpracy i odpowiedzialności za siebie i innych, integracja zespołu klasowego – każdy pracuje z każdym, wzmocnienie samooceny wśród uczniów, wstęp do samodzielnego uczenia się.

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 202 W ŁODZI

V Ogólnopolski Tydzień Kariery

Autorzy: Wiesława Sobczyk, Agata Frączkowska

Osoba rekomendująca: Ewa Koper – nauczyciel konsultant

W ramach V Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery pod hasłem *Odkryj talent swojego dziecka* w Szkole Podstawowej Nr 202 w Łodzi zorganizowano cykl różnorodnych działań związanych z propagowaniem treści dotyczących orientacji i poradnictwa zawodowego, rozpoznawania swoich zdolności i nazywania ich. Tydzień Kariery (od 14 października 2013 roku do 18 października 2013 roku) był przepełniony zróżnicowanymi formami zajęć.

Działania, które zostały zrealizowane w czasie Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery, to wystawa prac plastycznych *Talent, a moje marzenia* przygotowana przez uczniów I etapu edukacyjnego. Kolejną ciekawą inicjatywą była prezentacja talentów uczniowskich oraz zaproszonych gości. Gala talentów to nietuzinkowa uroczystość, w czasie której uczestnicy zaprezentowali swoje pasje, zdolności. Uroczystość została uświetniona obecnością i występami artystki Teatru Wielkiego w Łodzi, piłkarzy Klubu Sportowego RTS Łódź Widzew, absolwentki Łódzkiej Szkoły Baletowej oraz specjalisty do spraw jakości i zarządzania firmy BSH. Szczególnie ważne były prezentacje talentów uczniowskich:

- uczennica klasy IVb wykonała układ taneczny do muzyki afroamerykańskiej,
- uczniowie klasy Va zatańczyli sambę i czaczę,
- uczennica klasy IId zaśpiewała solo piosenkę z repertuaru Natalii Kukulskiej *Puszek okruszek*,
- uczennica klasy IIc wykonała *Modelkę*,
- uczniowie klasy IVb ułożyli własny tekst dotyczący talentu (do podkładu muzycznego piosenki *Pokaż na co Cię stać)*.

Goście-zawodnicy Widzewa omówili ścieżkę kariery sportowej, a po uroczystości rozdawali autografy. Artystka sceny operowej Teatru Wielkiego w Łodzi zaśpiewała utwór *Przetańczyć całą noc* z musicalu *My fair lady*. Po występie opowiedziała o swojej ścieżce kariery, podkreślając, że to, co dotychczas osiągnęła, zawdzięcza pomocy i życzliwości „dobrych i utalentowanych ludzi". Tancerka baletowa zatańczyła główny motyw do baletu *Śpiąca królewna*. Specjalista do spraw jakości i zarządzania firmy BSH przestawił prezentację *Dlaczego warto uczyć się matematyki*. Przedstawiciele uczniów podczas tej wypowiedzi wykonywali obliczenia matematyczne dotyczące zakupu pizzy, podkoszulka, biletów do kina czy na koncert. Oczywiście, treść tych ćwiczeń była zaczerpnięta z codziennych ofert sprzedaży znajdujących się na portalach internetowych, w skrzynce pocztowej czy otrzymywanych od kolporterów. Na podstawie wykonanych obliczeń uzyskano odpowiedź, którą opcję dotyczącą kupna w/w produktów należy wybrać.

Grupa uczniów z klas VIa, VIb, VIc uczestniczyła w zajęciach edukacyjnych *Świat zawodów na wesoło* w ŁCDNiKP, po których zwiedzała Regionalny Ośrodek Edukacji Mechatronicznej, poznając tajniki automatyki i robotyki mających zastosowanie w świecie nowoczesnych technologii.

Klasy IVa, IVb, IVc uczestniczyły w wycieczkach zawodoznawczych do lokalnej gazety *Dziennika Łódzkiego*, gdzie poznawali zakres zadań i czynności zawodowych dziennikarza, redaktora, informatyka, fotografa, drukarza. Wizyta w redakcji umożliwia pozyskanie informacji, w jaki sposób powstaje

codzienna gazeta.

Dla klas VI doradca zawodowy z ŁCDNiKP przeprowadził warsztaty na temat *W jaki sposób rozpoznajemy swoje talenty?*. Podczas zajęć uczniowie zebrali skojarzenia do pojęcia „talent” oraz wyjaśnili, w jaki sposób możemy rozwijać zdolności plastyczne, muzyczne, matematyczne, sportowe czy językowe.

Przedsięwzięcie edukacyjne realizowane w Szkole Podstawowej Nr 202 to ciekawa koncepcja dotycząca wdrażania i realizacji treści o tematyce zawodoznawczej, a dla uczniów to forma dobrej zabawy i nauki.

Efektem wdrożonych działań jest poznanie wybranych branż zawodowych, zawodów takich jak mechatronik, elektryk czy dziennikarz, rozwijanie zainteresowań, propagowanie treści o tematyce zawodoznawczej w formie dobrej zabawy i nauki.

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 205 W ŁODZI

„Klawiatura bez tajemnic”

Autorzy: Magdalena Przybył i Alicja Skierkowska

Osoba rekomendująca: Agnieszka Kacprzak – doradca metodyczny w ŁCDNiKP

Innowacja pedagogiczna o charakterze programowym dotycząca zajęć komputerowych została stworzona z myślą o uczniach pierwszego etapu nauczania. Autorki po przeanalizowaniu propozycji z zakresu zajęć komputerowych dostępnych na rynku pakietów stwierdziły, że dla współczesnych dzieci proponowane tematy są zbyt łatwe i mało atrakcyjne. Chcąc zapobiec nudzie i efektywniej wykorzystać czas przeznaczony na ten obszar edukacyjny, postanowiły rozszerzyć zakres umiejętności i wiadomości uczniów. Podczas realizacji swojej propozycji zapoznają uczestników zajęć z programem *Baltie*, który poprzez zabawę uczy podstaw programowania i myślenia przestrzennego.

Autorki innowacji przekonują, że do robienia albumów ze zdjęciami cyfrowymi czy tworzenia filmów nie potrzeba drogich programów. W tym celu zapoznają uczniów z prostym programem „Windows Movie Maker". Odkrywają też przed uczniami możliwości matematyczne programu „Microsoft Excel". Uczą używania darmowego programu „Pivot", który służy do tworzenia animacji w postaci GIF-ów z podobiznami ludzi wykorzystywanych jako dodatek do tworzonych stron czy pokazu slajdów. Uczą też obsługiwać program „Inkscape" dający możliwość pracy z krzywymi, obiektami, tekstem, przy wykorzystaniu gradientów, grupowania obiektów i obsługi alfa dla uzyskania przezroczystości. Realizowany program ma za zadanie przekazać uczniom konkretną wiedzę na określone tematy, zasady korzystania z programów, instrukcje krok po kroku w poznawaniu nowości. Umożliwia uczniom indywidualny, spontaniczny proces tworzenia.

Efekty wdrożenia: Uczniowie: oprócz poznania programów ogólnodostępnych i zdobycia umiejętności posługiwania się nimi i wykorzystywania ich możliwości do poszerzania wiedzy potrzebnej do rozumienia współczesnego świata, uświadamiają sobie, że praca przy komputerze męczy wzrok, nadwereża kręgosłup i ogranicza kontakty społeczne, a anonimowe relacje internetowe i podawanie swojego adresu to działania niosące ogromne niebezpieczeństwo w realnym świecie. Na ten aspekt autorki innowacji zwracają szczególną uwagę.

PRZEDSZKOLA

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 18 W ŁODZI

Techniki C.Freineta stosowane w codziennej pracy przedszkola

Autor: Małgorzata Kęcerska – dyrektor Przedszkola

Osoba rekomendująca: Alicja Krzyżańska – doradca metodyczny

W przedszkolu od wielu lat wykorzystywane są elementy technik C. Freineta ukierunkowane na tworzenie swobodnych tekstów drukowanych i pisanych, twórczych ośrodków zainteresowań (swobodnej ekspresji muzycznej, plastycznej i słownej). Działania te realizowane są we wszystkich grupach wiekowych. Wykorzystanie technik C. Freineta wpływa bardzo pozytywnie na rozwój dzieci. Swobodne teksty pisane i drukowane służą do tworzenia gazetki przedszkolnej, wykorzystywane są również w obszarze reguł i zasad dobrego zachowania. Dzieci zachęcane są do tworzenia tekstu o swoim dobrym zachowaniu. Redagują również teksty, które pomagają im przezwyciężać złe nawyki i pracować nad sobą. Są to słowa bądź zdania wypowiadane przez dziecko, będące symbolami jakiegoś zachowania bądź sytuacji np. ,,dziś pomogłem Kasi". Mogą być samodzielnie pisane przez dzieci różnymi technikami (tekst pisany lub drukowany) lub tworzone z pomocą nauczyciela, w zależności od możliwości dziecka. Często dzieci wykorzystują stemple z literami. Tworzą teksty, odwołując się do sytuacji dnia codziennego lub zainteresowań, które stają się często początkiem poezji dziecięcej. „Opisane" sytuacje dzieci umieszczają kąciku zasad i norm, dzięki czemu zawsze będzie można do nich wrócić.

W Przedszkolu Miejskim Nr 18 dzieci mają możliwość wyboru uczestnictwa w Ośrodku zainteresowań. Odbywa się to cyklicznie – raz w miesiącu. Jest to dzień, na który dzieci czekają. Wybierają wspólnie z rodzicami bądź samodzielnie Ośrodek, w którym chcą uczestniczyć (plastyczny, muzyczno-ruchowy, ,,freinetowski" – twórczości słownej). Ośrodki zainteresowań to ciekawe

i niekonwencjonalne zajęcia, które pozwalają dzieciom rozwijać zamiłowania, pasje, integrować się z dziećmi z innych grup.

Pedagogika C. Freineta jest pedagogiką twórczą i daje dużą swobodę nauczycielowi, pozwalając na wdrażanie ciekawych technik i metod.

Efektem pracy wychowawczo-dydaktyczno-opiekuńczej w Przedszkolu Miejskim nr 18 jest kształtowanie umiejętności samodzielnego podejmowania decyzji przez dzieci oraz omawiania i uzasadniania dokonanego wyboru, a także twórczego postrzegania świata. Działania w zakresie tworzenia swobodnych tekstów drukowanych, pisanych, tworzenia gazetki przedszkolnej przyspieszają analizę i syntezę słuchowo-wzrokową, dzięki czemu dzieci zaczynają szybko czytać, a nawet pisać. Umiejętności, rozwinięte w przedszkolu, wpłyną na zaradność, samodzielność, przedsiębiorczość dzieci w ich dorosłym życiu.

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 20 W ŁODZI

Dziecięca ekspresja werbalna

Autorzy: Aleksandra Szymczak – dyrektor Przedszkola Miejskiego nr 20, Edyta Kaczanowska – nauczycielka

Osoba rekomendująca**:** Małgorzata Marczak – doradca wychowania przedszkolnego

„Są setki dróg prowadzących do sukcesu i wiele,
wiele różnych zdolności, które pomogą go odnieść”
H. Gardner

Przedszkole wdraża do codziennej praktyki edukacyjnej nowoczesne koncepcje i metody pracy ukierunkowane na wspieranie rozwoju małego dziecka. Koncepcja pracy przedszkola jest ściśle związana z projektowaniem procesu wychowawczo-dydaktycznego we wszystkich grupach wiekowych. Jej celem jest odkrywanie wielorakich indywidualnych zdolności i zainteresowań dzieci, pobudzanie ich, wzmacnianie oraz efektywne angażowanie

rodziców w proces wspomagania, kształcenia i wychowania dziecka.

W bieżącym roku szkolnym działania nauczycieli skupiają się wokół *Dziecięcej edukacji werbalnej*. Zadaniem przedszkola jest tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi ekspresji twórczej, językowej dziecka, poprzez stosowanie aktywnych metod pracy i bezpośredni kontakt z literaturą, sztuką oraz teatrem. W działania edukacyjne włączane są także założenia dr Ireny Majchrzak *Wprowadzenie dziecka w świat pisma*, które sprzyjają stymulowaniu u dzieci aktywności językowej. We wszystkich grupach wiekowych dzieci mają możliwość poprzez zabawę zapoznać się z tajnikami pisma oraz nauczyć się zapisywać własne imię na wizytówce. Zdaniem I. Majchrzak o ukształtowaniu umiejętności czytania decyduje umysł i wzrok. Rozumienie słowa może i powinno wyprzedzać jego odczytanie „bo nie litery się czyta, lecz tylko ich sens". Nowością tej metody jest to, że naukę czytania autorka nazywa nauką pisania i rozpoczyna ją od własnego imienia dziecka, ze względu na subiektywną odczuwalność jego ważności przez nie samo.

Wykorzystywana w codziennej pracy edukacyjnej metoda I. Majchrzak, daje możliwość stymulacji wszystkich sfer rozwoju małego dziecka. Pozwala na zminimalizowanie stresu, na które narażone jest małe dziecko w trakcie wczesnej nauki czytania oraz odniesienie sukcesu czytelniczego już w przedszkolu. Stwarza warunki do wykorzystania przez dziecko jego możliwości intelektualnych poprzez wprowadzenie metod twórczych. Nauczycielowi pozwala na indywidualną pracę z dzieckiem, we właściwym tempie i czasie. Rozbudza w dziecku, już w przedszkolu zamiłowanie do czytania, z uwzględnieniem czynnika motywacyjno-emocjonalnego oraz umożliwia odniesienie sukcesu w szkole. Przykłady zabaw edukacyjnych w aspekcie wykorzystania tej metody w przedszkolu są publikowane przez nauczycielkę na łamach miesięcznika *Bliżej Przedszkola*.

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 55 W ŁODZI

W drodze do edukacji alternatywnej według planu daltońskiego

Autorzy: Joanna Poselt – dyrektor Przedszkola Miejskiego Nr 55

Osoba rekomendująca**:** Beata Wosińska – doradca metodyczny wychowania przedszkolnego

Od września 2012 placówka, jako pierwsze przedszkole w Łodzi, uczestniczy w procesie certyfikacji, ubiegając się o przynależność do placówek daltońskich. Aplikowanie trwa dwa lata, co wiąże się z cyklem szkoleń, konferencji oraz audytem jakości. Wymienione działania obejmują całą społeczność przedszkola – dzieci, nauczycieli, pracowników wspierających, środowisko rodzinne.

Plan daltoński umożliwia dostosowanie tempa nauki do rzeczywistych możliwości dzieci, rozbudza u wychowanków inicjatywę i samodzielność zarówno w działaniu jak i w myśleniu, wyrabia poczucie odpowiedzialności za wykonanie podjętego zadania, inspiruje do poszukiwania najlepszych i najprostszych rozwiązań.

Dzięki odpowiedniej aranżacji sal oraz ustalonym zasadom dzieci mają możliwość wyboru miejsca aktywności, sposobu wykonania zadania oraz formy rozliczenia się z podjętych działań. Taki sposób pracy wpływa na rozwijanie u wychowanków umiejętności decydowania o tempie pracy, sposobie planowania i doboru rodzaju aktywności do swoich możliwości. Koncepcja pracy zorientowana jest również na rozwijanie umiejętności współpracy z rówieśnikami oraz uczeniu się poprzez działanie.

Przewidywane efekty wdrożenia ukierunkowane na wychowanków:

- poczucie odpowiedzialności za siebie i innych,
- umiejętność realizacji zadań we własnym tempie i czasie,
- szacunek dla innych,

– umiejętność oceniania swojej pracy i współpracy z innymi.
– umiejętność podejmowania decyzji.

Zachowaj równowagę

Autor: Izabela Palkowska – lider w Przedszkolu Miejskim nr 55

Osoba rekomendująca: Beata Wosińska – doradca metodyczny wychowania przedszkolnego

Od września 2013 roku przedszkole realizuje projekt polsko-szwajcarski *Zapobieganie nadwadze i otyłości oraz chorobom przewlekłym poprzez edukację społeczeństwa w zakresie żywienia i aktywności fizycznej* przy współpracy z Instytutem Żywności i Żywienia oraz dzięki wsparciu organizacji Swiss Contribution. Działania nauczycieli ukierunkowane są na cykliczne prowadzenie zajęć we współpracy ze specjalistami w celu rozwijania u dzieci właściwych nawyków żywieniowych zgodnych z indywidualnymi potrzebami. Tematyka zajęć oraz rodzaje aktywności wpływają na kształtowanie postawy świadomego konsumenta artykułów żywnościowych w zakresie wartości odżywczych różnorodnych produktów. Na terenie przedszkola organizowane są również różnorodne zajęcia rozwijające umiejętności ruchowe u wychowanków z wykorzystaniem standardowych oraz niekonwencjonalnych przyborów sportowych.

Efektem udziału w projekcie jest zmiana nawyków żywieniowych oraz lepsza sprawność fizyczna u dzieci, integracja środowiska rodzinnego ze środowiskiem lokalnym poprzez wspólne działania na terenie placówki i poza nią. Pozyskanie ekspertów w zakresie zdrowego odżywiania i aktywności fizyczne oraz uzyskanie certyfikatu *Przedszkola Przyjaznego Żywieniu i Aktywności Fizycznej*.

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 56 W ŁODZI

Nie jesteśmy obojętni

Autorzy: Małgorzata Jędraszkiewicz-Wojciechowska – dyrektor, Aleksandra Cieplińska – nauczyciel

Osoba rekomendująca: Beata Wosińska – doradca metodyczny wychowania przedszkolnego

W listopadzie 2012 z inicjatywy dyrektora przedszkola i nauczycielki Aleksandry Cieplińskiej w Przedszkolu Miejskim nr 56 powstało *Przedszkolne Koło Caritas*. Z obserwacji i rozmów z rodzicami, poczynionych przez grono pedagogiczne, wynikało, że w wielu przypadkach potrzebują oni wsparcia. Okazało się, bowiem, iż wiele rodzin żyje na granicy ubóstwa, zdarzają się również przypadki rodzin niewydolnych wychowawczo. Celem koła jest nie tylko wspomaganie rodzin w sposób materialny, ale przede wszystkim niwelowanie szeroko rozumianych patologii. Osiąganie tego celu możliwe jest także dzięki współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz kuratorami sądowymi. W ramach koła podejmowanych jest wiele działań m.in. cykliczne organizowanie: zbiórek odzieży dla dzieci oraz aktywne włączanie się w akcje charytatywne inicjowane przez Caritas. Udział w akcji *Wigilijne dzieło pomocy dzieciom* polegającej na sprzedaży świec przez pracowników przedszkola umożliwił zebranie funduszy na całoroczne dożywianie dzieci w szkołach i świetlicach, leczenie i rehabilitację, pomoc edukacyjną oraz letni wypoczynek dla podopiecznych wymagających wsparcia. Przyłączenie się do kolejnej akcji. *Wigilijne drzewko serc* – przyczyniło się do zbiórki wymarzonych zabawek dla potrzebujących wychowanków. Aktywny udział w akcji *Tak pomagamy* przyniósł efekt w postaci zebrania ponad 200 kg żywności długoterminowej, która została posegregowana, a następnie przekazana najbardziej potrzebującym rodzinom. W zbiórkę w sieci sklepów *Biedronka*, włączyli się nie tylko

wszyscy nauczyciele z przedszkola, ale również chętni rodzice oraz najmłodszy 5 letni wolontariusz.

Efekty wdrożenia: wszystkie działania podejmowane przez pracowników przedszkola wpływają nie tylko na zaspakajanie potrzeb dzieci i podnoszenie, jakości życia rodzin, ale także stwarzają możliwość ścisłej współpracy, uczą pracy zespołowej, niosą ze sobą wiele satysfakcji i wiary w ludzi. Pokazują, jak w prosty sposób można nieść pomoc innym. Udział w akcjach charytatywnych umożliwia budowanie poczucie więzi z niosącymi pomoc jak i jej doświadczającymi.

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 83 W ŁODZI

Bezpieczny Przedszkolak

Autorzy: Anna Wróblewska, Beata Toma, Agnieszka Pustelnik

Osoba rekomendująca: Anna Koralewska – doradca metodyczny

Wypadkowość drogowa to „choroba cywilizacji”, która nie ulega ograniczeniu, lecz nieprzerwanie wzrasta równolegle do rozwoju cywilizacji. Biorąc pod uwagę te zagrożenia, Przedszkole nr 83, znajdujące się w niezwykle ruchliwym rejonie miasta, przygotowuje swoich wychowanków do roli przyszłego pełnoprawnego, samodzielnego, świadomego i bezpiecznego uczestnika ruchu drogowego. Wdrażanie dzieci do dbałości o bezpieczeństwo własne, szczególnie jako uczestnika ruchu drogowego stało się priorytetowym działaniem. Podjęto realizację projektu „Przedszkolak bezpieczny w środowisku"- z cyklu Akademii Zdrowego Przedszkolaka. Projekt ten obejmował 4 ważne obszary dotyczące: „Zasad bezpieczeństwa w domu", „Służb ratunkowych i ważnych numerów alarmowych", „Bezpieczeństwa poza domem oraz w trakcie aktywności fizycznej" i „Zasad poruszania się w ruchu drogowym". Tworząc warunki na terenie przedszkola do prowadzenia działań o charakterze profilaktycznym i edukacyjnym, zainicjowano wiele działań, których celem była znajomość zasad

warunkujących bezpieczeństwo. Zorganizowano spotkania: z policją, strażą miejską, strażą pożarną, podczas których dzieci poznały zasady pieszego ruchu drogowego, bezpiecznego podróżowania, numery alarmowe, podstawowe znaki ruchu drogowego, wzięły udział w przedstawieniach profilaktycznych: *Małe ABC – niebezpieczeństwa w życiu dziecka*, *Trzy świnki*. Nauczycielki przygotowały przedstawienie *Bezpieczny przedszkolak*. Wychowankowie wzięli udział w konkursach: *Bezpieczna droga do szkoły*, organizowanym przez Automobilklub Łódzki pod patronatem PZM – Komisji Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w Warszawie; *Bezpieczne zabawy zimą* zorganizowanym przez SP nr 4 w Łodzi; *Strażak w akcji*, którego organizatorem było Przedszkole Miejskie nr 75 w Łodzi oraz w VI edycji konkursu *Jestem bezpieczny*, zorganizowanym przez Przedszkole Miejskie nr 71 w Łodzi. Wychowankowie uczestniczyli w cyklu zajęć o bezpieczeństwie w zakresie udzielania pierwszej pomocy zorganizowanym przez SP nr 4. Przedszkole zorganizowało międzyprzedszkolny konkurs wiedzy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym, wycieczkę na motodrom, gdzie odbyły się zajęcia z zakresu edukacji komunikacyjno-drogowej, utworzono bazę scenariuszy zajęć dla nauczycieli na temat bezpieczeństwa dzieci, zorganizowano konkurs plastyczny dla rodzin wychowanków *Niebezpieczeństwa w życiu dziecka*. Z inicjatywy rady pedagogicznej i rady rodziców przedszkola z jednoczesnym poparciem Rady Osiedla *Stary Widzew* we współpracy z Zarządem Dróg i Transportu w Łodzi zostało oznakowane skrzyżowanie w najbliższej okolicy przedszkola. Z uwagi na bezpośredni kontakt przedszkola z ulicą, wejście przedszkola zostało ogrodzone barierkami, a przed budynkiem przedszkola został zamontowany monitoring. Kamera na budynku przedszkola spełniła ważną rolę w zidentyfikowaniu sprawcy kolizji samochodowej, a dodatkowo przyczynia się do zwiększenia bezpieczeństwa dzieci, ich rodzin, pracowników przedszkola, ale również okolicznych mieszkańców.

Przewidywane efekty wdrożenia:

– rozwijanie u dzieci świadomości, że przestrzeganie zasad bezpieczeństwa chroni ich życie i zdrowie,

– kształtowanie u dzieci umiejętności analizy i oceny sytuacji zagrażających bezpieczeństwu,
– podnoszenie poziomu bezpiecznego pobytu dziecka w przedszkolu i w najbliższym otoczeniu,
– aktywne uczestnictwo w akcji *Ja i Ty – bezpieczni w szkole*; zapewnienie bezpiecznej drogi do szkoły w ramach działań *Roku Bezpiecznej Szkoły* ogłoszonego przez MEN.

Celem tych przedsięwzięć jest pobudzenie aktywności środowisk związanych ze szkołą/placówką, przede wszystkim nauczycieli oraz rodziców i zachęcanie ich do podejmowania aktywności w zakresie szeroko pojętej problematyki bezpieczeństwa, do przeciwdziałania negatywnym aspektom zachowania dzieci, kształtowania ich właściwych postaw i rozwijania kompetencji społecznych

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 84 W ŁODZI

Przedszkole promujące zdrowie

Autorzy: Beata Lach – dyrektor Przedszkola Miejskiego nr 84, nauczyciele: Anna Gomulak, Jolanta Jagodzińska, Urszula Pieniążek, Paulina Pietrasik

Osoba rekomendująca**:** Anna Koralewska – doradca metodyczny

Przedszkole należy do Łódzkiej Sieci Szkół i Przedszkoli Promujących Zdrowie, a priorytetem jest wychowanie prozdrowotne. Od 2009 r. przedszkole ma przyznany certyfikat *Przedszkola promującego zdrowie*. Głównym celem działań poza wspomaganiem rozwoju dzieci we współpracy ze środowiskiem rodzinnym, lokalnym i specjalistami, jest podejmowanie działań w kierunku wzbogacania ofert edukacyjnych dla dzieci o treści propagujące zdrowy styl życia, dbanie o swoje zdrowie, higienę, właściwe odżywianie oraz kształtowania u dzieci postaw prozdrowotnych i proekologicznych. Z inicjatywy dyrektora Rada

Pedagogiczna opracowała w roku szkolnym 2010/2011 innowację pedagogiczną *Zdrowa Ziemia-zdrowi ludzie*, a w roku szkolnym 2012/2013 program ekologiczny *Z Ekoludkiem za pan brat chcę poznawać świat*. Na realizację tych zadań pozyskano dodatkowe środki finansowe z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi. Dzięki temu znacznie wzbogaciła się baza dydaktyczna – ostatnio o najnowocześniejszą pomoc, jaką jest tablica interaktywna. Od 2009 roku corocznie organizowane są konkursy plastyczne o tematyce ekologicznej dla dzieci ze śródmiejskich przedszkoli wraz z pokonkursową wystawą prac na terenie Biblioteki, a także konkursy wewnątrzprzedszkolne pod hasłem *Mamo, tato zrób to ze mną*. Przedszkole bierze udział w ogólnopolskich akcjach i programach propagujących zdrowy styl życia: *Akademia Zdrowego Przedszkolaka, Kubusiowi Przyjaciele Natury, Mamo, tato, wolę wodę, Akademia Aquafresh, Czyste powietrze wokół nas, Ćwiczyć każdy może, Cała Polska czyta dzieciom.*

Na terenie przedszkola organizowanych jest wiele dodatkowych działań min.: *Obchody Dnia Ziemi,* zajęcia dla dzieci *Szpital Pluszowego Misia,* quiz *wiedzy o zdrowiu i ekologii,* projekt *Promujemy zdrowie i bezpieczeństwo w naszym mieście.* Przedszkole angażuje się w ciekawe projekty związane z bezpieczeństwem: akcja poprawy bezpieczeństwa *Bezpieczne wakacje, Pierwsza pomoc.*

Przewidywane efekty wdrożenia:

- zmiana nawyków higieniczno-kulturalnych i żywieniowych u dzieci oraz pośrednio u rodziców,
- rozwój pożądanych zachowań dzieci w różnych miejscach i w różnych sytuacjach,
- zwiększenie kompetencji dzieci w zakresie edukacji przyrodniczo-ekologicznej,
- wzrost świadomości ekologicznej i odpowiedzialności za stan środowiska i za swoje działania,
- rozwój postaw proekologicznych i prozdrowotnych.

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 88 W ŁODZI

Projekt edukacyjny *„Akademia Zdrowego Przedszkolaka”*

Autorzy: Małgorzata Wągrowska – dyrektor Przedszkola Miejskiego nr 88, Aneta Gajda **–** nauczycielka

Osoba rekomendująca: Małgorzata Marczak – doradca wychowania przedszkolnego

Przedszkole Miejskie Nr 88 jest placówką promującą zdrowie od wielu lat, należy do Łódzkiej Sieci Szkół i Przedszkoli Promujących Zdrowie. W 2012 roku przedszkole przystąpiło do udziału w projekcie edukacyjnym – *Akademia Zdrowego Przedszkolaka*, organizowanym przez firmę Lionfitness. Celem projektu było utrwalenie wśród rodziców, dzieci oraz personelu przedszkolnego wiedzy o tym, jak zdrowo się odżywiać, jak dbać o bezpieczeństwo dzieci w domu i poza nim, jak zapobiegać chorobom oraz minimalizować ich skutki, a także jak dbać o odporność dzieci w okresie wzmożonej zapadalności na grypę i przeziębienia. Projekt w ciągu roku szkolnego obejmuje cykl akcji prozdrowotnych, w skład których wchodzą następujące zagadnienia: piramida żywienia przedszkolaka (jesień, wiosna), przedszkolak pełen zdrowia, bezpieczny przedszkolak.

Piramida Zdrowego Żywienia upowszechnia zasady zdrowego żywienia dzieci w wieku przedszkolnym, wiedzę o niebezpieczeństwach związanych z nieprawidłową dietą oraz jej konsekwencjami dla zdrowia i prawidłowego rozwoju dziecka. Pomaga rodzicom, nauczycielom w kształtowaniu właściwych nawyków żywieniowych przedszkolaka.

Przedszkolak Pełen Zdrowia koncentruje się na zdrowiu i budowaniu odporności małego dziecka. Wskazuje na ważną rolę higieny, aktywności fizycznej i zdrowotnej, zbilansowanej diety w prawidłowym rozwoju dziecka.

Bezpieczny Przedszkolak uwrażliwia dzieci i ich rodziców na niebezpieczne sytuacje: w domu, na podwórku, ulicy, wycieczce.

Wskazuje, jak zapobiegać takim sytuacjom. Działania te obejmowały cykl warsztatów, opracowanych i wdrażanych przez koordynatora promocji zdrowia we wszystkich grupach wiekowych,

W ramach *Piramidy Zdrowego Żywienia* od 2012 roku organizowane są cykle warsztatów m.in. pod hasłem *Chcę żyć zdrowo, kolorowo*, zaprojektowane zabawy edukacyjne pozwalały dzieciom poznać budowę piramidy żywienia, zachęcać do codziennego picia wody, skoków i zjadania większej ilości warzyw oraz owoców. Każda z grup wykonała również plakat, promujący piramidę żywienia. Prace umieszczone zostały na tablicy dla rodziców. Kolejny cykl warsztatów na temat *Jemy warzywa i owoce sezonowo* zakończył się pokazem mody owocowo-warzywnej *Witaminki dla chłopczyka i dziewczynki*, a także konkursem plastyczny – *Zdrowe warzywa i owoce*. Zimowy cykl akcji (zimą 2013) promowało hasło *Przedszkolak pełen zdrowia – zdrowie i higiena*. Poza warsztatami odbyły się także spotkania z udziałem specjalistów: dietetyka, stomatologa, pediatry. Dzieci wykonywały plakaty, płaskorzeźby, lepiły z masy solnej np. bakterie i wirusy. Przyrządzały syropy z cebuli i soki z malin. *Podróż do Mlecznej Krainy* to działania wiosenne w 2013 roku organizowane z dziećmi i rodzicami uwrażliwiające na potrzebę spożywania mleka i produktów mlecznych. Przedszkolaki samodzielnie komponowały wiosenne kanapki oraz mleczne desery/jogurty. Podsumowaniem warsztatów było zorganizowanie międzygrupowego konkursu wiedzy o zdrowiu pod hasłem – *Podróż do Mlecznej Krainy* oraz wykonanie pracy plastycznej (w formie przestrzennej makiety) *Jak wyobrażacie sobie Mleczną Krainę?*

Od września 2013 roku rozpoczęła się piąta już edycja akcji *Piramida Żywienia Przedszkolaka,* której tematem przewodnim jest *Zboża zjadamy, energię z nich mamy.* Po zakończeniu cyklu warsztatów odbył się konkurs wiedzy dla wszystkich grup wiekowych oraz konkurs plastyczny na plakat *Od ziarenka do bochenka.*

Ponadto w placówce prowadzonych jest szereg różnych akcji promujących zdrowie i zdrowy styl życia: *Kubusiowi przyjaciele przyrody, Czyste powietrze wokół nas, Mamo, tato wolę wodę, Dzień*

Ziemi, Festiwal Zdrowia czy również *Zakręcone miesiące, Kochaj Ziemię – daj baterię, Na tropie CD* - prowadzenie na terenie przedszkola zbiórki plastikowych nakrętek od butelek i pojemników z tworzyw sztucznych, baterii, płyt CD (*ekologia*) oraz *Od najmłodszych lat dbam o zdrowie – edukacja zdrowotna w formie zabawy i zajęć ruchowych* – program edukacyjny realizowany przez studentów Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

Efekty wdrożenia: aktywizowanie rodziców do świadomego wspierania rozwoju swojego dziecka oraz czynnego włączania się w projekty edukacyjne wdrażane na terenie przedszkola, promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i dorosłych, integrowanie środowiska rodzinnego, przedszkolnego i lokalnego.

Dzień Przedszkolaka w naszym przedszkolu

Autorzy: Małgorzata Wągrowska – dyrektor, Aneta Gajda – nauczycielka

Osoba rekomendująca: Małgorzata Marczak – doradca wychowania przedszkolnego

Pierwsze uroczystości łódzkiego Dnia Przedszkolaka odbyły się 20 września 2010 roku. Myślą przewodnią projektu stało się hasło *Zabawa, radość, edukacja*. 20 września 2013 r. stał się świętem ogólnopolskim wszystkich przedszkolaków.

Od roku szkolnego 2010/2011 Przedszkole Miejskie Nr 88 w Łodzi realizuje własny projekt obchodów święta wszystkich przedszkolaków. Organizowana jest impreza plenerowa na terenie ogrodu przedszkolnego z konkursami i zabawami tanecznymi, integracyjnymi dla przedszkolaków. Dzieci śpiewają hymn i wypuszczają w niebo kolorowe balony. Każda z grup prezentuje swoje możliwości wokalno-taneczne w kolorowych strojach i rekwizytach, w zależności od wyznaczonej wcześniej tematyki: *Balonowy zawrót głowy, Kolorowe kwiaty, Marzenia przedszkolaków, Przedszkolaki to ekodzieciaki.* Podczas wspólnej zabawy najmłodsze dzieci zostają pasowane na przedszkolaka. Poza

tym dzieci biorą udział w innych atrakcjach takich jak malowanie twarzy, zabawa w teatr oraz w działaniach plastycznych, matematycznych i kulinarnych.

W 2012 roku Przedszkole Miejskie nr 88 uczestniczyło w konkursie na prezentację multimedialną. Podczas gali na terenie Pałacu Poznańskich przedstawione zostały efekty tego przedsięwzięcia oraz dorobek łódzkich przedszkoli na tle prężnie rozwijającego się miasta. Organizatorzy gali, współpracując z nauczycielami Przedszkola Miejskiego Nr 86, opracowali i zorganizowali wystawę zdjęć z poprzednich edycji Dnia Przedszkolaka.

W roku 2013 podczas obchodów Dnia Przedszkolaka, dzieci starsze uczestniczyły w zbiorowej recytacji wiersza pt: *Abecadło,* na Rynku Manufaktury w Łodzi. Brały udział w zajęciach edukacyjnych zorganizowanych przez policję, straż miejską, straż pożarną, zajęciach tanecznych, nauki gry na bębnach, malowaniu twarzy, tworzyły różnorodne budowle z klocków oraz wykonywali tekturowe wagoniki pod czujnym okiem instruktorów warsztatów plastycznych *Kreska*. Rada Pedagogiczna rozpoczęła opracowywanie harmonogramu obchodów w kolejnym roku szkolnym, w swoim przedszkolu.

Efekty wdrożenia: aktywny udział nauczycieli przedszkola w realizowaniu corocznych obchodów Dnia Przedszkolaka. Integrowanie środowiska rodzinnego, przedszkolnego i lokalnego.

Socjoterapia w naszym przedszkolu

Autorzy: Małgorzata Wągrowska – dyrektor, Hanna Zielińska **–** nauczycielka

Osoba rekomendująca: Małgorzata Marczak – doradca wychowania przedszkolnego

Zajęcia edukacyjne z elementami socjoterapii, prowadzone są w Przedszkolu Miejskim nr 88 w Łodzi od października 2012 roku. W każdym roku wybierany jest temat przewodni do systematycznych rozważań edukacyjnych np. przyroda. Równocześnie z poznawaniem tajemnic i ciekawostek świata przyrodniczego dzieci uczestniczące w spotkaniach poprzez różnorodne formy zabaw uczą się, jak można sobie pomoc w odreagowywaniu emocji i napięć, integrują się ze swoją grupą rówieśniczą, uwrażliwiają się na potrzeby swoje i innych.

W bieżącym roku szkolnym głównym tematem spotkań jest *W krainie emocji.* W czasie codziennego procesu uczenia się małego dziecka, poprzez zabawy ruchowe, inscenizacje, aktywne słuchanie muzyki czy działania plastyczne przedszkolaki uczą się rozpoznawać, nazywać i wyrażać swoje emocje. Dzięki tym zajęciom szczególnie dzieci nieśmiałe, małomówne, mające trudności w komunikacji z innymi otwierają się na świat i swoich rówieśników. Podczas projektowania tych spotkań nauczycielka uwzględnia specyfikę grupy i potrzeby poszczególnych dzieci. Zadania skierowane do dzieci ukierunkowane są na integrację w grupie rówieśniczej, budowanie pozytywnego obrazu własnej osoby, odkrywanie swoich mocnych stron oraz samoakceptację. Przedszkolaki poznają sposoby poprawnej komunikacji z innymi, uczą się poprawnego odreagowania napięć i emocji oraz uświadamiania sobie własnej niepowtarzalności i wyjątkowości.

Ponadto, w celu budzenia empatii i uwrażliwiania dzieci na potrzeby zwierząt, przedszkole współpracuje z Łódzkim Ogrodem Zoologicznym w ramach akcji *Zaopiekuj się zwierzakiem*. Patronatem objęto małpkę Pigmejkę. Dzieci poznały wygląd

i zwyczaje małpki, której nadały imię Koko. Raz w miesiącu podczas dyżuru zbierają pieniądze, które przedszkole przekazuje do ZOO na bezpośrednie konto małpki oraz odpowiadają zainteresowanym gościom na pytania dotyczące ciekawostek z życia małpek. Dwa razy w ciągu roku przedszkole organizuje zbiórkę żywność oraz koców na rzecz schroniska dla zwierząt przy ulicy Marmurowej w Łodzi. Nawiązano także współpracę ze Szkołą Podstawową ZNP, by dzieci mogły poznać swoich starszych kolegów, by zapewnić im sukces szkolny i właściwą adaptację w nowym środowisku.

Efekty wdrożenia: budowanie pozytywnego obrazu własnej osoby i właściwych relacji z rówieśnikami, przygotowanie do pracy w zespole, prezentacji swoich możliwości i umiejętności na forum grupy. Kształtowanie umiejętności kluczowych niezbędnych do skutecznego uczenia się i zapewnienia w przyszłości dobrego startu w szkole każdemu przedszkolakowi.

Klub Małego Artysty

Autorzy: Małgorzata Wągrowska – dyrektor, Katarzyna Izydorczyk **–** nauczycielka

Osoba rekomendująca: Małgorzata Marczak – doradca wychowania przedszkolnego

Od kilku lat w Przedszkolu Miejskim nr 88 prowadzony jest *Klubu Małego Artysty***,** w bieżącym roku szkolnym rozszerzono działalność o warsztaty Origami. Adresowane są one do dzieci cztero- i pięcioletnich. Jest to forma zajęć dodatkowych, realizowana, co dwa tygodnie po godzinach wdrażania podstawy programowej. Celem warsztatów jest zainteresowanie dzieci wschodnią sztuką składania papieru – orgiami płaskiego z wykorzystaniem kół i kwadratów. Zajęcia rozbudzają wyobraźnię, wspierają i rozwijają zdolności twórcze jak i również matematyczne uczestniczących w spotkaniach dzieci. Uczą dzieci dokładności i cierpliwości, usprawniają ich motorykę i koordynację wzrokowo-

ruchową. Systematycznie przedszkolaki odkrywają, jak z koła czy kwadratu można stworzyć kompozycję (np. bałwan pośród zasp śniegu, statek na morzu czy wiosenny kwiatek). Istotą techniki origami płaskiego jest przede wszystkim, składanie, modelowanie i komponowanie. Jest to także okazja do samodzielnego przeliczania, nazywania kolorów i wykonywania pracy według pokazanego przez nauczyciela wzoru. Gotowa kompozycja często jest miłym zaskoczeniem dla każdego dziecka i twórczym odkryciem, w jaki sposób bez użycia kredek oraz nożyczek można stworzyć „coś" ciekawego.

Efekty wdrożenia: stymulowanie zainteresowań i zdolności plastycznych małego dziecka, prezentowanie swoich możliwości i umiejętności na forum grupy, wyzwalanie ekspresji twórczej.

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 106 W ŁODZI

Ekologiczna ścieżka sensoryczna przy Przedszkolu Miejskim nr 106 w Łodzi

Autorzy: Joanna Matczak – dyrektor**,** Rada Pedagogiczna Przedszkola Miejskiego nr 106

Osoba rekomendująca: Małgorzata Marczak – doradca wychowania przedszkolnego

Ogród przy Przedszkolu Miejskim Nr 106 w Łodzi jest efektem starań wielu osób. W ciągu kilku lat ogród zmieniał się – stawał się on piękniejszym i atrakcyjniejszym miejscem dziecięcych zabaw.

Opracowany przez członków Rady Pedagogicznej PM 106 projekt ma na celu zorganizowanie na terenie ogrodu szeroko pojętych działań edukacyjnych związanych z uwrażliwianiem na ochronę środowiska najbliższego dziecku. Maria Montessori – autorka koncepcji pedagogicznej, w oparciu, o którą pracuje Przedszkole nr 106, uważała, że zadaniem wychowania jest *rozwijanie w dziecku zdolności do odpowiedzialności za świat i to,*

co zostało mu powierzone. Kierując się tą myślą, rodzice dzieci uczęszczających do Przedszkola nr 106 oraz jego pracownicy stworzyli miejsce, które umożliwia dzieciom bezpośredni kontakt z pryrodą i doświadczanie go polisensorycznie (zgodnie z założeniami pedagogiki Montessori).

Zorganizowana *Ekologiczna ścieżka sensoryczna* złożona jest z 6 odcinków wyłożonych: szyszkami, piaskiem, patykami, żwirem, korą dekoracyjną, kamieniami. Dzieci, poprzez kontakt z różnorodnym materiałem przyrodniczym, mają w zasięgu dłoni (w dosłownym znaczeniu) namiastkę lasu lub parku. Zaaranżowanie w ogrodzie *Ekologicznej ścieżki sensorycznej*, pozwala doświadczać wrażeń przyrodniczych niemalże w każdej chwili. W pracach związanych z realizacją projektu, pomogło wielu rodziców dzieci z Przedszkola Miejskiego nr 106.

W pobliżu utworzonej ścieżki posadzono drzewka i krzewy – sosny, brzozy, bzy, forsycje, jaśmin, bluszcz. Ponadto każda z pięciu grup przedszkolnych ma pod opieką swój gazon z posadzonymi kwiatami. Umożliwia to wdrażanie dzieci do opieki i odpowiedzialności za własne rośliny.

Oprócz ścieżki, stworzono, również stanowisko do układania mandali i kompozycji z wykorzystaniem materiału przyrodniczego. Dzieci mają tam możliwość, zgodnie z ustalonymi wcześniej zasadami, tworzyć swoje dzieła sztuki, bazując na tym, co naturalne i bliskie człowiekowi. Zagospodarowano również tarasy w ogrodzie, na których znajdują się obecnie stanowiska do zabaw badawczych. Jeden z tarasów przeznaczony jest na zabawy badawcze, podczas których dzięki wykorzystaniu stołu wodnego dzieci doświadczają właściwości wody. Doskonalą umiejętność przelewania wody do naczyń, sprawdzają, co pływa, co tonie, badają także, co rozpuszcza się w wodzie.

Drugi taras to miejsce idealne dla młodych badaczy, którzy chcą poznać okazy przyrody pod mikroskopem, próbują określić siłę wiejącego wiatru lub pragną doświadczyć ciężaru ważonych przedmiotów.

Pomyślano również o zwierzętach. Swoje miejsce znalazł tu żółw, dla którego zbudowano specjalny wybieg. Dzieci obserwują

codzienne „spacery” żółwia, dokarmiają go.

W ogrodzie przedszkola zaprojektowano również miejsce do ćwiczeń ruchowych na powietrzu: dzięki zabawom na równoważni dzieci rozwijają dużą motorykę oraz pogłębiają świadomość swoich ruchów. Z kolei labirynt sznurowy rozwija ogólną sprawność oraz umożliwia doskonalenie zmysłu dotyku. Zadaniem dzieci poruszających się w labiryncie jest rozpoznanie za pomocą dotyku powieszonych na linach przedmiotów.

Efekty wdrożenia: stymulowanie i rozbudzanie zainteresowań bogactwem świata przyrody, pogłębianie świadomości ekologicznej małego odbiorcy, uczenie się poprzez doświadczanie polisensoryczne, eksperymentowanie i badanie najbliższego środowiska, w bezpośrednim kontakcie z przyrodą na terenie ogrodu przedszkolnego. Aktywizowanie rodziców do świadomego wspierania rozwoju swojego dziecka oraz czynnego włączania się w projekty edukacyjne wdrażane na terenie przedszkola.

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 200 W ŁODZI

Liberalizm lekko kontrolowany

Autorzy: Mariola Niepsuj – dyrektor Przedszkola Miejskiego nr 200, nauczycielki: Agnieszka Karga, Ewa Grzegorek

Osoba rekomendująca: Małgorzata Marczak – doradca wychowania przedszkolnego

Czy z dziećmi w wieku przedszkolnym można rozważać kwestie związane z budową Ziemi, procesem powstawania dróg oraz strefami klimatycznymi naszego globu? Okazuje się, że tak. Potrzebne jest jednak do tego zdecydowane odejście od tradycyjnie rozumianej edukacji przedszkolnej. W naszej grupie, od początku bieżącego roku szkolnego dzieci same wybierają tematy, którymi się zajmujemy. Planowanie pracy odbywa się w systemie tygodniowym, zaś ich realizacja przebiega na drodze połączenia

różnych metod – głównie metody projektów oraz elementów metodyki zuchowej.

Takie podejście do pracy wymagało rezygnacji z dostępnych na rynku „podręczników". Karty zawierające założenia podstawy programowej przygotowywane są przez nauczycielki, zaś dzieci pracują w sposób dwusystemowy. Jednym sposobem jest praca z całą grupą, zaś drugim – praca indywidualna, którą należy wykonać w ciągu tygodnia. Karty indywidualne umieszczane są w imiennych szufladach w poniedziałek. Dziecko samo decyduje, kiedy je wypełni. Powinno jednak zrobić to do najbliższego piątku. Niewątpliwie rozwija to systematyczność oraz obowiązkowość tak potrzebną podczas nauki szkolnej. Proces edukacyjny, kreowany nie tylko przez nauczyciela, ale przede wszystkim przez samo dziecko, staje się bardziej atrakcyjny. Oczywiście zaproponowany system pracy funkcjonuje sprawnie dzięki zaangażowaniu środowiska rodzinnego dzieci. Na pierwszym zebraniu rodzice wyrazili chęć czynnego uczestniczenia w życiu grupy. Dzięki temu edukacja „wychodzi" poza mury przedszkola. Dzieci w domu przygotowują plansze, ilustracje, realizują projekty. Dzięki temu rodzice na bieżąco informowani są o postępach czynionych przez dzieci.

Efekty wdrożenia: stymulowanie zainteresowań i zdolności małego dziecka we wszystkich sferach jego rozwoju, przygotowanie do pracy w zespole, branie odpowiedzialności przez każde dziecko za wykonanie zadań w określonym czasie, prezentowanie swoich możliwości i umiejętności na forum grupy, aktywizowanie rodziców do świadomego i aktywnego wspierania rozwoju swojego dziecka, uczenie się poprzez doświadczanie, eksperymentowanie i poszukiwanie informacji w różnych źródłach przez samo dziecko.

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 202 W ŁODZI

Międzynarodowy Certyfikat Zielona Flaga

Autor: Dorota Cieślińska – dyrektor Przedszkola, Barbara Bogdańska, Lidia Grzelak, Aleksandra Ogrodowczyk – nauczyciele

Osoba rekomendująca: Alicja Krzyżańska – doradca metodyczny

Od kilku lat przedszkole prowadzi działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego. W roku szkolnym 2013/2014 placówka zgłosiła się do udziału w programie *Szkoły dla Ekorozwoju* Fundacji Partnerstwa dla Środowiska i ubiega się o certyfikat **ZIELONEJ FLAGI.**

Zielona Flaga to Międzynarodowy Certyfikat Ekologiczny przyznawany placówkom oświatowym na całym świecie w ramach Programu *Eco-Schools*.

Celem projektu jest wzrost świadomości ekologicznej dzieci i dorosłych oraz kształtowanie postaw proekologicznych i odpowiedzialności za środowisko. Ubiegając się o nadanie certyfikatu, zespół nauczycieli Przedszkola Miejskiego Nr 202 opracował program opierający się na 7 krokach:

1. Powołanie Przedszkolnego Komitetu Zielonej Flagi.
2. Przeprowadzenie audytu ekologicznego.
3. Opracowanie kodeksu ekologicznego.
4. Opracowanie programu działań i wdrażanie do jego wykonania.
5. Monitorowanie działań.
6. Akcje informacyjne i współpraca z partnerami zewnętrznymi.
7. Audyt podsumowujący.

Nauczyciele przedszkola, realizując ten program i podejmując takie działania jak cykliczne organizowanie procesu wychowawczo-dydaktycznego w ramach planu pracy przedszkola *ZDROWY I AKTYWNY PRZEDSZKOLAK*, kształtują wśród dzieci i ich rodziców oraz opiekunów postawy proekologiczne i prozdrowotne. Plan pracy zakłada podjęcie działań mających na celu: zmniejszenie

zużycia energii i wody, włączenie do jadłospisu warzywno-owocowego drugiego śniadania oraz szwedzkiego stołu, raz w tygodniu organizowanie warsztatów dla rodziców, opiekunów z zakresu zdrowego stylu życia i zdrowego odżywiania, zorganizowanie pomarańczowego dnia w przedszkolu – *DZIEŃ MARCHEWKI;* zorganizowanie obchodów: *Światowego Dnia Wody* – niebieski tydzień w przedszkolu; *Światowego Dnia Ziemi*, *Dnia Drzewa*, *Pierwszego Dnia Wiosny* (*Przebudzenie wiosenne*) – zielony tydzień; w ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia pod tytułem *Każdy przedszkolak wie, jak dbać o zdrowie,* połączonego z wizytą i rozmową z lekarzem na terenie przedszkola – biały tydzień; zorganizowanie spotkania z ratownikiem medycznym na temat *Jak udziela się pierwszej pomocy*, prowadzenie grupowych hodowli warzyw, ziół i spożywanie ich przez dzieci, organizowanie wewnętrznych konkursów o tematyce ekologicznej, skierowanych do dzieci i ich rodzin, zaangażowanie rodziców i dzieci do wspólnego opracowania Kodeksu Ekologa i umieszczenie go w widocznym miejscu w budynku przedszkola.

Efekty wymienionych działań to wzbogacenie oferty edukacyjnej przedszkola, wzrost zaangażowania rodziców i opiekunów w działania podejmowane na rzecz kształtowania świadomości ekologicznej ich dzieci, zbliżenie dzieci do świata przyrody i wzrost poczucia odpowiedzialności za jej stan, stosowanie zasad zdrowego stylu życia w przedszkolu i w domu rodzinnym dziecka.

CENTRA KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO

POWIATOWE CENTRUM KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO W ZAWIERCIU

ul. Obrońców Poczty Gdańskiej 24

Kwalifikacje zawodowe szansą na nowy zawód

Od 2012 roku osoby dorosłe mogą zdobywać kwalifikacje zawodowe na kwalifikacyjnych kursach zawodowych, ponieważ zlikwidowane zostały zasadnicze szkoły zawodowe i technika dla dorosłych oraz wiele zawodów w szkołach policealnych. Kwalifikacyjne kursy zawodowe (KKZ) umożliwiają uzyskanie lub uzupełnienie kwalifikacji zawodowych w danym zawodzie, słuchacze uzyskują kwalifikacje zawodowe i dyplom technika, realizując program nauczania KKZ, który uwzględnia podstawę programową kształcenia w zawodach w zakresie jednej kwalifikacji. Minimalna liczba godzin kształcenia na tym kursie jest równa minimalnej liczbie godzin kształcenia zawodowego określonej w podstawie programowej kształcenia w zawodach dla danej kwalifikacji.

Słuchacz, który posiada poziom wykształcenia wymagany dla danego zawodu (odpowiednio wykształcenie zasadnicze zawodowe lub średnie) i ukończy kwalifikacyjny kurs zawodowy oraz zda egzamin potwierdzający kwalifikacje, otrzymuje świadectwo potwierdzające w zakresie danej kwalifikacji.

Kwalifikacyjne kursy zawodowe są organizowane w formie zaocznej (zajęcia odbywają się co najmniej raz na 2 tygodnie przez 2 dni).

W kwalifikacyjnych kursach zawodowych mogą uczestniczyć wszystkie zainteresowane osoby bez względu na wykształcenie; jedynym wymaganiem jest ukończenie 18 roku życia.

KKZ są nową i atrakcyjną formą działalności placówki. Ich organizacja wymaga bardzo dokładnego przygotowania, począwszy od statutu poprzez inne uregulowania prawne wewnątrzszkolne, w tym przyjęcie i zatwierdzenie programów KKZ. Jest jeszcze jedna istotna sprawa: minimalna liczba uczestników, która zgodnie z wymaganiami rozporządzenia wynosi min. 20 osób.

Wśród słuchaczy są osoby pracujące oraz uczące się w innym zawodzie, które chcą uzyskać dodatkową kwalifikację.

W PCKZ w Zawierciu są prowadzone kwalifikacyjne kursy zawodowe w zawodzie: *operator obrabiarek skrawających – kwalifikacja M19.* Trwa nabór na KKZ dla *mechanika pojazdów samochodowych – kwalifikacja M18.* Prowadzenie ich jest możliwe, gdyż PCKZ w Zawierciu posiada nowoczesne wyposażenie. Przykładowo w *PRACOWNI OBRABIAREK CNC* jest: tokarka CNC Venus200 (Fanuc), tokarka CNC NEF400 (Siemens), frezarka CNC - pionowe centrum obróbcze (Fanuc), przyrząd do pomiaru narzędzi skrawających obrabiarki CNC.

ŁÓDZKIE CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI I KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO

Szkoła Projektów w ŁCDNiKP

Osoba rekomendująca: Barbara Kapruziak – kierownik Ośrodka Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego

W styczniu 2014 r. w Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego powstała unikatowa w skali kraju Szkoła Projektów, zaprojektowana jako innowacja pedagogiczna. Pilotażowe zajęcia prowadzone metodą projektów w II semestrze roku szkolnego 2013/2014 obejmują 187 uczniów z klas I, II i III technikum oraz zasadniczej szkoły zawodowej z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 22 w Łodzi. Każdy uczeń w ciągu semestru będzie realizował, co najmniej jeden projekt, wybrany z listy przedstawionej przez nauczycieli. Zestawy projektów będą gromadzona w tzw. Banku Projektów, gdzie docelowo będą zgłaszane propozycje tematyki projektów zarówno przez nauczycieli, jak i przez uczniów. W Banku Projektów będą również gromadzone scenariusze zajęć prowadzonych metodą projektów oraz raporty z wykonanych projektów. Ważnym atrybutem Szkoły Projektów będzie profesjonalnie prowadzona pełna dokumentacja projektowa. Dla każdego projektu powstanie,

pozostająca pod opieką nauczyciela prowadzącego, *Teczka projektu*, zawierająca krótką informację o projekcie, list intencyjny, kontrakt na wykonanie projektu, konspekt projektu, kartę projektu/raport/ sprawozdanie, kartę oceny projektu, a także załączniki np. prezentacje, zdjęcia modelu, makiety itp. Uczniowie w ramach dokumentowania działań w czasie realizacji projektu utworzą portfolio – tradycyjne w wersji papierowej oraz e-portfolio**,** czyli portfolio w wersji elektronicznej.

W Szkole Projektów zostaną zaprojektowane i przeprowadzone zajęcia modelowe zarówno dla nauczycieli kształcenia zawodowego, jak i dla rodziców uczniów realizujących projekt.

Zostaną również zorganizowane konkursy dla:

- *uczniów*: na najciekawszy projekt w roku szkolnym,
- *nauczycieli*: na najlepszy scenariusz zajęć prowadzonych metodą projektów.

Celem Szkoły Projektów jest promowanie aktywnych metod kształcenia, podniesienie jakości procesów edukacyjnych, rozwijanie zainteresowań ucznia, kształtowanie aktywnej postawy wobec rzeczywistości, uczenie samodzielności w myśleniu i rozwiązywaniu problemów.

WYŻSZE UCZELNIE PROJEKTY

SPOŁECZNA AKADEMIA NAUK W ŁODZI

Rozpocznij studia w Polsce i ukończ w USA – programy Clark University

Clark University jest najstarszą placówką w Stanach Zjednoczonych oferującą możliwość uzyskania dyplomu Master (zbliżonego do polskiego tytułu magistra). To jedna z trzech uczelni z Nowej Anglii, obok Harvardu i Yale, które zapoczątkowały istnienie prestiżowego stowarzyszenia uniwersytetów amerykańskich – Association of American Universities.

Od 2004 polskim partnerem Clark University jest Społeczna Akademia Nauk w Łodzi. Współpraca między obiema uczelniami stała się wzorem polsko-amerykańskiego transferu wiedzy i umiejętności, zarówno na szczeblu studenckim, jak i akademickim. W ramach zawartego porozumienia studenci w Polsce (w Łodzi lub Warszawie) mają możliwość ukończenia anglojęzycznego programu Clarka i uzyskania amerykańskiego dyplomu Master.

Jedną z największych zalet studiowania w Clark University jest możliwość realizacji jednego lub dwóch semestrów w amerykańskim kampusie w Worcester w stanie Massachusetts. Każdego roku ukończenie studiów w Worcester staje się udziałem wielu studentów. Jest to dla nich niezapomniane przeżycie i wspaniałe doświadczenie. Do najczęściej wymienianych przez studentów atutów wyjazdu do USA należą:

- doświadczenie studenckiego życia na amerykańskim kampusie,
- funkcjonowanie w środowisku anglojęzycznym,
- możliwość poznania amerykańskiej kultury,
- poznawanie ciekawych ludzi z całego świata,
- organizacja studiów umożliwiająca podróżowanie po najpiękniejszych zakątkach USA,
- możliwość realizacji rocznych praktyk zawodowych w amerykańskich firmach,

– zebranie doświadczeń, które owocują w późniejszym życiu osobistym i zawodowym.

Dodatkowo przy wyjeździe do Clark University w USA na dwa semestry, studenci mają możliwość wzięcia udziału w rocznym stażu w amerykańskiej firmie (Optional Practical Training). Dzięki temu program Clark University to przepustka do międzynarodowej kariery – kariery, którą można rozpocząć już w trakcie studiów.

Projekt Capstone alternatywą dla pracy magisterskiej

Alternatywę dla konwencjonalnej pracy magisterskiej proponuje program amerykańskich studiów Master organizowany przez Społeczną Akademię Nauk i Clark University (USA). Jest nią przewidziany na ostatnim roku przedmiot Capstone – projekt biznesowy realizowany przez grupę studentów we współpracy z firmą zewnętrzną w oparciu o wiedzę i umiejętności zdobyte w trakcie studiów. Na zakończenie projektu studenci prezentują jego wyniki w formie raportu i grupowej prezentacji multimedialnej przed panelem oceniającym, w skład którego wchodzą nauczyciele akademiccy i przedstawiciele firmy.

Zalety projektu Capstone:

– współpraca w czasie studiów z realnie działającym na rynku przedsiębiorstwem,
– opracowywanie osadzonego w realiach gospodarczych case study,
– sprawdzenie kompetencji studentów w sytuacji rzeczywistej,
– praktyczna aplikację nabytej wiedzy,
– dodatkowe, aktywne i samodzielne zdobywanie oraz poszerzanie wiedzy i umiejętności,
– rozwijanie kompetencji miękkich o charakterze relacyjnym: umiejętności pracy w międzynarodowym zespole, umiejętności komunikowania się, rozwiązywania konfliktów, umiejętności prezentacji,
– rozwijanie umiejętności formułowania problemów, planowania, zastosowania metod badawczych w praktyce, umiejętności

analizy i syntezy, formułowania wniosków i praktycznych rozwiązań.

Opinie pracodawców o projektach Capstone.

Z badań ankietowych i wywiadów przeprowadzonych w firmach biorących udział w projekcie wynika, iż:

- w 85% firm potwierdza, iż rozwiązania zaproponowane przez studentów zostały częściowo wdrożone w życie, zaś w pozostałych przypadkach posłużyły jako zalążek innych projektów,
- 92% firm bardzo wysoko ocenia innowacyjność pomysłów prezentowanych w projekcie,
- 100% firm uznaje projekt typu Capstone za doskonałą alternatywę dla tradycyjnej formy rekrutacji potencjalnych pracowników.

Polska Akademia Otwarta – system e-Learningowy

Polska Akademia Otwarta jest jednostką ogólnouczelnianą Społecznej Akademii Nauk, realizującą studia I oraz II stopnia w systemie e-Learningowym, przy użyciu nowoczesnych metod i technik kształcenia na odległość. Jest to innowacyjna i zarazem efektywna forma nauczania idealna dla osób, które chcą rozwijać swoje zainteresowania, podnosić kwalifikacje, poszerzać wiedzę i horyzonty. Skierowana przede wszystkim do tych, którzy z różnych powodów nie mogą studiować w trybie stacjonarnym (studia dzienne) bądź niestacjonarnym (studia zaoczne).

Polska Akademia Otwarta wykorzystuje nowoczesne technologie informatyczne i komunikacyjne (ICT) do prowadzenia studiów w trybie on-line. Studenci pracują wirtualnie za pomocą platformy edukacyjnej Moodle, która funkcjonuje poprawnie na każdym komputerze obsługującym język skryptowy PHP i współpracuje z wieloma typami przeglądarek.

Studia przez Internet łączą w sobie wiele zalet. To przede wszystkim możliwość kształcenia w dowolnym miejscu i czasie, bez wychodzenia z domu, odrywania się od codziennych obowiązków i marnowania czasu oraz pieniędzy na dojazdy.

Wystarczy komputer i dostęp do Internetu. To szczególna oferta dla osób, które np. wyjechały za granicę, ale chcą zacząć lub/i kontynuować studia, matek wychowujących dzieci czy osób niepełnosprawnych.

Elastyczność godzin nauki sprawia, że studenci sami mogą decydować o tym, kiedy i ile czasu będą poświęcać na realizację poszczególnych zagadnień, gdyż aktywność na forum nie wymaga bezpośredniego kontaktu z wykładowcą. To także alternatywa dla ludzi w różnym wieku, zarówno maturzystów jak i tych, którzy pracują i chcą podnieść swoje kwalifikacje. Tempo kształcenia dostosowane jest do indywidualnych możliwości i potrzeb studenta. Istnieje możliwość powracania do zamieszczonych treści edukacyjnych i ich powtarzania w zależności od potrzeby.

Nauka w trybie on-line to przede wszystkim wygodne i tańsze rozwiązanie, które doskonali również preferowane w wielu zawodach cechy takie, jak samodyscyplina, systematyczność, motywacja oraz umiejętność organizowania własnej pracy i gospodarowania czasem.

System Minerva w Społecznej Akademii Nauk

W Uczelni wdrażany jest system ciągłego doskonalenia jakości kształcenia (CDJK) wykorzystujący dobrą praktykę cyklu Deminga, stosujący „język” efektów kształcenia (Krajowe Ramy Kwalifikacji KRK) i kompetencji (pracodawcy), zapewniający sprzężenie zwrotne z rynkiem pracy. Pierwszym członem cyklu są programy kształcenia z określonymi efektami kształcenia. Determinują one proces kształcenia (drugi człon), którego wyniki sprawdzane są w drodze porównań z wymaganiami rynku pracy (reakcja na potrzeby otoczenia), zbieranymi w bazie danych w postaci ofert pracodawców opisanych językiem kompetencji, oraz ocen poziomów efektów kształcenia i kompetencji studentów/absolwentów dokonywanych przez pracodawców (trzeci człon cyklu). Na podstawie analizy rozbieżności (luk kompetencyjnych) formułowane są wymagania dotyczące zmian programów kształcenia opracowywane przez odpowiednie gremia akademickie

przy udziale przedstawicieli podmiotów społeczno-gospodarczych (Radę Biznesu) – czwarty człon cyklu, które implikują zmiany w programie kształcenia rozpoczynającym następny cykl procesu *(współpraca z otoczeniem sprzyja modyfikacjom programu kształcenia)*.

W celu zapewnienia realizacji zadań ciągłego doskonalenia jakości kształcenia system MINERVA sprzężony jest z systemem dziekanatowym. Zastosowanie systemu pozwala zautomatyzować proces analizy poprzez: zaimplementowanie algorytmów opracowanych w Dziale Jakości Kształcenia (DJK) oraz współczesnych metod eksploracji danych, tym samym na efektywniejsze wykorzystanie gromadzonych danych w celu podniesienia jakości kształcenia.

System zawiera bazę danych ofert pracodawców zarządzaną przez nich samych i Biuro Karier Studenckich (BKS) oraz bazę danych absolwentów pozwalającą monitorować ich kariery zawodowe. System realizuje algorytmy pozwalające w sposób ilościowy określać poziomy nabytych kompetencji (na podstawie ocen z przedmiotów, samooceny i oceny pracowników – absolwentów Uczelni lub będących jej studentami dokonywanej przez pracodawców), co *umożliwia ilościową analizę porównawczą osiągniętych efektów kształcenia* poprzez porównanie dopasowania wymogów rynku pracy do uzyskanych wyników procesu kształcenia – analiza luk kompetencyjnych. System pozwala także na przeprowadzanie oceny nauczycieli akademickich zgodnie z metodologią zatwierdzoną w Dziale Jakości Kształcenia (DJK) Uczelni. Zastosowane rozwiązanie *wspomaga realizację procedur oceny jakości kształcenia* angażując zarówno zasoby Uczelni jak i zewnętrznie – pracodawców. Działa w oparciu o mierzalne kryteria i standardy określone przez ustawodawcę (KRK). Dzięki możliwości ustawienia kalendarza badań sprzyja zachowaniu ram czasowych przyjętego cyklu ciągłego doskonalenia. Także *zapewnia studentom wartościową informację zwrotną* – każdy student i absolwent Uczelni otrzymuje indywidualny dostęp do systemu, może śledzić rozwój swoich kompetencji i efektów kształcenia poprzez podgląd i porównanie ocen ich poziomów, może

dokonywać samooceny, porównań z ocenami pracodawców, analizować i zgłaszać swoją kandydaturę na oferty pracy. Student/absolwent może mieć wgląd w zbiorcze i indywidualne oceny nauczycieli akademickich i poszczególnych jednostek organizacyjnych Uczelni.

Wdrażany system MINERVA, w bazie danych gromadzi: indywidualne, wynikające z toku studiów profile kompetencyjne i efektów kształcenia każdego ze studentów/absolwentów uczelni oraz oceny poziomów kompetencji i efektów kształcenia wynikające z ocen z przedmiotów (ocena dydaktyczna) oraz wyniki ocen dokonywanych przez studentów/absolwentów samodzielnie oraz przez pracodawców. Oceny poziomów kompetencji i efektów kształcenia dokonywane mogą być poprzez wypełnienie publikowanych drogą elektroniczną stosownych ankiet, bądź przy pomocy pracowników BKS. Wyniki ocen i porównań stanowią z jednej strony informację zwrotną dla interesariuszy, z drugiej – materiał analityczny.

Do systemu MINERVA podpięto także bazę Klasyfikacji Zawodów i Specjalności 2012. Pozwala to na wzbogacenie definiowanej w programach studiów sylwetki absolwenta i wyrażanie jej w kategoriach odpowiednich kompetencji zawodowych.

Funkcjonalności systemu MINERVA pozwalają na:

- zautomatyzowanie prac związanych z dostosowaniem kierunkowych programów studiów do wymogów pracodawców,
- badanie integralności utworzonych i modyfikowanych kierunkowych programów studiów,
- definiowanie relacji pomiędzy obszarowymi, kierunkowymi i modułowymi (przedmiotowymi) efektami kształcenia (macierzy zależności),
- generowanie pełnej dokumentacji programów studiów,
- integralne nadzorowanie prac nad zmianami dokonywanymi w programach poprzez zarządzanie działaniami pracowników,

- generowanie raportów kierunkowych, wydziałowych i kierowniczych pozwalających na określenie polityki strategicznej wydziału/uczelni/kierunku,
- powielanie (kopiowanie) kierunkowych programów studiów w celu ich przystosowania do następnych cyklów kształcenia,
- wspomaganie pracy działu jakości kształcenia,
- prowadzenie badań nad stopniem dostosowania programów studiów do potrzeb lokalnego i globalnego rynku pracy,
- wyznaczenie profilu dydaktycznego i kompetencyjnego każdego studenta,
- określenie potencjału każdego studenta i absolwenta na rynku pracy i porównania go z wymaganiami kompetencyjnymi rynku pracy,
- wyznaczenie potencjału dydaktycznego Uczelni w odniesieniu do rynku pracy; wspomaganie studentów i absolwentów w eksploracji rynku pracy,
- wspomaganie badania losów absolwentów każdego z kierunków studiów,
- usprawnienie komunikacji i współpracy Uczelni z pracodawcami.

Rozwój Międzynarodowego Centrum Podyplomowego

Międzynarodowe Centrum Podyplomowe (MCP) istnieje przy Społecznej Akademii Nauk, Clark University i Polskiej Akademii Otwartej (PAO). MCP łączy szeroką ofertę studiów podyplomowych z kursami podnoszącymi kwalifikacje zawodowe. Oferta studiów przygotowana jest z myślą o osobach chcących kształtować nowe umiejętności, dzięki którym będą mogły poszerzyć swoje horyzonty zawodowe i zdobyć dodatkowe uprawnienia. MCP stanowi esencję jakości kształcenia, uzyskiwanych kwalifikacji i dyplomów z nowoczesnymi metodami nauczania. *Studia podyplomowe to praktyczna strona kolejnego etapu edukacyjnego:*

- zajęcia w formie ćwiczeń, symulacji, projektów, z wykorzystaniem technik aktywizujących
- wykorzystanie nowoczesnych narzędzi: kamer, urządzeń pomiarowych itp.,
- kontakt z przedsiębiorstwami i instytucjami: wyjazdy do fabryk, zajęcia prowadzone m.in. w Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego, Centrum Zarządzania Ruchem,
- zajęcia pozwalające na bieżącą weryfikację zdobytych umiejętności: coaching indywidualny, zajęcia w parze trenerskiej,
- weryfikacja przydatności programu nauczania poprzez zaproszenie przedstawicieli firm i instytucji do prowadzenia zajęć praktycznych i opiniowania treści dydaktycznych,
- zajęcia prowadzone w małych grupach pozwalających nawiązywać znajomości, wymieniać się doświadczeniami.

Dzięki projektom końcowym realizowanym w oparciu o rzeczywiste problemy i na podstawie realnych dokumentów firmowych, słuchacze mają ścisły kontakt ze środowiskiem biznesowym, m.in. z firmami, z którymi mogą nawiązać współpracę. Jest to kolejny krok Społecznej Akademii Nauk w stronę upraktycznienia procesu kształcenia i umożliwienia Absolwentom awansu zawodowego.

Społeczna Akademia Nauk zrealizowała kilkadziesiąt międzynarodowych projektów badawczo-edukacyjnych i szkoleniowych, w ramach takich programów, jak: *Uczenie się Przez Całe Życie* (LLP), FP6, Kultura, Fundusz Wyszehradzki i inne. Zaangażowanie w międzynarodowe projekty jest szansą na pracę w międzynarodowym środowisku przy tworzeniu nowych produktów i materiałów dydaktycznych. Tematyka projektów jest zróżnicowana, podobnie jak grupy docelowe, do których skierowane są działania projektowe. W ciągu kliku ostatnich lat Społeczna Akademia Nauk była partnerem lub koordynatorem wielu projektów skierowanych do określonych grup zawodowych, między innymi do nauczycieli, doradców zawodowych, trenerów czy kadry zarządzającej placówkami edukacyjnymi. Realizowane są również projekty podnoszące kompetencje niezawodowe osób dorosłych, np. wspieranie rodzin wielojęzycznych, rodziców, seniorów czy osób z grup defaworyzowanych.

FAMILY CAREER COMPASS*: Skuteczne metody doradztwa zawodowego wspierające rodziców w kierowaniu karierą zawodową ich dzieci*

Międzynarodowy projekt realizowany jest w ramach programu Uczenie się przez całe życie – Leonardo da Vinci – Transfer Innowacji. Czas realizacji projektu: 2013-2015.

Aby odpowiednio przygotować przyszłych pracowników – dzisiejszą młodzież, niezbędne jest poznanie przez młodych ludzi swojego potencjału zawodowego dzięki skutecznemu doradztwu zawodowemu już od rozpoczęcia edukacji w szkole. Rodzice odgrywają główną rolę w planowaniu przyszłej kariery zawodowej swoich dzieci, dlatego profesjonalne wsparcie skierowane do szkolnych doradców współpracujących z rodzicami ma tak ogromne znaczenie.

Celem projektu jest rozwijanie kompetencji zawodowych doradców poprzez poszerzanie ich umiejętności w doradzaniu rodzicom, aby mogli oni wspierać swoje dzieci w podejmowaniu decyzji dotyczących kariery zawodowej. Dzięki temu doradcy

zawodowi będą mogli wspomagać rozwój osobowy uczniów nie tylko indywidualnie, ale również przy wsparciu rodziny i na różnych etapach rozwoju.

Konsorcjum projektu tworzy silne partnerstwo instytucji z sześciu krajów UE.

Planowane rezultaty projektu:

– Trzy PROGRAMY SZKOLENIOWE wykorzystujące zintegrowaną metodę kształcenia, zawierające sesje online z nauczania problemowego (Problem Based Learning) Jak współpracować z rodzicami w kształtowaniu kariery zawodowej ich dzieci w określonym wieku dla szkolnych doradców zawodowych (każdy dostosowany do jednej grupy wiekowej dzieci).
– PODRĘCZNIK DORADCY Jak współpracować z rodzicami w kształtowaniu kariery zawodowej ich dzieci w określonym wieku.
– PORADNIK RODZICA Jak pomóc dziecku w podejmowaniu decyzji dotyczących kariery zawodowej podzielony na 3 części, dostosowane do grup wiekowych dzieci.
– E-PLATFORMA dla doradców i rodziców, będąca źródłem materiałów pomocniczych oraz przestrzenią służącą wymianie wiedzy i wzajemnej edukacji dla obu grup docelowych.

Produkty będą dostępne w językach: angielskim, polskim, niemieckim, słoweńskim, tureckim i greckim. Kontakt: Marta Kędzia – kierownik projektu (dpf-szkolenia@spoleczna.pl**)** więcej informacji wkrótce na stronie http://www.famico.eu/

Wielojęzyczne Rodziny: Wspieranie rodzin wielojęzycznych - lingwistycznego skarbu Europy

Międzynarodowy projekt realizowany jest w ramach programu *Uczenie się przez całe życie* – KA2 – Languages. Czas trwania projektu: 2012-2014.

Projekt *Wielojęzyczne rodziny* to ważny projekt, którego celem jest zachowanie języków i kultur 47,3 milionów imigrantów żyjących w Unii Europejskiej (stanowią oni, wg badań Eurosat'u

z 2010 roku, 9,4% całej populacji) a także wielu rodzin i rodziców posługujących się więcej niż jednym językiem. Osoby te stanowią lingwistyczny skarbiec Europy, który powinien być chroniony jako element rozwoju językowej i wielokulturowej różnorodności Europy. Dwujęzyczne dzieci są również znakiem dla swoich rówieśników, że umiejętność posługiwania się dwoma i więcej językami jest osiągalna. Badania Plus pokazują, że dwujęzyczne dzieci mają lepsze zdolności poznawcze. (Sampath) (Swain & Cummins). Trudność polega na tym, aby wspierać i informować imigrantów lub dwujęzycznych rodziców, jak i dlaczego należy wychowywać dzieci dwu lub wielojęzyczne w sprzyjającej atmosferze.

Projekt *Wielojęzyczne rodziny* zapewni rodzicom trzyetapowe wsparcie, odpowiadając na pytania:

– Dlaczego – powinniśmy wspierać uczenie się i ciągłe używanie rodzinnego języka przez dzieci?
– Co – możemy zrobić, aby wspierać dzieci w zachowywaniu języków rodziny?
– Jak – wprowadzić wsparcie językowe, aby dzieci kontynuowały naukę rodzimego języka i zachowały jego znajomość?

Projekt zaproponuje również wsparcie w postaci materiałów pomocniczych dla nauczycieli, osób pracujących z imigrantami i dwujęzycznymi rodzicami, aby promować ideę wielojęzyczności wśród imigrantów i rodzin wielojęzycznych.

Wreszcie projekt *Wielojęzyczne rodziny* zapewni atrakcyjne materiały dla dzieci, aby przekonać je, że posługiwanie się dwoma lub więcej językami jest powodem do dumy i stanowi ogromną wartość w ich życiu.

Materiały zostaną opracowane w 17 językach, aby umożliwić jak najszersze ich rozpowszechnienie. Kontakt: Marta Kędzia – administracyjny koordynator projektu (mkedzia@spoleczna.pl) Więcej informacji na stronie: www.multilingual-families.eu

LIKE – Wykorzystanie innowacyjnych koncepcji zarządzania wiekiem do transferu wiedzy posiadanej przez osoby starsze

Międzynarodowy projekt realizowany jest w ramach programu *Uczenie się przez całe życie* – Grundtvig. Czas trwania projektu Grundtvig: 2011-2014.

Celem projektu jest pogłębienie wiedzy na temat kluczowych zagadnień dotyczących europejskiego społeczeństwa wiedzy – szczególnie w aspekcie starzenia się siły roboczej, co jest również jednym z najważniejszych priorytetów europejskiej agendy społecznej.

Projekt wpisuje się w działania mające na celu zwalczanie dyskryminacji ze względu na wiek przy zatrudnieniu i promuje zdolność do adaptacji starszych pracowników do zmieniających się warunków gospodarczych i społecznych.

Głównym zadaniem jest skupienie się na: rozwoju innowacyjnych technik zarządzania wiekiem w praktyce biznesowej, tak, aby minimalizować wpływ barier wiekowych i postaw dyskryminujących ze względu na wiek w procesie rekrutacji do pracy; szkoleniach, aktywizowaniu i lepszym wykorzystywaniu umiejętności starszego personelu. W projekcie rozwijane będą i promowane proaktywne koncepcje biznesowe dotyczące zarządzania wiekiem, uczestnictwa, wydajności i produktywności starzejących się zespołów pracowniczych, dzięki różnorodnym inicjatywom szkoleniowym, podnoszeniu poczucia wartości siebie i poziomu motywacji wśród osób 50+. Promowane będą i realizowane zadania umożliwiające ponowne zaangażowanie się pracowników 50+ w procesy uczenia się oraz wskazujące pracodawcom korzyści wynikające z inwestowania w rozwój starszych pracowników.

Koordynatorem projektu jest Life Long Learning Research Institute z Grecji. W projekcie poza Społeczną Akademią Nauk uczestniczą partnerzy z Wielkiej Brytanii, Hiszpanii oraz Szwecji.

Kontakt: Marta Kędzia – koordynator administracyjny projektu (mkedzia@spoleczna.pl), dr Anna Sołtys – koordynator

merytoryczny projektu (asoltys@spoleczna.pl). Więcej informacji na stronie: http://like.lllprojects.eu/index.php/pl/

Od szkoły do kariery - doradztwo zawodowe dla ucznia

Międzynarodowy projekt realizowany jest w ramach programu *Uczenie się przez całe życie*‘ – Leonardo da Vinci – Transfer Innowacji:

Projekt „S2CPT – Od Szkoły do Kariery: metodologia doradztwa zawodowego ukierunkowanego na ucznia, z wykorzystaniem narzędzia Career Path Test (CPT)” to projekt realizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej w ramach programu Uczenie się przez całe życie, koordynowany przez SPOŁECZNĄ AKADEMIĘ NAUK W ŁODZI**.**

S2CPT to zintegrowany system zarządzania karierą dla uczniów, który oparty jest na metodologii CPT (ang. Cereer Path Test – Test Ścieżki Kariery). W ramach projektu opracowane zostało innowacyjne narzędzie kierowania karierą: system S2CPT, określający predyspozycje zawodowe uczniów i pomagający im w wyborze kariery, a także materiały pomocnicze przeznaczone dla pedagogów/nauczycieli i rodziców.

System ten obejmuje:

– narzędzie on-line S2CPT dla uczniów, badające ich predyspozycje zawodowe (oparte na teorii stylu uczenia się RIASEC dr Johna Hollanda oraz teorii stylu uczenia się Dunn&Dunn),
– materiały wspierające wybór ścieżki kariery przeznaczony dla uczniów, rodziców i pedagogów/nauczycieli,
– podręcznik wdrażania narzędzia S2CPT przeznaczony dla pedagogów/nauczycieli.

Projekt adresowany jest do:

– uczniów, którzy chcą zaplanować swoją ścieżkę kształcenia i karierę zawodową;
– rodziców/opiekunów, którzy chcą pomóc dzieciom w procesie podejmowania decyzji dotyczących ich przyszłej kariery;

– nauczycieli/doradców, którzy chcą doskonalić swoje kompetencje w zakresie doradztwa zawodowego, aby skutecznie wspierać młode osoby w wyborze kariery.

Zaletą systemu S2CPT jest możliwość jego wykorzystania przez szerokie grono odbiorców. Za pomocą Internetu młodzi ludzie, również z obszarów wiejskich, którzy często mają utrudniony dostęp do doradców zawodowych, mogą sami ocenić własne predyspozycje, umiejętności, typ osobowości oraz wiele innych czynników wpływających na karierę zawodową.

Oprócz części przeznaczonej dla młodych ludzi, narzędzie obejmuje również materiały dla rodziców i doradców zawodowych, co sprawia, że program jest bardzo wszechstronny.

Więcej informacji o projekcie na stronie: www.OdSzkolyDoKariery.pl lub u polskiego koordynatora projektu: Marta Kędzia - szkolenia-dpf@spoleczna.pl

Projekt ELGI – eLearning for eGovernment

Międzynarodowy projekt realizowany jest w ramach programu *Uczenie się przez całe życie* – Leonardo da Vinci. Projekt rozpoczął się w październiku 2011 i zakończy się w marcu 2014.

Projekt ELGI – eLearning for eGovernment, w który zaangażowana jest Społeczna Akademia Nauk, dotyczy kwestii interoperacyjności w kontekście e-administracji oraz ustanowienia ogólnoeuropejskiego, transgranicznego świadczenia usług drogą elektroniczną.

Celem projektu jest pogłębienie wiedzy na temat e-administracji w Europie. W ramach projektu opracowane zostanie innowacyjne narzędzie e-learningowego bazujące na wynikach analiz przygotowanych w krajach partnerskich. Narzędzie e-learningowe dostępne będzie w 7 językach państw członkowskich UE (angielski, bułgarski, grecki, hiszpański, włoski, łotewski i polski).

Więcej informacji o projekcie na stronie: http://www.elgiproject.eu/ lub u polskiego koordynatora projektu: Marta Kędzia - szkolenia-dpf@spoleczna.pl

Projekt Comenius CoDec*: Kolonializm i dekolonializm a historie narodowe oraz pamięć polityczna z perspektywy europejskiej*

Projekt CoDec zamierza zająć się kilkoma ważnymi kwestiami naukowymi dotyczącymi historii kultury i pamięci politycznej w Europie:

- przewartościowaniem kolonialnej przeszłości i procesów dekolonizacji w różnych państwach europejskich w perspektywie porównawczej;
- analizą sposobu nauczania tematu kolonializmu na lekcjach historii w krajach partnerskich oraz analizą wpływu przeszłości kolonialnej na historię kultur i politykę pamięci w chwili obecnej;
- podjęciem dyskusji, w jakim stopniu narodowe wizje kolonializmu i dekolonizacji mogą być uwzględnione w zbiorowej pamięci europejskiej, w kontekście idei, która mówi, że kolonialna przeszłość jest elementem łączącym, jak i dzielącym historię Europy.

Projekty, które skupiają się na decentralizacji nauczania historii i poszerzeniu perspektywy nauczania historii poprzez przekroczenie ograniczeń narodowych, stawiają sobie za cel uświadomienie uczniom i studentom różnorodności kulturowej, a także umożliwienie im poznania jej i docenienia. Poznanie innych czasów i różnych historycznie światów to szansa na spojrzenie na własną historię z nowej perspektywy oraz szansa na okazanie szacunku wobec innych punktów widzenia na to samo zagadnienie. Podsumowując, autorzy projektu uważają, iż bliższa współpraca między światem nauki a światem dydaktyki jest bardzo ważna w edukacji historycznej.

W czasie trwania projektu powstaną moduły do nauczania historii na temat kolonizacji (będą zawierać wprowadzenie, scenariusze lekcji oraz nowe źródła bibliograficzne). Dostępne będą w wersji tradycyjnej książki oraz dokumentu elektronicznego.

Zostanie zorganizowana również konferencja poświęcona kolonializmowi w nauczaniu historii, która ma ambicje bycia

narzędziem doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Partnerstwo realizujące projekt składa się z 9. instytucji z 7. krajów (Niemcy, Belgia, Estonia, Austria, Polska, Wielka Brytania, Szwajcaria). Instytucją koordynującą i pomysłodawcą jest uniwersytet w Siegen, Niemcy. Polski partner projektu: Społeczna Akademia Nauk w Łodzi. Więcej informacji o projekcie: Joanna Szczecińska jszczecinska@spoleczna.pl

Projekt EHISTO Przecięcie szlaków historycznych Europy służące edukacji międzykulturowej i medialnej

Projekt jest realizowany w ramach programu Unii Europejskiej Comenius. Projekt EHISTO ma na celu zbadanie, w jaki sposób można wykorzystać popularne czasopisma o tematyce historycznej w nauce szkolnej, edukacji nauczycieli historii oraz stałym ich zawodowym rozwoju, a także w rozwijaniu wśród młodych ludzi krytycznego podejścia do informacji zaczerpniętych z mediów. Dzięki temu młodzież ukształtuje kompetencje międzykulturowe oraz umiejętności związane z krytycznym podejściem do mediów i komercyjnym przedstawianiem faktów historycznych, z którymi mogą się spotkać poza szkołą, ze szczególnym uwzględnieniem popularnych czasopism o tematyce historycznej, które zyskują coraz większą popularność i są coraz szerzej dostępne w państwach członkowskich UE.

Rezultaty projektu zostaną przedstawione w formie:

- transnarodowych materiałów edukacyjnych i podręczników dla nauczycieli,
- seminarium dotyczącego projektu i podręcznika podzielonego na moduły do wykorzystania podczas szkoleń dla nauczycieli,
- kursu dla nauczycieli wraz z podręcznikiem, dzięki któremu materiały opracowane w ramach projektu będą mogły być wykorzystane w szkołach w całej Unii Europejskiej,
- strony internetowej projektu, która ułatwi rozpowszechnienie materiałów i metod nauczania,

– rozpowszechniania poprzez referaty i artykuły zaprezentowane na odpowiednich forach edukacji historycznej, zarówno regionalnych, jak i krajowych i międzynarodowych,
– sieci szkół i instytucji szkoleniowych, która, w połączeniu ze stroną projektu i działaniami rozpowszechniającymi, będzie stanowiła istotne wsparcie.

Polskim partnerem projektu E-HISTO jest Społeczna Akademia Nauk w Łodzi, http://www.san.edu.pl/, koordynator projektu: Joanna Szczecińska jszczecinska@spoleczna.pl
Więcej informacji o projekcie: http://www.european-crossroads.de/
Kontakt: e-mail: info@european-crossroads.eu

Zespół EHISTO prezentuje cyklicznie newslettery, w których znajdują się informacje na temat prac podejmowanych w projekcie.

Projekt ICTGoGirls!

Społeczna Akademia Nauk w Łodzi jest partnerem europejskiego projektu (akcja Comenius): *ICT GoGirls!* Nowe technologie jako narzędzie promowania przedsiębiorczości wśród uczennic szkół ponadpodstawowych.

Projekt *ICT GoGirls*! ma na celu wspieranie przedsiębiorczości uczennic szkół ponadpodstawowych przy użyciu nowych technologii. Naszym zamiarem jest pokazanie atrakcyjności i potencjału technologii informatycznej jako narzędzia innowacji i rozwoju oraz zmniejszenie różnic płci widocznych w miejscach pracy związanych z sektorem ICT.

Przedsiębiorczość jest kluczową umiejętnością w dzisiejszym świecie, jednak raporty z badań pokazują, że dziewczęta mają zwykle mniej motywacji, by stać się przyszłym przedsiębiorcą. A przecież teleinformatyka to prężny i szybko rozwijający się sektor gospodarki – dziewczęta mogą podjąć studia o tej tematyce i związać z nim swoją karierę zawodową. Projekt ma na celu opracowanie innowacyjnego metodologicznie modelu kształcenia umiejętności przedsiębiorczych wśród dziewcząt, przy wykorzystaniu nowych technologii. Model ten powinien być łatwo adoptowalny do wszystkich szkół europejskich.

Obecnie trwa faza pilotażowa projektu, podczas której testowana jest metodologia opracowana przez partnerstwo. Składa się na nią m.in. platforma społecznościowa, na której nauczyciele i uczniowie mogą znaleźć przydatne narzędzia, umożliwiające zapoznanie się z najnowszymi propozycjami edukacji w ramach nowych technologii, skierowanych do dziewcząt. W przygotowanym przez nas „pakiecie" poruszamy również kwestie związanie z przedsiębiorczością, podejściem genderowym i swobodnym poruszaniu się po europejskiej rzeczywistości – porozumiewanie się w językach obcych i użycie nowych narzędzi dydaktycznych wspierających naukę.
Więcej informacji o projekcie na stronie: http://ictgogirls.eu

Projekt ETOS

Społeczna Akademia Nauk w Łodzi jest partnerem projektu: *ETOS, czyli Effective Training for Outsiders of Society (Efektywne Szkolenie dla Osób Marginalizowanych Społecznie).* Jest on realizowany w ramach programu Grundtvig, współfinansowanego przez Unię Europejską i dotyczy kształcenia ustawicznego dorosłych.

Erika Grasso pracująca dla włoskiej organizacji Formater Vercelli, która jest koordynatorem projektu, wyjaśnia, dlaczego jej instytucja, organizująca szkolenia zawodowe, zdecydowała się wystąpić o dofinansowanie z funduszy unijnych: „Wielu marginalizowanych społecznie dorosłych nigdy nie uzyskało żadnego dyplomu potwierdzającego ich kompetencje, ponieważ nie ukończyli oni żadnej szkoły. Dorośli, którzy wcześniej porzucili szkołę, ludzie mający problemy z przyswajaniem wiedzy, imigranci odkrywają, że brakuje im tych potwierdzonych umiejętności i że nie są w stanie uczestniczyć w zwykłych szkoleniach dla dorosłych, co jeszcze bardziej zmniejsza ich i tak już nikłe szanse na znalezienie pracy i sprawia, że są jeszcze bardziej marginalizowani społecznie". Biorąc pod uwagę tę ogólną sytuację, „projekt ETOS stworzył atrakcyjny, praktyczny model szkoleniowy niewymagający obecności na zajęciach, lecz umożliwiający przekazanie wiedzy

potrzebnej do podjęcia pracy oraz potwierdzenie podstawowych umiejętności wśród grupy docelowej". *ETOS* wypracował model szkoleniowy, który zrealizowano w miejscu pracy, a nie na sali lekcyjnej. Przedsiębiorcy z MŚP, wspierani przez doświadczonych instruktorów, przeprowadzili szkolenia w swoich firmach. W ramach projektu opracowano również nowy system nadawania certyfikatów umiejętności, oparty na innowacyjnym modelu oceny zgodnym z wymogami systemu ECVET (Europejskiego Systemu Transferu Osiągnięć w Kształceniu i Szkoleniu Zawodowym).

Partnerstwo tego 2 letniego projektu składa się z 10 organizacji: trzech z Włoch, dwóch z Grecji, dwóch z Wielkiej Brytanii i po jednej z Bułgarii, Litwy i Polski. ETOS stawiał sobie kilka zadań, które konsorcjum zrealizowało, wykorzystując do tego swoje doświadczenia w szkoleniu dorosłych. Projekt poddał analizie i ocenie potrzeby szkoleniowe 90 osób z sześciu krajów Unii Europejskiej, aby zebrać dobre praktyki związane ze szkoleniem osób marginalizowanych społecznie i zidentyfikować braki kompetencyjne osób przeprowadzających szkolenia tej grupy docelowej. Efektem tych działań było stworzenie nowego modelu szkoleniowego i systemu certyfikacji, który po przetestowaniu, stanowi innowacyjny produkt projektu.

Około dziewięćdziesięciu trenerów przeprowadziło pilotażowe szkolenia ze stu pięćdziesięcioma ostatecznymi beneficjentami (osobami defaworyzowanymi), aby umożliwić opracowanie podręcznika dotyczącego prowadzenia szkoleń i systemu certyfikacji. Organizacje uczestniczące – w tym dwa organy władzy publicznej, dwa instytuty szkolenia zawodowego, jeden uniwersytet, dwie organizacje pozarządowe, jedna organizacja komercyjna i dwie typu non-profit – informowały wszystkich zainteresowanych o działaniach w projekcie poprzez stronę internetową: http://www.etosproject.eu/

Dalszych informacji o projekcie udziela polski koordynator projektu: Joanna Szczecińska jszczecinska@swspiz.pl

SIEĆ PARTNERSKA

w obszarze monitorowania rynku pracy w Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego

Iwona Gruczyńska
Agencja Analiz Statystyczno – Ekonomicznych „An-Stat" w Łodzi

Działalność Agencji *An-Stat* w obszarze edukacji regionalnej. Wybrane zagadnienia

Agencja „An-Stat" zajmująca się od pięciu lat projektowaniem i realizacją badań ankietowych, specjalistycznymi pracami analityczno-statystycznymi oraz opracowaniami naukowymi, ma również na swoim koncie realizację kilku znaczących projektów badawczych na rzecz szkół zawodowych. Celem nadrzędnym wszystkich realizowanych projektów na rzecz szkolnictwa zawodowego jest – z jednej strony – ocena zakresu i jakości kształcenia zawodowego i – z drugiej strony – zdefiniowanie potrzeb w tym zakresie określanych przez przedsiębiorców działających w danym sektorze. Należy bowiem podkreślić, że system szkolnictwa zawodowego musi w dobie gospodarki rynkowej uwzględniać zapotrzebowanie ewoluującego rynku pracy i dążyć do sprostania wymaganiom innowacyjnej gospodarki.

Do projektów, w których Agencja brała udział, należą miedzy innymi:

- *Diagnoza potrzeb edukacyjnych w obszarze szkolnictwa zawodowego związanego z przemysłem informatycznym* (Liderem była Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości w Łodzi),
- *Wzmocnienie potencjału szkół zawodowych. Kadry dla innowacyjnego rozwoju regionu łódzkiego* (Lider Społeczna Akademia Nauk w Łodzi),
- *Lepsze jutro edukacyjne gastronomiczno-hotelarskiej aglomeracji łódzkiej* (Lider firma Sokra-Net w Łodzi).

Na szczególną uwagę, chociażby ze względu na charakter województwa, zasługuje projekt badawczy *Szyte na miarę kwalifikacje przyszłością sektora włókienniczo-odzieżowego w łódzkim.* Projekt realizowany był przez firmę BROST Centrum Edukacji i Technologii Komputerowej w partnerstwie z Agencją „An-Stat" oraz Stowarzyszeniem Włókienników Polskich. Projekt finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (Priorytet IX, Działanie 9.2).

Sektor włókienniczo-odzieżowy w województwie łódzkim przeszedł w okresie transformacji ogromne zmiany. Upadek wielkich zakładów produkcyjnych oraz liczna rzesza bezrobotnych w zawodach włókienniczo-odzieżowych na początku lat 90-tych, miały bez wątpienia wpływ na kształcenie kadr w tych zawodach. Kształcenie w zawodach włókienniczych przestało być atrakcyjne dla młodych ludzi. Ostatnie kilkanaście lat zmieniło jednak obraz województwa. Powstało szereg nowych przedsiębiorstw, które chcąc utrzymać się na rynku, muszą nadążać za konkurencją, wprowadzając nie tylko nowe rozwiązania technologiczne, ale również innowacyjne formy organizacji pracy. Taka sytuacja na rynku pracy stawia przed szkolnictwem zawodowym nowe wyzwania, wymusza zmiany programowe, które zapewnią absolwentom nowoczesne kwalifikacje odpowiadające potrzebom przyszłych pracodawców.

Badania i analizy wykonane w ramach projektu *Szyte na miarę kwalifikacje przyszłością sektora włókienniczo-odzieżowego w łódzkim* pozwoliły na opracowanie szczegółowych wniosków i powiązanych z nimi rekomendacji. Wnioski i rekomendacje podzielone zostały na trzy grupy odbiorców – dla szkół, przedsiębiorców i absolwentów.

Rekomendacje dla szkół o profilu włókienniczo-odzieżowym w zakresie kierunków zrównoważonego rozwoju systemu kształcenia zawodowego:

1. *Nowa jakość w procesie kształcenia zawodowego*, to między innymi nowe rozwiązania współpracy z pracodawcami, nowe metody potwierdzania kwalifikacji zawodowych, dostępne dla

każdej szkoły systemy doradztwa zawodowego i planowania kariery uczniów szkół zawodowych.
2. *Współpraca szkół zawodowych ze szkołami wyższymi.*
3. *Wdrożenie nowych, innowacyjnych technik i metod nauczania.*
4. *Opracowanie i wdrożenie strategii współpracy szkoły z pracodawcami.*
5. *Działania zachęcające młodzież do nauki na kierunkach włókienniczo-odzieżowych.*
6. *Poszerzenie oferty kształcenia o nowe kierunki i specjalizacje.*
7. *Zwiększenie dostępu do nauki w zasadniczych szkołach zawodowych.*
8. *Zwiększenie dostępności do doradztwa zawodowego w planowaniu ścieżki edukacyjnej młodzieży.*
9. *Stworzenie warunków do poszerzania przez uczniów wiedzy i samokształcenia.*
10. *Doposażenie pracowni komputerowych i innych pracowni specjalistycznych w nowoczesny sprzęt.*

Rekomendacje dla absolwentów szkół zawodowych o profilu włókienniczo odzieżowym:

1. *Wybór ścieżki kształcenia i kariery zawodowej w oparciu o profesjonalne doradztwo zawodowe.*
2. *Dążenie do samodoskonalenia i samokształcenia.*
3. *Świadomy wybór szkoły w oparciu o poziom i jakość nauczania w placówce,.*
4. *Świadomy wybór specjalizacji.*

Rekomendacje dla pracodawców z sektora włókienniczo-odzieżowego:

1. *Zwiększenie zaangażowania pracodawców w proces zrównoważenia popytu i podaży na określone stanowiska pracy.*
2. *Zmiana profilu produkcji włókienniczo-odzieżowej.*
3. *Prezentacja sukcesów i dobrych praktyk sektora włókienniczo-odzieżowego.*

Należy podkreślić, że problematyka dostosowania kształcenia w szkołach zawodowych do wymogów rynku pracy jest w ostatnich latach tematem wielu opracowań, co świadczy o wadze problemu i dużym zainteresowaniu zarówno samych szkół, jak i potencjalnych pracodawców. Główny cel, przed jakim stoi obecnie szkolnictwo zawodowe, to wyposażenie absolwentów w wiedzę i umiejętności pozwalające im na efektywne wykonywanie pracy zawodowej w każdych warunkach technicznych. Przytoczony projekt wpisuje się w szerszą dyskusję na temat jakości kształcenia zawodowego oraz wzmocnienia potencjału szkół zawodowych z województwa łódzkiego, poprzez między innymi wskazanie bieżącego i prognozowanego popytu i podaży na kwalifikacje i umiejętności absolwentów szkół zawodowych.

Opracowane rekomendacje mają na celu pomoc w dostosowaniu oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy. Wszystkie obecnie realizowane projekty w obszarze szkolnictwa zawodowego mają na celu wzmocnienie harmonizacji oferty programowej szkół zawodowych kształcących uczniów na potrzeby poszczególnych sektorów w zakresie oczekiwań i potrzeb pracodawców.

Elżbieta Ciepucha
Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji
ŁCDNiKP

Monitorowanie rynku pracy dla potrzeb edukacji w ramach działalności Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego

Monitorowanie rynku pracy dla edukacji staje się współcześnie coraz ważniejszym zadaniem, gdyż umożliwia dostosowywanie podaży pracy (zwłaszcza kwalifikacji osób młodych rozpoczynających dopiero karierę zawodową) do zapotrzebowania pracodawców na rynku pracy. Dlatego też **Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji** funkcjonujące w Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego począwszy od listopada 2009 roku prowadzi kompleksowy i systematyczny monitoring rynku pracy w Łodzi i województwie łódzkim dla potrzeb edukacji lokalnej i regionalnej, dostarczając tym samym aktualnych informacji o zachodzących oraz prognozowanych zmianach (przede wszystkim w odniesieniu do potrzeb kadrowych pracodawców, zwłaszcza kwalifikacyjno-zawodowych).

Dzięki podejmowanym tematycznie zróżnicowanym badaniom i analizom (odnoszącym się zarówno do strony podażowej jak i popytowej rynku pracy) szkoły, samorządy oraz instytucje działające w obszarze edukacji i rynku pracy otrzymują zestaw szczegółowych informacji pozwalających na elastyczne reagowanie na zmiany w gospodarce i na rynku pracy, odpowiednie modelowanie kierunków (w tym treści kształcenia) oraz dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb zachodzących w regionie łódzkim zmian.

Wyniki realizowanych prac są prezentowane w postaci raportów, artykułów i wystąpień podczas konferencji i seminariów (także w ramach rekomendacji) oraz w trakcie zajęć edukacyjnych adresowanych do uczących się w łódzkich gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych.

Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji przygotowuje również na zamówienie szczegółowe ekspertyzy i diagnozy rynku pracy. Zapotrzebowania na takie opracowania mogą zgłaszać szkoły oraz instytucje samorządowe, weryfikujące zapotrzebowanie rynku pracy na pracowników posiadających konkretne kwalifikacje (szczególnie zawodowe) w wybranych dziedzinach gospodarki.

W okresie swojej czteroletniej działalności opublikowaliśmy ponad dwadzieścia raportów końcowych z prowadzonych prac analityczno-badawczych w ramach **serii wydawniczej *„BADANIA I ANALIZY”***. Ten cykl prezentuje wyniki własnych, tzn. Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji prac realizowanych w ramach różnych projektów badawczych, prowadzonych samodzielnie lub we współpracy z partnerami (tj. wybranymi instytucjami rynku pracy i edukacji), z którymi Obserwatorium ma podpisane porozumienia o współpracy w obszarze monitorowania rynku pracy. Do najważniejszych z tej tematyki publikacji Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego można zaliczyć następujące:

- *Potrzeby kadrowe pracodawców województwa łódzkiego – raport z badań ankietowych,*
- *Rzemiosło i przedsiębiorcy w województwie łódzkim – potrzeby kadrowe i oczekiwania wobec pracowników,*
- *Prognoza zatrudnienia w województwie łódzkim na lata 2010–2014,*
- *Edukacja, gospodarka i rynek pracy w województwie łódzkim,*
- *Monitorowanie rynku pracy dla edukacji – w kontekście realizowanego partnerstwa w ramach Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji,*
- *Potrzeby regionalnego rynku pracy w układzie etosu pracy. Studium przypadku dla województwa łódzkiego,*
- *Jaki pracownik, jaki zawód? Analiza internetowych i prasowych ofert pracy w wybranych sekcjach – oczekiwania pracodawców odnośnie kwalifikacji przyszłych pracowników,*
- *Diagnoza potrzeb rynku pracy w Łodzi i regionie w obszarze infrastruktury kolejowej* (E k s p e r t y z a),

- *Stan i prognozy rozwoju sektora energetyki odnawialnej w Polsce i województwie łódzkim z perspektywy potrzeb rynku pracy* (E k s p e r t y z a),
- *Oczekiwania łódzkich szkół ponadgimnazjalnych wobec pracodawców z regionu – wyniki badania ankietowego,*
- *Poczta dzwonowa. Budowanie lokalnych więzi społecznych,*
- *Zapotrzebowanie kadrowe firm w Łodzi na pracowników w wieku 50-60 lat oraz 60+,*
- *Wyzwania systemu edukacji w kontekście inwestowania w kapitał ludzki – z uwzględnieniem potrzeb szkolnictwa zawodowego i możliwości wykorzystania Europejskiego Funduszu Społecznego,*
- *oraz opublikowane* ***rekomendacje dla edukacji****:*
  - Rekomendacje konferencji *Monitorowanie rynku pracy dla potrzeb organizacji współpracy szkół z pracodawcami w województwie łódzkim,*
  - Rekomendacje po seminarium *OŹE w Polsce i w regionie łódzkim z perspektywy potrzeb pracodawców,*
  - Rekomendacje po konferencji *Rzemiosło i przedsiębiorcy,*
  - Rekomendacje po konferencji *Monitorowanie rynku pracy dla edukacji (*kontekst partnerstwa – różne aspekty badań).

Powyższe raporty przedstawiają wyniki tych prac analityczno-badawczych, które są ważne z punktu widzenia podejmowanych w obszarze edukacji (szkolnej jak i ustawicznej) decyzji istotnych dla wdrażania koniecznych ZMIAN. Na szczególną uwagę zasługują następujące zakończone lub będące w trakcie realizacji przez nas **projekty**:

1) Badanie popytu na pracę i ustalanie zapotrzebowania na oczekiwane przez pracodawców kompetencje oraz kwalifikacje pracowników. To najważniejszy projekt, cyklicznie realizowany przez ŁCDNiKP w ramach pogłębionych badań ankietowych pracodawców. Projekt ten pozwala przede wszystkim uzyskać odpowiedź na pytania:

Jakich absolwentów poszukuje rynek pracy?, Jakie kwalifikacje są najważniejsze dla pracodawców?
2) Badanie w rzemiośle (popyt na pracę, osiąganie kwalifikacji zawodowych).
3) Analiza internetowych ofert pracy zamieszczonych w portalu internetowym *Pracuj.pl.*
4) Potrzeby kadrowe pracodawców w wybranych obszarach gospodarczych.
5) Prognoza zatrudnienia w województwie łódzkim.
6) Badanie losów absolwentów wybranych łódzkich szkół zawodowych. To priorytetowy projekt realizowany przez Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji w bieżącym roku szkolnym (tj. 2013/2014). Jego celem jest poznanie problemów związanych z wejściem absolwentów na rynek pracy oraz poznanie przebiegu ścieżek zawodowych osób młodych po ukończeniu nauki. Projekt ten pozwala przede wszystkim uzyskać odpowiedź na pytania: Jak absolwenci radzą sobie na rynku pracy?, Jak przygotowany jest absolwent do pracy zawodowej?

Działalność prowadzona przez Centrum w ramach prac Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji ma wspomagać **budowanie sprzężeń zwrotnych w układzie: EDUKACJA ZAWODOWA (szkoła) ↔ RYNEK PRACY.** Działania takie mogą być realizowane, gdyż Obserwatorium jest jednostką, która prowadzi swoją działalność w sposób stały i realizuje badania cyklicznie, przy jednoczesnym zachowaniu tych samych stosowanych rozwiązaniach metodologicznych. Zapewniona jest więc ciągłość badań. Obserwatorium nie zleca także badań jednostkom badawczym zewnętrznym, a jedynie część badań realizuje w partnerstwie z lokalnymi instytucjami bądź urzędami.

Więcej informacji na temat działalności Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji można znaleźć na stronie internetowej: www.orpde.wckp.lodz.pl

Rozwijanie kompetencji kluczowych i zawodowych poprzez międzynarodową mobilność – z doświadczeń Fundacji Rozwoju Przedsiębiorczości w projekcie Q-Placements.NET*

***Q-Placements.NET: Europejska sieć na rzecz promocji praktyk zawodowych za granicą** (The European host companies network for the promotion of international workplace training for IVET students and apprentices),*
Projekt prowadzi międzynarodowe konsorcjum:
lider - Cámara Oficial de Comercio e Industria de Terrassa, Hiszpania,
partnerzy - trzynaście instytucji z dziesięciu krajów europejskich (Belgia, Bułgaria, Francja, Hiszpania, Niemcy, Polska, Rumunia, Wielka Brytania, Włochy, Szwecja).
Polskim partnerem jest Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości.
Projekt jest finansowany w 75% z programu *Uczenie się przez całe życie, Leonardo da Vinci – Tworzenie europejskich sieci instytucji* oraz w 25% ze środków własnych Fundacji Rozwoju Przedsiębiorczości.

Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości w Łodzi, Ambasador Innowacyjnych Idei i Praktyk Pedagogicznych (tytuł przyznany przez Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego), podejmuje szereg działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości młodych osób, transferu wiedzy, rozwijania umiejętności i postawy proaktywnej, promocji kształcenia ustawicznego.

Jednym z przykładów jest projekt *Q-Placements.NET*, który prowadzi do kształtowania i doskonalenia kompetencji kluczowych, zawodowych i umiejętności miękkich uczniów i absolwentów.

Q-Placements.NET to sieć instytucji wspierających międzynarodową mobilność zawodową w Europie, która dąży do zapewnienia wysokiej jakości praktyk i staży za granicą. Instytucje partnerskie projektu wyselekcjonowały w 10 krajach Unii Europejskiej ponad 300 firm, w każdej opisując oferowane stanowiska pracy. W ten sposób powstała międzynarodowa baza przedsiębiorstw i miejsc stażowych, która jest rozszerzana i aktualizowana. Jednocześnie instytucje Sieci przyjmują zgłoszenia kandydatów na wyjazdy – pełnoletnich uczniów ostatnich lat nauki,

studentów, absolwentów. Podstawowym warunkiem jest znajomość języka angielskiego w mowie lub znajomość języka kraju przyjmującego.

Instytucje koordynujące kraju wysyłającego i przyjmującego współpracują w celu jak najlepszego dopasowania firm do kwalifikacji kandydatów. Przygotowują i uzgadniają ramowy plan pracy przed wyjazdem w porozumieniu z zainteresowanym. Pomagają w załatwieniu niezbędnych formalności. Czuwają nad sprawnym przebiegiem praktyki/stażu i oferują wsparcie podczas pobytu.

Obowiązki i zadania stron (organizacji koordynujących, przedsiębiorstwa, stażysty/praktykanta) precyzuje umowa.

Wyjazdy, które do tej pory się zakończyły, zostały ocenione pozytywnie. Poprzez pobyt i naukę w zagranicznych firmach uczestnicy doskonalili swoje umiejętności językowe, informatyczne i kompetencje zawodowe. Poznali życie i pracę w wielokulturowym otoczeniu, rozwijając postawy społeczne i obywatelskie. Zdobyli doświadczenia praktyczne. Nawiązali nowe kontakty, usamodzielnili się, stali się bardziej pewni siebie i przedsiębiorczy.

Potwierdzeniem są certyfikaty oraz Europass-Mobilność.

Projekt Q.Placements.NET organizuje same praktyki i staże. Program *Leonardo da Vinci – Transfer innowacji* nie przewiduje finansowania zakwaterowania, wyżywienia i podróży praktykantów i stażystów, muszą zapewnić to we własnym zakresie. Mogą ubiegać się o dofinansowanie poprzez europejskie lub krajowe programy mobilności.

Projekt zakończy się we wrześniu 2014 roku, ale utworzona sieć instytucji partnerskich będzie dalej współpracować, promując międzynarodową mobilność młodych osób, wkraczających na rynek pracy.

Więcej informacji na temat projektu:
Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości
(Łódź, ul. Piotrkowska 86, tel. 42 630 36 67
e-mail:fundacja@frp.lodz.pl)
oraz na stronach internetowych projektu: http://www.frp.lodz.pl/qnet
http://www.q.placements.eu

Bartłomiej Skwarnecki
Izba Rzemieślnicza w Łodzi

Dobre praktyki w edukacji - współpraca samorządu terytorialnego z pracodawcami

Izba Rzemieślnicza w Łodzi w partnerstwie z Miastem Łódź w okresie od lutego 2012 roku do listopada 2013 roku była liderem i realizatorem dwóch projektów *Akademia młodego cukiernika* i *Akademia młodego piekarza*, współfinansowanych przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego, Priorytet IX PO KL, Działanie 9.2 *Podniesienie jakości i atrakcyjności szkolnictwa zawodowego*.

Cel główny projektów

Zwiększenie kwalifikacji zawodowych z zakresu cukiernictwa i piekarstwa wśród uczniów ZSPS w Łodzi, kształcących się w zawodach: cukiernik, piekarz, technik technologii żywności oraz technik żywienia i gospodarstwa domowego.

Cele szczegółowe:

- udoskonalenie umiejętności zawodowych w trakcie stacjonarnych i wyjazdowych warsztatów szkoleniowych z zakresu cukiernictwa i piekarstwa,
- zdobycie wiedzy praktycznej niezbędnej do pozytywnego przejścia procedur certyfikacji umiejętności praktycznych z zakresu cukiernictwa i piekarstwa,
- rozwijanie kompetencji zawodowych podczas szkoleń wyjazdowych z zakresu cukiernictwa i piekarstwa,
- doskonalenie kompetencji kluczowych w zakresie kompetencji społecznych (inicjatywa i przedsiębiorczość) i

osobistych (umiejętność uczenia się) w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego,
- poprawienie samooceny oraz wzrost wiary we własne siły u wszystkich uczestników projektów w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego oraz pogotowia psychologicznego.

Grupy docelowe:

Akademia młodego cukiernika:
- uczniowie Zasadniczej Szkoły Zawodowej Nr 6 w Łodzi, zawód: cukiernik,
- uczniowie Technikum Nr 6 w Łodzi, zawód: technik technologii żywności, technik żywienia i gospodarstwa domowego.

W sumie 36 uczniów od początku przez cały okres trwania projektu.

Akademia młodego piekarza:
- uczniowie Zasadniczej Szkoły Zawodowej Nr 6 w Łodzi, zawód: piekarz,
- uczniowie Technikum Nr 6 w Łodzi, zawód: technik technologii żywności,
- uczniowie Technikum Uzupełniające Nr 6 w Łodzi, zawód: technik technologii żywności.

W sumie 40 uczniów w dwóch edycjach po 20 uczestników podzielonych na etapy: od lutego 2012 i od lutego 2013.

Działania:

Zajęcia z zakresu skuteczności osobistej oraz budowania poczucia własnej wartości:
- Zajęcia ze skuteczności osobistej (60 godz. cukiernik/80 godz. piekarz),
- Indywidualne doradztwo zawodowe – spotkania uczniów z doradcą zawodowym (72 godz. cukiernik/80 godz. piekarz),
- Dyżur psychologa – pogotowie interwencyjne (248 godz. cukiernik/248 godz. piekarz),
- Warsztaty równości płci (30 godz. cukiernik/40 godz. piekarz).

Stacjonarne warsztaty szkoleniowe

Akademia młodego cukiernika

Podczas zajęć stacjonarnych uczniowie kształtowali dodatkowe umiejętności związane z zawodem cukiernika nie objęte programem nauczania w szkole. Kształtowali swoje umiejętności w czterech modułach tematycznych:

- Wytwarzanie dekoracji z karmelu i marcepanu,
- Wytwarzanie pralin i dekoracji z czekolady,
- Dekorowanie tortów i ciasteczek bankietowych,
- Produkcja nietypowych wyrobów ciastkarskich.

W sumie 360 godz.

Akademia młodego piekarza

Podczas zajęć uczniowie doskonalili umiejętności, w wyniku których będą mogli kształtować ręcznie drobne pieczywo takie jak: różnego rodzaju bulki o wielorakich kształtach, chałki i plecionki z dwóch i wielu linijek. Nauczyli się również podstaw dekorowania chleba na specjalne okazje. Podczas zajęć stacjonarnych stawiano głównie nacisk na ukształtowanie i doskonalenie umiejętności manualnych poszukiwanych przez pracodawców piekarzy. Uczniowie ukształtowali podstawowe umiejętności w zakresie wytwarzania ciasta pszennego

W sumie 224 godz.

Wyjazdowe warsztaty szkoleniowe i targi

Podczas szkoleń wyjazdowych uczniowie poznawali nowoczesne technologie wykorzystywane w cukiernictwie i piekarstwie. Dotyczyły one przede wszystkim profesjonalnego i zautomatyzowanego sprzętu wykorzystywanego w tych zawodach. Dzięki temu uczniowie projektu *Akademia młodego piekarza* mogli doskonalić swoje umiejętności nie tylko na pieczywie pszennym, ale także mieszanym i żytnim. Cukiernicy natomiast mogli nauczyć się m.in. większych i bardziej skomplikowanych, profesjonalnych kompozycji z karmelu, marcepanu czy czekolady.

Wszystkie zajęcia prowadzone były przez mistrzów cukierniczych i piekarskich, uczestników Mistrzostw Polski z doświadczeniem zdobytym nie tylko w Polsce, ale i za granicą.

Uczniowie brali również udział w targach branżowych:

- Expo Sweet w Warszawie,
- Polagratech w Poznaniu,
- Bakepol w Lublinie.

Certyfikacje umiejętności zawodowych

W projekcie *Akademia młodego cukiernika* zaplanowano i zrealizowano trzy tury certyfikacji w poszczególnych modułach:

- Wytwarzanie pralin i dekoracji z czekolady,
- Wytwarzanie dekoracji z karmelu i marcepanu,
- Wykonanie tortu okolicznościowego.

W projekcie *Akademia młodego piekarza* zaplanowano i zrealizowano certyfikacje w zakresie wytwarzania pieczywa dekoracyjnego i okolicznościowego.

Anna Jaeschke
Katarzyna Szkopiecka
Urząd Statystyczny w Łodzi

Edukacja Statystyczna Dzieci i Młodzieży

Obok zadań związanych z organizowaniem stałego dostępu do informacji statystycznej dla różnych grup odbiorców oraz monitorowaniem i analizowaniem procesów społeczno-gospodarczych w regionie w różnych przekrojach terytorialnych, a także innych działań statutowych, Łódzki Ośrodek Badań Regionalnych działający w ramach Urzędu Statystycznego w Łodzi od ponad dekady realizuje zadania związane z promowaniem i popularyzowaniem zasobów informacyjnych statystyki publicznej, wiedzy statystycznej oraz wiedzy o regionie w łódzkich szkołach różnego typu.

Pierwowzorem dzisiejszej akcji *Edukacja statystyczna dzieci i młodzieży* prowadzonej przez Urząd były zajęcia edukacyjne, przeprowadzone po raz pierwszy w 2001 roku, mające na celu organizację lekcji w oparciu o materiały statystyczne. Dzisiaj zajęcia z dziećmi i młodzieżą, będące pierwszym krokiem edukacji statystycznej młodego członka społeczeństwa, prowadzone są w formie warsztatów, wzbogacone atrakcyjnymi formami przekazu, każdorazowo dostosowane do wieku odbiorców.

W roku szkolnym 2012/2013 pracownicy Łódzkiego Ośrodka Badań Regionalnych Urzędu Statystycznego w Łodzi, kontynuując coroczną akcję edukacji statystycznej, 105 razy gościli w łódzkich szkołach różnego typu. Przeprowadzili łącznie 345 godzin lekcyjnych dla prawie 7 tysięcy uczniów.

We wrześniu 2013 roku Urząd rozpoczął kolejną edycję akcji *Edukacja Statystyczna*. Edycja 2013/14 zakłada realizowanie zajęć teoretycznych polegających na prezentacji podstawowych zagadnień dotyczących systemu statystyki oraz wybranych danych

statystycznych na wykresach i kartogramach lub warsztatów w grupach z elementami ćwiczeń. Zajęcia prowadzone są podczas jednej godziny lekcyjnej (prezentacja) bądź dwugodzinnego bloku lekcyjnego (prezentacja+warsztaty).

Spotkania ze statystyką są najlepszym sposobem kształtowania postaw przyszłych respondentów i odbiorców danych statystycznych. Ważne jest, aby uczestnicy akcji mogli poznać statystykę nie tylko jako liczby i dane, ale również jako cały proces pozyskiwania, przetwarzania i udostępniania informacji. Dlatego właśnie doskonałym uzupełnieniem zajęć w siedzibach szkół są spotkania z uczniami w siedzibie Urzędu, wizyty studyjne, a także zajęcia ze studentami. W trakcie tych spotkań młodzież poznaje specyfikę funkcjonowania Urzędu, procedury postępowania z danymi statystycznymi, a przede wszystkim uświadamia sobie wagę badań statystycznych i kształci umiejętności korzystania ze źródeł danych.

W ramach aktywizowania uczniów do samodzielnej edukacji, Urząd regularnie, od 5-ciu lat, organizuje konkursy z elementami wiedzy statystycznej dla szkół różnego szczebla. W maju 2014 roku odbędzie się V edycja współorganizowanego ze Szkołą Podstawową nr 54 w Łodzi konkursu regionalno-ekonomicznego z elementami statystyki *Zwiedzaj, analizuj i obliczaj*. Konkurs adresowany jest do uczniów klas IV-VI szkół podstawowych, W marcu 2014 roku będzie miała miejsce IV edycja konkursu organizowanego dla gimnazjów wspólnie z Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego, *Statystyka w Karierze*. W roku szkolnym 2013/2014 po raz pierwszy, z okazji Międzynarodowego Roku Statystyki, Urząd Statystyczny w Łodzi wraz Polskim Towarzystwem Statystycznym oddziałem w Łodzi oraz Instytutem Statystyki i Demografii Uniwersytetu Łódzkiego zorganizował konkurs dla maturzystów *Statystyka wokół nas*.

Ponadto dyrektor Urzędu Statystycznego w Łodzi podpisał umowy o współpracy z dziekanami czterech wydziałów Uniwersytetu Łódzkiego: Wydziałem Matematyki i Informatyki, Wydziałem Zarządzania, Wydziałem Ekonomiczno-Socjologicznym oraz Wydziałem Nauk Geograficznych. Współpraca polega między

innymi na prowadzeniu zajęć edukacyjnych dla studentów oraz na organizowaniu praktyk studenckich.

Urząd Statystyczny w Łodzi, poza licznymi spotkaniami w szkołach różnego szczebla i współpracą z uczniami o szczególnych potrzebach edukacyjnych, uczestnictwem w targach edukacyjnych i konferencjach, bierze także udział w projektach autorskich prowadzonych przez szkoły, dniach przedsiębiorczości, spotkaniach ewaluacyjnych oraz prelekcjach.

Duże zaangażowanie w akcje popularyzujące statystykę oraz liczne działania podejmowane przez Urząd w zakresie edukacji statystycznej młodzieży znalazły uznanie wśród przedstawicieli środowiska związanego z oświatą. Urząd Statystyczny w Łodzi oraz jego wybrani pracownicy zostali odznaczenie w kolejnych edycjach *PODSUMOWANIA RUCHU INNOWACYJNEGO W EDUKACJI* Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego certyfikatami: *Partner przyjazny edukacji, Lider w Edukacji* oraz *Kreator Innowacji*.

Ważnym nurtem działania Urzędu Statystycznego w Łodzi na rzecz edukacji w regionie łódzkim jest współpraca partnerska z Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji. Urząd współuczestniczy w projektach badawczych Obserwatorium. Wraz z Partnerami organizuje seminaria, a także bierze udział we wspólnych przedsięwzięciach publikacyjnych.

Katarzyna Pawlata
Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi

Inicjatywy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi: Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy

Obserwatorium to projekt systemowy realizowany przez Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi w ramach Priorytetu VI Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w Poddziałaniu 6.1.1. od 2009 roku. To już jego trzecia edycja.

Jednym z istotnych zadań Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi jest śledzenie procesów zachodzących na rynku pracy województwa łódzkiego. Polega ono w zasadzie na gromadzeniu i dostarczaniu danych, które można podzielić na trzy kategorie:

- wtórne dane gromadzone w ramach obligatoryjnej statystyki bezrobocia, stanowiące trzon wszystkich informacji statystycznych analizowanych oraz upubliczniannych przez WUP;
- wtórne dane pozyskiwane przez inne niż WUP instytucje (np. przez GUS), dotyczące innych niż samo bezrobocie zagadnień rynku pracy, lecz ze względu na tematyczne pokrewieństwo wykorzystywane w analizach prowadzonych przez WUP;
- dane pierwotne pozyskiwane w badaniach terenowych, służące poszerzeniu oraz pogłębieniu informacji dostarczanych na podstawie analizy danych wtórnych.

Rosnące zapotrzebowanie na dane należące do dwóch ostatnich kategorii często stawiało nas w sytuacji, gdy – wobec braku informacji – nie byliśmy w stanie udzielić naszym partnerom pełnej odpowiedzi na nurtujące ich pytania.

Sens istnienia Obserwatorium wynika zatem z potrzeby dostarczania aktualnych i pogłębionych danych statystycznych na poziomie woj. łódzkiego podmiotom: decyzyjnym w obszarze

regionalnego rynku pracy, zaangażowanym w dystrybucję środków finansowych na działania stymulujące rozwój rynku pracy w regionie [środki na te cele z różnych źródeł dystrybuowane są regionalnie] oraz realizującym takie działania w wymiarze praktycznym. Bowiem ogólnodostępne wtórne dane statystyczne okazują się często niewystarczające.

Żywimy nadzieję, iż podejmowane przez nas działania badawcze pozwalają niwelować luki w zbiorach informacji tradycyjnie uzyskiwanych ze źródeł zastanych, co ostatecznie wpłynie na poprawę społecznej i gospodarczej sytuacji w woj. łódzkim, wszelkie bowiem decyzje oparte o rzetelne rozpoznanie przesłanek, jak również możliwych do uzyskania efektów, cechuje daleko większe prawdopodobieństwo trafności, niż działania podejmowane ad hoc.

Dotychczasowe rezultaty projektu spotkały się z pozytywnym odbiorem ze strony instytucji rynku pracy, władz samorządowych, instytucji pośrednictwa pracy, placówek edukacyjnych oraz innych podmiotów działających po popytowej i podażowej stronie rynku pracy woj. łódzkiego, przyczyniając się tym samym do wytworzenia i utrwalania świadomości jego marki u potencjalnych partnerów na rynku pracy.

Wyniki badań zrealizowanych dotychczas z inicjatywy RORP w Łodzi przedstawiono w raportach. Tytuły wybranych publikacji to: *Branże przyszłości. Perspektywy rozwoju zasobów pracy w regionie łódzkim, Umiejętności zawodowe - teoria a praktyka. Wyniki badań w województwie łódzkim, Diagnoza działań osób aktywnie poszukujących pracy w województwie łódzkim, Aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych w województwie łódzkim, Przegląd lokalnych rynków pracy województwa łódzkiego, Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw regionu łódzkiego a możliwości lokalnych rynków pracy, Wzory aktywności zawodowej ludności wiejskiej województwa łódzkiego oraz ich społeczne i ekonomiczne uwarunkowania, Mobilność zarobkowa mieszkańców województwa łódzkiego część I –emigracje, Analiza treści ofert pracy dla mieszkańców woj. łódzkiego zamieszczonych w Internecie* – badanie realizowane cyklicznie od 2009 do 2013 r., *Mobilność zarobkowa*

mieszkańców województwa łódzkiego – część II Migracje, Samozatrudnienie – szansa dla rozwoju gospodarczego regionu czy sposób na czasowe ograniczenie zjawiska bezrobocia, Rynek pracy w opinii młodych bezrobotnych, Demograficzne przesłanki zmian na rynku pracy województwa łódzkiego, Świadomość wyboru zawodu wśród uczniów w województwie łódzkim, Kobiety i mężczyźni wobec zapotrzebowania rynku pracy na kwalifikacje zawodowe. Zrealizowano także badania, z których raporty pod koniec 2013 roku znajdowały się w fazie konsultacji lub przygotowania do publikacji. Należą do nich: *Stare czy nowe kwalifikacje – rynek pracy w Łódzkiem wobec osób po 50 roku życia, Społeczne i przestrzenne zróżnicowanie zjawiska wykluczenia społecznego w województwie łódzkim, Determinanty braku stażu zawodowego lub niskiego stażu zawodowego wśród bezrobotnych powyżej 50 roku życia*.

Wyniki zrealizowanych badań publikowane są systematycznie w wersji elektronicznej na stronie Internetowej Obserwatorium http://obserwatorium.wup.lodz.pl/. Kolportaż wybranych pozycji raportów w wersji papierowej ma miejsce w Biurze Projektu, które znajduje się w siedzibie WUP w Łodzi, przy ul. Wólczańskiej 49, Budynek A, pok. 1.12

Wyniki badań omawiane są także na spotkaniach organizowanych z inicjatywy Obserwatorium. Informacje o terminach i miejscach takich spotkań znaleźć można zarówno na stronie Internetowej WUP w Łodzi http://wup.lodz.pl/ , jak i stronie Internetowej Projektu. Zapraszamy.

Podczas blisko pięcioletniej pracy zespołu Obserwatorium i jego zleceniobiorców opracowano ponad 20 raportów z badań rynku województwa łódzkiego. Mamy nadzieję, że informacje w nich zawarte okazały się przydatne, a sam projekt interesuje wszystkich, którym sytuacja na rynku pracy w naszym województwie nie jest obojętna.

Platforma wymiany informacji

Z naszych obserwacji wynika, że urzędy i agencje pracy, szkoły, czy nawet pracodawcy nie prowadzą regularnej wymiany

informacji. Gdyby np. przedsiębiorcy systematycznie informowali o trudnościach towarzyszących poszukiwaniu pracowników posiadających konkretne kwalifikacje, o prawdopodobnych kierunkach rozwoju własnych firm, a co za tym idzie, o przewidywanym zapotrzebowaniu na kwalifikacje, to szkoły i pośrednicy pracy mogliby elastycznie reagować na ich potrzeby; dostosowywać programy zajęć, tematy szkoleń czy kursów do wymagań rynku. Na tym polu jednak pozostaje nam jeszcze sporo do zrobienia. Dlatego powstał pomysł stworzenia czegoś, co, początkowo całkowicie na własny użytek, nazwaliśmy platformą wymiany informacji o rynku pracy. W praktyce jest to tworzenie i zacieśnianie relacji między Obserwatorium, a innymi instytucjami w celu usprawnienia przepływu danych o różnych zjawiskach i tendencjach zachodzących na rynku pracy w Łódzkiem. Z naszymi partnerami kontaktujemy się telefonicznie bądź przez Internet, choć najważniejsze są dla nas bezpośrednie spotkania, takie jak konferencje, seminaria, szkolenia czy wizyty studyjne.

Takie spotkania najbardziej przyczyniają się do rozwijania bezpośrednich kontaktów między pracownikami wszystkich zaangażowanych instytucji, a to stanowi spoiwo platformy. Oczywistymi partnerami pozostają dla Obserwatorium powiatowe urzędy pracy oraz urząd statystyczny. Powiązania z nimi są rozwijane i wykorzystywane, choćby podczas prowadzonego dwa lata temu badania o nazwie Przegląd lokalnych rynków pracy województwa łódzkiego. Warto także wspomnieć o kontaktach, jakie nawiązaliśmy z Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji, działającym w ramach struktury Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego. W styczniu 2010 roku zawarliśmy umowę o wspólnym monitorowaniu rynku pracy w regionie. Współpraca trwa do dziś.

REKOMENDACJE

Małgorzata Karczewska
Przedszkole Miejskie Nr 12 w Łodzi

PRZYJAŹŃ MIĘDZY PRZEDSZKOLAMI….

Ogólnopolski Dzień Przedszkolaka to dzień, który na stałe zagościł w kartach kalendarza. Miesiące przygotowań, wizyta w Sejmie, zaangażowanie wielu osób przyniosło oczekiwany efekt ...13 września 2013 roku na stronach sejmowych pojawiła się informacja, że uchwała o ustanowieniu Dnia 20 września *Ogólnopolskim Dniem Przedszkolaka,* została przyjęta przez aklamację. Cieszyłyśmy się, jak dzieci ….

Łódzka Grupa Organizacyjna (ŁGO), licząca 12 dyrektorek przedszkoli i wspierana przez inspektora Wydziału Edukacji, pracuje cały rok, aby 20 września imprezy w przedszkolach i obchody centralne były okazją do wspaniałej zabawy dla wszystkich dzieci przeżywających swoje święto. Spotkania te pozawalają nam usystematyzować wiedzę w zakresie przygotowań, wymienić się spostrzeżeniami, wypracować kompromisy, które zagwarantują sukces. ŁGO koordynuje projektem, zaprasza do współpracy przedszkola i firmy wspierające, pozyskuje fundusze, ale przede wszystkim stara się zagwarantować bezpieczną i radosną zabawę.

Na obchody centralne przyjeżdżają dzieci z wielu miast Polski. Gościliśmy już przedszkola z miast ościennych: Konstantynowa Łódzkiego, Pabianic, Zgierza czy Poddębic, ale także Sieradza, Kalisza, Kutna, Łowicza czy Poznania. W sumie nawiązaliśmy kontakt z 30 miastami, które w swoich regionach organizują uroczyste obchody tego sympatycznego święta.

Ku naszej radości, co roku rzesza osób chętnych do współpracy powiększa się. Do Łodzi przyjeżdżają dzieci z nauczycielami, dyrektorami, a także inspektorami wydziałów oświaty, a nawet burmistrzami i przedstawicielami lokalnych władz.

Dzieci, oprócz zabawy, mają zagwarantowaną wizytę w wybranych przedszkolach, gdzie mogą zaprezentować swoje

talenty, jedzą wspólny posiłek z łódzkimi dziećmi, a także zwiedzają przedszkola, sprawdzają, czym się one różnią od ich placówek. Najchętniej jednak korzystają z możliwości wspólnych zabaw w klasach i ogrodach. Wszystko je ciekawi i intryguje.

Przedszkole Miejskie Nr 12 w Łodzi znajdujące się przy ulicy Daniłowskiego 2 gościło u siebie Przedszkole nr 5 im. Misia Uszatka w Sieradzu. Ponieważ wizyta przebiegła w bardzo serdecznej atmosferze, przy zaangażowaniu obu stron, postanowiłyśmy tę znajomość kontynuować. Tak też się stało: wiosną 2013 roku nasze przedszkole odwiedziło Sieradz, a późną jesienią Sieradz przyjechał ponownie do Łodzi. W Sieradzu, już na dworcu, powitała nas dyrekcja przedszkola wraz z telewizją regionalną, która towarzyszyła dzieciom podczas całej interesującej wycieczki. Czułyśmy się naprawdę wyjątkowo... Dzieci były w Parku Staromiejskim, przyjrzały się z bliska zegarowi słonecznemu, a także ruchomemu mostowi, który wzbudził wielkie zainteresowanie. Wzięły udział również w zajęciach edukacyjnych w Centrum Edukacji Ekologicznej.

W listopadzie 2013 sieradzkie przedszkolaki, oprócz kolejnej wizyty w naszym przedszkolu, miały zorganizowaną wycieczkę do Muzeum Animacji *SEMAFOR*, gdzie przewodnik zapoznał dzieci z techniką powstawania kreskówek, a nawet same dzieci brały udział w powstawaniu bajeczki. Mali sieradzanie oglądali także bajkowe postaci z bajek przy ulicy Piotrkowskiej m.in. Misia Uszatka. Wszak ich przedszkole nosi właśnie takie imię. W maju 2014 roku my ponownie odwiedzimy sieradzkie przedszkole.

Kolejnym przedszkolem, z którym planujemy się zaprzyjaźnić jest Przedszkole nr 5 ze Wschowy (woj. lubuskie) W tym roku przedszkolaki ze Wschowy przyjadą do naszego przedszkola już w piątek 19 września, zanocują w naszym przedszkolu i wypoczęte pojadą na obchody centralne Ogólnopolskiego Dnia Przedszkolaka. Z całą pewnością już nocowanie w zupełnie obcym miejscu sprawi dzieciom dużą radość. Tegoroczne obchody centralne odbędą się w Parku 3 Maja przy współudziale MOSiR. Impreza będzie miała charakter sportowy i upłynie pod hasłem *Przedszkolaki to sprawne dzieciaki.* Po uroczystości i wypuszczeniu balonów przedszkolaki

zwiedzą ciekawe miejsca i (mamy nadzieję) pełne wrażeń wrócą do domu.

Ideą tego święta jest wspólna zabawa i radość dzieci, ale także integracja nauczycieli i wszystkich środowisk działających na rzecz edukacji przedszkolnej. W moim przekonaniu, spotkania te mają kluczowe znaczenie w porównywaniu działalności przedszkoli z różnych regionów kraju.

Nauczycielki i dyrektorzy przedszkoli, podczas wizyt, chętnie wymieniają się swoimi doświadczeniami i wspierają w nowych wyzwaniach płynących wraz ze zmianami w oświacie. Każda z nas czeka na kolejne spotkanie licząc na nowe pomysły i rozwiązania mogące uatrakcyjnić codzienną pracę z dzieckiem w wieku przedszkolnym.

Małgorzata Jałkiewicz-Hoffman
Szkoła Mistrzostwa Sportowego W Łodzi

POPULARYZACJA WIEDZY O HISTORII ORAZ KULTURZE REGIONU ŁÓDZKIEGO W RAMACH WSPÓŁPRACY Z ŁÓDZKIM ODDZIAŁEM IPN

Zespół nauczycieli historii i wiedzy o społeczeństwie ze Szkoły Mistrzostwa Sportowego im. Kazimierza Górskiego od lat współpracuje z łódzkim oddziałem Instytutu Pamięci Narodowej, który cyklicznie w okresie wiosenno-jesiennym organizuje lekcje w terenie. Młodzież zyskuje możliwość zapoznania się z zagadnieniami dotyczącymi okresu II wojny światowej, ze szczególnym uwzględnieniem polskiego wysiłku zbrojnego oraz tragicznych losów Polaków w czasie największego konfliktu zbrojnego w dziejach świata. Uczniowie SMS chętnie biorą udział w tak odmiennej i atrakcyjnej formie zajęć historycznych.

W dniu 4 października 2013 roku młodzież z Niepublicznego Liceum Ogólnokształcącego SMS w siatkówce plażowej Polskiego Związku Piłki Siatkowej pod opieką nauczycieli historii – Rafała Kaźmierczaka i Pawła Zbidiego – uczestniczyła w XXI lekcji historii w terenie pt. *Wojna Obronna 1939 r. nad Wartą*. Celem zajęć było upowszechnienie wiedzy o historii i kulturze ziemi sieradzkiej, zwłaszcza w zakresie działań wojennych we wrześniu 1939. Uczniowie mieli okazję zobaczyć zabytkowy zbiór pojazdów wojskowych w Boczkoch (koło Rosoczycy), zgromadzony przez Jacka Kopczyńskiego. Przemaszerowali siedemnastokilometrową trasę po leśnych terenach wokół Rosoczycy, wiodącą aż do parku krajobrazowego dorzecza Warty i zalewu Jeziorsko. Odwiedzili cmentarz z mogiłami żołnierzy poległych we wrześniu 1939 oraz zwiedzili bunkry nad rzeką Wartą.

Zakończenie rajdu odbyło się miejscowości Warta, gdzie uczniowie zwiedzili klasztor oo. Benedyktynów oraz cmentarz żydowski, a następnie przy ognisku zostali nagrodzeni pamiątkowymi dyplomami uczestnictwa oraz publikacjami

przygotowanymi przez łódzki IPN.

Akcja przynosi znakomite efekty w zakresie popularyzacji wśród młodzieży wiedzy o historii oraz kulturze regionu łódzkiego. Ma też ogromny wpływ na kształtowanie się postaw patriotycznych i obywatelskich uczniów oraz ich szacunku wobec przeszłości i tradycji. Jest to jedna z ciekawszych form obcowania z historią: młodzież ma okazję zobaczyć zabytki, pola bitew, miejsca pamięci, a także pomniki przyrody i miejsca kultu religijnego. Rajdy uczą też umiejętności praktycznych, takich jak: posługiwanie się mapą, kompasem, przestrzegania zasad bezpieczeństwa i udzielania pierwszej pomocy. Są również okazją do aktywnego spędzania wolnego czasu przez młodych ludzi, do ich wzajemnej integracji oraz do obcowania z przyrodą,

Donata Andrzejczak
Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli
i Kształcenia Praktycznego

EDUKACJA NORMALIZACYJNA I ZADANIOWA W KONTEKŚCIE RELACJI *SZKOŁA – RYNEK PRACY*

Gospodarka światowa dynamicznie się rozwija. Polska jest jej częścią i jeżeli chce się liczyć na arenie międzynarodowej musi sprostać wymaganiom stawianym przez konkurencyjne gospodarki, oparte na wysokim poziomie rozwoju technologicznego, sprawnej organizacji pracy i wysokiej produktywności. Musi być gotowa do absorbowania nowości decydujących o sukcesie.

O powodzeniu podejmowanych działań decydują ludzie. Ich gotowość do zmian, doskonalenia umiejętności i wdrażania nowych rozwiązań. Potrzeba wdrażania zmian spoczywa nie tylko na pracodawcach, ale także na pracownikach, którym stawia się coraz wyższe wymagania.

Za dobre przygotowanie kadr odpowiada w dużej mierze system edukacji i nauki. Coraz częściej rozumie się, że *edukacja to nie etap w życiu, ale niekończący się proces* odbywający się w domu, szkole, pracy, wszędzie i zawsze z pomocą różnych ludzi (nauczycieli, rodziców, współpracowników, przełożonych). Współcześnie nie można przestać się uczyć, bo „kto nie idzie do przodu, ten się cofa[1].”

Czego od absolwentów oczekują pracodawcy? To pytanie pojawia się zawsze, gdy omawiane są zagadnienia związane z kształceniem zawodowym. Badania prowadzone przez różne instytucje zajmujące się rynkiem pracy między innymi przez Szkołę Główną Handlową, Amerykańską Izbę Handlu w Polsce oraz Ernst&Young oraz urzędy pracy potwierdzają, że dla pracodawców ważniejsze niż specjalistyczna wiedza i doświadczenie są kompetencje osobowe.

Wśród wymagań uniwersalnych, najczęściej wymienianych przez

1 Johann Wolfgang von Goethe.

pracodawców, króluje znajomość języków obcych - najlepiej dwóch lub trzech oraz umiejętności matematyczne i informatyczne. Coraz większą uwagę pracodawcy przykładają także do tzw. kompetencji miękkich. Liczy się dla nich to, czy potencjalny pracownik jest komunikatywny, pomysłowy, czy umie pracować w zespole albo to, jak radzi sobie z problemami. Pracownicy powinni być samodzielni, zdolni do planowania pracy i zarządzania swoim stanowiskiem, gotowi do ciągłego uczenia się i podnoszenia kwalifikacji zawodowych, społecznych oraz adaptacji do zmieniających się warunków. Zmiany miejsc i stanowisk pracy wymuszają konieczność ciągłego dostosowywania swoich umiejętności i kompetencji do realizowanej roli zawodowej.

Pracodawcy z coraz większym dystansem podchodzą do oceny na dyplomie. Henryka Bochniarz, prezydent Konfederacji Pracodawców Lewiatan podczas Europejskiego Forum Nowych Idei w Sopocie[2] stwierdziła „Nie patrzę na dyplom, patrzę przede wszystkim na osobowość. Podczas procesu rekrutacji zwracam uwagę to, czy osoba ma ciekawe pasje, odbyte praktyki lub wolontariat oraz czy chętnie podróżuje i uczy się języków".

Kompetencje potrzebne pracownikowi przez całe życie, które trzeba rozwijać od najmłodszych lat to:

- ciekawość świata, chęć ciągłego uczenia się i doskonalenia swoich umiejętności,
- twórcze podejście do rzeczywistości, wychodzenie poza schematy myślenia, pozytywne negowanie zastałego porządku i poszukiwanie rozwiązań nowatorskich,
- umiejętność współpracy, negocjacji i ponoszenia odpowiedzialności za działania podjęte przez siebie i grupę,
- uczciwość i zaufanie,
- samodyscyplina w realizacji podejmowanych działań.

Obecnie nie można oczekiwać, że wiedza zdobyta w okresie szkolnym będzie wystarczającą do wykonywania zadań zawodowych za kilka lub kilkanaście lat. Postęp, jaki dokonuje się

2 26 września 2013 w ramach Europejskiego Forum Nowych Idei, w Zatoce Dialogu odbyła się dyskusja *Czego pracodawcy oczekują od młodych?*

we wszystkich dziedzinach życia, wymusza wręcz konieczność aktualizowania wiadomości, zdobywania nowych umiejętności i kompetencji. Ciągła nauka stała się wymogiem współczesnych czasów i warunkiem niezbędnym dla sprawnego funkcjonowania każdego człowieka. Zarówno pracodawcy jak i pracownicy muszą zdawać sobie sprawę z tego, że możliwości rozwojowe jednostek gospodarujących zależą od jakości kapitału ludzkiego, jego kreatywności, innowacyjności, zdolności i adaptacji do nowych warunków. Owa jakość kapitału ludzkiego kształtowana jest w decydującym stopniu w procesie kształcenia formalnego, nieformalnego i pozaformalnego.

Przedmiotem transakcji na rynku pracy są umiejętności i wiadomości, jakie pracownicy mają do zaoferowania. Im bardziej oferta pracy odpowiada oczekiwaniom pracodawców, tym większe szanse na zatrudnienie i rozwój zawodowy. Ponieważ szeroko rozumiana edukacja powinna przygotować uczących się do pełnienia roli na rynku pracy należy zastanowić się nad tym, w jaki sposób powinno to nastąpić.

Szkoły potrzebują gruntownych zmian polegających głównie na zmianach myślenia o roli szkoły i nauczycieli w przygotowaniu absolwentów do rynku pracy. Trzeba odejść od dość powszechnego przekonania, że najważniejszym kryterium oceny sprawności funkcjonowania szkoły są wyniki osiągane na egzaminach zewnętrznych potwierdzających przygotowanie do zawodu. Nauczyciele, skupiając się na przygotowaniu uczących się do wykonywania zadań testowych, zapominają o przygotowaniu ich do wykonywania zadań zawodowych.

Ponadto szkoły nie należy traktować jako instytucji skutecznie uczącej. Uczyć się musi każdy samodzielnie, przez cały czas, a szkoła ma stworzyć warunki, w których to uczenie się jest możliwe, skuteczne i efektywniejsze niż w innych warunkach.

Należy zmienić podejście do odpowiedzialności za efekty uczenia się. Dotychczas tą odpowiedzialnością obarcza się głownie nauczycieli. Uczący się często są traktowani jak bezwolne istoty nieponoszące odpowiedzialności za efekty podejmowanych działań, na które skierowany jest proces nauczania. Nowoczesne podejście

do procesu kształcenia musi przenieść ciężar odpowiedzialności z nauczających na uczących się. Nauczyciele, szkoły muszą stworzyć warunki do efektywnego rozwoju uczących się i możliwości walidacji. Nauczyciele muszą stać się przewodnikami, tutorami, mentorami i coachami, którzy pomogą rozwijać zainteresowania, kreatywne, samodzielne myślenie, innowacyjne podejście do otaczającej rzeczywistości, samodzielność i odpowiedzialność w działaniu.

„Celem wykształcenia nie jest napełnienie umysłu człowieka faktami; zadaniem jest nauczyć go, jak ma używać umysłu do. myślenia. A często zdarza się, że człowiek lepiej umie myśleć, nie będąc krępowany wiedzą przeszłości”[3].

W Polskim systemie edukacyjnym stosuje się dwa zasadnicze systemy kształcenia: pierwszy to system tradycyjny oparty o kształcenie przedmiotowe, a drugi to system kształcenia modułowego nazywany także systemem kształcenia zadaniowego.

W systemie kształcenia tradycyjnego występuje wyraźne wydzielenie przedmiotów nauczania. Przedmioty nauczania jako określone dziedziny wiedzy, np. ekonomika przedsiębiorstw, mechanika, elektronika, elementy prawa, podstawy projektowania. W programach przedmiotowych jest wyraźny podział na kształcenie teoretyczne i kształcenie praktyczne. Nie sprzyja to kształtowaniu umiejętności zawodowych. Podział przedmioty powoduje oddzielanie treści (teorii) od zadań. Uczący się często nie widzą związku pomiędzy przedmiotami i rzadko wykorzystują wiadomości z jednego przedmiotu na drugim. Jest to sytuacja, która co prawda ułatwia organizację pracy nauczyciela i szkoły, ponieważ jest znana od lat i nie wymaga zmian, ale jest mniej efektywna, jeśli chodzi o przygotowanie do wykonywania zadań zawodowych.

W kształceniu zadaniowym wyodrębniane są moduły integrujące teorię i praktykę różnych dziedzin wiedzy niezbędną do wykonania określonych zadań zawodowych. Program kształcenia podzielony jest na moduły. Moduły z kolei podzielone są na jednostki modułowe np. programowanie i obsługa urządzeń i systemów

3 Henry Ford

mechatronicznych, budowanie układów elektrycznych, pozyskiwanie źródeł finansowania działalności gospodarczej, organizowanie przepływów logistycznych, które są zadaniami zawodowymi o wyraźnym początku i końcu a ich wykonanie kończy konkretna decyzja, usługa lub produkt.

W prawidłowo skonstruowanym programie modułowym nazwa jednostki modułowej powinna być tożsama z nazwą zadania zawodowego. Jednostka modułowa musi stanowić wycinek pracy, który nie podlega dalszym podziałom. Rezultatem kształcenia w jednostce modułowej programu jest osiągnięcie kwalifikacji (umiejętności, wiadomości, cechy psychofizyczne) potrzebnych do wykonania zadania zawodowego (jednostki modułowej pracy).

Postęp, jaki dokonuje się w gospodarce, wymusza zmiany treści programowych. W kształceniu tradycyjnym zmiany te wpływają na wiele przedmiotów i wymagają zmiany całego programu. W programie modułowym zarówno nieaktualne moduły jak i poszczególne jednostki modułowe mogą być wymieniane i zastępowane nowymi, bez konieczności zmiany całego programu. Ta elastyczność kształcenia sprawia, że jest to system kształcenia lepiej przygotowany i reagujący na potrzeby rynku pracy. Kształcenie modułowe umożliwia wprowadzanie do treści kształcenia tych zagadnień, które są aktualne i potrzebne w działaniu.

Zmiana systemu gospodarczego, przystąpienie do Unii Europejskiej, duża konkurencja w gospodarce, wymusiły na podmiotach gospodarujących potrzebę podnoszenia jakości oferowanych produktów, ujednolicenia ich parametrów i sposobów postępowania z nimi. Zaistniała potrzeba *uzyskania optymalnego, w danych okolicznościach, stopnia uporządkowania, poprzez ustalenie postanowień przeznaczonych do powszechnego i wielokrotnego stosowania, dotyczących istniejących lub mogących wystąpić problemów*[4]. Takie ujednolicenie pozwala wprowadzić standardy oceny jakości i bezpieczeństwa produktów i usług, obniżyć koszty działania i wprowadzić międzynarodową

4 PN-EN 45020:2009

współpracę. Wobec zmian, jakie zaszły w gospodarce zaistniała potrzeba wprowadzenia do edukacji treści, które wyjaśniałyby konieczność porządkowania zjawisk, procesów i produktów.

Normalizacja w kształceniu zawodowym musi być ukierunkowana na określony cel związany z obecnymi lub przewidywanymi zdarzeniami oraz na określony zakres, którego dotyczyć będzie rozwiązanie normalizacyjne. Musi prowadzić do osiągnięcia rezultatów w postaci uzyskania znormalizowanego, bezpiecznego procesu lub produktu o wysokiej jakości użytkowej. Ponadto musi prowadzić do obniżenia kosztów wynikających z eliminowania braków, błędów w działaniu, nadmiernego zużycia czynników produkcji.

Współczesny świat trudno sobie wyobrazić bez normalizacji i norm. Procesy normalizacyjne występujące we wszystkich dziedzinach życia i gospodarowania muszą wpływać na proces edukacji zawodowej. W kształceniu zawodowym treści dotyczące edukacji normalizacyjnej występowały zawsze. Jednak współcześnie muszą być traktowane jako niezbędny podstawowy element przyszłych kwalifikacji zawodowych oraz wykształcenia ogólnego.

Znajomość zagadnień normalizacyjnych i stosowanie tej wiedzy w praktyce jest niezbędne dla każdego pracownika i pracodawcy, ponieważ normalizacja poza zwiększeniem bezpieczeństwa działania gospodarczego, unifikuje i minimalizuje ryzyko, daje dostęp do aktualnej wiedzy, rozwiązań technicznych i technologicznych oraz pozwala na zwiększyć konkurencyjności.

Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego współpracuje z Polskim Komitetem Normalizacyjnym w tworzeniu systemu edukacji normalizacyjnej w szkołach. Powstaje sieć szkół wdrażających edukację normalizacyjną, a konsultanci kształcenia zawodowego Anna Siennicka i Donata Andrzejczak uczestniczą w spotkaniach seminaryjnych PKN i koordynują prace związane z tworzeniem Sieci Szkół Wdrażających Model Edukacji Normalizacyjnej.

Podsumowując przedstawione uwagi, można stwierdzić, że kształcenie modułowe jako system wykorzystujący wiedzę

teoretyczną bezpośrednio w działaniu – do wykonania zadania zawodowego, umożliwia wdrażanie zagadnień normalizacyjnych na każdym etapie nauki. Absolwenci tego typu kształcenia są lepiej przygotowani do oczekiwań pracodawców dzięki temu, że łączą wiedzę z praktyką. Szybko adaptują do kształcenia nowe treści, które są wynikiem zmian w gospodarce. Uczą się samodzielnego myślenia i działania.

Jadwiga Morawiec
i Maria Stompel
Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli
i Kształcenia Praktycznego

Konferencja MECHATRONIKA WOKÓŁ NAS w Centrum Konferencyjno-Wystawienniczym w Łodzi w ramach Łódzkich Targów Edukacyjnych

15 marca 2012 roku w godzinach 13.00-15.00 w Centrum Konferencyjno-Wystawienniczym w ramach XV Łódzkich Targów Edukacyjnych 2012 odbyła się pierwsza konferencja *Mechatronika wokół nas*, zorganizowana przez Pracownię Edukacji Zawodowej Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego. Program konferencji obejmował wystąpienia konsultantów i pracowników ŁCDNiKP oraz prezentacje wizualizujące zastosowanie mechatroniki w praktyce w wykonaniu, między innymi, uczniów łódzkich szkół:

– *Mechatronika w domu* – prezentacja sprzętu AGD Mariusza Niezabitowskiego, Michała Gawrycha uczniów z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 22 w Łodzi,

– *Ramię manipulatora* – prezentacja pracy modelowo-konstrukcyjnej ucznia Adriana Michalaka wykonana pod kierunkiem nauczyciela Grzegorza Łakomskiego z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9 w Łodzi.

Z wielkim zainteresowaniem spotkało się wystąpienie *O mechatronice trochę więcej* przedstawiciela firmy Mechatronik. Grochowski A.R. Zaprezentowane zostały: robot kroczący InsektBOT i robot mobilny SumiBOT, które spełniają wszystkie wymagania kategorii minisumo i mogą brać udział w zawodach. Prezentowane urządzenia mogą również spełniać funkcję dydaktyczną wspomagając naukę tworzenia algorytmów i programowania robotów mobilnych.

Prawdziwy podziw wzbudziła prezentacja *Pierwsze kroki w mechatronice* – ucznia czwartej klasy szkoły podstawowej

Bartosza Kolewy oraz Marka Buły opiekuna Pracowni Informatyczno-Wynalazczej z Pałacu Młodzieży w Łodzi. Bartosz przedstawił własnoręcznie skonstruowane urządzenie samobieżne i dźwig mechaniczny, zbudowane z materiałów pochodzących z odzysku.

Niezwykle interesująco o mechatronice opowiadał Marek Bączyński, przedstawiciel Akademii Młodych Twórców ŁCDNiKP, w prezentacji *Pokaz robotów – roboty mobilne, czyli mechatronika lekka, łatwa i przyjemna*. Pokaz przybliżył możliwości konstruowania różnych robotów z klocków Lego.

Na zakończenie konferencji przeprowadzono konsultacje dla uczestników w zakresie wykorzystania mechatroniki w przemyśle spożywczym i farmaceutycznym oraz w budownictwie i medycynie.

W pierwszej konferencji wzięło udział ok. 80 osób - uczniów łódzkich gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych ich rodziców, nauczycieli, seniorów oraz innych osób zainteresowanych mechatroniką. Uczestnicy otrzymali, specjalnie przygotowaną przez Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego na konferencję, publikację pt. *Mechatronika wokół nas* oraz inne materiały informacyjne.

Zainteresowanie konferencją *Mechatronika wokół nas* świadczy o potrzebie zorganizowania dalszych spotkań edukacyjnych przybliżających zagadnienia zawiązane z zastosowaniem mechatroniki w praktyce nie tylko uczniom łódzkich szkół, ale także rodzicom uczniów oraz seniorom. Tradycja organizacji Konferencji jest utrzymana, w tym roku odbędzie się ona po raz czwarty.

Jadwiga Morawiec
Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli
I Kształcenia Praktycznego

Rekomendacja konferencji *Kształcenie modułowe-zadaniowe w edukacji mechatronicznej w Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego*

Rokrocznie Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego jest organizatorem konferencji dla dyrekcji, nauczycieli i rodziców uczniów klas pierwszych Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 22 w Łodzi, która dotyczy kształcenia modułowego i organizacji zajęć edukacyjnych w Ośrodku Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego.

W trakcie konferencji prezentowane są zagadnienia:

1. Model kształcenia zawodowego w Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego.
2. Mechatronik – zawodem przyszłości.
3. Prawa i obowiązki uczących się w Ośrodku Osiągania i Doskonalenia Kwalifikacji Zawodowych.
4. Ocenianie i promowanie uczących się.
5. Wyposażenie techniczno-dydaktyczne laboratorium Regionalnego Ośrodka Edukacji Mechatronicznej.

Dużym zainteresowaniem cieszą się prezentacje stanowisk techniczno-dydaktycznych w laboratoriach i pracowniach, w których uczący się kształtują umiejętności zawodowe w systemie modułowo-zadaniowym.

Nieodłącznym elementem konferencji są konsultacje dla rodziców uczniów, które odnoszą się do:

- systemu oceniania uczących się,
- praw i obowiązków uczniów w pracowniach i na terenie ŁCDNiKP,
- możliwości zatrudnienia absolwentów w zawodach mechatronicznych,
- dodatkowych zajęć pozalekcyjnych w ŁCDNiKP,

– możliwości dalszej edukacji zawodowej uczniów szkół zasadniczych.

W konferencji bierze udział około 40 osób – dyrektorzy, kierownik szkolenia praktycznego, nauczyciele, rodzice uczniów klas pierwszych szkoły oraz dyrekcja, nauczyciele i konsultanci ŁCDNiKP.

Rekomendacja konferencji obejmuje kształcenie modułowe-zadaniowe w edukacji. Wdrażane w Ośrodku Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego jest wiodącą formą pracy proponowaną uczącym się w trakcie kształcenia w zawodach związanych z mechatroniką.

Jadwiga Morawiec
Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli
I Kształcenia Praktycznego

Zdrowie na talerzu – seminarium dla seniora w ramach Łódzkich Targów Edukacyjnych

14 marca 2013 roku w Centrum Konferencyjno-Wystawienniczym MTŁ, w ramach imprez towarzyszących XVI Łódzkim Targom Edukacyjnym, odbyło się seminarium *Zdrowie na talerzu*. Seminarium zorganizowała Pracownia Edukacji Zawodowej Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego, a jego adresatami byli seniorzy, nauczyciele oraz osoby zainteresowane zdrowym odżywianiem.

W programie spotkania znalazły się wystąpienia specjalistów z dziedziny żywienia i żywności oraz prezentacje uczniów Zespołu Szkół Przemysłu Spożywczego przygotowane pod opieką Marty Matuszewskiej Sitek – nauczycielki ZSPS.

Dużym zainteresowaniem cieszyło się wystąpienie Bożeny Żak Cyran, dietoterapeutki zajmującej się przywracaniem zdrowia dietą, *Życie bez chorób – profilaktyka i leczenie przez naturalne odżywianie*. Bożena Żak Cyran uważa, że pomimo wielu informacji na temat różnorodnych diet, istnieje mała świadomość współzależności między jakością naszego pożywienia, a prawidłowym funkcjonowaniem układu odpornościowego. Właściwie dobrane pokarmy nie tylko nas odżywiają, ale zapewniają także ochronę przed chorobami i wydłużają życie.

Pani Anna Chmielewska menedżerka produktów *Tupperware* przedstawiła nowe metody przyrządzania potraw. Przygotowała potrawy, które wymagają delikatnego gotowania, ale bez gotowania tradycyjną metodą. Warzywa przygotowane w ten sposób są lekko chrupiące, makaron nierozgotowany, ryż sypki, ryby i mięso drobiowe soczyste. Wszyscy obecni na seminarium mogli się o tym przekonać uczestnicząc w degustacjach przygotowanych przez prezenterkę potraw.

Niezwykle interesująco o chlebie, jego wartości odżywczej

i produkcji opowiadały uczennice Zespołu Szkół Przemysłu Spożywczego: Klaudia Damilak i Anna Matyaszczyk.

Konferencje poświęcone tej tematyce są kontynuowane, a ich adresatem są nie tylko uczniowie, ale także seniorzy.

Maria Wajgner
Zespół Szkół Ekonomiczno-Turystyczno-Hotelarskich w Łodzi

Kształtowanie umiejętności zawodowych w Zespole Szkół Ekonomiczno-Turystyczno-Hotelarskich odpowiedzią na potrzeby rynku pracy

Edukacja zawodowa musi uwzględniać przemiany cywilizacyjne, oczekiwania ludzi i potrzeby ich aktywności zawodowej w społeczeństwie. Realizacja tych założeń służyć ma wzrostowi świadomości uczniów, potrzebnej do planowania ścieżki kariery zawodowej, kształtowania właściwych postaw pracowniczych oraz sprawnego poruszania się po rynku pracy. Edukacja zawodowa, musi jednocześnie uwzględniać potrzeby trzech podmiotów: uczniów, pracodawców i nauczycieli, co oznacza, że należy dostosować ofertę kształcenia do potrzeb rynku pracy (pracodawców) oraz oczekiwań zainteresowanych nauką ludzi, przygotować wykwalifikowaną kadrę wyposażoną w nowoczesny warsztat pracy.

Szkole zawodowej należy stworzyć warunki współpracy z otoczeniem gospodarczym, tj. instytucjami rynku pracy, przedsiębiorcami i pracodawcami. Nie mogą istnieć bariery pomiędzy światem edukacji i produkcji, zatem przedsiębiorstwa powinny brać aktywny udział w procesie edukacyjnym. Zespół Szkół Ekonomiczno-Turystyczno-Hotelarskich jest szkołą, która dostrzegła potrzebę dostosowania swojej oferty edukacyjnej do potrzeb rozwijającej się gospodarki oraz rynku pracy. Jest jedyną w Łodzi państwową szkołą, kształcącą kadry techników dla rozwijającej się branży hotelarsko-turystycznej w regionie łódzkim. Kształcenie w zawodzie technik hotelarstwa oraz technik obsługi turystycznej przygotowuje uczniów do uruchomienia, zorganizowania i prowadzenia: biura podróży, pensjonatu. Typowymi miejscami pracy są: obiekty bazy noclegowej, tj. zakłady hotelarskie, ośrodki wypoczynkowe, zakłady uzdrowiskowe, pensjonaty, zajazdy, gościńce, schroniska, kwatery prywatne, biura

turystyczne itp. Absolwenci tych kierunków mogą być również zatrudniani w organach administracji samorządowej zajmujących się usługami hotelarsko-turystycznymi, także w branżowych organizacjach i stowarzyszeniach. Mogą również prowadzić własną działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług noclegowych.

Kształcenie w zawodzie technik ekonomista ma na celu przygotowanie absolwentów do sprawnego wykonywania różnorodnych zadań zawodowych w warunkach gospodarki rynkowej. Technik ekonomista może być zatrudniony na wszystkich stanowiskach pracy w małych podmiotach gospodarczych, jak również na innych stanowiskach, na których potrzebna jest podstawowa wiedza i umiejętności z zakresu finansów i rachunkowości. Do podstawowych zadań zawodowych wykonywanych przez technika ekonomistę należy m.in. samodzielne wykonywanie lub współdziałanie przy wykonywaniu czynności związanych z organizacją i przygotowywaniem procesów: zaopatrzenia, magazynowania, transportu, a przede wszystkim sprzedaży produktów (w tym usług) w różnych podmiotach gospodarczych, także prowadzenie prac związanych z badaniem rynku, planowaniem i sprawozdawczością, polityką zatrudnienia, wynagrodzeniami, zaopatrzeniem i gospodarką materiałową, sprzedażą produktów, księgowością i gospodarką finansową podmiotów gospodarczych, jak również wykonywanie typowych prac biurowych. W szkole odbywają się również spotkania robocze z dyrektorami, reprezentantami zarządu wybranych hoteli, przedstawicielami branży turystycznej oraz ekonomicznej, Do współpracy szkoła pozyskała hotele: Grand, Ibis, Fokus, Reymont, Zacisze, Ambasador, Andel”s, Campanile, mHotel, Kacperski, Agencję Turystyczną Wilejka, Biura Podróży i Turystyki: Almatur, Hentur, Ecco Holiday, Rainbowtours, Polonus Travel, Konsorcjum Polskich Biur Podróży, PKO BP oraz biura rachunkowe i podatkowe. Zakres tej współpracy jest różny i każdorazowo dostosowany do potrzeb szkoły. Branża hotelarsko-turystyczna jak nikt inny, rozumie potrzebę współpracy ze szkołą w procesie kształcenia kadr także na etapie rekrutacji. Pracodawcy

są ponadto często zapraszani do uczestnictwa w szkolnych uroczystościach. Pełnią również funkcję ekspertów w organizowanych przez szkołę konkursach o tematyce zawodowej, są fundatorami nagród dla zwycięzców. Przy współpracy z Uniwersytetem Łódzkim i Regionalną Organizacją Turystyczną szkoła zorganizowała w bieżącym roku pierwszą edycję Olimpiady Wiedzy o Turystyce.

Efekty partnerstwa z pracodawcami to:

- przygotowanie szkoły do kształcenia zawodowego zgodnie ze standardem wyposażenia pracowni przedmiotowych,
- otworzenie nowej pracowni dydaktycznej do kształcenia zawodowego,
- zorganizowanie nauczycielom praktyk zawodowych w celu utrzymania bezpośredniego kontaktu z branżą, a tym samym łączenia teorii z praktyką,
- przygotowanie uczniów do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe,
- zorganizowanie zajęć praktycznych, wycieczek metodycznych oraz praktyk zawodowych,
- zatrudnianie uczniów podczas ferii zimowych oraz letnich,
- ukształtowanie pozytywnego wizerunku szkoły w regionie.

Nauczyciele i Dyrektor Zespołu Szkół Ekonomiczno-Turystyczno-Hotelarskich w Łodzi dostrzegli, że rozwój szkolnictwa zawodowego jest nierozerwalnie związany z rynkiem pracy. Przekonywanie uczniów o tym, że ukształtowane w szkole praktyczne umiejętności zawodowe pozwolą im odnaleźć się na rynku pracy, nie jest potrzebne. Uczniowie wiedzą o tym, znają oczekiwania pracodawców, mają z nimi w trakcie nauki bardzo dobry kontakt.

Henryka Michalska
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9 w Łodzi

PARTNERSTWO ZESPOŁU SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 9 W ŁODZI Z BSH SPRZĘT GOSPODARSTWA DOMOWEGO SP. Z O.O.

Profil działalności firmy

BSH Sprzęt Gospodarstwa Domowego Sp. z o.o. to spółka-córka niemieckiego koncernu BSH Bosch und Siemens Hausgeräte GmbH z siedzibą w Monachium, będąca światowym liderem w produkcji wysokiej klasy pralek i zmywarek. Dodać warto, że firma dysponuje również Centrum Badań i Rozwoju Suszarek, w którym łódzcy inżynierowie projektują urządzenia na rynek Europy Zachodniej oraz Centrum Usług Informatycznych, stanowiącym ważne zaplecze dla nowoczesnej i nowatorskiej myśli techniczno-informatycznej.

Charakterystyka działań oraz efektów procesów wdrożeniowych firmy zorientowanych na organizowanie partnerstwa z Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9 im. Komisji Edukacji Narodowej

Corocznie uczniowie klas patronackich na początku roku szkolnego otrzymują od firmy BSH podręczniki do kształcenia w dziedzinie mechatroniki, poradniki dla technika mechanika, uniwersalne przyrządy pomiarowe itp. Ważnym elementem współpracy jest udział uczniów w bezpłatnych zajęciach kursu języka niemieckiego, który ułatwia rozwijanie sprawności komunikacyjnych tak ważnych we współczesnym świecie. Spotkania te ukierunkowane są na aktualną, interesującą uczestników, tematykę, motywują także do poznania słownictwa specjalistycznego; wspomniany aspekt jest niezwykle ważny, bowiem w ostatnich latach procesy zbierania informacji, komunikacji i interakcji ponad granicami narodowymi, językowymi

i kulturowymi nabrały wyjątkowego znaczenia. Biegłe posługiwanie się językiem niemieckim sprawi, że w przyszłości absolwenci ZSP nr 9 w Łodzi sprostają wymogom globalizacji, stanowiącej znak naszych czasów, będą w stanie nawiązywać intensywne bilateralne kontakty pomiędzy dwoma różnymi krajami i kulturami.

W ramach współpracy pomiędzy placówkami uczniowie biorą udział w sfinansowanych przez BSH wycieczkach integracyjnych, które stanowią ważny aspekt pracy wychowawczej, uczą właściwego kreowania relacji interpersonalnych, ułatwiają wzajemne poznanie nastolatkom, a także nawiązanie kontaktu z wychowawcą, pozwalają na aktywny wypoczynek i poznawanie kraju.

Za niezwykle cenne przedsięwzięcie uznać należy także liczne wycieczki sprofilowane zawodowo m.in. do siedziby firmy BSH, a także do firm PAS Polska Sp. z o.o., Wirthwein Polska Sp. z o.o., Coco Werk Sp. z o.o., Bilplast Sp. z o.o., Drahtzug Stein Sp. z o.o., Mecalit Polska Sp. z o.o.. Efektem tego działania jest zapoznanie uczniów z profilem produkcji i zarządzania, demonstracja nowoczesnych technologii i prezentacja rzeczywistych warunków, w jakich odbywa się proces produkcyjny.

Wrzesień każdego roku szkolnego jest także okazją do spotkań przedstawicieli firmy patronackiej z uczniami szkoły i ich rodzicami w ramach szeroko zakrojonej akcji poradnictwa zawodowego. Multimedialna prezentacja połączona z rzeczowymi i merytorycznymi wystąpieniami pracowników, w ciekawy i interesujący sposób przybliża codzienną egzystencję przedsiębiorstwa.

Tego typu działania zespolone są z codzienną edukacyjną rzeczywistością. Należy podkreślić, że w czasie całego cyklu nauki przyszli technicy mają organizowane zajęcia dydaktyczne w specjalnie przygotowanym w firmie laboratorium, które umożliwiają korelację kształcenia teoretycznego z praktycznym (uczniowie posługują się narzędziami wykorzystywanymi do obróbki ręcznej metali, a także montażu elementów pneumatycznych i hydraulicznych).

Coroczną pracę wieńczą nagrody, które otrzymują uczniowie osiągający najwyższe wyniki w nauce.

Uczniowie mają możliwość uczestniczenia w kursach potwierdzających kwalifikacje SEP finansowanych przez firmę.

Przecenić nie można także aktywności BSH, która wspiera ZSP nr 9 na płaszczyźnie ekonomicznej, finansując zakup pomocy naukowych oraz materiałów eksploatacyjnych stosowanych w cyklu nauczania. Inwestycje w bazę technodydaktyczną naszej placówki (zakup komputerów oraz monitorów, które będą stanowiły wyposażenie sali informatycznej i pozwolą uczniom stosować nowoczesny sprzęt w procesie lekcyjnym) uznać należy za istotną pomoc umożliwiającą realizację zajęć edukacyjnych i nowoczesne kształcenie w zawodzie technik mechatronik. Ponadto sukcesywnie przekazywane są szkole sprawne urządzenia techniczne pochodzące z wymiany linii technologicznych w firmie.

Owocem edukacyjnej współpracy między BSH i ZSP nr 9 są oferty zatrudnienia absolwentów połączonego z propozycjami dalszego rozwoju zawodowego. Firma BSH umożliwia młodzieży kończącej szkołę kontynuację nauki na wyższej uczelni w Berlinie, zapewniając finansowanie pobytu przez cały czas studiów (studia dualne).

Henryka Michalska
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9 w Łodzi

PARTNERSTWO ZESPOŁU SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 9 W ŁODZI Z DALKIĄ ŁÓDŹ

Profil działalności firmy

Dalkia Łódź jest jedną z największych firm ciepłowniczych w kraju i liderem lokalnego rynku ciepła. Wytwarza ciepło systemowe i energię elektryczną w kogeneracji, co jest optymalnym wariantem wykorzystania paliw. Dostarcza ciepło systemowe dla mieszkańców miasta poprzez własna sieć ciepłowniczą. Dalkia inwestuje również w odnawialne źródła energii, prowadzi działania na rzecz racjonalnego korzystania z energii, jest partnerem szeregu inicjatyw mających na celu zrównoważony rozwój społeczności lokalnej, miasta i regionu.

Dalkia Łódź jest kontynuatorem 100 letniej tradycji łódzkiej energetyki. Dzięki doświadczeniu, stosowanym technologiom zapewnia wysoką jakość świadczonych usług i konkurencyjną cenę oferowanego produktu. Jest źródłem nowych możliwości dla partnerskiej współpracy z klientami. Działa na rzecz ochrony środowiska naturalnego wdrażając szereg inwestycji proekologicznych i współpracując w zakresie edukacji dzieci i młodzieży. Poprzez aktywne wspieranie przedsięwzięć związanych z edukacją, sportem, kulturą, sztuką i nauką Dalkia przyczynia się do rozwoju miasta i społeczności lokalnych.

Spółka jest jednym z kluczowych pracodawców w mieście i regionie.

Dalkia Łódź – charakterystyka działań innowacyjnych oraz efektów procesów wdrożeniowych zorientowanych na organizowanie partnerstwa z Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9 im. Komisji Edukacji Narodowej

W ramach dwustronnej współpracy uczniowie klas energetycznych i elektrycznych ZSP nr 9 w Łodzi mają możliwość uczestniczenia w zajęciach praktycznych i praktykach zawodowych na terenie elektrociepłowni, a także spotkań z przedstawicielami firmy. Dla uczniów klas III kształcących się w wyżej wymienionych zawodach organizowane są czterotygodniowe praktyki zawodowe na terenie łódzkich elektrociepłowni należących do firmy Dalkia Łódź. Dodatkowo w przedsiębiorstwie prowadzone są zajęcia praktyczne dla uczniów klas patronackich.

Firma zakupuje młodzieży stosowne podręczniki i książki do kształcenia zawodowego, oferując również szkolnej bibliotece czasopisma techniczne, umożliwiające rozwój zainteresowań i kontakt z najnowszą myślą techniczną.

Omawiając dwustronną współpracę, szczególnie wyeksponować należy realizację projektu o wartości 1000 000 PLN zatytułowanego: Przyszłość zawodowa z energią w ramach PO KL (luty 2012 – grudzień 2013). Udział w zorganizowanych wówczas zajęciach umożliwił uczniom nabycie umiejętności niezbędnych z punktu widzenia pracodawcy. Uczestnicy mieli także możliwość uzupełnienia swojej wiedzy z zakresu przedmiotów stanowiących podstawę przygotowania zawodowego. Ponadto – wyrażając przekonanie, że uczeń powinien być nie tylko aktywnym, ale również samoinicjującym podmiotem procesu uczenia się – szkoła wspólnie z Dalkią Łódź zorganizowała konkurs na logo wspomnianego projektu; nagrodzona praca (aparat fotograficzny ufundowany przez sponsora) firmowała przedsięwzięcie. Dodać należy, że szkoła zyskała także sprzęt niezbędny w realizacji zadań kształcenia zawodowego.

Za niezwykle cenną inicjatywę pracodawcy uznać należy uruchomienie kursów umożliwiających uczniom zdobycie dodatkowych umiejętności, potwierdzonych stosownymi certyfikatami, m.in. takich jak: uprawnienia SEP, komputerowe wspomaganie projektowania AutoCAD, obsługa wózków widłowych.

Istotną funkcję edukacyjną w ramach omawianej współpracy pełnią zawodoznawcze wycieczki, którym patronuje dążenie do zapoznania uczniów z nowymi technologiami pozyskiwania energii cieplnej, takimi jak: energia wiatrowa, energia wodna czy energia z biomasy.

Dalkia Łódź włącza się również w działania edukacyjno-wychowawcze szkoły, nagradzając na koniec każdego roku szkolnego wychowanków klas patronackich, którzy osiągnęli wysokie wyniki w nauce (nagrody finansowe albo sprzęt elektroniczny przydatny w pracy elektryka bądź energetyka). Ponadto najlepsi uczniowie otrzymują stypendia, które przyznawane są przez komisję składającą się z przedstawicieli firmy i szkoły (w minionym i obecnym roku szkolnym stypendia o wartości kilkuset złotych każde otrzymuje 3 uczniów). Nadmienić trzeba, że wszyscy uczniowie klas objętych patronatem uzyskują dofinansowanie do krajoznawczych wycieczek szkolnych (każda klasa 1 raz w ciągu roku).

Dalkia Łódź wspiera finansowo działania promocyjno-marketingowe szkoły poprzez zakup banerów, reklamę w gazetach, finansowanie wydruku ulotek, plakatów. Banery rozwieszone na budynkach należących do firmy i na murach szkoły przyczyniają się do zwiększenia rozpoznawalności Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9 wśród mieszkańców naszego regionu.

Szkoła otrzymuje bardzo duże wsparcie w kreowaniu wielowymiarowej komunikacji, współtworząc ekspozycję prezentowaną w ramach targów edukacyjnych.

Istotnym elementem w codziennej pracy jest uczestnictwo przedstawicieli Dalki Łódź w ważnych dla szkoły wydarzeniach, takich jak: uroczystości podsumowujące konkursy, Dni Otwarte Szkoły, obchody Dnia KEN, zakończenie roku szkolnego. Do tradycji należą już spotkania z rodzicami w czasie, których przekazywane są informacje dotyczące działalności firmy, jak też omawiane rezultaty współpracy, których efekty kształtują bardzo dobry obraz ZSP nr 9

w świadomości społeczeństwa. Promocji pozytywnego wizerunku szkoły i firmy służą także stale aktualizowane informacje na odpowiednich stronach internetowych obydwu placówek. Na terenie szkoły odbywają się również spotkania z przedstawicielami Dalki Łódź poświęcone warunkom i możliwościom zatrudnienia w firmie naszych absolwentów.

W ramach współpracy – co jest szczególnym znakiem kontaktów Dalki Łódź i ZSP nr 9 – szkoła uczestniczy w działaniach marketingowo-reklamowych kreujących wizerunek przedsiębiorstwa. Corocznie uczniowie biorą udział w Dniach Wody organizowanych przez Dalkię Łódź w Manufakturze oraz w Ciepłej Sobocie w czasie, której mieszkańcy Łodzi mogą poznać zakłady elektrociepłownicze oraz ich funkcjonowanie. Podczas wspomnianych imprez uczniowie nie tylko pomagają organizatorom, ale mają także możliwość zaprezentowania oferty szkoły.

Od momentu nawiązania współpracy Dalkia Łódź systematycznie finansuje zakup niezbędnego w szkole sprzętu dydaktycznego, wykorzystywanego przede wszystkim w kształceniu zawodowym. Doposażone, wcześniej remontowane, są także pracownie przedmiotowe zarówno w pomoce dydaktyczne, sprzęt audiowizualny (rzutniki multimedialne, tablice interaktywne), komputery, jak również w meble typu ławki, krzesła czy szafy. Firma przekazuje także urządzenia, materiały, elementy swojego zbędnego wyposażenia, które są pomocne w kształceniu energetyków.

Dalkia Łódź wspiera finansowo konkursy organizowane przez szkołę. Od kilku lat jest głównym sponsorem nagród Przeglądu Twórczości Artystycznej Uczniów Szkół Zawodowych województwa łódzkiego – inicjatywy ważnej i cenionej w środowisku, cieszącej się dużym uznaniem, o czym świadczy choćby fakt, iż tylko w ubiegłym roku szkolnym w konkursie udział wzięło ponad 100 uczniów z ponad 20 szkół zawodowych naszego regionu.

Henryka Michalska
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9 w Łodzi

PARTNERSTWO ZESPOŁU SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 9 W ŁODZI Z OKRĘGIEM ŁÓDŹ ŚWIATOWEGO ZWIĄZKU ŻOŁNIERZY ARMII KRAJOWEJ

Profil działalności instytucji

Stowarzyszenie – cele statutowe to między innymi utrzymywanie i zacieśnianie koleżeńskiej więzi między rozproszonymi żołnierzami Armii Krajowej, organizowanie opieki socjalnej i pomocy koleżeńskiej dla żołnierzy Armii Krajowej i ich rodzin, badanie, utrwalanie i rozpowszechnianie historii, tradycji i dziedzictwa ideowego – etosu Armii Krajowej i Polskiego Państwa Podziemnego, pomoc w wychowaniu obywatelskim, patriotycznym i organizacyjnym młodych pokoleń oraz krzewienia wśród młodzieży i społeczeństwa wiedzy o historii Armii Krajowej i Polskiego Państwa Podziemnego.

Charakterystyka efektów działań Stowarzyszenia zorientowanych na organizowanie partnerstwa z Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9 im. Komisji Edukacji Narodowej

Zarząd Okręgu Łódź ŚZŻ AK we współpracy z ZSP nr 9 w Łodzi opracował założenia i realizuje projekt edukacyjny Dziedzictwo Patriotyczne Armii Krajowej. Pierwsza edycja projektu miała miejsce w roku szkolnym 2012/2013, w obecnym roku szkolnym prowadzone są działania edukacyjne w ramach drugiej edycji.

Projekt realizowany jest na terenie Miasta Łodzi, a wiodącą rolę odgrywają następujące szkoły:

- II Liceum Ogólnokształcące w Łodzi,
- XII Liceum Ogólnokształcące w Łodzi,

– XV Liceum Ogólnokształcące w Łodzi,
– XVIII Liceum Ogólnokształcące w Łodzi,
– XXXIII Liceum Ogólnokształcące w Łodzi,
– Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9 w Łodzi,
– Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 10 w Łodzi,
– Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 19 w Łodzi,
– Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 22 w Łodzi,
– Zespół Szkół Techniczno – Informatycznych w Łodzi,
– Szkoła Podstawowa nr 37 w Łodzi.

Szkołą koordynującą realizację projektu jest Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9 w Łodzi.

Projekt w roku szkolnym 2012/2013 był realizowany zgodnie z przyjętym planem.

1. Dnia 10 maja 2013 r. w ZSP nr 9 odbyła się uroczysta inauguracja projektu, podczas której przedstawiono jego główne założenia. Wśród licznych gości w inauguracji wziął udział generał brygady Aleksander Arkuszyński pseudonim „Maj” (Prezes Honorowy Środowiska 25 pp AK).
2. W miesiącu maju w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9 w Łodzi przygotowana została wystawa „Ordery i odznaczenia Żołnierzy Armii Krajowej. Losy życiowe odznaczonych”. W połowie września br. wystawa została przeniesiona do XXXIII LO w Łodzi, od listopada jest prezentowana w XVIII LO. W tym czasie ekspozycję zwiedzili uczniowie łódzkich szkół, przedstawiciele instytucji społecznych i stowarzyszeń, a także zainteresowani łodzianie.
3. W dniach od 15 do 17 maja 2013 r. Żołnierze Armii Krajowej, nauczyciele i młodzież z łódzkich szkół ponadgimnazjalnych wzięli udział w wycieczce patriotycznej w miejsca walk partyzanckich z okresu II wojny światowej w Górach Świętokrzyskich. Podczas zajęć poinformowano młodzież o zasadach tworzenia prac projektowych, sformułowane zostały tematy dla poszczególnych zespołów uczniowskich.
4. Najistotniejszą częścią projektu było przeprowadzenie konkursu dotyczącego dziejów Armii Krajowej podczas II

wojny światowej, a także losów Żołnierzy AK w Polsce Ludowej. Uczniowie w zespołach dwu i trzy osobowych na podstawie wiedzy zdobytej podczas wyjazdu w miejsca walk Zgrupowań Partyzanckich AK Ponury-Nurt na Kielecczyźnie, wykonali prace konkursowe.

W konkursie wiedzy o Armii Krajowej wzięło udział 17 zespołów uczniowskich. Na uroczystości w dniu 27 września 2013 r. w XXXIII Liceum Ogólnokształcącym w Łodzi zwycięzcom konkursu wręczone zostały nagrody.

Spotkanie inaugurujące II edycję projektu odbyło się 16 grudnia 2013 r w ZSP nr 9 w Łodzi.

Omówiono na nim szczegółowo zadania do realizacji, sposoby działań i terminy realizacji zaplanowanych części projektu. Zaprezentowano główne założenia regulaminu konkursu wiedzy o Armii Krajowej oraz określono zasady przygotowania w obecnym roku szkolnym wystawy historycznej. Kwestie związane z uczestniczeniem w projekcie szkół podstawowych i gimnazjów omówiła pani Agnieszka Góra – dyrektor SP nr 37 w Łodzi.

W styczniu 2014 roku powstała strona internetowa projektu o adresie - www.zsp9.ak.pl

Inne wybrane formy działań edukacyjnych prowadzonych przez Okręg Łódź ŚZŻ AK:

1. Żołnierze AK prowadzili lekcje w łódzkich szkołach o tematyce dotyczącej polskiego państwa podziemnego i polskiego ruchu oporu podczas II wojny światowej, a także dotyczące początków Polski Ludowej (1944-1956).W roku 2013 lekcje odbyły się m. in. w: ZSP nr 10, ZSP nr 9, II LO, XV LO.
2. Żołnierze AK brali udział w uroczystościach państwowych oraz okolicznościowych spotkaniach, podczas których wygłaszali przemówienia i wykłady. Przykłady powyższych działań z ostatniego kwartału minionego roku: 8 listopada Zespół Szkół w Szadku, 8 listopada ZSP nr 9 w Łodzi, 12 listopada II LO w Łodzi.

3. Zarząd Okręgu Łódź ŚZŻ AK wydaje *Biuletyn informacyjny*. W 2013 r. dotarły do odbiorców dwa numery w: kwietniu i grudniu. Biuletyn zawiera opis podstawowych działań Zarządu oraz opracowania historyczne dotyczące dziejów AK. Jest nieodpłatnie przekazywany łódzkim szkołom – liderom projektu Dziedzictwo Patriotyczne Armii Krajowej.
4. Zarząd Okręgu wspólnie z Instytutem Historii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach Filia w Piotrkowie Trybunalskim i Urzędem ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych zorganizował 10 czerwca 2013 roku konferencję naukową „Represje komunistyczne wobec oficerów Armii Krajowej Okręgu Łódź „Barka". W konferencji wzięła udział młodzież z łódzkich szkół m.in. XII LO, XXXIII LO, ZSP nr 9 i ZSP nr 10.
5. Zarząd Okręgu powołuje i nadzoruje pracę klubów historycznych im. Armii Krajowej w szkołach na terenie województwa łódzkiego. W chwili obecnej istnieje szesnaście takich klubów promujących wiedzę historyczną oraz ideały i wartości Armii Krajowej. 9 października 2013 r. powstał klub historyczny im. Armii Krajowej w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Zelowie.

Efekty działań edukacyjnych realizowanych przez Zarządu Okręgu Łódź ŚZŻ AK:

- kształtowanie postaw patriotycznych,
- uzyskanie przez uczniów szczegółowej, przekraczającej program nauczania historii, wiedzy o ważnych wydarzeniach z dziejów Polski,
- poznanie przez młodzież historii Armii Krajowej w miejscach w których dokonywały się walki partyzanckie w czasie II wojny światowej,
- upowszechnianie wiedzy o dokonaniach Żołnierzy AK,
- przekazywanie ideałów i wartości Armii Krajowej takich jak: prawda historyczna, miłość do Ojczyzny, poszanowanie tradycji

– kształtowanie postawy szacunku dla własnego państwa,
– rozbudzanie i rozwijanie indywidualnych zainteresowań ucznia,
– wdrażanie młodzieży do autorefleksji, świadomej pracy nad sobą, zrozumienie przez uczniów, że patriotyzm jest istotną wartością warunkującą rozwój osobisty i rozwój dobra wspólnego,
– rozwijanie aktywnego udziału uczniów w życiu społecznym.

Sławomir Stępień
Zespół Szkół Techniczno-Informatycznych w Łodzi

ROLA WYCIECZEK SZKOLNYCH W KSZTAŁCENIU ZAWODOWYM

Wycieczki do zakładów pracy to jedna z najskuteczniejszych metod aktywizacji zawodowej uczniów oraz zapoznania ich z przyszłymi zadaniami zawodowymi. Rozwój technologii oraz stosunkowo niskie nakłady na szkolnictwo zawodowe powodują, iż nie są one w stanie zapewnić wystarczająco nowoczesnej bazy szkoleniowej. W ramach zapoznania uczniów z nowoczesnymi technologiami wytwarzania i montażu w tym i poprzednim roku szkolnym zorganizowano wycieczki do niżej wymienionych zakładów pracy:

Wojskowe Zakłady Lotnicze nr 1 S.A.	przeglądy techniczne i naprawy główne śmigłowców wojskowych
Gillette Poland International Sp. z o.o.	produkcja maszynek do golenia
GE Power Controls S.A.	produkcja osprzętu elektrycznego
Przemysłowe Urządzenia Technologiczne Sp. z o.o.	produkcja osprzętu do transformatorów
BSH Sprzęt Gospodarstwa Domowego Sp. z.o.o.	produkcja pralek i zmywarek
Spółdzielnia Pracy *Armatura*	odlewnia żeliwa i metali kolorowych
Common S.A.	produkcja urządzeń pomiarowych do sieci gazowych
DMG/MoriSeiki Polska Sp. z o.o.	produkcja obrabiarek sterowanych numerycznie
Dalkia Łódź Sp. z o.o.	produkcja ciepła
Philips Lighting Poland S.A.	produkcja żarówek różnych typów

Przekrój zakładów pracy, do których były organizowane wycieczki, umożliwił uczniom zapoznanie się z szerokim spektrum

nowoczesnych i tradycyjnych metod wytwarzania, montażu a także kontroli i pomiarów. Uczniowie poznali nowocześnie wyposażone stanowiska pracy, które w żaden sposób nie mogą kojarzyć się z ciężką monotonną i brudną pracą. Na szczególną uwagę zasługują zajęcia prowadzone w przedsiębiorstwie BSH Sprzęt Gospodarstwa Domowego Sp. z.o.o.. Uczniowie najpierw zapoznają się z podstawowymi przepisami bhp obowiązującymi w przedsiębiorstwie. W dalszej części zajęć przez przedstawiciela zakładu pracy prowadzony jest wykład oraz prezentacja urządzeń pneumatycznych i hydraulicznych, a także prezentacja budowy pralnicy automatycznej na specjalnym modelu. Kolejnym etapem wycieczki jest zwiedzanie zakładu pracy ze szczególnym uwzględnieniem tłoczni oraz wydziałów remontowego i montażu. Ten sposób organizacji zajęć w pełni wykorzystuje walory kształcenia modułowego, uczeń jednocześnie poznaje zagadnienia teoretyczne i praktyczne oraz niemal natychmiast ich wykorzystanie w procesach produkcyjnych.

Podobne scenariusze wycieczki szkoła stara się realizować w pozostałych zakładach pracy z uwzględnieniem faktu, iż nie wszystkie dysponują tak bogato wyposażoną salą dydaktyczną oraz modelami produkowanych przez siebie urządzeń.

Kolejnym walorem tego typu wycieczek jest motywowanie uczniów do nauki. Prezentacje prowadzone w przedsiębiorstwach mają zachęcić ich do podjęcia w przyszłości pracy w firmie. W trakcie wycieczki jest czas przeznaczony na przedstawienie przez zakład oczekiwań, jakie ich potencjalny pracownik powinien na wstępie spełnić. W czasie wizyty w zakładzie uczestnicy zapoznają się z misją i celami firmy, kulturą i strukturą organizacyjną, zasadami rekrutacji, zadaniami pracowników na poszczególnych stanowiskach pracy oraz możliwościami awansu w firmie. Ponadto, podczas wycieczek zakłady pracy mogą zapoznać się z ofertą edukacyjną szkoły oraz przedstawić uczniom umiejętności, jakich od nich oczekują, aby w klasie trzeciej mogli odbyć praktykę w przedsiębiorstwie, a w przyszłości być może pracę.

Wojciech Pilc
Zespół Szkół Poligraficznych w Łodzi

NOWE OTWARCIE W ZESPOLE SZKÓŁ POLIGRAFICZNYCH W ŁODZI

Uważny obserwator łódzkiego „rynku edukacyjnego” już w samym tytule artykułu spostrzeże symptom zmian związanych z łódzką Szkołą Poligraficzną. Placówka, która przez wiele ostatnich lat ukryta była pod nic nieznaczącą nazwą Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 18, wróciła w lutym 2014 roku do właściwej dla siebie nazwy – Zespół Szkół Poligraficznych im. Mikołaja Reja w Łodzi. Jest to oczywiste nawiązanie do nazw, które zespół szkół nosił z różnymi zmianami od 1947 roku – m.in. Zespół Szkół Papierniczo-Poligraficznych. Była to dla nas kwestia o tyle ważna i bolesna, że inne podobne placówki na terenie Polski pozostały przy właściwych sobie mianach, wprost nawiązujących do poligrafii.

I jest to dobre miejsce, aby napisać kilka słów o Szkole, szczególnie w kontekście jej wyjątkowości w Łodzi i kraju. Szkoła z prawie 70-letnią tradycją od początku swego istnienia była placówką wyspecjalizowaną, ściśle związaną z poligrafią jako dziedziną nauki i przemysłu. Tak zostało do dzisiaj – szkoła, choć może nie jest kolosem – może pochwalić się swoją zwartością w sensie zawodowym. Kształcimy młodzież we wszystkich zawodach poligraficznych, zarówno w odniesieniu do nowej, jak i starej podstawy programowej – technik poligraf, technik cyfrowych procesów graficznych, technik procesów drukowania, drukarz, introligator. Nie znaczy to jednak, że nie pozostajemy otwarci na inne zawody, które w sposób formalny bądź praktyczny związane są z naszą specjalnością. Mam tu szczególnie na myśli zawody „technik organizacji reklamy” oraz „fototechnik”. Ten pierwszy zawód w dużej mierze komponuje się z poligrafią, szczególnie w obrębie projektowania i produkcji wszelkiego rodzaju wytworów i gadżetów reklamowych. Fototechnik z kolei

„spleciony” jest poprzez wspólną kwalifikację A.25 „Wykonywanie i realizacja projektów multimedialnych” z zawodem, który jest z kolei naszą „specjalnością”, czyli technikiem cyfrowych procesów graficznych.

Wyjątkowość naszej placówki to jednak przede wszystkim to, że pozostała ona jednym z nielicznych w Polsce wyspecjalizowanych zespołów szkół z pełną infrastrukturą do kształcenia w obrębie zawodów poligraficzno-reklamowych. Obecnie jest to jedyna taka szkoła w województwie łódzkim i makroregionie środkowym. Podobnym profilem mogą się obecnie pochwalić już tylko nieliczne szkoły. Pojedyncze klasy poligraficzne lub wręcz połówki klas „przyklejone” do różnych zespołów szkół wielozawodowych nie mogą w naszym mniemaniu zapewnić kształcenia na odpowiednim poziomie. Każdy specjalista w naszej branży wie o tym, że trudno jest wykształcić jakiegokolwiek poligrafa, odrywając go od którejkolwiek ze specjalności – przygotowalni poligraficznej (TCPG), procesów drukowania czy procesów introligatorskich i wykończeniowych. Śmiemy twierdzić, że nasza szkoła jako jedna z nielicznych zapewnia komfort kompleksowego kształcenia poligraficznego. Niewiele osób wie na przykład, że zawód technik cyfrowych procesów graficznych jest zawodem ściśle poligraficznym i nie powinien być realizowany bez styczności z pozostałymi działami branży.

Od września 2013 roku nastąpiły w szkole mniej lub bardziej dynamiczne zmiany w funkcjonowaniu placówki – poczynając od drobnych ulepszeń poprawiających codzienne funkcjonowanie, a kończąc na zmianach o charakterze dla szkoły strategicznym.

Podstawą efektywnego kształcenia praktycznego w placówce o naszym profilu jest istnienie specjalistycznych pracowni komputerowych wyposażonych odpowiednio pod kątem sprzętu i oprogramowania. Jest to kluczowa kwestia w zawodach poligraficznych, a szczególnie już w zawodzie technik cyfrowych procesów graficznych. Pracownie cyfrowych procesów graficznych zostały przeniesione i umieszczone po sąsiedzku, tworząc ciąg technologiczny.

Pracownie komputerowe zostały w miarę możliwości

finansowych doposażone sprzętowo. Pojawiły się bieżące środki, np. na pamięć RAM, naprawę monitorów, a przede wszystkim na „osieciowanie" nowych pracowni. Oprócz tego, zakupiono kilka całkiem nowych, nowoczesnych komputerów z panoramicznymi monitorami i odpowiednim oprogramowaniem. Do tych działań dopasowali się też nauczyciele przedmiotów zawodowych, którzy dokonali reinstalacji oprogramowania i innych bieżących czynności poprawiających komfort pracy. Uzupełnieniem zakupu komputerów było pozyskanie nowoczesnego projektora do jednej z pracowni grafiki komputerowej. Tym sposobem posiadamy obecnie trzy pracownie grafiki komputerowej i poligraficznych procesów przygotowawczych zapewniające efektywne kształcenie praktyczne w zawodach technik poligraf oraz technik cyfrowych procesów graficznych. W przyszłości pojawią się nowe stanowiska komputerowe, nowoczesne oprogramowanie (Adobe CS6, PDF Organizer) oraz urządzania peryferyjne niezbędne w procesie kształcenia, szczególnie w kontekście nowych podstaw programowych.

Nowością jest również optymalizacja programów nauczania dla poszczególnych zawodów poligraficznych. Obecnie siatka przedmiotowa dla wszystkich kształconych w szkole zawodów ma charakter spójny i zbliżony do postaci opracowanej przez nas dla KOWEZiU. Modernizacja szkolnych programów nauczania wiąże się z tzw. rozszerzeniami. Nowe rozszerzenia (m.in. fizyka) są lepiej wkomponowane w specyfikę szkoły, mogą też efektywniej służyć młodzieży, szczególnie w kontekście kontynuowania nauki, np. na Wydziale Poligrafii Politechniki Łódzkiej.

Absolutnie priorytetowo potraktowano kwestię warsztatów szkolnych przy Zespole Szkół Poligraficznych. Należy tutaj wspomnieć, że warsztaty przy ZSP mają charakter małej fabryki poligraficznej i od początku były projektowane jako takie. Stworzono, więc ogromne możliwości technologiczne i logistyczne w zakresie kształcenia poligraficznego. Profesjonalnie przygotowane warsztaty szkolne pozwalają na kształcenie praktyczne w zakresie tak ważnych dla nas zawodów, jak drukarz, technik procesów drukowania, introligator czy ewentualnie technik

procesów introligatorskich. Nie jest tajemnicą, że korzystanie z własnych warsztatów szkolnych pozwala na skokową poprawę jakości i efektywności kształcenia, lepsze wykorzystanie kadr i podniesienie prestiżu szkoły. Odnowione warsztaty szkolne mogą stanowić również źródło finansowania szkoły w kontekście wynajmu pomieszczeń lub innych działań rynkowych. Kwestią nie do przecenienia jest również istnienie na warsztatach ośrodków egzaminacyjnych dla wyżej wspomnianych zawodów – w tej mierze na stałe współpracujemy z Okręgową Komisją Egzaminacyjną. Jako ciekawostkę wspomnę ideę powstania na warsztatach mini-muzeum poligraficznego na bazie starych, historycznych już obecnie, maszyn i urządzeń poligraficznych.

Twórcza atmosfera w szkole otwiera drogę do odnowienia kontaktów z przemysłem poligraficznym. Nawiązano rozmowy z przedstawicielami pracodawców oraz innymi instytucjami lub osobami przychylnymi szkole poligraficznej, m.in. z ŁCDNiKP czy OKE.

Pierwszy raz od wielu lat powróciła kwestia starań o środki unijne. Trwają przygotowania do pozyskania takich funduszy i co za tym idzie wzbogacenie oferty zawodowej, dydaktycznej i wychowawczej dla obecnych i przyszłych uczniów.

Tradycyjnie nasza szkoła jest bardzo silnym kadrowo ośrodkiem poligraficznym pod względem dydaktyki i innowacji. Nasi nauczyciele przedmiotów zawodowych uczestniczą praktycznie we wszystkich pracach związanych z reformą szkolnictwa zawodowego. Uczestniczyli m.in. w wyodrębnianiu kwalifikacji, tworzeniu nowych podstaw programowych, planów nauczania, przykładowych programów nauczania, suplementów oraz rekomendowanego wyposażenia dla Krajowego Ośrodka Wspomagania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej – Magdalena Fijałkowska, Paweł Pierzchalski jako eksperci i autorzy oraz Wojciech Pilc jako autor, ekspert i lider branżowy. Dodajmy, iż Wojciech Pilc jest także ogólnopolskim koordynatorem projektu KOWEZiU „Monitorowanie i doskonalenie procesu wdrażania podstaw programowych w zawodach” dla obszaru Obraz i dźwięk (m.in. zawody poligraficzne i fotograficzne). Współpracujemy także

z Centralną Komisją Egzaminacyjną (przykładowe informatory dla zawodów poligraficznych, papierniczych i TCPG) – Magdalena Fijałkowska, Wojciech Pilc oraz Okręgową Komisją Egzaminacyjną w Łodzi (tworzenie oraz recenzowanie nowych oraz starych zadań egzaminacyjnych) – Wojciech Pilc, Magdalena Fijałkowska, Małgorzata Kurzyńska, Wioletta Mlonka oraz Jakub Szubski. Współpracujemy także na niwie naukowej z Instytutem Badań Edukacyjnych – Magdalena Fijałkowska, Wojciech Pilc.

Zespół Szkół Poligraficznych im. Mikołaja Reja w Łodzi ma nową wizję, wizję nowoczesnej placówki, kształcącej w nowoczesnych zawodach z branży poligraficzno-reklamowej. Zawody przez nas oferowane związane są z *nowymi mediami*, a więc dziedzinami, w których nie grozi bezrobocie – wręcz przeciwnie mają one pozytywną prognozę rozwoju. Chcemy zapewniać kształcenie oparte na ciekawych programach nauczania, przy wykorzystaniu specjalistycznego wyposażenia i oprogramowania oraz zaangażowanej kadry pedagogicznej. Naszym celem jest też zapewnienie drożności pomiędzy zawodami poprzez kursy z zakresu poszczególnych kwalifikacji oraz inne sposoby uzupełniania wykształcenia w sposób ustawiczny.

Zaczynamy coraz bardziej wierzyć, że nasze zamierzenia skończą się sukcesem…

Aneta Urbaniak-Michalska
Sylwia Miksa
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1 w Łodzi

ROK JANUSZA KORCZAKA W SPECJALNYM OŚRODKU SZKOLNO-WYCHOWAWCZYM NR 1 W ŁODZI

Obchody *Roku Janusza Korczaka* w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym Nr 1 w Łodzi były okazją do podjęcia szeregu inicjatyw upamiętniających naszego patrona. Idąc za przykładem Starego Doktora, nie zapomnieliśmy o tym, aby realizowane przedsięwzięcia miały przede wszystkim na uwadze dobro wychowanków, dlatego szczególną uwagę zwróciliśmy na aspekt rewalidacyjny naszych działań.

Rok Janusza Korczaka rozpoczął się dla nas od udziału w Wojewódzkiej Konferencji *Prawa dziecka w świetle myśli pedagogicznej Janusza Korczaka*. Konferencję zorganizowało Łódzkie Kuratorium Oświaty i Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łodzi. Uczestnictwo w konferencji okazało się cennym wydarzeniem dla środowiska nauczycielskiego i pedagogów z naszego Ośrodka. Podczas spotkania omawiano m.in. kwestię realizacji postanowień Konwencji Praw Dziecka w polskim systemie opieki nad dzieckiem. Odbyły się warsztaty dotyczące przestrzegania praw dziecka w praktyce szkolnej. Prezentowane idee korczakowskie zostały przeniesione na grunt Ośrodka i spotkały się z dużym poparciem, jak również z chęcią propagowania w codziennym życiu naszej szkoły i internatu.

Mówiąc o obchodach Roku Janusza Korczaka, warto wspomnieć o przedsięwzięciu, jakim był *Teatr Cieni.* Skąd pomysł na stworzenie tego przedstawienia, otóż SOSW Nr 1 jest członkiem Polskiego Stowarzyszenia im. Janusza Korczaka, która to organizacja obchodziła Rok Korczakowski pod hasłem *Czuć jak dziecko, myśleć jak Stary Doktor*. Ta humanistyczna idea została zaprezentowana w *Teatrze Cieni*, w którym aktorami byli zarówno uczniowie jak i nauczyciele z naszego Ośrodka. *Teatr Cieni* był niezwykle wzruszającym spektaklem, który pierwszy raz został

wystawiony z okazji Dnia Patrona Naszego Ośrodka. Widowisko było alternatywnym sposobem na przekazanie cennych informacji o życiu i ideach Starego Doktora. Umożliwiło naszym uczniom poznanie nowych form gry aktorskiej i oryginalnego sposobu realizacji przedsięwzięć teatralnych. Aktywnością dominującą w *Teatrze Cieni* był ruch oparty na świetle, pozwoliło to na niwelowanie różnic między uczniami słyszącymi i niesłyszącymi a co za tym idzie, było fundamentem do budowania szeroko rozumianej integracji tych dwóch środowisk uczniowskich. Trzeba dodać, że *Teatr Cieni* rozwijał procesy myślenia abstrakcyjnego, pobudzał wyobraźnię uczniów. Warto również zauważyć kolejne efekty tej inicjatywy, a mianowicie doskonalenie umiejętności aktorskich wśród uczniów i przełamywanie nieśmiałości, a niekiedy nawet całkowitej niechęci do publicznych wystąpień. Co ważne, zastosowanie gry ciałem (ruchu) kompensowało deficyty słuchu, aktywizowało formy wyrazu oparte na innych zmysłach, dodatkowo również usprawniało motorykę dużą naszych uczniów.

Kolejnym przedsięwzięciem angażującym liczne grono pedagogów naszego Ośrodka, jak również wychowanków, były *Obchody Tygodnia Janusza Korczaka w Internacie SOSW Nr 1 w Łodzi***.**

W *pierwszym dniu* młodzież uczestniczyła w projekcji spektaklu TVP *Bankructwo małego Dżeka* (była to adaptacja teatralna oparta na podstawie książki J. Korczaka pod tym samym tytułem). Stwarzało to okoliczność do poznania przez wychowanków losów małego Dżeka i utworzonej przez niego kooperatywy. Wychowankowie, oglądając spektakl, mieli możliwość zaznajomienia się z tematyką twórczości literackiej naszego patrona (walor poznawczy). Dodatkowo pod kierunkiem wychowawcy wzbogacili słownictwo o nowe pojęcia tj.: kooperatywa, kapitalizm, bankructwo, kalkulacja. Kooperatywa propagowana przez J. Korczaka, była dla młodzieży inspiracją do utworzenia IKO (Internackiej Kasy Oszczędności) i do wspólnego opracowania Regulaminu Uczniowskiej Kooperatywy. Wychowankowie poszli za przykładem bohatera spektaklu Dżeka i utworzyli spółdzielnię prosperującą w oparciu o starania i wysiłki wszystkich jej

członków. Planując swoje działania i podejmując decyzje, młodzież nabywała wiedzę na temat analizy ryzyka finansowego oraz dokonywała oceny opłacalności planowanych przedsięwzięć. Sprowadzając wagę powyższych zajęć do kwestii znaczenia dla rozwoju naszych wychowanków, należy zwrócić uwagę na aspekt przygotowania do samodzielnej egzystencji. Ocena ryzyka, szacowanie opłacalności, kalkulowanie zysków i strat, to umiejętności również istotne dla funkcjonowania we współczesnym świecie. Kolejne aktywności i postawy kształtowane podczas omawianych zajęć to: współdziałanie, solidarne dążenie do celu, samorządność i pobudzanie do inicjatywy w działaniu. Są to nieodzowne elementy budowania więzi międzyludzkich i wychowania do satysfakcjonującego funkcjonowania społecznego.

Trzeba wspomnieć jeszcze o jednym wymiernym sukcesie wynikającym z działalności IKO, o przeprowadzeniu przez młodzież internacką w dniu.10.09.2013 sprzedaży bułeczek, które samodzielnie wypiekli z produktów zakupionych z oszczędności. Naczelnym celem przyświecającym tej akcji, było przekonanie młodzieży do przedsiębiorczego i spółdzielczego działania i cel ten został osiągnięty. Przedsięwzięcie zakończyło się wypracowaniem pierwszych zysków. Kolejnym pozytywnym aspektem wynikającym ze współpracy młodzieży było pogłębienie wśród wychowanków wiary we własne możliwości, poczucie sprawczości.

W drugim dniu (22.05.2012) wychowankowie uczestniczyli w projekcji filmu fabularnego A. Wajdy *Korczak.* Dominującym celem zajęć było przybliżenie i zaznajomienie młodzieży z postacią Janusza Korczaka. Forma projekcji filmowej spotkała się z aprobatą wychowanków, ponieważ należy do ich ulubionych sposobów pozyskiwania nowych wiadomości (zwłaszcza, że film uwzględniał również potrzeby osób z niepełnosprawnością słuchową – napisy). Zastosowanie projekcji filmowej, przyczyniło się do kształtowania analizy i syntezy wzrokowej. Niezrozumiałe fragmenty filmu i nieznane sformułowania były na bieżąco tłumaczone i objaśniane wychowankom (również w języku migowym), poszerzało to ich słownik bierny i czynny. Wychowankowie mieli również możliwość obejrzenia pokazu slajdów, zdjęć z życia Janusza

Korczaka. Prezentację dopełniła dyskusja, wymiana spostrzeżeń, wniosków dotyczących życia i działalności naszego patrona. Spotkanie miało charakter informacyjny, poznawczy. Skłaniało do refleksji, przemyśleń również nad własnym systemem wartości. Kształtowało sferę emocjonalną wychowanków.

Kolejny dzień (23.05.2013) obchodów Tygodnia Janusza Korczaka w Internacie przebiegał pod hasłem: *Samorządność według Janusza Korczaka a samorządność internacka.* Centralnym wydarzeniem dnia były warsztaty, których celem było wypracowanie przez młodzież nowych idei związanych z funkcjonowaniem Samorządu Internatu. Podczas warsztatów zaprezentowane zostały charakterystyczne zasady przyświecające działalności samorządu w Domu Sierot prowadzonym przez J. Korczaka.

Wprowadzeniem do zajęć było przedstawienie pokazu multimedialnego na temat różnych form samorządności, których wyrazem było w Domu Sierot funkcjonowanie Rady Samorządowej, Sejmu Dziecięcego, Sądu Koleżeńskiego, Kodeksu, gazetki redagowanej przez dzieci, systemu dyżurów, szafy rzeczy znalezionych, skrzynki listów, tablicy ogłoszeń.

Podczas drugiej części zajęć, warsztatów młodzież, pracując w podziale na grupy, zaprojektowała propozycje kodeksu praw i obowiązków wychowanka. Następnie każda z grup prezentowała efekty swojej pracy. W trakcie warsztatów porównano również działalność samorządu z naszego internatu z wzorcami samorządności wg Janusza Korczaka. Zajęcia kształtowały umiejętność wnioskowania (m.in. wyciąganie wniosków z zaistniałej sytuacji problemowej), porównywania, dokonywania oceny i samooceny (analiza i synteza), dostrzeganie związków przyczynowo-skutkowych.

Kolejnym wymiernym efektem było powstanie *Gazetki Internackiej*, do której artykuły przygotowuje samodzielnie młodzież. Gazetka jest przejawem samorządności, zaangażowania we wspólne działania, jest ciekawą formą stwarzającą możliwości do prezentowania siebie, spraw młodzieży i ich poglądów. Zajęcia wzmocniły poczucie decyzyjności młodzieży, kierowania swoim

życiem, rozwinęły motywację do działania i odpowiedzialnego wywiązywania się z obowiązków.

Na zakończenie obchodów Tygodnia Korczakowskiego w internacie przeprowadzono zajęcia podsumowujące zdobytą przez wychowanków wiedzę na temat życia i działalności patrona Ośrodka J. Korczaka. W części wstępnej zajęć odbył się pokaz multimedialny (zbierający i grupujący dotychczas zdobytą podczas tygodnia wiedzę), a następnie zaproponowano wychowankom udział w quizie nawiązującym do popularnego niegdyś telewizyjnego programu rozrywkowego *Milionerzy*. W grze rywalizowały ze sobą poszczególne grupy internackie, odpowiadając na pytania uczestnicy mogli skorzystać z *kół ratunkowych – pół na pół*, *pomoc przyjaciela*.

Oprócz zabawy zajęcia miały aspekt kształcący, systematyzowały wiedzę, wywiązywały współpracę w grupie i rywalizację z zachowaniem reguł fair play.

To ostatnie spotkanie miało również wymiar patriotyczny, ponieważ doskonała zabawa, jaka towarzyszyła quizowi, została wzbogacona o występy artystyczne wychowanek internatu. Jedna z dziewcząt zaśpiewała pieśń z okresu II wojny światowej, była też deklamacja wiersza Władysława Szlengela *Kartka dziennika akcji.*

Ten artystyczny akcent pogłębiał wewnętrzną wrażliwość na cierpienia drugiego człowieka, towarzyszyły mu łzy wzruszenia i chwila zadumy. Występ okazał się też cennym zabiegiem, socjoterapeutycznym, ponieważ dziewczęta, które mogły zaprezentować się artystycznie otrzymały po zajęciach pochwały od rówieśników, nastąpiło wzmocnienie pozytywnego obrazu siebie i budowanie poczucia wartości.

Pewnego rodzaju innowacją zastosowaną w czasie obchodów *Tygodnia Janusza Korczaka* okazało się rozmieszczenie w budynku internatu plansz, które w kalejdoskopowym skrócie prezentowały ważne daty, fakty z życia J. Korczaka. Plansze były przyczepione w miejscach spotkań młodzieży i ważnych pod względem komunikacyjnym przejściach (np. przyczepione do barierek przy schodach, na drzwiach wejściowych). Umożliwiały niejako „przypadkowe” zaznajamianie się z postacią Starego Doktora. Taka

forma przekazywania informacji spotkała się zaciekawieniem ze strony młodzieży. Miało to również wymiar kształcący, gdyż wzbogacało słownik czynny i bierny wychowanków.

Istotnymi oddziaływaniami rewalidacyjnymi odznaczały się też przeprowadzone w SOSW Nr1 konkursy plastyczne związane z postacią Janusza Korczaka. Pierwszym takim przedsięwzięciem był konkurs *Król Maciuś Pierwszy* zrealizowany w okresie od maja do października 2012 roku. Konkurs skierowany był do młodzieży ponadgimnazjalnej z województwa łódzkiego. Zadanie konkursowe polegało na wykonaniu ilustracji do książki *Król Maciuś Pierwszy*, zaś celem nadrzędnym inspirującym tą działalność było poszerzanie wiedzy młodzieży o twórczości J. Korczaka oraz rozwijanie uzdolnień plastycznych młodych ludzi. Tworzenie prac poprzedzone miało być zapoznaniem z lekturą (element poznawczy), zaś sam akt wykonania prac plastycznych był formą doskonalenia sprawności manualnej połączonej z możliwością wyrażenia ekspresji twórczej. Przygotowanie prac plastycznych dodatkowo pozwalało na rozładowanie napięć emocjonalnych, dało ujście energii, uspokajało, pełniło funkcję relaksacyjną. Uczestnictwo w konkursie pozwalało na przeżycie sukcesu nawet uczniom ze specjalnymi trudnościami w nauce. W październiku 2012 roku nastąpiło rozwiązanie konkursu, wyłonienie laureatów i wręczenie nagród. Drugi konkurs *Portret dziecka wg Janusza Korczaka* odbył się we wrześniu 2012roku. Rozpowszechniał myśl pedagogiczną Korczaka oraz poglądy na temat postrzegania osoby dziecka. I trzeci konkurs *Nie ma dzieci są ludzie* (wrzesień 2012r.) zorganizowany został przez Zespół Szkół Specjalnych Nr 9 w Łodzi dla uczniów szkół specjalnych z województwa łódzkiego. Wychowankowie naszego Ośrodka wzięli udział w tym wydarzeniu wykonując prace prezentujące prawa dziecka. Celem konkursu było popularyzowanie wiedzy o tych prawach i respektowaniu ich we współczesnym świecie. Oprócz walorów związanych z rozwijaniem ekspresji twórczej, usprawnianiem manualnym poprzez prace wykonaną w ramach przygotowań do konkursu, młodzież poszerzała światopogląd, miała szanse na wyrażenie własnych myśli, prezentowanie za pomocą artystycznych form wyrazu swych

refleksji. Wyzwalała aktywność również u osób nieśmiałych a także wycofanych. Przygotowane przez młodzież prace są zaprezentowane w naszej placówce. Stworzona jest *galeria rysunków*, która jest szczególnym elementem wzmacniającym w wychowankach (autorach prac) poczucie własnej wartości, podnoszącym samoocenę i mobilizującym do kolejnych aktywności i zaangażowania w działalność twórczą.

Nasze głębokie zaangażowanie w obchody Roku Janusza Korczaka miało odwierciedlenie również w uczestnictwie w *Szkolnym Festiwalu Czterech Kultur- Kultura Żydowska*, który odbył się 4.06.2012r. w zaprzyjaźnionym Publicznym Gimnazjum Integracyjnym Nr 47 im. J. Korczaka w Łodzi. Uczniowie z klasy kucharskiej pod kierunkiem nauczycielek przygotowali stoisko z przysmakami kuchni żydowskiej. Przygotowując się do festiwalu, uczniowie pogłębiali swoją wiedzę na temat obyczajów kultury żydowskiej i typowych dla niej potraw. Poszerzali swoją wiedzę tematyczną i praktyczną związaną z gotowaniem. Stymulowali zmysł smaku uczestnicząc w degustacji. Stoisko naszego Ośrodka cieszyło się ogólnym powodzeniem a młodzież została za swoją pracę i zaangażowanie wyróżniona. Tłem festiwalu była instalacja przedstawiająca postać wielkiego pedagoga, przyjaciela dzieci – J. Korczaka. Przygotowanie instalacji rozwijało wśród młodzieży umiejętność współpracy, dokonywania podziału zadań, kształtowało abstrakcyjne, twórcze myślenie i miało istotny wymiar integracyjny.

Przedstawicielki SOSW Nr 1 Kręgu Korczakowskiego Ziemi Łódzkiej wraz z młodzieżą uczestniczyły w Festynie Rodzinnym *Kochaj i dawaj przykład*, który był zorganizowany w Szkole Podstawowej im. Janusza Korczaka w Rudzie Bugaj (16.06.2012r.). Uczestnicy festiwalu zaangażowali się w przygotowanie *Największego Plakatu w Gminie Aleksandrów Łódzki* propagującego myśl Starego Doktora – *Kochaj i dawaj przykład*. Wspólne wykonanie grafiki na ścianie uwalniało twórczą ekspresję, zachęcało do podejmowania współpracy, usprawniało manualnie i integrowało wokół wspólnego celu młodzież pełnosprawną i ich niepełnosprawnych kolegów.

20.09.2012 roku wychowankowie Internatu przy SOSW Nr 1 w Łodzi wzięli udział w grze miejskiej pt. *Ocalić Korczaka.* Wydarzenie miało niewątpliwy walor edukacyjny, ponieważ wychowankowie poznając łódzkie getto zaznajamiali się z warunkami życia, w jakich funkcjonowali Żydzi odseparowani od reszty społeczeństwa podczas II wojny światowej. Młodzież w czasie zajęć poznawała historię Żydów łódzkich, a także tych, którzy zdołali ocaleć i wybitne postaci Polaków, którzy nie bacząc na zagrożenia nieśli pomoc Żydom umęczonym realiami życia w getcie. Wychowankowie odwiedzili podczas gry miejsca pamięci znajdujące się na terenie byłego getta. Gra bazując na bezpośrednim przeżyciu i czynnym udziale w zaplanowanych działaniach, uświadamiała im okrucieństwo wojny, kształtowała uczucia patriotyczne. Zajęcia wpłynęły na rozwój sfery emocjonalnej uczniów, wzbudzały uczucia empatii, szacunku, motywowały do refleksji. Należy zauważyć, że gra wywoływała duże zaangażowanie i wyzwalała dążenie do osiągnięcia sukcesu, miała również znaczenie dla usprawniania motorycznego naszych wychowanków i doskonalenia ich orientacji przestrzennej. Uczestnictwo w grze skłaniało do zastanowienia się nad własnym systemem wartości. Kulminacyjnym momentem gry było jej rozwiązanie i wręczenie nagród. Na podstawie gry zostanie stworzone portfolio do metody WebQuestu.

Pogłębianie wiedzy o Starym Doktorze to również myśl przewodnia wycieczki do Muzeum Kinematografii w Łodzi na wystawę zatytułowaną *Jak kochać dziecko?*. Wystawa była poświęcona Januszowi Korczakowi i zaprezentowano tam oryginalne ilustracje z dwóch książek poświęconych temu wybitnemu pedagogowi: *Z pamiętnika Blumki* Iwony Chmielewskiej i niepublikowanego jeszcze: *Ostatniego przedstawienia Panny Esterki* Adama Jaromira i Gabrieli Cichowskiej.

Jednym z najbardziej widowiskowych przedsięwzięć zrealizowanych dla uczczenia Roku Janusz Korczaka było przygotowanie przedstawienia teatralnego *Życie za śmierć, śmierć za życie – historia Janusza Korczaka*. Powstało ono dzięki

współpracy naszych uczniów z młodzieżą z IX LO im. Jarosława Dąbrowskiego w Łodzi. Ta owocna współpraca została zawarta za sprawą zaangażowania Fundacji PLATAN, której misją jest podejmowanie działań aktywizujących społeczność lokalną, wspierających integrację i edukujących.

Premiera przedstawienia odbyła się w naszej szkole podczas uroczystości zorganizowanej z okazji rocznicy nadania imienia Janusza Korczaka. Po raz drugi wystawiono je w Szkole Podstawowej w Rudzie Bugaj (grudzień 2012), gdzie miała miejsce konferencja z okazji zakończenia Roku Janusza Korczaka. W obu wypadkach występ młodzieży wywołał ogromny aplauz i łzy wzruszenia. Praca związana z przygotowaniem spektaklu jednoczyła wokół wspólnego celu młodzież pełnosprawną i niepełnosprawną. Śmiało można mówić tu o integracji, a nawet nawiązaniu nici koleżeńskiej sympatii. Młodzież podczas wielokrotnych prób do przedstawienia, wzajemnie poznawała się, dowiadywała o swoich zaletach, zainteresowaniach, upodobaniach. Współpraca była możliwa jedynie dzięki wzajemnej akceptacji, tolerancji i młodzi ludzie doskonale wywiązali się z powierzonych im zadań. Nasi uczniowie mieli możliwość wpływania na scenariusz, co dawało im poczucie odpowiedzialności, poważnego (partnerskiego) traktowania przez nauczycielki, wzmacniało samoocenę. Udział młodzieży w próbach i spektaklu pełnił rolę rewalidacyjną, dlatego że następowało ćwiczenie właściwej artykulacji, stymulowanie resztek słuchowych, przełamywanie nieśmiałości i walka z własnymi ograniczeniami i lękami (rozwój osobowości). Oczywiście tworzenie spektaklu pośredniczyło także w uzyskiwaniu wiedzy o życiu naszego patrona, ten element poznawczy dominował we wszystkich naszych działaniach.

Humanistyczne idee Janusza Korczaka pozostają dla nas nieustannie żywe. Dokładamy wszelkich starań, aby były one znane nie tylko w naszym Ośrodku, ale szerokiemu gronu dzieci, młodzieży, dorosłych. Wierzymy, że nasze inicjatywy przyczyniają się do poprawy jakości życia naszych uczniów, wychowanków. Pragniemy, aby wzorce dostarczone nam przez Starego Doktora

stały się kanonem postępowania pedagogicznego we wszystkich placówkach oświatowych.

Agnieszka Organka
Zespół Szkół Specjalnych nr 4 w Łodzi

„I gdy dołek i gdy górka
Naszym Znakiem zawsze Czwórka”

Zespół Szkół Specjalnych Nr 4 w Łodzi to szkoła z 50-letnimi tradycjami i dużym doświadczeniem. Kształci uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu: lekkim, umiarkowanym, znacznym, głębokim, z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz dzieci i młodzież z autyzmem oraz zespołem Aspergera. Od IX 2003 roku szkoła specjalizuje się w kształceniu dzieci i młodzieży z autyzmem. Prowadzimy edukację uczniów na poziomie: Wczesnego Wspomagania Rozwoju, Wychowania przedszkolnego, Szkoły Podstawowej Specjalnej, Gimnazjum Specjalnego. Tabela 1 pokazuje, jak na przestrzeni lat zmieniała się liczba oddziałów dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym oraz z autyzmem na poszczególnych etapach kształcenia.

Dyrekcja i nauczyciele dokładają starań, by szkoła stała się nowoczesną placówką kształcenia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Dbamy o dynamiczny jej rozwój w kierunku potrzeb oświatowych miasta.

Dzięki przeprowadzonym pracom remontowo-budowlanym szkoła zyskała nowe oblicze. Rozwiązania architektoniczne sprawiły, że budynek stał się przyjazny dla osób niepełnosprawnych. Powstały odpowiednio dostosowane ciągi komunikacyjne, sanitariaty, stołówka, jest zapewnione bezpieczeństwo przeciwpożarowe. Powstał podjazd dla wózków przed budynkiem, a w środku wewnętrzna winda. Dzięki stworzonym w budynku warunkom, w funkcjonalnych, przyjaznych pomieszczeniach możliwa jest pełna realizacja zadań edukacyjnych i rehabilitacyjnych szkoły.

Tabela 1. Liczba oddziałów w ZSS nr 4 w latach 2003-2013

	Liczba oddziałów										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	Wychowanie przedszkolne										
	1	1	1	2	2	3	3	3	3	3	3
	Edukacja wczesnoszkolna										
lekko	1	1	1	2	1	1	2	2	1	2	2
lekko+autyzm	-	-	-	1	1	1	1	2	2	2	2
umiark.,znacz.	3	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1
umiark.+autyzm	-	1	1	1	2	1	2	1	2	2	2
	Nauczanie blokowe										
lekko	3	3	2	2	2	2	1	2	2	1	1
lekko+autyzm	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1
umiark.,znacz.	-	3	3	2	1	1	1	1	2	2	2
umiark.+autyzm	-	-	2	1	1	2	2	3	2	2	3
	Gimnazjum										
lekko	5	4	5	4	3	3	4	3	3	2	2
umiark.,znacz.	3	3	3	2	4	3	4	3	3	3	3
umiark.+autyzm	-	1	1	1	1	1	1	1	2	2	3
Zesp.rew.-wych.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
OGÓŁEM	18	21	23	22	22	23	25	27	27	26	28

Szkoła nasza w swoich działaniach realizuje cel nadrzędny, jakim jest przygotowanie dziecka specjalnej troski do pełnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Cały obiekt służy 155 uczniom. Dzięki udziałowi naszej placówki w programie rządowym *Radosna Szkoła*, staliśmy się miejscem bezpiecznym i przyjaznym dzieciom. Miejscem, w którym dziecko uczy się poprzez zabawę, zapewniającym dobrą opiekę i rozwój zainteresowań.

Jak wspomniałam głównym celem naszej pracy jest zapewnienie każdemu uczniowi, bez względu na jego umiejętności i możliwości, takich warunków rozwoju, które pozwolą mu jak najlepiej funkcjonować w otaczającym go świecie. Praca z każdym uczniem opiera się na specjalnie dla niego opracowanym programie edukacyjno-terapeutycznym, dostosowanym do jego indywidualnych możliwości rozwojowych, w oparciu o kompleksową diagnozę pedagogiczną.

Uczniowie ZSS nr 4 pozostają pod opieką wysoko wykwalifikowanej kadry oligofrenopedagogów, otwartej na potrzeby i nowości edukacyjne i terapeutyczne, a jednocześnie dbającej o własną ścieżkę awansu zawodowego (Tabela 2). Nauczyciele posiadają kwalifikacje do nauczania dzieci i młodzieży ze specyficznymi trudnościami w nauce oraz kompetencje do prowadzenia zajęć terapeutycznych i rewalidacyjnych. Dzielimy się wiedzą i doświadczeniem z innymi nauczycielami i studentami, prowadząc różnego rodzaju szkolenia, warsztaty merytoryczne i konferencje naukowe.

Tabela 2. Stopień awansu zawodowego nauczycieli w ZSS nr 4

Kontraktowy	12%
Mianowany	41%
Dyplomowany	40%

Nasi uczniowie uczestniczą zajęciach edukacyjnych i rewalidacyjnych, takich jak logopedia, alternatywne metody komunikacji, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, gimnastyka korekcyjna, terapia komputerowa, terapia ekologiczna, biblioterapia, muzykoterapia, terapia metodą Tomatisa, hipoterapia. Do tego celu służą nam nowocześnie wyposażone pracownie: wczesnego wspomagania rozwoju oddana do użytku we IX 2013 roku dzięki wsparciu Fundacji Leroy Merlin oraz akcji „Reklama dzieciom” Telewizji Polskiej S.A; gabinet do pracy metodą Tomatisa; gabinet integracji sensorycznej; salka gimnastyki korekcyjnej, pracownie komputerowe.

W latach 2010-2013 w klasie edukacji wczesnoszkolnej realizowany był Innowacyjny Program Nauczania w ramach Projektu *Uwaga! Sposób na sukces* współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Indywidualne podejście do ucznia stało się podstawą wychowania i nauczania, pozwala ono na rozwój zdolności i talentów każdego ucznia. Celem naszym jest, aby każdy uczeń odkrył w sobie talent, który będzie mógł rozwijać, aby znalazł dla

siebie dziedzinę, w której będzie mógł się wykazać. Pracując w szkole specjalnej wiem, jak ważne jest wzmocnienie ucznia, aby mógł budować poczucie własnej wartości. Szeroka gama zajęć pozalekcyjnych i kół zainteresowań o charakterze artystycznym jak i naukowym czy sportowym wpływają na wszechstronny i optymalny rozwój ucznia.

Stwarzając podopiecznym odpowiednie warunki do wszechstronnego rozwoju, jesteśmy pewni, że każde dziecko znajdzie w naszej szkole prawdziwych przyjaciół, pozna smak sukcesu, a wiedzę będzie zdobywało bez stresu i porażek.

Szkoła to również miejscem organizacji wielu imprez i uroczystości szkolnych i pozaszkolnych. Nasi uczniowie biorą udział w wycieczkach, imprezach integracyjnych, olimpiadach i turniejach sportowych, przeglądach twórczości artystycznej oraz licznych konkursach – ogólnopolskich, lokalnych, a także organizowanych w szkole, zdobywając wiele znaczących nagród i wyróżnień. W harmonogram naszych działań na stałe wpisały się obchody Międzynarodowego Dnia Wiedzy nt. Autyzmu – *Zaświeć się na niebiesko.*

Niosąc pomoc naszym uczniom, nie zapominamy o ich najbliższym środowisku - RODZINIE. Organizujemy grupy wsparcia dla rodziców dzieci z autyzmem, służymy radą, doświadczeniem, wiedzą i umiejętnościami udostępniamy specjalistyczną literaturę przedmiotu. Wszystko to czynimy, aby choć trochę ulżyć rodzicom i rodzeństwu dziecka autystycznego w ich codziennym trudzie obcowania i wychowania osoby z autyzmem.

Podsumowując, należy stwierdzić, że choć wszyscy nauczyciele i rodzice zmierzają do tego samego celu, to drogi do niego wiodące są różne.

Uczeń zaś, opuszczając mury naszej placówki, korzysta z umiejętności, w które z lepszym lub gorszym skutkiem usiłowaliśmy go wyposażyć. Życie dokona weryfikacji… Z pewnością ukształtowane umiejętności będą ułatwiać uczniowi życie, jego rodziny oraz innych osób z nim stykających się. Mając taką wiedzę, powinniśmy nauczać rzeczy, które realnie współgrają

z możliwościami dziecka. Brzmi to trywialnie, ale jakże często odchodzimy od sprawdzonych, prostych prawd, stwierdzeń, recept. Dla wielu bardziej wiarygodne i warte uwagi są metody nowe, drogie, podbudowane skomplikowanymi teoriami, słownictwem…

Miejmy świadomość, że jesteśmy tylko małym fragmentem życia ucznia. W pewnym momencie nasze ścieżki się rozchodzą, ale nie oznacza to zakończenia. Nauczyciel pracuje dalej, wykorzystując zdobyte dzięki temu człowiekowi doświadczenie.

Mając wpływ na jakość funkcjonowania drugiego człowieka, nie możemy sobie pozwalać na popełnianie błędów w zakresie postrzegania wizji tej osoby w przyszłości.

Życząc sukcesów – tych małych i tych dużych, zapraszamy do odwiedzenia naszej strony internetowej: www. zss4.edu.pl

Ewa Gusta
Zespół Szkół Specjalnych nr 4 w Łodzi

KOŁO PLASTYCZNO-MUZYCZNE *PLĄS* JAKO PROPOZYCJA ZAJĘĆ POZALEKCYJNYCH W ZESPOLE SZKÓŁ SPECJALNYCH NR 4 W ŁODZI

Pomysł na stworzenie koła powstał siedem lat temu. Wraz z nauczycielką muzyki uznałyśmy, iż w placówce istnieje potrzeba stworzenia zajęć plastyczno-muzycznych dla uczniów z klas I-III oraz klas edukacyjno-terapeutycznych. Sięgnęłyśmy do literatury fachowej i opracowałyśmy cele, zadania programu oraz tematykę zajęć. Koleżanka, zgodnie ze swoimi kwalifikacjami, zajęła się opracowywaniem części muzycznej programu, a ja części plastycznej. Głównymi celami programu są:

- uwrażliwienie na piękno, rozwinięcie pomysłowości i kreatywności uczniów podczas samodzielnej twórczości,
- ekspresja ruchowa jako element dobrej zabawy,
- dostarczanie radości ze wspólnego przygotowywania się do pokazów, a także pozytywnych przeżyć związanych z występami,
- przyczynianie się do wzbogacenia życia kulturalnego szkoły i środowiska oraz promocja placówki na zewnątrz,
- rozwijanie sprawności ruchowej, manualnej i percepcyjnej,
- rozwijanie wyobraźni muzycznej, plastycznej i ruchowej,
- rozbudzanie i rozwijanie wrażliwości estetycznej oraz zdolności odczuwani i wyrażania wewnętrznych uczuć i emocji,
- likwidowanie wewnętrznych zahamowań, nieśmiałości, niepewności.

Do współpracy zachęciłyśmy pięć nauczycielek naszej szkoły. Dzięki tak dużemu zaangażowaniu koleżanek uczniowie na zajęciach mają duży komfort pracy, jesteśmy w stanie każdemu dziecku poświęcić czas i uwagę, uczniowie mniej sprawni mogą osiągać sukcesy i zadowolenie ze swojej pracy. Staramy się, by

nasze zajęcia były ciekawe i interesujące.

Każdego roku przygotowujemy upominki okolicznościowe na różne okazje takie jak: Dzień Nauczyciela, Walentynki, Dzień Kobiet, Dzień Matki i Ojca, Dzień Dziecka. Tradycją stały się przedświąteczne wystawy naszych prac w postaci rożnych dekoracji.

Ogromnym sukcesem naszych działań są osiągnięcia w postaci wyróżnień, dyplomów i nagród za udział w różnych konkursach i festiwalach organizowanych przez różnego rodzaju placówki i instytucje.

Na uwagę zasługuje stworzenie i zrealizowanie projektu: *Z Aniołem w tle* na, który uzyskaliśmy dofinansowanie z Urzędu Miasta Łodzi.

Efektem pracy związanej z realizacją projektu było pobudzenie do twórczych działań uczestników koła oraz ukształtowanie nowych umiejętności plastycznych. Uczniowie podczas rozwijania sprawności manualnej i percepcyjnej czerpali ogromną radość z obcowania ze sztuką. Podczas dzielenia się swoimi umiejętnościami z młodszymi pełnosprawnymi kolegami wzrosło poczucie własnej wartości u moich niepełnosprawnych uczniów. Wspólna zabawa i tworzenie spowodowały przełamanie wszystkich barier i lęków, które pojawiły się przed finalnymi warsztatami.

Mam ogromną satysfakcję ze swoich działań i cieszę się, iż moje przedsięwzięcia, realizowane wspólnie z koleżankami, zataczają coraz szersze kręgi, co ma ogromny wpływ na promocję naszej placówki.

Aktywność koła poszerza zakres działań szkoły, wzbogaca jej ofertę dydaktyczno-wychowawczą. Wpływa również na moje zadowolenie z pracy, gdyż sukcesy moich uczniów są moimi sukcesami. Otrzymuję podziękowania za przygotowanie dzieci do konkursów. Uczniowie bardzo chętnie przychodzą na zajęcia, często pytają się kiedy będzie kółko.

Dzięki naszym działaniom uczniowie kształtują nowe umiejętności i potrafią je zaprezentować na zewnątrz. Umacniają się w przekonaniu o celowości podejmowanych działań.

Nie każdy ma równe szanse. Nasza praca i zaangażowanie służy

temu, by nasi podopieczni mogli swoje życie przejść najpiękniej, jak potrafią. Są przecież częścią naszego społeczeństwa. To od nas zależy, ile w tym życiu osiągną. Ich sukcesy są naszą radością, potwierdzeniem sensu naszych działań. Placówka, w której to wszystko osiągamy, jest bardzo ważnym elementem tego sukcesu. Tu mam odpowiednie warunki i pomoce dydaktyczne. Tu dzieci spotykają się z osobami o podobnych problemach. Tu stykają się z rywalizacją, której mogą stawić czoła. Tu jesteśmy my, nauczyciele, którzy wiele lat przygotowywaliśmy się do pracy z tymi dziećmi. Duża frekwencja uczniów na zajęciach, ich aktywność i uśmiech na twarzach mówią o tym, że one się tu dobrze czują, są bezpieczne, akceptowane i chwalone. To obiektywna ocena rodziców, którzy z zaufaniem powierzają nam opiekę nad swoimi pociechami. *Ta trudna praca daje efekty, które każdego dnia widzimy.*

Krzysztof Kulczyński
Zespół Szkół Specjalnych nr 4 w Łodzi

SŁÓW KILKA O SZKOLNYM ELEKTRONICZNYM PAMIĘTNIKU…..

Odkąd tylko podjąłem pracę w Zespole Szkół Specjalnych nr 4 w Łodzi, pamiętam, że tutaj zawsze bardzo dużo się działo. Konkursy, olimpiady, turnieje, zawody sportowe, spacery, codzienna praca z uczniami oraz wiele innych zróżnicowanych działań podejmowanych dla wychowywania naszych uczniów.

Najważniejsze wydarzenia z życia szkoły wpisywane były tylko do *Kroniki Szkolnej* i wiedzieliśmy o nich my – nauczyciele i uczniowie szkoły. Brakowało nam pokazania innym codziennej, ciekawej, przyjemnej i czasami trudnej pracy z uczniami, którzy mimo różnych niepełnosprawności mają też zainteresowania, biorą udział w różnorodnych wydarzeniach i wygrywają w konkursach.

I tak to się zaczęło……. powstał ***Elektroniczny pamiętnik*.**

Teraz każdy rodzic, przyjaciel naszej szkoły, znajomy oraz osoby zupełnie nieznane mieszkające na drugim krańcu świata mogą poznać naszą pracę i naszą placówkę.

Nasz ***Elektroniczny pamiętnik*** założyliśmy na portalu społecznościowym facebook. Jest on prowadzony w postaci fanpage`a. Pierwsza informacja na tak zwanej „osi czasu” została zamieszczona w styczniu 2013 roku. Informacje są dodawane na bieżąco i systematycznie oraz uzupełniane zdjęciami. Często zdarza się, że wydarzeń jest bardzo dużo, dlatego są dni, tygodnie, a nawet miesiące, kiedy zamieszczanych jest po kilka informacji w jednym dniu.

Nasz ***Elektroniczny pamiętnik*** działa również w święta, ferie oraz w wakacje. Oprócz informacji z życia szkoły zamieszczamy różnorodne ciekawostki oraz dodatkowe odnośniki (linki) do wartościowych stron internetowych. W trakcie wakacji prowadzone były m.in. działy *Bezpieczne wakacje*, w którym przypominaliśmy zasady bezpiecznego wypoczynku oraz *Pozdrowienia* od uczniów i nauczycieli z różnych zakątków kraju i świata.

Szkoła zazwyczaj jest uważana za nudne miejsce, w którym tylko trzeba się uczyć – myślę, że nasz ***Elektroniczny pamiętnik*** jest dowodem na to, że tak nie jest. Chociażby w lutym, który jest przecież najkrótszy w roku, na osi czasu zamieściliśmy ponad 40 wydarzeń. Były to między innymi:

1. Praca z uczniami na zajęciach:
   - sadzenie ogrodu w doniczkach przez przedszkolaki,
   - tydzień gier planszowych u Świetlików z grupy B,
   - wykonanie różnego rodzaju prac na świetlicy,
   - gotowanie zupy jarzynowej przez klasy edukacyjno-terapeutyczne,
   - dokarmianie ptaków przez naszych uczniów,
   - wizyta psów u naszych uczniów w ramach dogoterapii,
   - włączenie się w program *Mądra szkoła czyta dzieciom*,
   - różnego rodzaju zajęcia sportowe,
   - zajęcia kulinarne dla dzieci z autyzmem „Potrafię gotować”.
2. Wyjścia naszych uczniów poza szkołę:
   - dwie wizyty w Teatrze Lalkowym *Arlekin*,
   - udział w kolejnym koncercie w Filharmonii Łódzkiej ramach cyklu *Odkrywcy muzyki*,
   - wyprawa na łyżwy w ramach programu „Szkoła w ruchu”,
   - występ naszego szkolnego Zespołu Tańca Folk Dance w jednym z przedszkoli.
3. Imprezy, konkursy i zawody:
   - przeprowadzenie I Szkolnego Konkursu Kulinarnego *Master Chef*,
   - zorganizowanie zabawy walentynkowej połączonej z licznymi konkursami i wspólnym karaoke,
   - przygotowanie do pożegnania karnawału i Balu Karnawałowego,
   - rozegranie VI Mistrzostw Nauczycieli Szkół Specjalnych w Piłce Siatkowej.

4. Inne działania:
   - wyjazd szkoleniowy nauczycieli w ramach doskonaleni swojego warsztatu związanego z AAC do ZSS nr 11 w Krakowie,
   - przedstawienie projektu *Filmoterapia- metamorfozy* realizowanego przez nasze Stowarzyszenie *Bliżej Siebie*,
   - prośba o wsparcie Stowarzyszenia *Bliżej Siebie* działającego przy naszej szkole 1 % podatku.

Praca przy naszym ***Elektronicznym pamiętniku*** wymaga trochę wysiłku – redagowanie informacji, obróbka zdjęć itp. jednak mogę zawsze liczyć na wsparcie swoich koleżanek i kolegów. Wszyscy współpracujemy, używając nowoczesnych technologii. Zdjęcia ze smartfonów, wysyłanie ich za pomocą mms`ów lub bluetootha czy poczty mailowej powodują, że o wydarzeniu bądź nietypowych zajęciach, które miały miejsce w szkole „dziś”, dowiadujemy się w ten sam dzień.

Zatem zapraszam wszystkich, sami sprawdźcie na stronie www.facebook.com/zss4lodz ,co się działo i dzieje w naszym ***Elektronicznym pamiętniku*.**

Małgorzata Bogdańska
Zespół Szkół Specjalnych nr 4 w Łodzi

AUTYZM – NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

Jaś, 3 lata, nie mówi. Wcześniej pojawiały się pojedyncze słowa, takie jak „mama”, „tata”, „baba”. Gdy czegoś chce, ciągnie rękę drugiej osoby w stronę pożądanego przedmiotu. Nie nawiązuje kontaktu wzrokowego. Chodzi wzdłuż mebli, patrząc kątem oka na odbijające się w nich światło. Bawi się, ustawiając autka w rzędy, złości się, kiedy ktoś próbuje je przestawić. Nie lubi, gdy coś się zmienia w jego otoczeniu. Zaczyna wtedy płakać i krzyczeć, czasami uderza ręką w ścianę. Gdy z czegoś się cieszy, skacze i macha rączkami.

Krzyś, 12 lat, uczy się w czwartej klasie szkoły podstawowej. Czyta, pisze i liczy. Interesuje się muzyką, rozpoznaje prawie wszystkie utwory grane w radiu. Rzadko nawiązuje spontanicznie kontakt z innymi osobami, gdy ktoś go o coś zapyta, najczęściej powtarza pytanie. Ma swój kubek i talerz w klasie. Złości się, gdy ktoś inny go używa. Przywozi do szkoły swoją ulubioną książkę, nie rozstaje się z nią ani w czasie lekcji ani na przerwie.

Jaś i Krzyś mają zdiagnozowany autyzm. Nie bez powodu obydwa opisy dotyczą chłopców – to zaburzenie częściej występuje wśród nich niż wśród dziewczynek. Statystyki pokazują, że w Europie 1 na 150 dzieci rodzi się z autyzmem. Amerykańscy naukowcy szacują, że 1 z 88 rodzących się dzieci ma zaburzenia ze spektrum autyzmu. W Polsce, ze względu na nadal utrudniony dostęp do specjalistów, autyzm wykrywany jest u 1 na 300 osób (dane na podstawie artykułu Fundacji SYNAPSIS, *www.synapsis.org*). Statystyki przerażają.

Przyczyny autyzmu do dzisiaj nie są do końca poznane. Nie ma jednego czynnika odpowiedzialnego za to zaburzenie – do wystąpienia autyzmu oraz sposobu jego przejawianie się prowadzą czynniki genetyczne, neurorozwojowe, środowiskowe oraz ich interakcje (Pisula, 2012). Zaburzenie to dotyka trzech obszarów

funkcjonowania: sfery społecznej, komunikacji oraz schematycznego, ograniczonego repertuaru zachowania. Osoby z autyzmem mają obniżone zdolności nawiązywania i podtrzymywania interakcji, zaburzenia kontaktu wzrokowego, tworzenia wspólnego pola uwagi, rozumienia stanów umysłu innych ludzi, interpretacji bodźców o charakterze społecznym i wykorzystywaniu ich do przewidywania zachowania innych ludzi. Część osób dotkniętych autystycznym spektrum zaburzeń nie posługuje się mową, choć w ostatnim czasie zmniejsza się liczebność tej grupy. U pozostałych osób rozwój mowy jest opóźniony i następuje wolniej. Pojawiają się u nich trudności z wykorzystaniem komunikacji w sposób efektywny. Mają problemy ze zrozumieniem, na czym polega dialog. Rzadko używają gestów i mimiki. W ich mowie pojawiają się echolalie (powtarzanie słów, zdań a nawet dłuższych fragmentów usłyszanych wypowiedzi) a także zamienianie zaimków. W interpretacji słów innych osób nie wykorzystują kontekstu sytuacyjnego, dosłownie interpretują żarty i metafory. Otaczający świat, pełen słów, innych ludzi zachowujących się w sposób niezrozumiały i nieprzewidywalny jest dla osób z autyzmem źródłem zagrożenia. Aby poczuć się bezpiecznie, osoby dotknięte tym zaburzeniem, dążą do „uporządkowania" otoczenia, jego niezmienności. Stały plan dnia oraz sposób wykonywania poszczególnych czynności daje im poczucie bezpieczeństwa. Wystąpienie jakiegoś czynnika zakłócającego ten porządek wywołuje czasami bardzo intensywne reakcje, pojawia się złość, czasami agresja. Autyzmowi towarzyszą zaburzenia odbioru i przetwarzania bodźców sensorycznych. Ich rodzaj oraz natężenie różnią się u poszczególnych osób.

Nie ma dwóch takich samych osób z autyzmem. Dlatego nie ma jednego, uniwersalnego podejścia do terapii osób dotkniętych tym zaburzeniem. Planując oddziaływania edukacyjno-terapeutyczne, musimy pamiętać o zorganizowaniu otoczenia w taki sposób, aby dziecko czuło się bezpiecznie. Dla każdego dziecka trzeba dobrać odpowiednie metody, dostosowując je do jego potrzeb oraz możliwości. Niezależnie od wybranej przez nas metody, musimy

jednak pamiętać o celu naszych oddziaływań terapeutycznych – umożliwieniu osobie z autyzmem efektywnego funkcjonowania w środowisku społecznym.

Problem autyzmu dotyczy nie tylko dzieci nim dotkniętych ale również ich bliskich. Ważne jest, aby podczas planowania terapii uwzględnić również potrzeby rodziny.

Wczesna diagnoza pozwala na wczesne rozpoczęcie terapii, a co za tym idzie ,wpływa na większą efektywność podejmowanych działań. W Fundacji SYNAPSIS powstaje program wykrywania autyzmu u niemowląt oraz wczesnego wspomagania ich rozwoju. Jest to aktualnie jedyny w Polsce program skierowany do tak małych dzieci oraz ich rodzin.

Osoby zainteresowane problematyką autyzmu zachęcam do sięgnięcia po literaturę dotyczącą tego zagadnienia. Szczególnej uwadze polecam publikacje pani profesor Ewy Pisuli z Uniwersytetu Warszawskiego oraz publikacje wydawane przez Fundację SYNAPSIS.

Magdalena Galas
Zespół Szkół Specjalnych Nr 4 w Łodzi

TWÓRCZA AKTYWNOŚĆ DZIECKA – ZAJĘCIA ŚWIETLICOWE

Planując zajęcia wychowawczo-dydaktyczne w świetlicy szkolnej, zasadniczo ma się na uwadze główny cel tychże zajęć, czyli „zapewnienie wychowankom zorganizowanej opieki wychowawczej przed i po zakończonych obowiązkowych zajęciach edukacyjnych". Zorganizowanie opieki wychowawczej w pracy z uczniami upośledzonymi umysłowo w różnym stopniu, będących na różnym poziomie edukacyjnym wydaje się być złożonym procesem, na który nakłada się wiele czynników. Nie wnikając szczegółowo w opis tego procesu, warto jedynie zasygnalizować, wymienić słowa klucze wydające się być bazą w pracy każdego oligofrenopedagoga: bezpieczeństwo, akceptacja, zaangażowanie, autentyczność. Bezpieczeństwo dziecka, usytuowane jest w hierarchii potrzeb A. Maslowa na samym dole piramidy. Bez niego nie może być mowy o potrzebach wyższych, akceptacji, zaangażowaniu dziecka i przyświecającej temu wszystkiemu naszej autentyczności. Równie istotne jest podążanie za dzieckiem. W swojej pracy wychowawczej na świetlicy szkolnej staram się je realizować poprzez działania bliskie dzieciom – działania twórcze. Bowiem do zadań zajęć wychowawczo-dydaktycznych realizowanych w tej specyficznej pozalekcyjnej formie, zalicza się m.in. „organizowanie zajęć mających na celu ujawnienie i rozwijanie zainteresowań, zamiłowań, uzdolnień" oraz „stworzenie warunków do uczestnictwa w kulturze".

Zajęcia świetlicowe odbywają się w oparciu o plan zajęć wychowawczo-dydaktycznych świetlicy szkolnej do realizacji w całym roku szkolnym oraz przewidziane w nim tygodniowe cykle tematyczne, które konstruuje się w oparciu o m.in. zmiany zachodzące w środowisku (pory roku), święta (np. Boże Narodzenie), ważne wydarzenia (np. Międzynarodowy Dzień

Muzyki), elementy edukacyjne (jak np. Ja – orientacja w schemacie własnego ciała), czy chociażby zainteresowania dzieci (np. Gry planszowe). W celu realizacji tematyki zajęć stosuje się w pracy na świetlicy różnorodne metody pracy, dostosowane do wieku, potrzeb, możliwości oraz zainteresowań uczniów, jak również według ustalonego na świetlicy planu zajęć dnia. Do form zajęć świetlicowych związanych z szeroko rozumianą partycypacją kulturalną, twórczością zaliczyć można zajęcia plastyczno-techniczne, jak również zajęcia umuzykalniające: słuchanie muzyki, śpiewanie piosenek, taniec, zabawy ze śpiewem.

Na zajęciach plastyczno-technicznych, aby wzbudzić motywację i zaangażowanie uczniów, nie wystarczy jedynie wręczenie im kartki oraz kredki, bowiem uczniowie przychodzą na zajęcia świetlicowe po zakończonych zajęciach edukacyjnych, niejednokrotnie zmęczeni całym dniem pracy. Nie lada wysiłek stoi przed nami, aby zajęcia świetlicowe uatrakcyjnić w taki sposób, by wzbudzić u dzieci autentyczne chęci do dalszej pracy. W swojej pracy staram się wykorzystywać różnorodne metody, techniki plastyczne, jak np. system *Edukacja przez ruch* (D. Dziamska), elementy metody *Kinezjologii edukacyjnej* (rysowanie oburącz), technika *origami płaskie z koła* (D. Dziamska), czy technika *malowanie dziesięcioma palcami*. Prace plastyczne wykonywane są przy pomocy różnorodnych materiałów, jak np. materiały nieustukturalizowane (kasza, fasola, ryż, ziarna), ostrużyny, guziki, korki po napojach, słomki do napojów. Wystawa prac plastycznych wykonywanych przez dzieci w czasie zajęć świetlicowych, mieści się w budynku szkoły „A” oraz „B”. Możliwość eksponowania prac uczniów stanowi element nagrody oraz motywacji uczniów do większych starań, a często nawet do pokonywania swoich ograniczeń, słabości, natomiast rodzicom ukazuje efekty pracy dzieci na świetlicy.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż w ubiegłym roku uczniowie podczas zajęć świetlicowych mieli okazje tworzyć prace plastyczne na pozaszkolny konkurs organizowany przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Łodzi oraz Polskie Centrum Origami – Oddział w Łodzi (pod patronem Marszałka

Województwa Łódzkiego Witolda Stępnia) – „*Para – buch! Koła – w ruch!, czyli Tuwim w sztuce origami*”. Spośród 151 nadesłanych na konkurs prac plastycznych, jedna wykonana przez ucznia prowadzonej przeze mnie grupy świetlicowej, została wyróżniona przez jury w kategorii „klasy I-III, origami płaskie”.

Zajęcia umuzykalniające, nie tylko korzystnie wpływają na rozwój psychomotoryczny dzieci, lecz podczas realizowanych zajęć uczniowie aktywnie w nich uczestniczą, niejednokrotnie zapominając o swoim lęku czy niechęci do aktywności w jakiejkolwiek dziedzinie. Aktywizująca zabawa wydaje się eliminować u bawiących się zmęczenie czy nieśmiałość, pozwalała na zaspokojenie podstawowych potrzeb, a przede wszystkim potrzeby „bycia razem”, osobistego doznawania sukcesów i radości z samego tworzenia. W pracy na świetlicy wykorzystuje się wszelkie możliwe sposoby przemycania różnorodnej muzyki, m.in. poprzez plastyczną interpretację muzyki (swobodne malowanie farbami), improwizacje ruchowe przy muzyce dziecięcej, proste układy taneczne, interpretacje ruchem ciała muzyki klasycznej, zabawy muzyczno-ruchowe, choćby w oparciu o elementy systemu C. Orff’a (np. „Polka drumlowa”).

Należy zdać sobie sprawę, że wszelkie próby szeroko rozumianej twórczości naszych uczniów nie mają na celu przede wszystkim rozwijania uzdolnień plastycznych czy muzycznych, lecz przede wszystkim mają stać się możliwością wyrażania swoich przeżyć, formą rozrywki w gronie rówieśników, zaspokajania potrzeb uznania, jak i zyskania poczucia własnej wartości.

Artykuł ten kończę cytatem, który w pełni oddaje istotę moich rozważań, mianowicie J. Mansfield stwierdza, że „człowiek składa się z ciała, umysłu i wyobraźni [...], jego ciało jest niedoskonałe, jego umysł zawodny, ale jego wyobraźnia uczyniła go znakomitym”.

Sylwia Zduńczyk
Zespół Szkół Specjalnych nr 4 w Łodzi

WSPÓŁPRACA ZESPOŁU SZKÓŁ SPECJALNYCH NR 4 W ŁODZI Z RODZICAMI

Współpraca pomiędzy szkołą, a rodzicami jest ważnym tematem, często opisywanym przez media. Mówiąc o szkole, z reguły mamy na myśli szkołę dla osób prawidłowo rozwijających się, natomiast szkoły specjalne często są pomijane. Współpraca rodzic-wychowawca nie jest jednoznaczna ze współpracą szkoła-rodzic, to jedynie ogniwo łańcucha kooperacji.

W kontekście tej problematyki nasuwa się pytanie: czy współdziałanie między szkołą, a rodzicami i szkolą masową, a rodzicami różni się. Wszystko zależy od wymagań rodziców, a przede wszystkim od potrzeb dziecka. W szkole specjalnej potrzeby dzieci są większe, a tym samym współpraca pomiędzy opiekunami i szkołą powinna być bliższa.

Współdziałanie rodziców ze szkolą zaczyna się od pierwszego przekroczenia progu placówki przez ucznia. Stały kontakt z wychowawcą to warunek konieczny. Każda ze stron powinna wykazać się chęcią i zrozumieniem. Najważniejsze jest dobro dziecka, które trafiło do szkoły specjalnej przez specyficzne wymagania, nie tylko edukacyjne. W tym momencie warto wspomnieć, ze szkoła specjalna nie może być miejscem, gdzie choroba jest przykrywką i wymówką do mniejszej pracy nad dzieckiem. Kooperacja wychowawcy z rodzicami ma na celu zapewnienie odpowiedniej opieki, poznanie dziecka, jego możliwości, zaprojektowanie jak najlepszej drogi edukacji, stworzenie optymalnych warunków do rozwoju również społecznego.

Jednym z typów dzieci, których potrzeby są nietuzinkowe, to dzieci dotknięte autyzmem. W tym przypadku współpraca rodziców ze szkołą jest kluczowa dla przysposobienia osoby autystycznej do obowiązku szkolnego i do zapewnienia mu jak najlepszego

programu edukacji. Uczeń szczególnie z autyzmem potrzebuje poczucia bezpieczeństwa w szkole, równie ważna jest przyjazna atmosfera. Nie da się tego osiągnąć bez głównego czynnika, czyli fachowości grona pedagogicznego.

Przykładem dobrej współpracy pomiędzy wychowawcą a rodzicami jest klasa mojego brata. Jest on autystykiem chodzącym do Szkoły Specjalnej nr 4 w Łodzi. Jego klasa jest nieliczna, co pozwala na zwrócenie większej uwagi na poszczególnych uczniów, a co za tym idzie, na lepszy kontakt z dzieckiem i rodzicami. Wychowawca ma większą możliwość zindywidualizowania programu nauczania. Możliwości dzieci są w pełni wykorzystywane.

Uwieńczeniem, sukcesem współpracy pomiędzy szkołą, a rodzicami jest dziecko, które z uśmiechem na twarzy idzie zmierzyć się z nowymi wyzwaniami stawianymi przez szkołę.

Magdalena Galas
Sylwia Helwich
Magdalena Krakowiak
Zespół Szkół Specjalnych Nr 4 w Łodzi

KSIĄŻKA JEST NICZYM OGRÓD, KTÓRY MOŻNA WŁOŻYĆ DO KIESZENI – ZAJĘCIA Z KSIĄŻKĄ

Już na wstępie sam tytuł artykułu może przysporzyć pewnych trudności w interpretacji. Czym jest książka? Bogactwem mieszczącym w sobie cały ogrom znaczeń ważnych dla indywidualnego rozwoju jednostki.

Zajęcia z książką, które prowadzimy w ramach poparcia kampanii społecznej *Mądra szkoła czyta dzieciom*, prowadzonej przez Fundację *ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom*, odbywają się z częstotliwością raz w tygodniu. Głównym odbiorcą zajęć są dzieci uczęszczające do oddziałów przedszkolnych. Celem przyświecającym prowadzonym przez nas zajęciom jest rozbudzenie zainteresowania książką. Jest to bardzo złożony cel, gdy weźmie się pod uwagę fakt, iż nasze działania skierowane są do grupy dzieci upośledzonych umysłowo oraz z autyzmem.

Cel ten jest realizowany przez nas poprzez adekwatny dobór metod, form oraz środków dydaktycznych. Zajęcia te nie polegają tylko i wyłącznie na odczytaniu tekstu. Aby mogły być one dostępne naszym dzieciom, koniecznym staje się wzbogacenie ich o elementy wielozmysłowego poznania. I tak czytając *Zajączka Szaraczka* tworzymy inscenizacje, w której wykorzystujemy różnorodne rekwizyty typu pacynka, namalowana łąką, razem z bohaterem bajki smakujemy tych samych przysmaków – wchodzimy w świat książki całym sobą.

Schemat zajęć musi być przewidywalny, a więc zaczynamy od przywitania się z pacynką, następnie odczytujemy dzieciom bajkę z uwzględnieniem całego tła – inscenizacji, przyglądamy się ilustracjom zamieszczonym w książeczce, bawimy się naszym głosem – naśladujemy rozmaite odgłosy, następnie rozmawiamy – zadajemy pytania, otrzymujemy odpowiedzi, inicjujemy zabawę

z pacynką, łączymy wszystko w całość podsumowując nasze spotkanie, następuje pożegnanie się z bohaterem bajki.

Nawiązując do tytułu artykułu – głównego znaczenia przypisywanego książce – indywidualnego rozwoju jednostki. Nasze działania nastawione są na wspomaganie tegoż rozwoju poprzez stwarzanie optymalnych warunków i sytuacji opisanych wyżej, które to pozwalają dzieciom pozyskiwać nową wiedzę. Za wiedzą idzie doskonalenia umiejętności myślenia, również myślenia w sposób kreatywny, czyli nic innego jak rozwijanie wyobraźni, inspirowane tekstem bajki. Podstawowym narzędziem myślenia, pozyskiwania wiedzy jest język, więc doskonalimy u dzieci umiejętności w zakresie komunikacji, operujemy na słownictwie, rozumieniu mowy (prostych poleceń słownych), poprawnej wypowiedzi, w sytuacji, gdy komunikacja słowna jest utrudniona – wypowiadania się za pośrednictwem komunikacji alternatywnej. Pracujemy nad poprawą koncentracji uwagi, umiejętności słuchania. Mamy na uwadze naśladownictwo ruchowe. Cała rzecz dzieje się w określonej społeczności, a więc kształtujemy umiejętność współdziałania w grupie, wykorzystując elementy zabawy. Wierzymy, że poprzez nasze oddziaływania następują zmiany w sferze emocjonalnej dzieci, jak przełamywanie onieśmielenia dokonywane podczas wyzwalania własnej aktywności.

Główną ideą, którą stawiamy sobie, prowadząc tego typu zajęcia z dziećmi, a zarazem będącą uwieńczeniem tego artykułu, jest myśl Konfucjusza: „Powiedz mi, a zapomnę, pokaż, a zapamiętam, pozwól wziąć udział, a zrozumiem”.

Marzena Ratajczyk
Agnieszka Sienkiewicz
Zespół Szkół Specjalnych nr 4 w Łodzi

WYKORZYSTANIE KOMPUTEROWEGO INTERFEJSU AROMATOWEGO W TERAPII DZIECI NIEPEŁNOSPRAWNYCH, Z AUTYZMEM

W literaturze przedmiotu często można znaleźć informacje dotyczące istoty polisensorycznego poznawania otaczającego nas świata. Im więcej narządów zmysłu jest zaangażowanych w poznanie danego przedmiotu lub zjawiska, tym większa szansa na pełne ich zrozumienie i tworzenie adekwatnych pojęć. Dzieci wielorako niepełnosprawne, dzieci z autyzmem często mają problemy ze zbieraniem i dokonywaniem syntezy różnych bodźców, które płyną z otoczenia oraz z własnego ciała. Dlatego tak istotne w systemie pedagogicznym są pomoce rozwojowe doskonalące poszczególne narządy zmysłu. Jednym z takich pomocy jest **multimodalny interfejs aromatowy –** innowacyjne urządzenie opracowane w ramach prac projektowych przez Katedrę Systemów Multimedialnych Politechniki Gdańskiej**.** Multimodalny interfejs aromatowy za pomocą połączenia USB lub Bluetooth współpracuje z typowym komputerem klasy PC. Opracowana aplikacja pozwala na komputerowo sterowaną emisję zapachów, przy pomiarze parametrów otoczenia tj.: wilgotności powietrza oraz temperatury.

Interfejs, jako narzędzie alternatywne, wykorzystywane jest podczas różnorodnych zajęć oraz terapii dzieci w Zespole Szkół Specjalnych nr 4 w Łodzi od dwóch lat. Przede wszystkim stosowane jest podczas stymulacji polisensorycznej uczestników zajęć rewalidacyjno-wychowawczych. Osoby głęboko niepełnosprawne intelektualnie nie są w stanie dostarczyć sobie same doświadczeń. Dlatego też podczas zajęć tak ważne jest stwarzanie odpowiednich sytuacji oraz dobór właściwych pomocy dydaktycznych, które przybliżą otaczający świat. Interfejs zapachowy to rozwiązanie, dzięki któremu wychowankowie mogą

lepiej odbierać bodźce proste i złożone oraz nabywać nowe doświadczenia – poznawać świat.

Interfejs aromatowy jest również doskonałym narzędziem multimedialnym, urozmaicającym lekcje. Stosowany był systematycznie podczas zajęć z uczniami upośledzonymi umysłowo w stopniu lekkim z autyzmem tj. na języku polskim, matematyce, na zajęciach plastyczno-technicznych, podczas rewalidacji przez teatr oraz w czasie biblioterapii. Należy pamiętać o tym, że każde dziecko nieco inaczej reaguje na dany zapach- ma inny temperament, inną wrażliwość. Tak więc najlepiej urządzenie spełniało swoją rolę podczas indywidualnych zajęć, jak również przerw śródlekcyjnych. Po około dwóch miesiącach stosowania urządzenia uczniowie zaakceptowali jego obecność (zaczęli tolerować różnorodne zapachy i odgłos jaki wydaje interfejs), sami domagali się włączania go – stał się on nieodłącznym elementem ich codziennych zajęć.

Urządzenie jest również wykorzystywane przez nauczycieli podczas różnorodnych terapii – przede wszystkim aromaterapii. Dzięki automatycznej kontroli nad stężeniem aromatu można lepiej dostosować zajęcia do potrzeb dzieci z nadwrażliwością/ niedowrażliwością zapachową. Poza tym, możliwe jest zastosowanie kilku aromatów jednocześnie, czy szybka zmiana rodzaju emitowanego zapachu, co jest trudne w przypadku używania tradycyjnych przedmiotów do stymulacji węchowej np. kominki, woreczki zapachowe.

Za pomocą obserwacji – czyli spostrzegania osób oraz towarzyszących im zjawisk, zdarzeń czy procesów jak i warunków i sytuacji, w których uczestniczą i przebywają (Łobocki M.: *Metody badań pedagogicznych*. Warszawa, s. 197, 2001.) staraliśmy się zaobserwować wpływ terapii zapachem na:

- redukcję lęku,
- pobudzenie lub wyciszenie,
- poprawę samopoczucia,
- wyostrzenie zmysłów ,
- poprawę zdolności koncentracji.

Po dwuletnim okresie stosowania interfejsu aromatowego w jednej z klas dla uczniów lekko upośledzonych umysłowo i z autyzmem, nauczyciel prowadzący zajęcia dostrzega jego zalety w wspomaganiu procesu nauki. Obserwuje u dzieci większą koncentrację na wykonywanym zadaniu, lepsze zapamiętywanie wiadomości. Stosowanie naturalnych olejków eterycznych w pewnym stopniu wpływało na modyfikację stanów emocjonalnych uczniów. Olejek lawendowy i melisowy stosowano w celu wyciszenia, z kolei olejek jaśminowy oraz różany stosowano w celu pobudzenia dzieci ospałych, mało aktywnych.

W przypadku terapii indywidualnej chłopca upośledzonego umysłowo w stopniu umiarkowanym, z autyzmem nauczyciel zaobserwował zmniejszenie częstotliwości występowania gwałtownych i trudnych zachowań. Mimo, że chłopiec jest nadwrażliwy słuchowo, dźwięk interfejsu nie przeszkadzał mu.

Natomiast jeśli chodzi o uczestników zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, to trzeba zaznaczyć, że zmiany stanów emocjonalnych pod wpływem aromaterapii nie zawsze były możliwe do zaobserwowania. Głębsze postacie upośledzenia umysłowego charakteryzują się bowiem bardzo zróżnicowanym i złożonym obrazem klinicznym. Dodatkowe obciążenia chorobowe, przyjmowane leki zmieniają obraz i funkcjonowanie wychowanków każdego dnia.

Interfejs aromatowy wykorzystywany jest w ZSS nr 4 w terapii Snoezelen oraz relaksacji. W rezultacie działania interfejsu w pomieszczeniu panuje przyjemna woń wybranego aromatu. Zapach długo utrzymuje się w pomieszczeniu, dzięki czemu możliwe jest stworzenie odpowiedniego klimatu spotkania.

Dodatkową zaletą działania interfejsu jest zastosowanie go w celach komunikacyjnych z dziećmi tzn. jako bodźca zapowiadającego przed danymi czynnościami. Ma to szczególne znaczenie w przypadku dzieci z głębszą niepełnosprawnością intelektualną.

Po dwuletnim okresie stosowania multimedialnego interfejsu aromatowego zaobserwowano, że urządzenie pozwala na ekonomiczne stosowanie naturalnych olejków zapachowych. Poza

tym dużą jego zaletą jest sterowanie emisją zapachów z wykorzystaniem komputera. Dzięki temu możliwe jest :

- dawkowanie zapachów w ściśle określonych momentach,
- szybkie uzyskanie aromatu w powietrzu,
- sterowanie intensywnością zapachu w pomieszczeniu,
- zaprogramowanie czasowego wydzielania określonego zapachu,
- zastosowanie kilku olejków jednocześnie lub naprzemiennie.

Podsumowując, można stwierdzić, że jest to cenne urządzenie i powinno stanowić jedną z ważnych pomocy dydaktycznych dla specjalistów, nauczycieli zwłaszcza tych, którzy zajmują się terapią dzieci i młodzieży z różnorodnymi zaburzeniami.

Tomasz Krupa
Zespół Szkół Specjalnych nr 4 w Łodzi

O MUZYCE… O ZAJĘCIACH MUZYCZNYCH… O MUZYKOTERAPII?

Z doświadczeń nauczyciela muzyki w pracy z dziećmi i młodzieżą o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Jestem nauczycielem muzyki. Tworząc ramy całorocznej pracy, opieram się na schemacie pracy wyznaczonej przez oligofrenopedagogów – pedagogów specjalnych – wychowawców zespołów edukacyjno-terapeutycznych (oczywiście tam, gdzie ma to przełożenie na działania muzyczne). Pomocnym staje się kalendarz, wyznaczający m.in. pory roku, święta narodowe (Święto Niepodległości, Święto Konstytucji 3 Maja) i religijne (Boże Narodzenie, Wielkanoc). Zazwyczaj punktem wyjścia jest piosenka skorelowana z określoną sytuacją, aktualnym kalendarzem. I tak we wrześniu żegnamy lato, a witamy szkołę. W październiku pojawia się piosenka o nauczycielach, w listopadzie piosenki żołnierskie, w grudniu kolędy, a przed ruchomymi Świętami Wielkanocnymi piosenka o tej tematyce.

Mam pełną świadomość rangi i znaczenia muzyki w życiu dziecka niepełnosprawnego intelektualnie. Zdaję sobie sprawę albo mogę przypuszczać, że jest to sztuka stymulująca dziecko, pobudzająca i wyzwalająca jego ekspresję.

Wiele już powiedziano w pedagogice o podmiotowym traktowaniu dziecka w procesie edukacyjnym. Gdyby spytać, to każdy nauczyciel stosuje się do takich praktyk, gorzej to jednak wypada w realnej rzeczywistości. Gdy nauczyciel zadaje pytanie, to ma na nie własną odpowiedź i raczej inna, ta dziecięca, go nie zadawala. Jak ta podmiotowość przedstawia się w mojej działalności? Często wspieram każde dziecko wywoływaniem jego imienia, to chyba najprostszy komunikat, podkreślający znaczenie dziecka w grupie. Taki komunikat słowny z podkreśleniem imienia jest akcentem położonym na znaczenie osoby – jednostki.

Karolina – wszystko w porządku? Kuba mnie słyszy? Czy Darii podoba się nowa piosenka? Wszyscy mnie widzą? Krystian, Mateusz, Ola - rozumiecie moje polecenia?

Pozostaję w ciągłym kontakcie wzrokowym, to wzbudza zaufanie. Ja i naprzeciw mnie dzieci. Staram się „wchodzić" w świat dziecka, w jego wyobraźnię – taką, jaka ona jest. Staję się uczestnikiem opisywanej przez dziecko sytuacji, wypełniam określoną rolę. To wyzwala poczucie bezpieczeństwa, partnerstwa i przyjaźni.

W odróżnieniu od innych zajęć stosuję muzyczne powitanie (na podstawie melodii *Panie Janie*):

Witaj (imię dziecka), witaj (imię) dziecka),
Jak się masz, jak się masz?
Wszyscy Cię witamy, wszyscy Cię witamy,
Jak się masz, jak się masz?

Po drugim wersie następuje zatrzymanie i dziecko może, jeśli potrafi udzielić mniej lub bardziej złożonej odpowiedzi.

W realizacji zajęć muzycznych staram się je jak najbardziej uatrakcyjnić. Mam przekonanie, że sam kontakt dzieci z muzyką jest interesujący i absorbuje ich uwagę. Zarówno kontakt z żywą muzyką, wykonywaną tu i teraz na instrumencie klawiszowym – keyboardzie, bądź taką odtwarzaną z płyty CD, komputera, ale w aktywnej percepcji. Muzyka jest uniwersalna, operuje przekazem ponad wszelkimi podziałami, wykorzystuje międzynarodowy język. Zatem może tylko łączyć, nie dzielić.

W ciągu tygodnia w pojawiam się w zespołach przeważnie na dwóch jednostkach lekcyjnych, w jednym zespole na jednej i w jednym zespole na trzech. Dzieciaki czekają z niecierpliwością na zajęcia z muzyki, bo widocznie dobrze się czują. Każde jest ważne, każde będzie docenione. Wzmacniam tylko to, co pozytywne. Mniej ważny jest efekt, a bardziej sama chęć podjęcia działania. To ja jestem dla nich, a nie one dla mnie. Spełniam ich oczekiwania. Ja pojawiam się w ich klasach – pracowniach, które traktuję ja ich „dom". Oni są gospodarzami, a ja ich gościem.

Zwracam uwagę na wystrój, na nowe prace plastyczne itd. To też ważne, aczkolwiek może ciągłe przemieszczanie się z klasy do klasy jest również dla samego nauczyciela uciążliwe.

Punktem wyjścia, jak już wcześniej wspomniałem, jest piosenka. Ale oczywiście jedna kilkuminutowa piosenka nie może wypełniać całej jednostki lekcyjnej – byłoby to absurdalne i potwornie nudne. 45-minutowa lekcja musi być wyjątkowa. Zatem prezentowane są inne piosenki znane przez dzieci i te tylko moje, przeze mnie wykonywane, a wzbudzające zainteresowanie przez tekst czy melodię. Tak jak w socjologii występuje teoria zmiany społecznej, tak ja stosuję ciągłą „teorię zmiany muzycznej" w tempie prowadzenia zajęć, budowania nastroju, wprowadzania kontrastu, zróżnicowania samej muzyki. Są muzyczne przerywniki – fragmenty większych całości. Słuchamy zróżnicowanej gatunkowo muzyki (jazz, klasyka, pop, disco polo), z których konkretne dziecko wybierze to, co jemu w danym momencie jest najbliższe.

Dwa elementy piosenki: melodia i tekst spełniają istotną rolę. Wydaje mi się, że tekst nałożony na melodię może być znakomitym ćwiczeniem logopedycznym. Dzieci uwielbiają prostą muzykę disco polo. Czy to źle? Uważam, że nie. Skoro np. doskonale znają tekst i melodię piosenki „Ona tańczy dla mnie" zespołu Weekend, to należy to wykorzystać i wcale to nie przeszkadza nauczycielowi, by wprowadzać bardziej skomplikowane struktury muzyczne.

A pod koniec zajęć muzyczne pożegnanie:
Do widzenia, do miłego zobaczenia.

I moje pytanie, czy jesteście zadowoleni, czy i co najbardziej Wam się podobało? I nie boję się nawet krytycznych uwag. W ten sposób podkreślam znaczenie dziecka, eksponując jego rzeczywistą podmiotowość i wpływ na sam proces organizacyjny kształcenia. Ale „Facile dictu, difficile factu" – Łatwo powiedzieć, trudno wykonać[5]. Może takim sformułowaniem narażę się większości pedagogów, szczególnie tym z segmentu szkolnictwa masowego. Ale kim są w większości nauczyciele? Są to:

1. Tomasz Krupa, „Projekt muzycznej edukacji alternatywnej", Przegląd Edukacyjny 5/2003, s. 5.

„bezwzględni mistrzowie encyklopedycznej wiedzy, mający zawsze gotowe rozwiązania, zamknięci w swoim formacie, nie przyjmujący do swojego schematu niczego z zewnątrz, przedmiotowo traktujący ucznia[6].

W przypadku dziecka niepełnosprawnego intelektualnie ważna jest umiejętność wykorzystania jego osobowości, wyobraźni, poczucia tożsamości, wartości i własnego „ja", poczucia bycia potrzebnym dla świata. Ale szczególnie istotna jest **wyobraźnia** niezależnie od potencjału intelektualnego. Każdy człowiek ma jakąś wiedzę, ale jest ona zawsze ograniczona jego niewiedzą, wyobraźnia nie jest ograniczona brakiem wyobraźni, bo jak powiedział Albert Eistein: „Phantasie ist wichtiger als Wissen, denn Wissen ist begrenzt" - *Wyobraźnia jest ważniejsza od wiedzy, ponieważ wiedza jest ograniczona*.

Na koniec pewna dygresja na temat społeczności szkolnej, którą współtworzą nauczyciele, dzieci i ich rodzice. Najważniejszym adresatem nauczycielskiego wysiłku i zaangażowania są uczniowie, ich postępy, osiągnięcia oczywiście na miarę posiadanych możliwości. Staram się też nie pomijać rodziców, stwarzając w moich codziennych zachowaniach pozytywną atmosferę, nawiązując taką niewidzialną nić partnerstwa. Wydawać mogłoby się to banalne, ale będąc w szkole i widząc rodziców czy opiekunów, to ja pierwszy mówię „dzień dobry". Ale ten prosty gest powitania ma ogromne znaczenie, jestem postrzegany nie tyle jako nauczyciel muzyki – oligofrenopedagog, ale przed wszystkim człowiek, łamiący pewien dystans nauczyciele – rodzice. Może utożsamiam się w ten sposób z problemami życia rodziców niepełnosprawnych dzieci, wskazując na każdym możliwym kroku w krótkich wymianach zdań, że ich dzieci są po prostu takie jedyne i wspaniałe.

2. Tamże, s. 5.

Anna Stepniak-Petryniak
Zespół Szkół Specjalnych nr 4 w Łodzi

ZASTOSOWANIE METODY WERBO-TONALNEJ W NAUCE CZYTANIA UCZNIÓW AUTYSTYCZNYCH

Pracując jako nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej ZSS, realizowałam cele wynikające z podstawy programowej kształcenia ogólnego. Wybrałam program oparty o symultaniczno-sekwencyjną metodę nauki czytania. Sam proces nauki czytania wspierałam elementami metody werbo-tonalnej. O ile metoda profesor Cieszyńskiej jest powszechnie znana i stosowana w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, to metoda werbo-tonalana jest „nowinką" na polu edukacji.

Metoda werbo-tonalna została opracowana w Zagrzebiu przez profesora Petera Guberinę w latach pięćdziesiątych XX wieku. Do Polski sprowadziła ją profesor Kułakowska. Pierwotnie metoda ta stosowana była do pracy z dziećmi niesłyszącymi, ale doskonale sprawdza się w pracy z uczniami innymi deficytami związanymi z rozwojem mowy.

Głównym jej celem jest usprawnienie funkcji słuchowych, aby w konsekwencji ułatwić dziecku komunikację. W pracy terapeutycznej wykorzystywany może być sprzęt elektroniczny poprawiający odbiór dźwięku. W warunkach szkolnych praca opiera się na zestawie ćwiczeń ruchowych wykonywanych w odpowiednim rytmie lub opartych na określonej linii melodycznej. Dla dzieci ćwiczenia te stanowią formę zabawy muzyczno-ruchowej. Są to trzy rodzaje aktywności ruchowej: rytm ciała, rytmy muzyczne i zabawy fonacyjne.

Pierwsze z nich mają za zadanie wywołanie głosek lub poprawę artykulacji danej głoski. Do każdej głoski został opracowany ruch ciała (motoryki dużej) wyrażający jej charakterystyczne cechy. Pozycje ciała przyjmowane podczas ćwiczeń ma odzwierciedlać ruchy narządów artykulacyjnych podczas realizowania danej głoski.

Rytmy muzyczne przypominają mi podwórkowe wyliczanki,

gdzie ważny jest akcent, tempo, melodia. „Wyliczanki” te są śpiewane sylabami ułożonych w różnych sekwencjach. Dzięki nim możemy również ćwiczyć sekwencje ruchowe i pamięć ruchową. Rytmy muzyczne mają też swój zapis w formie graficznej. Może to być układ figur geometrycznych, strzałek lub ornamentów roślinnych. Zapis ten jest kodem dla poszczególnych elementów ruchowych . Odzwierciedleniem ruchu w mowie jest dźwięk, spoczynku – cisza. Jest tu zawarty ważny komunikat: pauza jest elementem komunikacji.

Ostatni rodzaj aktywności to zabawy fonacyjne. Wzbudzają u dzieci autentyczną radość. Nasi uczniowie mocno angażowali się emocjonalnie i wokalizowali dźwięki przypisane danemu przedmiotowi. Celem jest wytworzenie skojarzenia między przedmiotem-zabawką a wokalizowanym dźwiękiem. Dlatego każdej głosce przypisany jest jeden rekwizyt. W wyniku wielokrotnych ćwiczeń dziecko np. na widok pompona powinno mówić: A, gdy bawimy się chustą: O, przy bączku: E, I – linka, Y – wstążki. Inne zabawki przypisane spółgłoskom to klocki, piłka, sprężynka.

Dlaczego włączyłam do pracy metodą symultaniczno-sekwencyjnej akurat metodę werbo-tonalną?

Istotną cechą łączącą obie metody jest angażowanie obu półkul mózgowych. Równomierna praca symulacyjno-sekwencyjna gwarantuje prawidłowy rozwój funkcji językowych. W obu metodach zbliżona jest kolejność wprowadzania głosek: zaczynamy od samogłosek. Następnie wprowadzamy spółgłoski w sylabach otwartych, z których tworzymy wyrazy. Cechą wspólną jest też wspieranie wokalizacji ruchem. W metodzie krakowskiej jest ton gest artykulacyjny, a w werbo-tonalnej ruch całego ciała. Ponieważ motoryka duża jest łatwiejszą formą w planowaniu, realizowaniu i zapamiętaniu uznałam ją za skuteczniejszą w oddziaływaniu na nasze dzieci. Spółgłoski zawsze łączymy z samogłoskami w tej samej kolejności, tworząc w ten sposób paradygmaty (stały układ sylab wynikający z kolejności samogłoski zgłoskotwórczej). Spółgłoski wprowadza się w opozycjach, na przykład p-b, t-d. Inny

schemat motoryczny wymusza zróżnicowanie tych głosek w wymowie. Dzięki zmianom w realizacji ruchowej dzieci zauważają odmienność głosek o podobnym brzmieniu.

Ćwiczenia muzyczno-ruchowe uatrakcyjniają zajęcia. Wywołanie i różnicowanie głosek oraz uwrażliwianie dzieci na melodię, akcent i pauzę przybrało formę zabawy i angażowało mimowolną uwagę dzieci. Dodatkową motywację do codziennej regularnej pracy dawała mi radość wszystkich uczestników zajęć. Atmosfera swobody dawała możliwość nawiązywania kontaktów interpersonalnych. Dzięki wprowadzeniu w rytm zajęć „piosenek-wyliczanek", „ćwiczeń z literkami" nabierałam przekonania, że realizacja zadań wynikających z podstawy programowej jest możliwa. Doskonalenie funkcji słuchowych, równowagi, naśladowanie i planowanie ruchu jest odbywały się naturalnie. Ćwiczenia wykonywane zgodnie z zasadami metody webo-tonalnej rozwijały podstawowe umiejętności szkolne bez nadawania im infantylnych treści. Najważniejszym argumentem dla stosowania tej metody to nabywanie umiejętności czytania.

Myślę, że osiągnięte przeze mnie efekty przemawiają za zastosowaniem tej metody w codziennej pracy nauczyciela i terapeuty.

Anna Sadowska
Sylwia Kuśmirek
Stowarzyszenia na Rzecz Dzieci
i Młodzieży Upośledzonej Umysłowo
„Bliżej Siebie”

DZIAŁALNOŚĆ STOWARZYSZENIA NA RZECZ DZIECI I MŁODZIEŻY UPOŚLEDZONEJ UMYSŁOWO *BLIŻEJ SIEBIE*

Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży Upośledzonej Umysłowo *Bliżej Siebie* założone zostało przez nauczycieli pracujących z dziećmi i młodzieżą o różnych stopniach niepełnosprawności intelektualnej. Działamy od 2006 roku, od 2008 roku Stowarzyszenie uzyskało status Organizacji Pożytku Publicznego i nie prowadzi działalności gospodarczej.

Celem Stowarzyszenia jest:

1) tworzenie warunków do organizowania działań mających na celu wspieranie rozwoju, wychowania i edukacji,
2) wspomaganie procesu rehabilitacji dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo,
3) propagowanie w społeczeństwie celów, dążeń i problemów osób upośledzonych umysłowo, rozpowszechnianie idei równych szans osób upośledzonych umysłowo w społeczeństwie,
4) pomoc w integracji dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo w środowisku i społeczności lokalnej,
5) podnoszenie umiejętności pracy z osobami upośledzonymi umysłowo, w tym udzielania pomocy w procesie ich rehabilitacji,
6) wspieranie rodziców i opiekunów prawnych w procesie rehabilitacji dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo,
7) pomoc w łamaniu barier architektonicznych w celu umożliwienia dzieciom i młodzieży korzystania z edukacji i rehabilitacji,
8) organizowanie różnych form wypoczynku letniego i zimowego dla osób upośledzonych umysłowo.

Cele, określone w statucie, Stowarzyszenie realizuje przez:

1. prowadzenie szeroko pojętej rehabilitacji dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo,
2. organizowanie szkoleń i warsztatów dla terapeutów, członków rodzin osób upośledzonych umysłowo, opiekunów i wolontariuszy bezpośrednio zaangażowanych w proces rehabilitacji osób z upośledzeniem umysłowym,
3. promowanie twórczości artystycznej dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo powstałej w procesie ich rehabilitacji (występy artystyczne, kiermasze, wystawy),
4. organizowanie imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych o charakterze integracyjnym dla dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo i ich rodzin przy pełnym włączeniu w życie grup rówieśniczych i społeczności lokalnej,
5. organizowanie różnych form letniego i zimowego wypoczynku dla dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo,
6. prowadzenie wielospecjalistycznej pomocy w zakresie wspomagania rozwoju dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo poprzez:
   a) rehabilitację i fizykoterapię,
   b) terapię specjalistyczną: pedagogiczną, logopedyczną, artterapię, muzykoterapię, hipo- i dogoterapię,
   c) edukację ekologiczną,
   d) warsztaty przysposabiające do samodzielności w życiu społecznym.
7. inicjowanie i prowadzenie różnorodnych form pomocy rodzinom osób upośledzonych umysłowo: grup wsparcia, doradztwa, informacji, pośrednictwa,
8. prowadzenie nowatorskich i eksperymentalnych form działalności służących realizacji celów stowarzyszenia,
9. współpracę z organami władzy rządowej, samorządowej, organizacjami pozarządowymi, Kościołem katolickim i innymi związkami wyznaniowymi, a także placówkami i osobami fizycznymi dla realizacji celów Stowarzyszenia,
10. prowadzenie działalności informacyjnej i popularyzatorskiej mogącej wpływać na wzrost akceptacji i zrozumienia dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo,

11. prowadzenie działalności gospodarczej związanej z realizacją celów statutowych, z której dochody mogą być przeznaczone wyłącznie na te cele,
12. inną działalność sprzyjającą realizacji programu Stowarzyszenia.

W czasie swojej działalności Stowarzyszenie nawiązało współpracę z wieloma spółkami i firmami, które wykazały chęć pomocy uczniom poprzez przekazywanie różnego rodzaju artykułów, m.in. otrzymaliśmy artykuły szkolne i biurowe, zabawki, które rozdano dzieciom w formie nagród i wsparcia dla rodzin ubogich, zestawy gier dydaktycznych.

Od początku swojego istnienia Stowarzyszenie podejmuje szereg działań na rzecz uczniów Zespołu Szkół Specjalnych nr 4. Angażuje się w organizację i wspiera finansowo imprezy (Bale Karnawałowe, Andrzejki, Zabawę Walentynkową, Mikołajki, Piknik Rodzinny) i uroczystości szkolne (Święto Szkoły, Festiwal Piosenki Wojskowej i Patriotycznej *Patriotyzm noszę w sercu*). Organizuje i wspiera finansowo letni i zimowy wypoczynek dla dzieci i młodzieży oraz współorganizuje Zieloną Szkołę. Obozy sportowo-rekreacyjne były zorganizowane w Starym Kaleńsku, Jastrowiu, Wałczu, Głuchołazach, Szczyrku, zaś w Sulejowie odbył się obóz rekreacyjny dla autystów. Stowarzyszenie wspiera finansowo szkolących się nauczycieli. Jest współorganizatorem seminarium szkoleniowego *Gesty, obrazy, symbole – Rozmowy bez mowy*.

Ponadto Stowarzyszenie wzięło udział w realizacji dwóch projektów. Pierwszy projekt to *Biblioprewencja* w ramach programu „Uczenie się przez całe życie” - *Comenius Regio* - Partnerskie Projekty. Projekt ten był realizowany wspólnie z partnerami ze Słowenii. Ze strony polskiej oprócz Stowarzyszenia udział wzięli: Urząd Miasta Łodzi, Publiczne Gimnazjum nr 16 w Łodzi oraz Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Łodzi a ze strony słoweńskiej udział wzięli: Urząd Miasta Domzale, Szkoła Podstawowa Rodica, Centrum Młodzieżowe Domzale, Biblioteka Domzale, Przedszkole Domzale. Celem projektu była edukacja, zapobieganie przemocy, rozmawianie na temat problemów poprzez czytanie książek oraz stworzenie modelu zachowań, który mógłby być wykorzystywany w różnych instytucjach edukacyjnych.

W ramach realizacji celów projektu zostały podjęte następujące działania: zorganizowano konferencje tematyczne, warsztaty, przeprowadzono badania i studia przypadków oraz opublikowano i upowszechniono materiały rezultatów projektu.

Drugi projekt, który Stowarzyszenie obecnie realizuje, to *Filmoterapia – metamorfozy* w ramach programu „Uczenie się przez całe życie" – *Comenius Regio.* Partnerami projektu ze strony polskiej są Urząd Miasta Łodzi, Wytwórnia Filmów Animowanych *Se-ma-for*, Publiczne Gimnazjum Nr 16 w Łodzi, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka oraz partnerzy ze strony tureckiej. Celem projektu jest doskonalenie umiejętności rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania dzieł filmowych w celu pomagania osobom stojącym w obliczu różnych problemów życiowych jako elementu działań wychowawczych, profilaktycznych i terapeutycznych, poznanie zasad i podstawowych technik filmoterapii. Pogłębienie wiedzy z zakresu edukacji filmowej, wypracowanie innowacyjnych technik pracy z zakresu filmoterapii, które mogłyby być wykorzystywane w różnych instytucjach edukacyjnych, dążenie do estetycznego i etycznego wychowania jednostki przez kontakt z obrazem. Zapobieganie problemom, z którymi boryka się współczesna młodzież oraz propagowanie wykorzystania dzieła filmowego jako materiału do ćwiczeń komunikacji.

Strony partnerskie zakładają podejmowanie form aktywności zgodnych z programem Comenius Regio, np. organizację konferencji tematycznych, warsztatów, przeprowadzenie badań i studiów przypadków, upowszechnianie materiałów i rezultatów przedsięwzięcia.

W wyniku tych działań nastąpi zwiększenie kompetencji uczestników projektu z zakresu filmoterapii.

Grażyna Adamiec
Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli
i kształcenia Praktycznego

SZKOLNA LIGA ELEKTRYKI

Wiedzę możemy zdobywać od innych,
ale mądrości musimy nauczyć się sami.
Antoine de Saint-Exupéry

W dniu 2 października 2013 roku w Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego odbył się finał IV Konkursu SZKOLNA LIGA ELEKTRYKI. Został on zorganizowany przez ŁCDNiKP we współpracy ze szkołami zawodowymi pod patronatem ***Oddziału Łódzkiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich***. Konkurs skierowany jest do uczniów szkół ponadgimnazjalnych o profilu elektrycznym, elektronicznym lub pokrewnym z Łodzi z włączeniem Pabianic, Zgierza, Łowicza, Rawy Mazowieckiej, Zduńskiej Woli, aby zainteresować młodych ludzi możliwościami dalszego rozwoju w szeroko pojętej dziedzinie elektrotechniki. Celem Konkursu jest podniesienie poziomu kształcenia zawodowego, zainspirowanie uczniów do pogłębienia wiedzy i umiejętności zawodowych osiąganych na drodze formalnej i pozaformalnej, rozwijanie zainteresowań uczniów zawodem elektryka, elektronika lub pokrewnym, współzawodnictwo indywidualne uczniów z różnych szkół oraz grupowe w ramach ligi szkół, zainteresowanie olimpiadami i konkursami zawodowymi, umożliwienie uczniom zaprezentowania wiedzy i umiejętności zawodowych z zakresu elektrotechniki. Konkurs przebiega w 2 etapach: I etap – szkolny, II etap – ogólnołódzki.

W tegorocznych zmaganiach konkursowych wzięło udział sześć szkół z województwa łódzkiego:

- ✓ Zespół Szkół-Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej im. M. Kopernika z Rawy Mazowieckiej,
- ✓ Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 7 w Łodzi,
- ✓ Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9 im. Komisji Edukacji Narodowej w Łodzi,

- ✓ Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 10 w Łodzi,
- ✓ Zespół Szkół Techniczno-Informatycznych w Łodzi,
- ✓ Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 22 w Łodzi.

Podsumowanie wyników Szkolnej Ligi Elektryki oraz **wręczenie laureatom** nagród odbyło się 10 grudnia 2013 roku. Gościem honorowym uroczystości był dr inż. **Józef Wiśniewski**, wiceprezes ds. naukowo-technicznych Oddziału Łódzkiego SEP. **Zaprezentował on podczas uroczystej gali Oddział Łódzki SEP.** W uroczystości podsumowania wzięli udział: Teresa Dąbrowska wicedyrektor ŁCDNiKP, która przywitała gości, laureatów, finalistów, nauczycieli-opiekunów merytorycznych uczniów-finalistów; Barbara Kapruziak kierownik Ośrodka Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego ŁCDNiKP, Elżbieta Bytniewska koordynator Centrum ds. konkursów; Anna Siennicka, która przedstawiła prezentację dotyczącą rozwiązań komunikacyjnych w regionie Łodzi w powiązaniu z możliwościami wykorzystania nowoczesnych technik elektrycznych między innymi w sterowaniu oświetleniem; dyrektorzy szkół, nauczyciele i konsultanci Pracowni Edukacji Zawodowej ŁCDNiKP i Grażyna Adamiec, która przedstawiła wyniki Konkursu.

Poniżej prezentujemy **wyniki zespołowe** uzyskane podczas finału Szkolnej Ligi Elektryki.

W łącznej klasyfikacji **najlepszym** okazał **się Zespół Szkół-Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej im. M. Kopernika z Rawy Mazowieckiej**, **miejsce drugie** zajęli przedstawiciele **Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9 im. Komisji Edukacji Narodowej** z Łodzi, **miejsce trzecie** zdobyli uczniowie **Zespołu Szkół Techniczno-Informatycznych z Łodzi**.

W łącznej **klasyfikacji indywidualnej najlepszym** okazał się **DANIEL NOGAŃSKI** z **Zespołu Szkół-Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej im. M. Kopernika w Rawie Mazowieckiej**, którego opiekunem merytorycznym był Tytus Cichocki. **Miejsce drugie** zdobył **JAROSŁAW GAZDA** a miejsce trzecie **KAROL GĄSIOREK** z **Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9 im. Komisji Edukacji Narodowej w Łodzi**, których opiekunem merytorycznym był Witold

Jaroszewski. Przyznano również **dwa wyróżnienia**. Otrzymali je: **ŁUKASZ URBAŃSKI** z **Zespołu Szkół Techniczno-Informatycznych w Łodzi**, którego opiekunem była Małgorzata Zielińska oraz **MICHAŁ JASNOS** z Zespołu **Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9 im. Komisji Edukacji Narodowej w Łodzi**, którego opiekunem był Witold Jaroszewski.

Podczas uroczystości Podsumowania wręczono pamiątkowe dyplomy oraz nagrody ufundowane przez Łódzki Oddział SEP oraz książki ufundowane przez Wydawnictwo HELION.

Wszystkim uczestnikom, uczniom i ich nauczycielom opiekunom oraz dyrektorom szkół składamy gorące podziękowanie za udział w Szkolnej Lidze Elektryki. Gratulujemy uzyskanych rezultatów, które są wyrazem codziennej pracy włożonej w przygotowanie uczniów do pełnienia w przyszłości różnych ról zawodowych.

Elżbieta Kuskowska
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 15 w Łodzi

CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH DZIAŁAŃ INNOWACYJNYCH FIRMY POLSKIE STOWARZYSZENIE DEKARZY – ODDZIAŁ ŁÓDZKI JAKO PARTNERA ZESPOŁU SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 15 W ŁODZI ORAZ EFEKTÓW PROCESÓW WDROŻENIOWYCH

Polskie Stowarzyszenie Dekarzy to organizacja zawodowa zrzeszająca rzemieślników wykonujących roboty dekarskie. Stowarzyszenie zostało zarejestrowane w kwietniu 1999 roku. Polskie Stowarzyszenie Dekarzy powstało w celu wspierania swoich członków w prowadzonej przez nich działalności gospodarczej oraz w celu zapewnienia integracji w ramach środowiska zawodowego, a przede wszystkim w zjednoczeniu osób - specjalistów branży.

Polskie Stowarzyszenie Dekarzy:

1. Inwestuje w bazę techniczno-dydaktyczną szkoły. Zorganizowało Ośrodek Kształcenia Dekarzy, finansuje materiały, surowce, pomoce dydaktyczne wykorzystywane w procesie dydaktycznym. W ramach pracowni dekarskiej otwartej w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 15 są organizowane zajęcia, warsztaty dla nauczycieli i uczniów. Organizowane są pokazy z firm branży dekarskiej, a materiały i surowce wykorzystywane w czasie prezentacji pozostają w szkole. Do pracowni przedmiotowej zakupiono nowy sprzęt i narzędzia. PSD pozyskało dla szkoły materiały szkoleniowe, dydaktyczne, podręczniki, poradniki i katalogi.
2. Wspiera finansowo działalność dydaktyczno-wychowawczą szkoły. W swoich ulotkach reklamuje Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 15 w Łodzi. Promuje możliwości uzyskania kwalifikacji dekarskich na różnych konferencjach, zjazdach, zachęcając do podejmowania kształcenia w tym kierunku. Organizuje bezpłatne szkolenia, warsztaty, kursy dla

uczniów Szkoły. Prowadzi działalność edukacyjną w zakresie dokształcania teoretycznego młodocianych pracowników i uczniów, dotyczącego przygotowania i przeprowadzania egzaminów kwalifikacyjnych. Organizuje zajęcia w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych, np. szkolenia Firmy Selena, Fakro.

3. Wspiera uczniów klasy patronackiej poprzez organizację zajęć praktycznych, dodatkowych szkoleń, udział w targach Interbud, Budma. Organizowane są prezentacje, pokazy z udziałem doradców technicznych firm z branży dekarskiej.
4. Prowadzi doradztwo zawodowe dla uczniów. Przedstawiciele Polskiego Stowarzyszenia dekarzy biorą udział w spotkaniach z uczniami jako pracodawcy w ramach projektu *Kompleksowe wsparcie szkół – sukces edukacji*, przedstawiają uczniom możliwości podejmowania pracy, rozwoju i realizacji ścieżki edukacyjnej.
5. Dekarze zrzeszeni w Polskim Stowarzyszeniu Dekarzy – Oddział Łódzki prowadzą zajęcia praktyczne dla uczniów. Organizują szkolenia dla uczniów zwiększając ich umiejętności i kompetencje. Organizują wycieczki zawodowe w ciekawie zrealizowane obiekty. Prowadzą zajęcia praktyczne z zakresu wykonania pokryć dachowych z materiałów ekologicznych, w ramach projektu *Budujemy nowoczesną przyszłość – zintegrowany cykl szkoleń dla uczniów Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 15 w Łodzi*.
6. Organizuje szkolenia teoretyczne i praktyczne dla nauczycieli przedmiotów zawodowych w pracowni dekarskiej. Doradcy techniczni różnych firm, związanych z obszarem edukacyjnym – dekarstwo, prezentują najnowsze technologie układania pokryć dachowych, montażu okien dachowych, wykonania obróbek blacharskich. Dzięki działaniom Polskiego Stowarzyszenia Dekarzy, firma „Fakro” zorganizowała dla wszystkich nauczycieli przedmiotów zawodowych z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 15 (22 osoby) 4-dniowe warsztaty teoretyczne i zajęcia praktyczne w Muszynie w dniach: 26-

29.01.2014 r. Nauczyciele zapoznali się z firmą „Fakro”, największą polską firmą wykonującą okna dachowe.

7. Uczestniczy w przygotowaniu uczniów w ramach realizowanych zajęć praktycznych, do Mistrzostw Młodych Dekarzy, w zakresie dachów płaskich i dachów ukośnych.
8. Służyło pomocą przy opracowaniu projektu Leonardo da Vinci w zakresie modułu – połączenia konstrukcji drewnianych. Znajomość połączeń konstrukcji drewnianych dachowych ma znaczenie przy wykonywaniu więźby dachowej, zgodnie z zasadami sztuki budowlanej.
9. Umożliwiło udział uczniów i nauczycieli w Ogólnopolskich Forach Dekarskich; udział dyrektora i nauczycieli zajęć praktycznych w Mistrzostwach uczniów Szkół Budowlanych w Bosonohy w Czechach; udział w Rajdzie Samochodowym dekarzy w Bełchatowie. Sprawowało opiekę nad delegacją czeską podczas 4-dniowego pobytu w Łodzi w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 15.
10. Wykonało pokrycie dachowe, obróbki blacharskie o powierzchni około 200 m^2 na budynkach garaży przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 15. Materiały i sprzęt były dostarczone przez Polskie Stowarzyszenie Dekarzy – Oddział Łódzki i Izbę Rzemieślniczą.

Józef Kolat
Zespół Szkół Techniczno-Informatycznych w Łodzi

CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH DZIAŁAŃ INNOWACYJNYCH FIRMY Gillette Poland International Sp. z o.o. JAKO PARTNERA ZESPOŁU SZKÓŁ TECHNICZNO-INFORMATYCZNYCH ORAZ EFEKTÓW PROCESÓW WDROŻENIOWYCH

Partnerski charakter umowy o współpracy Szkoły z Zakładem podpisanej w dniu 05.03.2008r. w miejsce obowiązującej umowy o charakterze opiekuńczym nad Szkołą.

Organizacja zajęć specjalizujących oraz praktyk zawodowych dla mechaników i mechatroników

Od wielu lat Szkoła ma możliwość bezproblemowej realizacji praktyk zawodowych oraz zajęć specjalizujących dla klas III i IV technikum. Wspólnie ze specjalistami firmy wypracowany został model takich praktyk. Prowadzą je doświadczeni pracownicy firmy (menagerowie działów) a uczniowie mają możliwości samodzielnego rozwiązywania problemów poprzez zaimprowizowane uszkodzenia i awarie w systemach regulacji i sterowania produkcją. Wiedza teoretyczna uczniów bezpośrednio styka się z praktyką. Całość kształcenia uczniów w zakładzie kończy się sprawdzianem sumatywnym, podczas którego uczniowie muszą zaprojektować samodzielnie proste układy sterowania i oceniają jakość produkcji z wykorzystaniem najnowszych urządzeń firmy. Uczestnicy zajęć specjalizujących lub praktyk zawodowych otrzymują firmowy certyfikat z wykazem pozyskanych umiejętności.

Efektem wszystkich wspólnych działań w zakresie realizacji zajęć specjalizujących i praktyk zawodowych u pracodawcy jest coraz lepsze przygotowanie uczniów do egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, poprawa zdawalności egzaminów, a także poznawanie potrzeb lokalnego rynku pracy. Nasi absolwenci są przyjmowani do pracy po przejściu skróconej ścieżki rekrutacyjnej.

Udział specjalistów firmy w realizacji zajęć dydaktycznych

Sprawdzoną formą wspierania Szkoły w realizacji zajęć edukacyjnych są lekcje prowadzone przez wysoko wykwalifikowaną kadrę inżynieryjną firmy. Omawiane są wówczas najnowsze osiągnięcia firmy w zakresie technologii obróbki materiałów, wytwarzania elementów montażowych, sterowania układami jak i organizacji produkcji. Zajęcia odbywają się w pracowniach szkolnych lub bezpośrednio na stanowiskach pracy. Wsparciem dla uczniów w zakresie poszukiwania pracy, poznania funkcji rynku pracy są zajęcia prowadzone przez menagerów firmy pt. *Moja pierwsza praca* oraz *Warsztat pracodawcy*.

Cenionymi przez uczniów naszej Szkoły jest szkolenie w zakresie I pomocy przedmedycznej. W każdym roku w takim szkoleniu uczestniczy od 10 ÷ 15 uczniów, wytypowanych klas. Aktualnie w każdej klasie mamy już przeszkolonych po 2 uczniów. Uczniowie po zakończeniu zajęć otrzymują certyfikat oraz wyposażeni są w mini zestaw ratowniczy. Uczniowie pełnią funkcję asystentów nauczyciela edukacji dla bezpieczeństwa, który wykorzystuje ich umiejętności w realizacji zagadnień ratownictwa przedmedycznego. Podobnie dużym zainteresowaniem uczniów kl. I i II cieszą się szkolenia *Po męsku o dojrzewaniu*, prowadzone przez lekarza dermatologa z wykorzystaniem środków, kosmetyków i sprzętu produkowanego przez firmę. Uczniowie kończący szkolenie otrzymują tego typu upominki do własnego wykorzystania.

Pomoc finansowa i techniczna dla poprawy warunków i jakości pracy Szkoły

To niezwykle istotne dla szkoły działanie. W ramach przekazywanych środków szkoła ma możliwość zakupu nowoczesnych narzędzi obróbczych, mierników i urządzeń pozwalających na łatwe i jasne zrozumienie ich działania, czy umiejętnego wykorzystania do ćwiczeń praktycznych.

Warsztaty Szkolne wielokrotnie doposażone zostały wycofywanymi z produkcji maszynami i urządzeniami. Zainstalowane w warsztacie przez wiele lat pełnią funkcję szkoleniowo-produkcyjną. Pracownie warsztatowe pozyskują też

urządzenia pomocnicze do nauki montażu, planowania, konserwacji, napraw i przeglądów okresowych maszyn. W dniu 14.10.2011r. uruchomiona została w pełni finansowana przez Gillette pracownia informatyczna, do której zakupiono 20 zestawów komputerowych i dokonano kompleksowego remontu sali.

W tym roku szkolnym od podstaw została zorganizowana pracownia mechatroniczna w pełni sfinansowana wraz z remontem sal ze środków Gillette. Pracownia wyposażona została w nowoczesny sprzęt i środki dydaktyczne pozwalające prowadzić badania, ćwiczenia i analizy pracy projektowanych przez uczniów systemów mechatronicznych oraz przeprowadzenia egzaminów potwierdzających kwalifikacje przewidziane dla techników mechaników w podstawie programowej.

Działania i wsparcie w zakresie promocji Szkoły i szkolnictwa zawodowego

Firma finansuje działania promocyjne szkoły, a tym samym szkolnictwa zawodowego pozwalające na budowanie nowoczesnego wizerunku szkoły zawodowej. Należą do nich: zakup materiałów promocyjnych (plakaty, ulotki), reklama szkoły na bilbordach miejskich, banery na szkole, rollupy, informacje prasowe, zakup powierzchni wystawienniczej na Targach Edukacyjnych, spotkania z gimnazjalistami zapraszanymi do firmy, udział w spotkaniach z rodzicami gimnazjalistów, gadżety reklamowe, wycieczki zawodoznawcze, sponsorowanie nagród w konkursie otwartym *Łódź przemysłowa w fotografii* oraz nagród dla wyróżniających się uczniów szkoły i dla wszystkich uczestników zajęć w firmie.

Organizacja kształcenia zawodowego w systemie modułowym

Zespół szkolny przy współpracy przedstawicieli Gillette przygotował wspólnie założenia do opracowania nowych programów kształcenia w formule kształcenia zadaniowego oraz Europejskich i Polskich Ram Kwalifikacji. Gotowe programy kształcenia modułowego mechaników i mechatroników były także opracowane przy współudziale specjalistów firmy.

Inne informacje

Dotychczasowe wyróżnienia dla Zakładu:

- Certyfikat Partner Przyjazny Edukacji - 2009,
- Certyfikat Innowacyjny Pracodawca - 2010,
- I miejsce w konkursie *Pracodawca Kreujący i Wspierający Edukację* - Złoty Łódzki Łabędź 2013.

Zdzisław Jurewicz
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 20 w Łodzi

CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH DZIAŁAŃ INNOWACYJNYCH FIRMY CHINT POLAND JAKO PARTNERA ZESPOŁU SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 20 W ŁODZI ORAZ EFEKTÓW PROCESÓW WDROŻENIOWYCH

Rozwijanie zainteresowań technicznych uczących się

Firma Chint Poland jest fundatorem jednorazowych stypendiów dla najlepszych uczniów ZSP 20.

Młodzieży udzielane jest wsparcie finansowe. Jest ono adresowane na rozwój zainteresowań technicznych uczących się. Przykładem takich działań firmy może być organizacja i sfinansowanie młodzieży:

- 2 dniowej wycieczki do fabryki rozdzielnic elektrycznych w Pępowie k/Żukowa,
- 2 dniowej wycieczki na Targi Energetab w Bielsku Białej, gdzie uczniowie aktywnie uczestniczyli zarówno w rozmowach handlowych oraz szkoleniach technicznych, które zorganizowane zostały specjalnie dla niech przez obecne na targach firmy.

Jest ponadto:

- fundatorem nagród w licznych konkursach, np. w cyklicznym konkursie „Wizerunek Marszałka J. Piłsudkiego w krajobrazie polskim”,
- organizatorem wspólnie z Akademią Chint i ZSP 20 ogólnopolskiego konkursu *Nowatorska Elektryka*, którego patronami byli : Wojewoda Łódzki, Prezydent Miasta Łodzi, Łódzki Kurator Oświaty, SEP. Konkurs wyłonił finalistów z prac nadesłanych z całej Polski, a główna nagrodą było 5000PLN.

Firma jest organizatorem praktyk zawodowych uczniowskich oraz zajęć specjalizujących dla uczniów i słuchaczy ZSP 20. Dla uczniów i nauczycieli przeprowadzane są na terenie ZSP 20 cykle szkoleń z dziedziny średniego i niskiego napięcia z zastosowaniem produktów firmy Chint.

Spodziewanym efektem działań ma być coraz lepsze przygotowanie uczniów do egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, poprawa zdawalności egzaminów, a także poznawanie potrzeb lokalnego rynku pracy.

Kreowanie kariery zawodowej uczących się odbywa się poprzez udział pracodawcy w spotkaniach z zakresu poradnictwa zawodowego z uczniami szkoły i ich rodzicami.

Firma Chint uczestniczy czynnie w cyklicznej konferencji dla łódzkich gimnazjów *Szkoła Zawodowa Możliwością Rozwoju* organizowaną przez ZSP 20 wspólnie z Poradnią Psychologiczno Pedagogiczną.

Pomoc finansowa i techniczna dla poprawy warunków i jakości pracy Szkoły

Firma Chint Poland systematycznie funduje i doposaża pracownie przedmiotowe szkole. Przekazuje sprzęt własnej produkcji oraz kooperantów, z którymi współpracuje. Pomaga w organizacji stanowisk w pracowniach specjalistycznych, elektrycznych i mechatronicznych. Znaczącą inicjatywą w tym zakresie było zapewnienie warunków finansowych i sprzętowych do utworzenie pracowni mechatronicznej. Innym przykładem działań jest doposażenie ośrodków egzaminowania usytuowanych w szkole w sprzęt pozwalający osiągnąć standardy CKE w zawodach elektrycznych i mechatronicznych. Takie działania firmy pozwalają uczącym się w ZSP 20 pracować-uczyć się na nowoczesnym dobrym jakościowo sprzęcie elektrycznym.

Działania i wsparcie w zakresie promocji Szkoły i szkolnictwa zawodowego

Firma pomaga szkole w przygotowaniu i prowadzeniu akcji promocyjnej m.in. poprzez sponsorowanie jej uczestnictwa w Łódzkich Targach Edukacyjnych.

Wspólnie Akademia Chint i ZSP 20 zorganizowały na terenie szkoły Konferencję *Rola rynku zawodowego w kształceniu XXI wieku*, która była elementem ŁTE 2013. Wzięli w niej udział przedstawiciele szkół z całej Polski oraz zaproszeni przedsiębiorcy i media współpracujące z Akademią Chint.

Inne informacje

Działalność Firmy CHINT POLAND przyczynia się do: wzrostu zainteresowania szkolnictwem zawodowym ze szczególnym uwzględnieniem zawodów elektrycznych i mechatronicznych, poznania kultury Chin.

Zdzisław Jurewicz
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 20 w Łodzi

CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH DZIAŁAŃ INNOWACYJNYCH FIRMY GALMET JAKO PARTNERA ZESPOŁU SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 20 W ŁODZI ORAZ EFEKTÓW PROCESÓW WDROŻENIOWYCH

Rozwój bazy techniczno-dydaktycznej umożliwiający poszerzenie oferty edukacyjnej szkoły, osiąganie nowych kwalifikacji zawodowych przez uczących się

Firma GALMET inwestuje w bazę techniczno-dydaktyczną szkół**.** Przekazała i zainstalowała urządzenia związane z nowoczesnymi rozwiązaniami technik grzewczych. Powstała w ten sposób pracownia, w której realizowane jest kształcenie w zawodzie technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej. Uczniowie poznają działania takich urządzeń jak pompa ciepła, instalacja solarna, moduły fotowoltaiczne, wymienniki ciepła itp. Wykorzystanie tych urządzeń w procesie kształcenia umożliwia kształtowanie przez uczących się poszukiwanych na rynku pracy umiejętności. Urządzenia te posiadają znaczną wartość dydaktyczną i materialną.

Rozwój zainteresowań i uzdolnień technicznych uczących się poprzez wsparcie finansowe działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły, wyrażające się miedzy innymi fundowaniem nagród i stypendiów dla uczniów

Firma GALMET aktywnie wspiera działania szkoły. Jest jednym ze sponsorów konkursu organizowanego przez szkołę. Konkurs *ZAWODOWIEC* przeznaczony jest dla młodzieży szkół gimnazjalnych województwa łódzkiego. Młodzież ta prezentuje swój wymarzony zawód. Przyznane nagrody znacznie pomagają w organizacji imprezy i zwiększają jej atrakcyjność. Przyciągają jednocześnie osoby, które widzą zasadność kształcenia w szkołach zawodowych.

Przygotowywanie uczniów do aktywnego udziału na rynku pracy

Doradztwo zawodowe dla uczniów prowadzone jest w tym przypadku poprzez udział pracodawcy w spotkaniach z zakresu poradnictwa zawodowego z uczniami szkoły i ich rodzicami.

Doskonalenie umiejętności uczniów poprzez organizację wycieczek, kursów, szkoleń wyposażających uczniów w dodatkową wiedzę i umiejętności

Firma GALMET przeprowadza szkolenia uczniów ZSP nr 20 na temat odnawialnych źródeł energii. Uczniowie mogą zapoznać się z nowoczesnymi rozwiązaniami związanymi z odnawialnymi źródłami energii. Ten kierunek działań zarówno firmy jak i szkoły jest odpowiedzią na potrzeby gospodarki w zakresie zapotrzebowania na energię, jest to **kierunek** działania interdyscyplinarny łączącego zagadnienia związane z energetyką i inżynierią środowiska. Prezentacje przygotowane przez GALMET przedstawiają i przybliżają uczącym się problem energetyczny naszego kraju.

Doskonalenie umiejętności zawodowych nauczycieli poprzez organizację kursów, szkoleń, warsztatów, wycieczek zawodowych, staży

Firma GALMET przeprowadza szkolenia nauczycieli kształcących w zawodzie technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej. Nauczyciele mogą zapoznawać się z nowoczesnymi rozwiązaniami technologicznymi w produkcji urządzeń energii odnawialnej. Przyczynia się to do aktualizacji wiedzy uczących i przenosi się na ich działania metodyczno-dydaktyczne.

Przedstawiciele firmy biorą również aktywny udział w konferencjach organizowanych przez szkołę. Przykładem tego działania jest udział ich przedstawicieli w Konferencji *Rola rynku zawodowego w kształceniu XXI wieku.*

Anna Siennicka
Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli
i Kształcenia Praktycznego

EDUKACJA NORMALIZACYJNA W SZKOLE

Normalizacja ma ogromy wpływ na każdą sferę naszego życia. Normalizacja od dawna jest istotnym elementem w rozwiązaniach techniczno-technologicznych i z tego najczęściej jest znana. Obecnie obejmuje już swym zasięgiem zagadnienia związane między innymi z: zarządzaniem (w tym zarządzanie jakością), żywnością, środowiskiem, bezpieczeństwem czy społeczną odpowiedzialnością. Wiele osób nie zdaje sobie sprawy, jak trudne byłoby nasze codzienne funkcjonowanie bez normalizacji. Być może wynika to stąd, że normalizacja „pracuje w tle" – bez naszej świadomości.[1)] Zwiększenie świadomości znaczenia normalizacji w życiu codziennym, praktyce zawodowej oraz w osiąganiu sukcesu ekonomicznego staje się ważne nie tylko dla pracodawców, pracowników i konsumentów, ale dla całej gospodarki. Znajomość ekonomicznego, technicznego i społecznego znaczenia normalizacji sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości, innowacyjności i kreatywności. Edukacja normalizacyjna powinna więc być niezbędnym elementem kształcenia w szkole, kształtowania postaw konsumenckich i obywatelskich.

W związku z utworzeniem Łódzkiej Sieci Kształcenia Modułowego i Sieci Szkół Wdrażających Model Edukacji Normalizacyjnej opracowana została koncepcja wdrażania edukacji normalizacyjnej w szkołach zawodowych, w której zawarto prace Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego w roku szkolnym 2013/2014 dotyczące implementacji do praktyki szkolnej modelu edukacji normalizacyjnej. Na odnotowanie zasługują następujące zaplanowane działania[2)]:

- opracowanie koncepcji pilotażowego wdrażania edukacji normalizacyjnej w 12 szkołach zawodowych województwa łódzkiego zrzeszonych w Łódzkiej Sieci Kształcenia

Modułowego i Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego;
- utworzenie Zespołów Zadaniowych do spraw Edukacji Normalizacyjnej (po 2 nauczycieli ze szkół – nauczyciel podstaw przedsiębiorczości i nauczyciel kształcenia zawodowego oraz koordynatorzy – doradcy metodyczni ds. przedsiębiorczości, konsultanci kształcenia zawodowego i bhp ŁCDNiKP);
- zorganizowanie warsztatów dla liderów edukacji normalizacyjnej w zakresie wsparcia ich działań związanych z wdrażaniem edukacji normalizacyjnej w szkole, wymiana doświadczeń, rozwiązań organizacyjnych i metodycznych, przykłady dobrych praktyk;
- opracowanie w grupach liderów pod kierunkiem koordynatorów przykładowych scenariuszy zajęć wraz z pakietami (materiały, prezentacje, ćwiczenia) na potrzeby przeprowadzenia zajęć z zakresu edukacji normalizacyjnej;
- utworzenie na stronie internetowej ŁCDNiKP zakładki: EDUAKCJA NORMALIZACYJNA, w której znajdą się m.in.: koncepcja wdrażania edukacji normalizacyjnej, słownik pojęć z zakresu normalizacji, bieżące informacje – komunikaty, dobre praktyki we wdrażaniu edukacji normalizacyjnej w szkołach, materiały metodyczne z zakresu normalizacji (scenariusze, poradniki, prezentacje, artykuły);
- przeprowadzenie w szkołach zajęć z zakresu edukacji normalizacyjnej w ramach podstaw przedsiębiorczości oraz w układzie interdyscyplinarnym z wykorzystaniem aktywizujących metod kształcenia, w tym metody projektów oraz tworzenie kół zainteresowań związanych z tematyką zastosowań norm w różnych obszarach działalności człowieka;
- nawiązanie kontaktów roboczych z zespołem PKN i z Oddziałem Łódzkim PKN w celu skoordynowania działań edukacyjnych, uwzględnienia wytycznych i koncepcji PKN, pozyskania materiałów;

- zorganizowanie w szkołach sesji naukowych, w trakcie których uczniowie szkół zawodowych zaprezentują wykonane projekty dotyczące zagadnień normalizacyjnych uczniom danej szkoły oraz ewentualnie uczniom i nauczycielom z zainteresowanych gimnazjów;
- zorganizowanie sesji naukowej przez ŁCDNiKP – prezentacja najciekawszych projektów – po jednym z każdej szkoły, podsumowanie pilotażowego wdrażania edukacji normalizacyjnej;
- podejmowanie innych działań związanych z popularyzacją wiedzy normalizacyjnej, m.in.: rozpropagowanie wśród łódzkich szkół ponadgimnazjalnych działań PKN dotyczących organizacji II Konkursu *Normalizacja i ja*; włączenie modelu edukacji normalizacyjnej do spotkań Akademii Dyrektora Szkoły/Przedszkola;
- zorganizowanie spotkań rad pedagogicznych na temat normalizacji i jej znaczenia w życiu codziennym.

5-osobowy zespół konsultantów i doradców metodycznych ŁCDNiKP opracowuje moduł NORMALIZACJA, do którego zakres tematyczny przekazał Zygmunt Niechoda – Doradca Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego.

Powołany został Zespół ds. Edukacji Normalizacyjnej w skład którego weszli nauczyciele z zawodowych szkół ponadgimnazjalnych: ZSP nr 3 w Łodzi, ZSP nr 5 w Łodzi, ZSP nr 13 w Łodzi, ZSP nr 15 w Łodzi, ZSPS w Łodzi, ZSTI w Łodzi, ZSETH w Łodzi, SOSW nr 6 w Łodzi, ŁSMKFF „ANAGRA” Łodzi, ZS Nr 1 w Pabianicach, ZS Nr 1 w Bratoszewicach, ZSP nr 2 w Tomaszowie Mazowieckim. Powołania do Zespołu nauczycielom wręczył Dyrektor Janusz Moos podczas Konferencji *Kształcenie modułowe z perspektywy szkoły zawodowej*. Uczestnicy Zespołu to nauczyciele przedsiębiorczości i kształcenia zawodowego między innymi w branży ekonomicznej, turystyczno-hotelarskiej, kosmetycznej, spożywczej i budowlanej. W pierwszym etapie prac nauczyciele w swoich szkołach przeprowadzili pogłębioną analizę, w jakim wymiarze w poszczególnych zawodach zagadnienia normalizacyjne

są ujęte w programach kształcenia zawodowego oraz dokonali oceny możliwości wprowadzenia tematyki związanej z normalizacją na zajęciach przedsiębiorczości i w przedmiotach/modułach kształcenia zawodowego oraz w innych działaniach podejmowanych przez szkołę oraz zaplanowali szkolne rozwiązania w zakresie wdrażania edukacji normalizacyjnej.

Podczas pierwszego spotkania nauczyciele potwierdzali potrzebę włączenia tematyki normalizacji do praktyki szkolnej. Według wszystkich uczestników spotkania, edukacja normalizacyjna powinna być niezbędnym elementem kształcenia zawodowego, kształtowaniem postaw konsumenckich i obywatelskich. Chociaż we wszystkich reprezentowanych obszarach zawodowych nauczyciele korzystają z norm i nie wyobrażają sobie wykonywania zadań zawodowych bez ich stosowania, to jednak brak jest wiedzy na temat ich tworzenia, całego systemu normalizacyjnego oraz korzyści związanych z uczestnictwem w procesie normalizacji. W tej kwestii oczekują wsparcia merytorycznego. W ramach dalszych działań nauczyciele rozpoczęli prace nad opracowaniem scenariuszy wraz z pakietami (materiały, prezentacje, ćwiczenia) na potrzeby przeprowadzenia zajęć z zakresu edukacji normalizacyjnej. Kilku nauczycieli zgłosiło swoje prace na II Konkurs *Normalizacja i Ja* w kategorii scenariusz lekcji *Normalizacja. Dlaczego uczeń musi o niej wiedzieć*. Planowane są warsztaty dla liderów edukacji normalizacyjnej w zakresie wsparcia ich działań związanych z wdrażaniem edukacji normalizacyjnej w szkole, wymianą doświadczeń, rozwiązań organizacyjnych i metodycznych oraz popularyzowaniem dobrych praktyk szkół w tym zakresie.

Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego w ramach upowszechniania działań związanych z edukacją normalizacyjną organizuje w roku szkolnym 2013/2014 I Konkurs *LIDER WDRAŻANIA EDUKACJI NORMALIZACYJNEJ W SZKOŁACH PONADGIMNAZJALNYCH*. Konkurs objęty został Patronatem Honorowym przez Polski Komitet Normalizacyjny. Celem Konkursu jest wyłonienie lidera we wdrażaniu edukacji normalizacyjnej w szkole ponadgimnazjalnej, upowszechnianie

wiedzy o normalizacji w szkołach ponadgimnazjalnych oraz upowszechnienie informacji o szkołach i ich działaniach w zakresie wdrażania edukacji normalizacyjnej. Konkurs jest jednoetapowy. Do konkursu mogą zgłaszać się szkoły ponadgimnazjalne województwa łódzkiego prowadzące działania w zakresie edukacji normalizacyjnej.

W dalszej perspektywie Łódzkie Centrum będzie zachęcać do wprowadzenie modelu edukacji normalizacyjnej we wszystkich łódzkich szkołach ponadgimnazjalnych oraz gimnazjach, rozpoznawać możliwości dofinansowania promocji edukacji normalizacyjnej ze środków europejskich i możliwości utworzenia stanowiska konsultanta ds. edukacji normalizacyjnej. Łódzkie Centrum ma w planach zorganizowanie konkursu *Wiedza o normalizacji* we współpracy z Polskim Komitetem Normalizacyjnym.

.....

[1] http://www.pkn.pl/polityka-edukacyjna

[2] *Wstępna koncepcja wdrażania edukacji normalizacyjnej w szkołach zawodowych*, zespół Z. Anglart, A. Mikina, A. Siennicka, M. Wajgner pod kierunkiem E. Gonciarz

SPIS TREŚCI

WSTĘP..... *5*

KATALOGOWANIE DOBRYCH PRAKTYK..... *7*

SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE *13*

ZESPÓL SZKÓŁ EKONOMICZNO-TURYSTYCZNO-HOTELARSKICH W ŁODZI *14*

ZESPÓŁ SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 2 W ŁODZI..... *18*

ZESPÓŁ SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 5 W ŁODZI..... *20*

ZESPÓŁ SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 7 W ŁODZI..... *25*

ZESPÓŁ SZKÓŁ TECHNICZNO-INFORMATYCZNYCH W ŁODZI..... *27*

ZESPÓŁ SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 20 W ŁODZI..... *32*

ZESPÓŁ SZKÓŁ RZEMIOSŁA..... *36*

ZESPÓŁ SZKÓŁ NR 1 W BRATOSZEWICACH..... *44*

XXIX LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE W ŁODZI..... *52*

GIMNAZJA *55*

PUBLICZNE GIMNAZJUM NR 2 W ŁODZI..... *56*

PUBLICZNE GIMNAZJUM NR 5 W ŁODZI..... *57*

PUBLICZNE GIMNAZJUM NR 8 W ŁODZI..... *60*

PUBLICZNE GIMNAZJUM NR 10 W ŁODZI..... *63*

PUBLICZNE GIMNAZJUM NR 32 W ŁODZI..... *64*

PUBLICZNE GIMNAZJUM NR 33 W ŁODZI..... *68*

PUBLICZNE GIMNAZJUM NR 41 W ŁODZI..... *70*

SZKOŁY PODSTAWOWE *73*

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 29 W ŁODZI..... *74*

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 36 W ŁODZI..... *75*

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 137 I SZKOŁA PODSTAWOWA NR 175 W ŁODZI *77*

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 137 W ŁODZI..... *79*

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 152 W ŁODZI..... *80*

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 162 W ŁODZI..... *83*

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 175 W ŁODZI..... *84*

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 202 W ŁODZI..... *85*

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 205 W ŁODZI..... *87*

PRZEDSZKOLA *89*

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 18 W ŁODZI..... *90*

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 20 W ŁODZI..... *91*

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 55 W ŁODZI..... *93*

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 56 W ŁODZI..... *95*

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 83 W ŁODZI..... *96*

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 84 W ŁODZI..... *98*

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 88 W ŁODZI..... *100*

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 106 W ŁODZI..... *106*

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 200 W ŁODZI..... *108*

PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 202 W ŁODZI..... *110*

CENTRA KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO *113*

POWIATOWE CENTRUM KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO W ZAWIERCIU *114*

ŁÓDZKIE CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI I KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO..... *115*

WYŻSZE UCZELNIE. PROJEKTY *117*

SPOŁECZNA AKADEMIA NAUK..... *118*

SIEĆ PARTNERSKA w obszarze monitorowania rynku pracy w Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji ŁCDNiKP *137*

Agencja Analiz Statystyczno-Ekonomicznych..... *138*

Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji..... *142*

Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości..... *146*

Izba Rzemieślnicza w Łodzi..... *148*

Urząd Statystyczny w Łodzi..... *152*

Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi..... *155*

REKOMENDACJE *159*

PRZYJAŻŃ MIEDZY PRZEDSZKOLAMI *160*

POPULARYZACJA WIEDZY O HISTORII ORAZ KULTURZE REGIONU ŁÓDZKIEGO W RAMACH WSPÓŁPRACY Z ŁÓDZKIM ODDZIAŁEM IPN *163*

EDUKACJA NORMALIZACYJNA I ZADANIOWA W KONTEKŚCIE RELACJI SZKOŁA-RYNEK PRACY..... *165*

KONFERENCJA „MECHATRONIKA WOKÓŁ NAS” W CENTRUM KONFERENCYJNO-WYSTAWIENNICZYM W ŁODZI W RAMACH ŁÓDZKICH TARGÓW EDUKACYJNYCH..... *172*

REKOMENDACJA KONFERENCJI KSZTAŁCENIE MODUŁOWO-ZADANIOWE W EDUKACJI MECHATRONICZNEJ W ŁÓDZKIM CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI I KSZTAŁCENIA PRAKTYCZNEGO..... *174*

ZDROWIE NA TALERZU – SEMINARIUM DLA SENIORA W RAMACH ŁÓDZKICH TARGÓW EDUKACYJNYCH..... *176*

KSZTAŁTOWANIE UMIEJĘTNOŚCI ZAWODOWYCH W ZESPOLE SZKÓŁ EKONOMICZNO-TURYSTYCZNO-HOTELARSKICH ODPOWIEDZIĄ NA POTRZEBY RYNKU PRACY..... *178*

PARTNERSTWO ZESPOŁU SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 9 W ŁODZI Z BSH SPRZĘT GOSPODARTSWA DOMOWEGO SP. Z O.O. *181*

PARTNERSTWO ZESPOŁU SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 9 W ŁODZI Z DALKIĄ ŁÓDŹ..... *184*

PARTNERSTWO ZESPOŁU SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 9 W ŁODZI Z OKRĘGIEM ŁÓDŹ ŚWIATOWEGO ZWIĄZKU ŻOŁNIERZY ARMII KRAJOWEJ *188*

ROLA WYCIECZEK SZKOLNYCH W KSZTAŁCENIU ZAWODOWYM..... *193*

NOWE OTWARCIE W ZESPOLE SZKÓŁ POLIGRAFICZNYCH W ŁODZI..... *195*

ROK JANUSZA KORCZAKA W SPECJALNYM OŚRODKU SZKOLNO-WYCHOWAWCZYM NR 1 W ŁODZI..... *200*

ZESPÓŁ SZKÓŁ SPECJALNYCH NR 4 W ŁODZI..... *210*

DZIAŁALNOŚĆ STOWARZYSZENIA NA RZECZ DZIECI I MŁODZIEŻY UPOŚLEDZONEJ UMYSŁOWO „BLIŻEJ SIEBIE”..... *242*

SZKOLNA LIGA ELEKTRYKI..... *246*

CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH DZIAŁAŃ INNOWACYJNYCH FIRMY POLSKIE STOWARZYSZENIE DEKARZY – ODDZIAŁ ŁÓDZKI JAKO PARTNERA ZESPOŁU SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 15 W ŁODZI ORAZ EFEKTÓW PROCESÓW WDROŻENIOWYCH..... *249*

CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH DZIAŁAŃ INNOWACYJNYCH FIRMY GILLETTE POLAND INTERNATIONAL SP. Z O.O. JAKO PARTNERA ZESPOŁU SZKÓŁ TECHNICZNO-INFORMATYCZNYCH W ŁODZI ORAZ EFEKTÓW PROCESÓW WDROŻENIOWYCH..... *252*

CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH DZIAŁAŃ INNOWACYJNYCH FIRMY CHINT POLAND JAKO PARTNERA ZESPOŁU SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 20 W ŁODZI ORAZ EFEKTÓW PROCESÓW WDROŻENIOWYCH..... *256*

CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH DZIAŁAŃ INNOWACYJNYCH FIRMY GALMET JAKO PARTNERA ZESPOŁU SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH NR 20 W ŁODZI ORAZ EFEKTÓW PROCESÓW WDROŻENIOWYCH..... *259*

EDUKACJA NORMALIZACYJNA W SZKOLE..... *261*

SPIS TREŚCI *266*